

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

‘ACĀİBÜ’L-MAĦLŪĖĀT, GİRİŞ, TRANSKRİPSYON,
İNCELEME, DİZİN, SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Recai İNAN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Dili

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ

HAZİRAN-2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

‘ACĀİBÜ’L-MAĦLŪĖĀT, GİRİŞ, TRANSKRİPSYON,
İNCELEME, DİZİN, SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Recai İNAN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Dili

Bu tez / / 2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL Yrd.Doç.Dr.Selçuk KIRBAÇ Yrd.Doç.Dr. Mustafa ALTUN

Jüri Başkanı

Kabul
Red
Düzeltilme

Jüri Üyesi

Kabul
Red
Düzeltilme

Jüri Üyesi

Kabul
Red
Düzeltilme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Recai İNAN

19.05.2010

ÖNSÖZ

“Coğrafya bir gözlem ilmidir.” denir. Yapılan gözlemler sonunda elde edilen bilgiler önce tasvir yoluyla derlenir, sonra açıklanır. Coğrafyada gözlemlerle toplanan bilgiler ve olaylar belli bir bölgeye bağlanır. İslami edebiyatta da insanlar merak ettikleriyle ilgili efsaneler, destanlar söylemişler ve ilgilerini çeken, bilgi edindikleri bu konularda zamanla ‘Acâibü’l-Mahlûkât, ‘Acâibü’l-buldân, ‘Acâibü’l-‘ucâb, ‘Acâibü’l-acâyib adında mitolojik ve kozmografik içerikli eserler kaleme almışlardır. Dilimizde de bu geleneğin yansıması olarak tercüme-telif birçok eser verilmiştir. Aristo, Batlamyus, Câhiz, Zekeriya bin Muhammed el Kazvîni, İbnü’l Esir ‘İzzeddin el-Cezeri, Muhammed bin Mahmud et-Tûsî es-Selmâni gibi yazarlardan etkilenecek oluşturulan bu eserler coğrafya, tarih, dinî bilgiler, uygulanırlığı tartışmalı pratik bilgiler, şehirler, şehirlerdeki acayiplikler gibi konularda devrin kültürünü yansıtmaktadırlar. Elinizdeki çalışmada Ali b. Abdurrahman tarafından 1365-1370 yıllarında yazılan ‘Acâibü’l-Mahlûkât ele alınmıştır. Bu eserin hicri 1099’da yani 17. yüzyılda istinsahı yapılmıştır. Eserin İstanbul Üniversitesi, TY, nr.524’de kayıtlı tek nüshası vardır

Çalışmamızda ‘Acâibü’l-Mahlûkât hakkında genel bilgi veren giriş kısmının ardından inceleme bölümü gelir. Bu bölümde metnin fonetiği üzerinde durulmuş, seslerin kelime tabanlarındaki ve eklerdeki yazılışına, ses değişmelerine ve ses olaylarına yer verilmiştir. Bu bölümü, incelememizde kullandığımız metnin 71-105. varaklarının transkripsiyonu takip eder. Daha sonra dizin ve sözlük bölümünün hazırlanmasında gerekli çalışmalarla ilgili açıklama, daha sonra dizin-sözlük bölümü gelmektedir. Bu bölümde ise, metinde geçen kelimelerin hangi satırda ve sayfada geçtiğini bildirir. Dizin ve sözlük bölümünü genel sözlük, kişi adları dizini ve yer adları dizini başlığı altında toplandı. Son bölümde ise eserin orijinal nüshasının kopyası bulunmaktadır.

Bu çalışmamda ve yüksek lisans eğitimim boyunca yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ’ a teşekkürlerimi sunarım.

Recai İNAN

19.05.2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ‘ACÂİBÜ’L-MAHLÛKÂT VE YAZARI.....	7
1.1. Türk Edebiyatında ‘ Acâibü’l-Mahlûkât ve Tercümelere.....	7
1.2. Eserin Nüshasının Tavsifi.....	8
1.3. Eserin Konusu.....	8
BÖLÜM 2: SES BİLGİSİ.....	12
2.1. Ünlüler	12
2.1.1. Ünlü değişimleri	12
2.1.2. Ünlü türemesi	13
2.1.3. Ünlü düşmesi	13
2.1.4. Birleşme	14
2.1.5. Ünlü uyumu	14
2.2. Ünsüzler	20
2.2.1. Sızıcılaşma.....	20
2.2.2. Ötümlüleşme	21
2.2.3. Ünsüz türemesi	24
2.2.4. Göçüşme	24
2.2.5. Ünsüz Düşmesi.....	25
BÖLÜM 3: METİN	26
3.1. Transkripsiyonlu Metin	27
BÖLÜM 4: DİZİN	70
4.1. Açıklama	70
4.2. Dizin-Sözlük	71

4.3. Yer Adları Dizini.....	171
4.4. Kişi Adları Dizini.....	185
SONUÇ ve ÖNERİLER	195
KAYNAKÇA	196
EKLER	200
ÖZGEÇMİŞ	236

KISALTMALAR LİSTESİ

- DİA** : Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi
İA : İslam Ansiklopedisi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
TDAY : Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK : Türk Dil Kurumu
TY : Türkçe Yazmalar
Ar. : Arapça
Far. : Farsça
Fr. : Fransızca
Rum. : Rumca
bkz. : Bakınız
yy. : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Transkripsiyon Harfleri.....	26
--	-----------

Tezin Başlığı: ‘Acâibü’l-Mahlûkât, Giriş,Transkripsiyon, İnceleme, Dizin, Sözlük	
Tezin Yazarı: Recai İNAN	Danışman: Yrd.Doç.Dr. Selçuk KIRBAÇ
Kabul Tarihi: 22.06.2010	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+236 (tez)
Anabilimdalı: Türk Dili ve Edeb.	Bilimdalı: Eski Türk Dili
‘Acâibü’l-Mahlûkât, coğrafi bilgilerden astronomiye, biyolojiden tıpa, tarihten yerleşik halk kültürüne verdiği bilgilerle oluşturulmuş, yol gösteren didaktik tarzda bir eserdir. Bu eserler döneminde bir tür halinde teşekkül etmiştir. ‘Acâibü’l-Mahlûkât türü eserlerin kaynağı Yunan kültürüdür. Buradan İslam dünyasına önce Arapça’ya yapılan tercümelerle geçmiş. Bu dilden de Farsça ve Türkçe çevirilerle geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Bu çalışmamızın giriş bölümünde ‘Acâibü’l-Mahlûkât, Türk edebiyatında ‘Acâibü’l-Mahlûkât ve tercümeleri, eserin nüshasının tavsifi, eserin konusu, eserin yazılış tarihi, eserin yazarı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmamızın temelini oluşturan Ali b. Abdurrahman’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ı günümüz noktalama işaretleri ve imlâ kurallarına uygun hale getirilmiş, metinde paragraflar oluşturulmuş, metnin transkripsiyonu yapılmıştır. Yazılış, ses bilgisi bölümünde dönemin dil anlayışını örneklerle verdiğimiz dil incelemesi yer almıştır. Eserin dizin bölümü çözümlemeli dizinin ardından kişi adı dizini, yer adları dizini ile tamamlanmış, çalışmamız sonuç kısmıyla sonlandırılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: ‘Acâibü’l-Mahlûkât, Yazım, Ses bilgisi.	

Title of the Thesis: ‘Acâibü’l-Mahlûkât, Introduction, Transcription, Reviews, Directories, Glossary	
Author: Recai İNAN	Supervisor: Assist.Prof.Dr. Selçuk KIRBAÇ
Date: 22.06.2010	Nu. of pages: vii (p.text)+ 236 (pages)
Department : Turk. Lang. Litar.	Subfield: Old Turkish Language
“ ‘Acâibü’l-Mahlûkât ” is a kind of didactic work which was made up with the informations from geography to astronomy, from biology to medicine, from history to endemic public culture. These works appeared as a kind. The resources of the works such as “ ‘Acâibü’l-Mahlûkât” is Grek Culture. Then it went through the Islamic Work with the translations into Arabic. It went through the wide geography with the translations into Persian and Turkish from that language. In the introduction of our work, informations about “ ‘Acâibü’l-Mahlûkât ” in Turkish Literature, its translations, the explanations of the work’s copy, the topic of the work, the date of the enrollment, the writer of the book is given. The basic of our work “ ‘Acâibü’l-Mahlûkât” of Ali Bin Abdurrahman is changed into today’s punctuation marks and the rules of orthography, paragraphs of the text is done. In the writing and phonetics part language analysis takes place which is explained with that period’s language conception. The index part of the work is ended with the complete of the place names after the analytical index.	
Keywords: ‘Acâibü’l-mahlûkât, Writing, Phonetic.	

GİRİŞ

Müslüman coğrafyacılar yeryüzünün meskûn alanlarını (bayındır yerlerini) enlemlere göre belirtmişlerdir. Güneş ışıklarının dikliğine ve uzun gün süresine göre batı-doğu doğrultusunda yedi iklim bölgesine, bunların her birini tekrar boylamlarla on bölüme ayırmışlardır. Dokuzuncu asır coğrafya âlimlerinden Belhî (847-934)'nin Suverül-Ekâlim (İklim Tipleri) adlı İslâm ülkeleri atlası başlıca coğrafya eserlerindendir. İslâm dünyâsının coğrafya doğrultusunu geliştiren âlimlerden İbn-i Havkal ve İstahrînin yazdıkları Kitâb-ül Mesâlik vel Memâlik (Yollar ve Memleketler)adlı eserleri çok meşhurdur. Onuncu asırda yetişmiş seyyahlardan El-Mesûdî ve İbn-i Fadlan ile daha sonraki asırlarda yetişen seyyah ve coğrafya âlimlerinden İdrîsî, Ebül-Fida ve İbn-i Battûta iklimler ve ülkelerle ilgili çok çeşitli coğrafya eserleri vermişlerdir. Bunlardan Tancalı İbn-i Battûta (1303-1368) İslâm dünyâsını, bütün Asyayı Anadolu'dan Malay Takımadalarına kadar gezmiştir. Seyâhatnâmesi meşhurdur.

Osmanlılar devrinde coğrafya

Coğrafya, Osmanlılarda Matematik Coğrafya olarak başlamış ve bir müddet bu yönde ilerlemiştir. Rükneddîn Ahmed, Kazvînînin (ölm. 1383) Acaibül-Mahlûkât ve Garâibül-Mevcûdat adlı kozmoğrafya ve coğrafya eserini tercüme ederek Çelebi Sultan Mehmede sunmuştur. Osmanlı'da coğrafya çalışmaları da telif-tercüme şeklinde yazılan 'Acâibü'l-Mahlûkât adlı eserlerle başlamış; deniz seferlerinde kullanılan rehberler, monografiler, ülkeler, şehirler, yollar, rûznameleer şeklinde kaleme alınan eserlerle devam etmiştir.¹ Rükneddîn Ahmed, Kazvînînin (ölm. 1383) Acaibül-Mahlûkât ve Garâibül-Mevcûdat adlı kozmogğrafya ve coğrafya eserini tercüme ederek Çelebi Sultan Mehmede sunmuştur.

Anis al-Maliki'nin soyundan olan Abu Yahya Jamal al-Din Zekeriyya b. Muhammad b. Mahmud al-Kazvini'nin (vefatı 1287), yaşamı hakkında çok fazla bilgiye ulaşıl原因amaktadır. Ancak Kitab al-Acaib al Hayevan adlı eserinde kendisiyle ilgili bazı bilgilere, az da olsa rastlanmaktadır. Eldeki bilgilerden onun 1203 de Elburz dağlarının güneyinde bulunan Kazvin'de doğduğu, eğitim için Damascus'a gittiği ve orada büyük etkisi altında kaldığı ünlü Müslüman filozof Muhiddin Arabi (vefatı 1233) ile tanıştığı,

daha sonra Musul'a giderek büyük bir matematikçi olarak bilinen Esir al-Din al-Akbar'dan ders aldığı bilinmektedir.

Kazvini, halife Mustansır Billah (1226-1242) saltanatı sırasında Bağdat'a gitmiş ve Hille'ye kadı olarak atanmış, Hulagu'nun 1283'te Bağdat'ı istila etmesinden birkaç yıl sonra da Vasi'te 1287'de vefat etmiştir.

Müslümanların Pliny'si olarak bilinen Kazvini, coğrafya, botanik, zooloji ve tıp gibi birçok bilim dalıyla ilgilenmiştir. Günümüze kadar gelebilen iki büyük eseri bulunmaktadır. Asar al-Bilad ve Ahbar al-İbad (Ülkeler Çalışması ve Olağanüstü Eserlerden Haberler) adlı eseri, coğrafya ile ilgili olup, bu eseri yazarken Abu al-Girnati, Biruni, Mesudi gibi yazarların coğrafya ile ilgili ünlü eserlerinden de yararlanmıştı. Kazvini, eserinde sadece ülkeleri ve bunların iklimlerini tanımlamamış, bu ülkelerin kültürlerinden de bahsetmiştir.

Bu nedenle bu eser coğrafya kültürü, tarihi ve etnoloji alanları açısından değerli bir çalışmadır. Kazvini, çalışmasının girişinde insanın sosyal bir varlık olduğunu, bunun yalnızca toplum içinde olabileceğini ve toplumları da oluşturmak için mesleklerin ve paylaşımın gerekli olduğunu söylemiştir.

Kazvini yine bu eserinde, Biruni'nin açıklamasına dayanarak dünyanın iki yarıküresiyle ilgili bilgiler vermiş ve bu yarıkürelerde yer alan ülkeler ve bu ülkelerin özellikleri hakkında da açıklamalar yapmıştır. Kitabındaki yerlerin jeolejik değerlerini, şehirleri ve bu şehirlerde yaşayanları anlatmıştır. Ayrıca eserde, eski Türk boylarına ilişkin bilgilere de rastlanmaktadır. Eser, bu yönüyle de nadir kaynaklardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Bu eserin Farsça tercümeleri de bulunmaktadır. Ayrıca eserin Abdürreşit Bakuvi tarafından yapılan özeti Telhüsü'l Asar ve Acaibül Melikü'l Kahhar adıyla da yayınlanmıştır.

Kazvini, ünlü çalışması Kitab al-Acaib al Hayevan (Garip Hayvanlar Üzerine Kitap) veya bir başka deyişle Kitab al-Acaib al-Mahlukat (Garip Yaratıklar Üzerine Kitap) eserini 1263'te Prens Ata Melik Juvayh'a tanıtmıştır. Birçok kopyası yapılan eser, 1848'de Göttingen'de Wüstenfeld tarafından basılmıştır. Daha sonra bu eser 1868'de Leipzig'de Etche tarafından Almanca'ya çevrilerek yayımlanmıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, bu kitabın birçok farklı kopyası bulunmaktadır. İlk kopyası 1280’de yazarın ölümünden sonra yapılmıştır. Yazarın ölümünden sonra kitabı kopya eden kişi, bazı kısımları eklemek veya bazı kesin kısımları çıkarmak konusunda tereddüde düşmemiştir. Wüstenfeld’in üzerinde çalıştığı versiyon ise, yazarın kendi el yazısıyla yazılan kopyası olmayıp, bu kopya kitabın yorumlarından biridir.

Bununla birlikte bazı yazarlar kitabı özetlemek ya da yeniden düzenlemekle yetinmeyerek, Kazvini’nin çalışmasına benzeyen kendi kitaplarını yazmışlardır. Bu kitaplar da daha sonra Farsça ve Türkçe’ye çevrilmiştir.

Kazvini’nin eseri Kitab al-Acaib al-Mahlukat eseri 4 kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım evrenle ilgili olup, evrenin insanlar için ne anlam ifade ettiğini açıklamaya çalışmıştır. Bu kısımda

Güneş, Ay ve yıldızlar hakkında bilgi vermiş ve bunların özellikleri, hareketleri ve insanlar üzerindeki etkilerini açıklamıştır.

Kitaptaki taslakta görüldüğü üzere, Ptolemy’nin jeosentrik sistemini temel alarak evrenin sistemi hakkında bilgi vermektedir. Kitaptaki bazı taslaklara rastlanmaktadır. Bu taslaklarda yaratılış hikayesine (genesis) ilave olarak gezegenler, güneş ve ayla ilgili açıklamalar da bulunmaktadır. Burada evreni jeosantrik bir sistem olarak tanıttığı görülmektedir.

Bir sonraki yazıda hayvanlar hakkında açıklamalara yer vermekte ve onları iki ana kısma ayırmaktadır:

a. Suda yaşayan hayvanlar (deniz hayvanları)

b. Karada yaşayan hayvanlar

Deniz hayvanlarından en çok balıklardan bahsetmektedir. Bazı balıkların ise sadece denizlerde değil karada da yaşadığını iddia etmekte ve bunlarla ilgili bazı hikayeler de anlatmaktadır.

Karada yaşayan hayvanlardan ilk olarak atı vermektedir. Atların, özellikleri olan soylu hayvanlar olduğunu ve en ünlü at cinsinin Arap atı olduğunu söylemektedir. Daha sonra

develerden, geyiklerden aslanlardan, kedilerden, farelerden, kuşlardan, böceklerden, solucanlardan bahsetmekte ve bunların yaşamlarını da açıklamaktadır.

Üçüncü kısımda ise taşları ve bitkileri anlatmaktadır. Değerli ve yarı değerli taşlardan bahsetmekte ve bunların özelliklerini, nerelerde bulunduklarını ve insan sağlığına etkilerini de vermektedir. Ametist, elmas ve zümrüt gibi taşların insanlara şans getirip getirmediğinden de bahsetmenin yanı sıra altın ve gümüş gibi metaller hakkında da bilgi vermektedir.

Kazvini bu eserinde bazı bitkileri de açıklamaktadır. Bitkiler içinden yabanturpu, adamotu, nar, biber ve hurmaya yer vermekte, bunların nerelerde, hangi iklimde yetiştirilebileceği ve nasıl ilaç olarak kullanılabileceği hakkında da bilgiler vermektedir. Bu bölümde var olmayan bazı bitkilerden ve bunlarla ilgili bazı hikayelerden de bahsetmektedir. Bunlara ilaveten bitkilerin tıbbi özelliklerinin neler olduğunu ve nasıl ilaç olarak kullanılabileceğini de kaydetmektedir.

Son olarak, yazar insanlar hakkında bilgi vermekte ve insanları bir tür hayvan olarak tanımlamaktadır. İnsan fetüsünü ve gelişiminin yanı sıra 5 duyuyu ve insana kesin güçler veren hisleri de açıklamaktadır. İnsan güçlerini iki kısma ayırmıştır:

a.Gerekli güç: İnsanoğlunun düşünme yeteneği olmasının sonucudur.

b.İnsanı tehlikelere karşı korumaya yardımcı olan tesadüfi güçler.

Kazvini'nin kitabı, yazıldığı dönemden sonra, özellikle doğal bilimler ve coğrafya ile ilgilenen Osmanlı yazarları üzerinde de büyük bir etki yaratmıştır. Bunlardan biri Gelibolulu Yazıcızade Ahmad Bican b. Salih'tir. Kitabına Acaib al-Mahlukat al-Kabir (Önemli Garip Yaratıklar) ismini vermiştir.

Kitabın ismi sadece önemli yaratıkların inceleneceğini düşündürse de, eserde bütün türlerdeki yaratıklara yer verilmektedir. Yazıcızade de kitabına Kazvini'nin Asar al-Bilad kitabında olduğu gibi evrenin sistemini açıklama ile başlamakta, taşlar, bitkiler ve hayvanlar hakkında açıklamalarla devam etmektedir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere Kazvini'nin eserinin Türkçe'ye çevrilmiş çalışmaları da bulunmaktadır. Bu eserin Osmanlılarda ilk tercümesi I. Mehmet zamanında Rükneddin Ahmet tarafından yapılmış ve Çelebi Sultan Mehmet'e takdim edilmiştir. Bir diğeri ise

Kanuni Sultan Süleyman zamanında, Mustafa b. Muslih al-Din b. Shaban al-Sururi (vefatı 1561) tarafından yapılmıştır. Fakat Sururi çevirisinin tümünü tamamlayamamış, sadece zürafalı bölümün başlangıcına kadar olan kısmı çevirebilmiştir. Bununla birlikte çeviriyi kelimesi kelimesine yapmamıştır.

Kitabın bu dönemdeki diğer bazı çevirilerinde de görüldüğü gibi çeviri yapan kişi, kitaba kendi tecrübe ve düşüncelerini de katmaktadır. Sururi, bu çalışmasını Tazkirat al-Acaib ve Tarcama al-Garaib (Garip Yaratıklar ve Olağandışı Varlıklar) olarak isimlendirmiştir.

Ayrıca eserin, 1569 yılında Eyyup bin Halil ve 1697 yılında İsmail Paşa tarafından yapılan değişik Türkçe tercümeleri de bulunmaktadır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; Kazvini'nin bu çalışması, Pliny'nin ünlü Doğal Tarih çalışması gibi olmasına rağmen, yüzyıllarca Osmanlı İmparatorluğu'nu da kapsayan İslam dünyasında daha popüler ve etkili olmuştur. Bir çok yorumu bulunan bu çalışma, Türkçe de dahil olmak üzere birkaç dile çevrilmiştir. Bu çeviriler de, eserin aslı kadar etkili ve popüler olmuşlardır. Bu eserden, Kazvini'nin yaşadığı on ikinci yüzyıldan başlayarak hayvanlar, bitkiler ve diğer oluşumlar hakkında pek çok konuda bilgi sahibi olabilmekteyiz.

Bütün bu kitaplarda bulunan ilginç şekiller ve illüstrasyonlardan dolayı da, kitapta açıklanan yaratıklar hakkında da bir fikir oluşturabilmekteyiz.

Bu eserlerde ki açıklamalar da bize göstermektedir ki, yazarlar sadece hayvanlar ve bitkiler ile veya bunların kullanılışları ile ilgili bilimsel verilerle ilgilenmemekte, Pliny'nin Doğal Tarih kitabında da olduğu gibi bunlarla ilgili hikayeler ve inanışlara da yer vermektedirler. Fakat bu yazım şekli, bu bilgilerin gereksiz olduğu anlamına gelmemelidir. Tam tersine bu sayede, o dönemde hangi tür hayvan ve bitkilerin yetiştirildiği, faunası ve florasının ne olduğu hakkında bazı bilgilerin yanı sıra, bazı folklorik ve etnolojik bilgilere de ulaşılmaktadır. Böylece dünyadaki insanların ne tür yaşamları olduğu ve yaşamak için ne ürettikleri de öğrenilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmaların, içinde canlılar ile ilgili değişik konuların özet bilgilerini bulabileceğimiz zengin birer ansiklopedi olduğunu söyleyebiliriz.

İncelememizi yaptığımız Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı Kazvini'nin eserine benzerlik göstermesiyle birlikte bu geleneğin Osmanlı sahasında şimdiye kadar tespit edilen ilk, orijinal örneğidir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı 14.yy' da coğrafi eserlerinde Eski Anadolu Türkçesi ses özelliklerinin yansımalarını incelemektir. Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine geçerken görülen ses hadiselerini edebi eserlerin dışında didaktik eserlerde de tespit etmek; ayrıca bu eserlerin söz varlığı hakkında bilgi sahibi olmak çalışmanın amaçları arasındadır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma edebî eserlerde görülen Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerinin sadece edebi eserlerde değil coğrafi eserlerde de bulunabileceğini gösterildi. Eski Anadolu sahasında yeni yazı dilinin olgunlaştığını, her türde aynı ses özelliklerinin gerçekleştiğini bize sunuldu.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri, incelemesini yaptığımız eserle karşılaştırıldı. Bu devre ait özellikler ses bilgisi olmak üzere başlığı altında toplandı. Dil incelemesinde kullanılacak örnekler transkripsiyonlu olarak verildi. Sonra metnin bugünkü harflere transkripsiyonlu aktarımı yapıldı. Daha sonra incelenen metnin söz varlığı; sözlük, kişi adları sözlüğü ve yer adları sözlüğü başlığı altında sunuldu.

İçerik

Çalışmamızda öncelikle 'Acâibü'l-Mahlûkât geleneği hakkında bilgi verilecek. Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ının 75.-105. varaklarının transkripsiyonu yapılacak. Transkripsiyonu yapılan kısım üzerinde dönemin ses bilgisi özellikleri tespit edilecek. Son kısımda ise bu bölümde geçen kelimelerin dizini ve bu dizinde kelimelerin anlamları da verilecek. Ayrıca yer adları ve kişi adları dizini oluşturulacak.

BÖLÜM 1: 'ACÂİBÜ'L-MAHLÛKÂT VE YAZARI

1.1. Türk Edebiyatında 'Acâibü'l-Mahlûkât ve Tercümeleri

Acâibü'l-Mahlûkât ve tercümeleri hakkında kapsamlı bilgiye ilk defa F. Taeschner'i makalesinde rastlanır. Taeschner, en eski coğrafya eserini Ahmed Bican'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı olarak tespit etmiştir. Fakat İstanbul'a gelip Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ını inceleme fırsatı bulduğunda ise “Şimdiki halde Osmanlı devrinin ilk coğrafya eseri bu olmak icap eder (Taeschner, 1928:275).” sözleriyle Ali b. Abdurrahman'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ının bu alanda ilk eser olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiden hareketle Türk edebiyatını acâib gelenegiyle tanıştıran ve bu alanda ilk ürününü veren yazar olarak Ali b. Abdurrahman'ı; eser olarak da 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı kabul etmek mümkündür.

İkinci eser ise I.Mehmet zamanında tercüme edilen 'Acâibü'l-Mahlûkât'tır. Eserin müellifi, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Blochet ve Adnan Adıvar'a göre Rükneddin Ahmed olarak tespit edilmişse de Günay Kut “Rükneddin” ifadesinin padişaha yapılan bir dua olduğunu, müellifin adı olmadığını ileri sürmüştür (Kut, 1985:188). Bu eser üzerinde doktora tezi yapan Engin Yılmaz ise burada tevriyeli bir kullanım olduğunu belirterek eserin Rükneddin Ahmet tarafından tercüme edildiğini belirtmiştir (Yılmaz, 1998:11). Diğer bir tercüme ise Hacı Bayram'ın isteği üzerine Ahmed Bican tarafından 1453'te yapılmıştır. Ahmed Bican'ın 'Acâibü'l-Mahlûkât'ı, Kazvîni'nin eserinden ziyade Farsça tercümelere dayanmaktadır (Kut, 1985:190). Orjinaline göre kısa ve muhtasardır (Türkay, 1999:23). Yine yazarın bu eserine benzer ve daha kapsamlı Dürr-i Mekkun adlı eseri vardır. (Sakaoğlu, 1999:10).

Kitâb-ı 'Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât adıyla, Sürûri-i Kadim lakabıyla bilinen Mustafa bin Muslihiddin bin Saban (ö.999/1561) tarafından, Şehzade Mustafa'nın isteği üzerine tercüme edilmiştir. Sürûri, eserin ikinci makalesinin tercümesini bitirdiği sırada, yani 960/1553 yılında Şehzade Mustafa'nın Kanuni Sultan Süleyman tarafından öldürülmesinden çok etkilenmiş ve tercümeyi olduğu yerde bırakmıştır. Daha sonra Rodosi-zade Mehmed Efendi eseri tamamlayarak IV.Mehmed'e sunmuştur (Ak, 2004:165). Bunlardan başka Bosna kadısı Gınâî, Eyüp bin Halil, Hüseyin Efendi bin Muhammed Mustafa, Molla Taha bin Muhammed, Yusuf bin

Mehmed Milevî ve müellifi bilinmeyen üç ‘Acâibü’l-Mahlûkât tercümesi daha vardır (Kut, 1985:191-192). Türk edebiyatında ‘acâibü’l-mahlûkât geleneği bu tercümelerle on sekizinci yüz yıla kadar süregelmiştir.

Tezimize esas teskil eden metin ; Türk edebiyatındaki acâib geleneğinin ilk halkası, Türk coğrafyasının ilk eseri Ali b. Abdurrahman’ın ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ıdır.

1.2. Eserin Nüshasının Tavsifi

Eser tek nüshadır. Osmanlılarda ilmî çalışmaları derleyen “Osmanlı Türklerinde İlim” eserinde ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ın numarası İstanbul Üniversitesi Yıldız Tabiiye 540 (Adıvar, 1943:14) şeklinde verilmişse de İstanbul Üniversitesi, TY, nr.524’de kayıtlıdır. Bu nüsha maalesef eserin orijinal nüshası değil kopyasıdır. Eserin müstensihisi belli değildir. Eserin ebatları 22 cm x 15 cm (16 cm x 13 cm)’dir. Satır sayısı 15’tir. Eserin tamamı 174 varaktır. Hattı harekesiz, okunaklı nesihtir. Metinde siyah, başlıklarda ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Kâğıt krem renkli, orta kalınlıkta, aharlıdır. 1-b’de eserin adı geçen tezhipli ser-levha bulunmaktadır. Her varak altın yaldızla çerçevelenmiştir.

Varakların b yüzleri müs’irlidir. Eserin deriden cildi üzerine ebru yapıştırılmıştır.

Eserin Konusu

Eserin incelediğimiz 75-105. sayfa aralığı Dımyşk (Şam) şehrine ait bir mescidin bir takım mimari özellikleriyle başlıyor. Daha sonra bu mescitle ilgili rivayetlerden bahsedilmektedir.

Ve selef-i (71/A,10) şaliḥinden ki ‘Abdül‘azîz Mervezî eyitmiş ki: Kırk yıl mescidde sâkin (71/A, 11)oldum. Ve beş vaḳt namâzı bu mescidden ğayrı iki yirde kılmadum. Ve her kez ki (71/A,12) namâzdan fâriğ oldum, bir dürlü şan‘at-ı naḳş gördüm bu mescidde ki (71/A,13) anı görmemişim ve şimdiki ḥâlde ol ziynetde degildür. Zîrâ avâyilde anda (71/A,14)

Eser daha sonra Dımyşk şehrinin batı tarafında Beneffec Vadisi’nden bahsetmektedir. Bu vadiden bahsederken eserin genelinde olduğu gibi bölgenin bitki örtüsü, ırmakları,

gölleri, dağları gibi tabiat şekilleri ve kaleler, burçlar, hendekler, hamamlar vb. insani yapılar eserin konusu teşkil etmektedir.

Metnin incelediğimiz bölümünde ilk olarak bize Arz-ı Şâm tanıtılmaktadır. Daha sonra bu coğrafya şehirlere ayrılarak her şehir ayrı ayrı tanıtılmaktadır.

Ve Ārz-ı Şām beş (71/B,13) bahşdur. Evvel ki Şām-ı Ġazze ve Remle ve Filistīn ve ‘Askalān ve Beytū’l-Mağdis (71/B,14) dūr. Ve ulu şehir Filistīn’dūr ve ikinci Şām-ı Taberriyye ve Ġor ve Termūk (71/B,15) ve şamed ve bostāndur. Ulu şehri Taberriyye’dūr ve üçüncü Şām-ı Ġuṭa ve Dımışk (72/A,1) ve Ba‘lebek ve Sevāhil-ü Beyrūt’dur. Ulu şehir Dımışk ve dördüncü Şām-ı (72/A,2) Humuş’dur ve Hamā ve Trablūs’dur.

Metnin genelinde de benzer bir anlatım tekniğine yer verilmiştir. Önce bölgenin genel adı “arz veya iklim” adı altında tanıtılmış. Daha sonra genelden özele doğru “arz”lar şehirlere (Arz-ı Fāris’te önce kürelere sonra şehirlere), şehirler köylere ayrılarak tanıtılmış.

İncelenen bölümde yer verilen “iklimler” şunlardır: ‘Arūs-ı Şām, Arz-ı Avasım, Arz-ı Azerbāycān, Arz-ı Cibāl, Arz-ı Çm̄, Arz-ı Eylāraq, Arz-ı Fāris, Arz-ı Felūniye, Arz-ı Fergān, Arz-ı Havārizm, Arz-ı Fergāna, Arz-ı Horāsān, Arz-ı Huristan, Arz-ı Kirmān, Arz-ı Mağrāra, Arz-ı Nisān, Arz-ı Şefed, Arz-ı Şam, Arz-ı Şebt, Arz-ı Taḥāristān, Arz-ı Fāris, Arz-ı Cezīre, Arz-ı Ş Şabe, Arz-ı Ermen, Arz-ı Yetm, Arz-ı Rey.

Metnimizde şehirlerin tarihi vakıalar, bölgeyle irtibatlı kişiler gibi kendine has özellikleri yoksa şehirlerin anlatımı aşağıda örnek çerçevesinde yapılmaktadır.

Ve Ġnsārī. Bu dahı avā’ilde mu‘azzam şehrmış. Aferīdūn (86/A,11) yapmış. Ve ulu ırmaqları var. Ve vilāyet ma‘mūrdur. Ve ġāyetde her ta‘ām (86/A,12) ucuzluğdur ve yimiş boldur. Ve kavun ve karpuz tatlu olur. Ve halkı (86/A,13) eyü hulklu olur ve hāṭūnları gökçek. Ve hammāmları çokdur. (86/A,14) Ve bu şehirde tonluklar toğurlar ibrişim ve penbe. Ve aña aḡsā sarı dirler. (86/A,15)

Metnin incelenen bölümünde ayrıca şehirlerin inşası hakkında da bilgi verilmektedir:

Ve bu (80/A,14) iklîme Bâbil dirler ve kaçan ki Manşûr-ı Civânķî Bağdâd yapmak (80/A,15) diledi. Vezîrleriyle tanışdı ki Medâyiñ yıķayum. Taşını (80/B,1) andan götüreyüm yoksa tağlardan mı kesdireyüm?

Hâlid Biñ (80/B,2) Yahyâ-yı Bermekî eyitdi: Medâyiñ yıķma tağdan getür eyitmesün (80/B,3) ler ki îrak kişinüñ ‘imâret eliyle yaptı.

Manşûr eyitdi: (80/B,4) Taylaruña ki meyl eyledük ki ‘Acem beyleriydi. Ve dilemedük anlaruñ (80/B,5) eşeri harâb ola.

Pes emr eyledi ki kaşr-ı ebyaziñ ki Kisrâ’nuñ (80/B,6) hazînesidür, yıkdılar. Ve taşını Bağdâd’a taşıdılar. Ve hesâb (80/B,7) eylediler tağdan kesüb getürmekden ziyâde oldı. Pes (80/B,8) terk eyledi

Hâlid çün yıkdı eyitdi: Çün yıķduñ terk (80/B,9) eyleme. Eyitmesünler ki: ‘Acîz oldı ve mâla kıymadı.

Manşûr (80/B,10) iltifât eylemedi. Pes ol ‘imâret şöyle bâķî ķaldı harâb. (80/B,11) Ve Selmân-ı Fârisî anda yatur. Şimdi bu köyi olmış.

Metninde şehirlerin tarihi kişilerle özellikle peygamberler ve evliyalarla olan irtibatından söz edilmiştir.Bu yerlerde geçen kıssalara, olaylara değinilmiştir.

Ol maķâm (73/B,9) oldur ki ‘İsâ Peyğâmbet du‘â eyledi ve gökden mâ‘ide geldi. (73/B,10) Ve anda hūnlar ki yidi. Ol hūnuñ ve mâ‘idenüñ eşeri henüz (73/B,11) vardır. Ve bu kilisānuñ handaķ tarafında Kilisā-i(73/B,12) Buṭrus’dur. Ve bu handaķda ‘Ayn-ı Silvāndur. Ve bu ol çeşmedür (73/B,13) ki İsâ gözsüze ve cüdāyi ve ebraşı bunda yurdi. Pes du‘â (73/B,14) kılurdi şihḥat bulurlardı.

Bu kilisādan (74/A,7) aşra İbrāhīm Peyğâmbet mescididür. Ve ol bir büyük kūydur ki (74/A,8) İbrāhīm ve İshāķ ve Ya‘ķub ve Yūsuf-ı Şiddiķ anda yatur. Ve her (74/A,9) birinüñ kabrine karşı hātūnınuñ kabridür. Ve dā‘im günde iki nevbet İbrāhīm-i

(74/A,10) *Ḥalīl'üñ ḥūn çıkar. Ve cem'îyi ol kūy ḥalkı ve ğurabā ol ta'āmdan yirler.*

(74/A,11) *Ve kūyuñ eṭrāfi bāğ ve bostān ve yimiş ağacıdır. Ve bu kūyda envā'î*

(74/A,12) *dürlü serce dizerler ki hîç memleketde olmaz. Ve aña Ḥalīl dirler.*

Yine metinde sadece iki halkın, Türk'lerin ve Kürtler'in, adına yer verilmektedir. Diğer coğrafyalarda yaşayan halkların adı hiç mevz-u bahis edilmemiştir.

*Ve bu şehirde her nev'î **etrāk**dan 'azīm cemā'atlar cem' olmuş ve mezāhib-i (92/A,1) muhtelifē. Ve ni'met vāfir ve narḥları ucuz ve ḥalkı 'işretci ve mütene'im. Ve ḥatūnları (92/A,2)*

*Ve bu bir ṭayifedür **Kürdler** gibi ṭağ içinde sākin olmuşlar. (88/B,15)*

*Ve bu Fārs iqliminüñ vilāyeti var ki anda **Ekrād** (87/B,13) sākindür. Ve her vilāyetde bir dem dirler. Ve bu Kürdüñler'üñ beş dem var ki ve her demde (87/B,14) bunca şehirler ve köyler ve ḥiṣārlar var.*

Sonuç olarak şunu diyebiliriz: Eserin incelediğimiz bölümün konusu Suriye'nin batı sahilinden başlayan Ortadoğu topraklarından (Arap yarımadası hariç) bugünkü Çin devletinin iç kısmına kadar olan bölgenin fiziksel ve beşeri coğrafyasının o günkü şartlarda yapılabilecek özetidir.

BÖLÜM 2: SES BİLGİSİ

2.1. Ünlüler

2.1.1. Ünlü değişimleri

Türkçede gerek kelime köklerinde gerek eklerde bulunan ünlüler, hangi sebeplere dayandığı kesin olarak bilinmemekle birlikte değişikliklere uğramıştır.

İncelemesini yaptığımız Ali b. Abdurrahman tarafından 1365-1370 yıllarında yazılan ‘Acâibü’l-Mahlûkât adlı eserin yazara ait nüshasının bulunmaması, bu nüshanın istinsahının eserin ilk yazıldığı 14.yy’a değil de 17.yy’a ait olması ve metinde hareke kullanılmaması nedeniyle ünlü değişimlerini tespit etmekte güçlük çekilmişse de gerek kelime tabanlarında gerek eklerde yer alan ünlülerde çeşitli sebeplerle meydana gelen değişiklikler görülmüştür. Metnimizdeki belli başlı ünlü değişimleri şunlardır:

2.1.1.1. i>e değişimi

Diğer eski metinlerde olduğu gibi i/e meselesi ‘Acâibü’l-Mahlûkât’ta da karışıktır. Ve bu karışıklık henüz giderilememiştir. Eskiden beri ilk hecede görülen değişimler (i >e, e >i, i >é, e >é, é >e) bu meselenin kesin ispatını zorlaştırmıştır. Bu değişiklikler sadece eski devrelere ait değil, günümüzde de Türk lehçelerinde aynı şekilde ikilik gösteren ünlülerin varlığı bilinmektedir (Arat,1992: 119). Bu meseleyle ilgili bazı araştırmacılar (Banguoğlu, Mansuroğlu, Çağatay) Eski Anadolu Türkçesinde yazılışları i olan sesi kapalı e olarak okuma yolunu seçmişlerdir, bazı araştırmacılar (Korkmaz, Timurtaş) ise metinlerde bu şekilde olan kelimeleri imlâlarına bağlı kalarak okumayı tercih etmişlerdir (Kırbaç, 1999:58). Çalışmada son görüş esas alınarak metin yazılışlara uygun olarak okundu.

Metnimizde i yazılıp günümüzde de telaffuz edilen kelimeler vardır.

gice gice ve gündüz od yanardı 87/B,9

in Uzunı ve ini üç mıldür 85/A,10

iriş- ol mevzua ʿİsā Peygāmbere irişdi 72/A,15

vir- Mendil virmedi 78/A,12

yir mescidden ğayrı iki yirde 72/A,12

Eski Türkçede e ünlüsü taşıyıp metnimizde de e’li olan, fakat bu gün i ünlüsü taşıyan kelimeler vardır:

eyü burcları beğāyet muḥkemdür ve eyüdür 96/B,4

2.1.2. Ünlü türemesi

Metinde Türkçe asıllı kelimelerde ünlü türemesine rastlanmamıştır. Fakat günümüzde yabancı asıllı kelimelerde Türkçede yan yana bulunmaları mümkün olmayan konsonantların yan yana bulunması nedeniyle bu tür kelimelerin konsonantları arasında ünlü türemesi görülmektedir. Fakat eserin transkripsiyon çalışmasında kelimelerin aslına bağlı kalınmış, ünlü türemelerine yer verilmemiştir. Aşağıdaki örnekler günümüz Türkçesinde kullanılış biçimleridir.

қаşıр ve anda bir қаşıр var 100/A,15

şehir ol şehirlerden birisi 96/B,14

2.1.3. Ünlü düşmesi

Metnimizde kelime başlarında ünlü düşmesi için örneğimiz yoktur. Metnimizde ünlü düşmesine kelime ortasında rastlamaktayız. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi eski devirlerden beri görülmektedir. Düşen ünlü kelime bünyesinde olabileceği gibi herhangi bir ekin ünlüsü de olabilir. Bu olayın metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

çevir->çevre ol қubbenüñ çevresi 82/A,11

eyit>eydür Ve eydürler ki 71/A,4

devir>devri	devri on iki biñ arşundur
uyu->uyku	uykusunda bir kişi gelür 75/B,14
oğul>oğlan	oğlan ve uşağı var 99/B,10

2.1.4. Birleşme

Türkçede kelime köklerinde yan yana iki ünlünün bulunması söz konusu olmadığından, ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir kelime veya ek geldiğinde ünlülerden biri düşmekte ve birleşme oluşmaktadır. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

neyle-<ne+eyle-	baña neyleyesün 79/A,5
böyle<bu+eyle	yol böyle tırdur 87/A,5
söyle<su+eyle	onların mu‘āmelesi şöyledür 105/B,8
niçün<ne+içün	Ey melik niçün zem idersin 81/A,14

2.1.5. Ünlü uyumu

2.1.5.1. İncelik-kalınlık bakımından

Metnimizde kelime köklerinde ve eklerde incelik-kalınlık uyumu tamdır. Bugünkü uyum dışında kalan +ki aitlik ekinin Eski Anadolu Türkçesi devresinde hem ince hem de kalın şekli mevcuttur. Bu çift şekillilik Eski Türkçede de vardı. Metnimizde bu ek, uyuma girmiş olarak kullanılmaktadır:

bundağı	bundağı ikisi oluşurlar 83/A,1
---------	--------------------------------

Bugünkü Türkçede bu uyum dışı kalan “hangi, dahi” kelimeleri ise metnimizde uyuma bağılı olarak kullanılmıştır.

dağı	bu dağı mu‘azzam vāsi‘ iklīmdür (96/A,3)
------	--

2.1.5.2. Düzlük-yuvarlaklık bakımından

Eski devirlerden günümüze kadar düzlük-yuvarlaklık uyumu incelik-kalınlık uyumu kadar sağlam değildir. Eski Türkçede ve günümüzde düz ünlü taşıyan kelimelerin Eski Anadolu Türkçesi yuvarlak ünlü taşıdığı görülmektedir. Bu hadise devrin en önemli özelliklerinden biridir. Bu ses olayının bazı sebepleri olmakla birlikte herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın da gerçekleştiği görülmektedir. Bu yuvarlaklaşma durumunu kelime tabanlarında ve köklerinde olmak üzere iki başlıkta ele aldık.

2.1.5.2.1. Kelime tabanlarında yuvarlaklaşma

Eski Anadolu Türkçesi, Türkçenin geniş ölçüde bir yuvarlaklaşma devridir. m ,p gibi dudak; v,f gibi diş dudak ünsüzlerinin tesiri; g, ğ ünsüzlerinin düşmesi bazı köklerle birçok eklerde yuvarlaklaşmalara sebep olmuştur. Eski Türkçedeki asli yuvarlak şekilleri ile gelen bazı eklerde benzetme yoluyla bir kısım ekleri yuvarlaklaştırmıştır. Bütün bunların neticesinde devre geniş bir yuvarlaklaşma devri yaşamıştır.

Sızıcılaşma sebebiyle

Eski Türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonundaki g ve ğ'lar Batı Türkçesine geçerken düşmüş ve bunun neticesinde kendilerinden öncesinde düz-yuvarlak ünlüyü yuvarlaklaştırmışlardır.

ķapu<kapıĝ

Ve garbi tarafında mihrab kapusıdır 72/B,11

ķuru<ķurıĝ

bu göl yedi yıl durur ve ger kurur yedi yıl iken ekerler

77/B,3

Dudak ünsüzleri sebebiyle

Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçerken m ,p gibi dudak; v,f gibi diş dudak ünsüzlerinin tesiriyle bir benzeşme söz konusudur. Bu da kelimelerdeki kendilerinden sonra gelen ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır.

demür<temir şahranuñ çevresi demür pencereler 73/A,13

Yapım eklerindeki yuvarlak ünlü sebebiyle

Bazı yapım eklerindeki ünlüler, Uygur devresinde taşıdıkları yuvarlaklığı korumuştur. Bu eklerden meydana gelen kelimeler için metnimizdeki örnekler şunlardır:

-(U)K eki ile

artuq iki yüz kilisādan artuqdur 78/A,6

konuq konuqluk eyledi 81/B,7

-garu, -gerü eki ile

içerü içerükde anun dahı suretün yazarlar 103/A,5

Bir sebebe bağlı olmadan yuvarlaklaşan kelimeler

Bazı kelimelerdeki yuvarlaklığın sebebi izah edilememektedir. Bünyelerindeki dudak ünsüzleri bulunmadığı ve yuvarlak ünlü teşekkülünü icap ettiren herhangi bir olaya maruz kalmadıkları halde, bunlar yuvarlak ünlü taşımaktadırlar.

altun altun ve gümüş ma‘den var 104/A,1

çetük bu bir cānvardur cetük şüretinde 104/A,6

berü Ceyhūn’dan berüdür 83/B,2

kendü kendü hālinde halkıdur 89/A,11

2.1.5.2.2. Eklerde yuvarlaklaşma

Eklerin yazılışı Arap alfabesini bırakıncaya kadar, klişeleşmiş halde devam edegelmiştir. Eski Anadolu Türkçesinden beri bu kalıplaşmış şekillerin yazılışı bu günkünden farklı ve belli bir şekilde olmuştur. metnimizde de bu durum devam etmekte

kökün ve diğer eklerin ünlüsü ne olursa olsun bu eklerdeki ünlülerin değişmediği görülmemektedir.

Metnimizdeki yuvarlak ünlülü ekleri, ünlüsü aslında yuvarlak olanlar ve ünlüsü sonradan yuvarlaklaşan olanlar olmak üzere iki başlık altında topladık.

Ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler

-Up Gerundium eki

anda gelürler ve gir-üb şıḥḥāt bulurlar 74/B,9

-dUK Partisip eki

şuyı çık-duğ-ı yirde 74/B,2

-dUr Faktitif eki

ḳalʿadan in-dür-ürlerdi 78/B,6

-Ur Faktitif e ki

şerbetün iç-ür-ürdi 79/A,4

+dUr Bildirme eki

ʿArabdan şuyı sil şuyı-dur ve yağmur şuyı-dur 72/A,4

-ku Fiilden isim yapma eki

uy-ḳu-sunda bir kişi gelür 75/B,14

Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşan ekler

+(U)m, +(U)mUz İyelik eki

ve biz+üm zamānı+muz+da 71/B,1

+Uñ Genitif eki

şehir+ün mağrib tarafında 71/B,2

+IU İsimden isim yapma eki

ve yiri bereket+lü ve yimişi vâfir 72/B,9

-dUm Görülen geçmiş zaman eki

bir akçeye al-dum 76/B,9

-dUñ Görülen geçmiş zaman eki

Çün yık-duñ terk eyleme 80/B,9

-dUK Görülen geçmiş zaman eki

meyl eyle-dük 80/B,5

-Ur Geniş zaman eki

ķuzı ĥaşlar yumurdalar bişür-ür 74/B,3

-dUKçA Gerundium eki

eṭrāflarından şu in-dükçe ekerler 87/B,5

-dUkdA Gerundium eki

Temur Şāh gel-dükde 71/B,1

-U Fiilden isim yapma eki

ķoķ-u+da ġayr olmaz 101/A,1

-mur Fiilden isim yapma eki

yağ-mur şuyıdur

Düz ünlü taşıyan ekler

+I Akkuzatif eki

‘İsā Peygāmbere’ün eşkini 73/B,3

+I İyelik eki

ve bārūsı 71/B,13

-mI Soru eki

‘avratlığa kabūl kıılır mısın 78/B,10

+cI İsimden isim yapma eki

yolcıdan ve bāzırgāndan 88/A,1

+lIK İsimden isim yapma eki

uzunlığı kal‘asından ‘ibādete deġindür 79/A,9

+(U)ncI İsimden isim yapma eki

dördünci kıayyım 80/A,5

-dI Görülen geçmiş zaman eki

bunda yurdu 73/B,14

-mİş Öğrenilen geçmiş zaman eki

iki taġ ortasında vāķi‘ olmuş 72/A,12

-sIn Teklik 2. şahış eki

‘avratlığa kabūl kıılır mısın 78/B,10

-IcAK Gerundium eki

ıhavuza gelicek adam 74/B,3

-IncA Gerundium eki

tamam tāhir olunca 78/B,7

2.2. Ünsüzler

2.2.1. Sızıcılaşma

2.2.1.1. k>h değişmesi

Türkçede kelime başlarında h sesi bulunmaz. Bugün h ile başlayan bazı kelimeler Eski Türkçede devresinde k sesi ile başlamaktaydı. Eski Anadolu Türkçesi'nde de kelime başlarında k sesi bulunmaktadır. Sonraki yüzyıllarda kelime başındaki k sesi h olmuştur. Bugün h olup metnimizde k sesi kullanılan örnek sudur:

Ƙanƙı:hangi Ve ƙanƙı şehir dirlerse gider 101/B,11

Kelime içindeki ve sonundaki k>h değişikliği ise Eski Anadolu Türkçesinde karışık bir durum göstermektedir. Kelimelerin hem h'lı hem k'lı şekli karşımıza çıkmaktadır.

Zamanla k'lı şekiller Osmanlı sahasında , h'lı şekiller ise Azerbaycan şivesinde umumîleşmiştir.

dakı> daƣı bu dahi mu'azzam gökcek şehirdür

2.2.1.2. ğ/ > v/ değişmesi

ğ/ > v/ değişikliği yine yuvarlaklaşmanın ortaya çıkarmış olduğu bir olaydır. Eski Anadolu Türkçesinden önce de, yani Eski Türkçede de görülen bu hadise metnimizde pek az görülmüştür.

şovuk < şoğuk bunlaruñ memleket ğäyet şovukdur 89/A,7

2.2.1.3. b>v değişmesi

b>v değişikliği Eski Türkçe ile Eski Anadolu Türkçesi arasında olmuştur..Eski Türkçede kelime başında, kelime sonunda ve kelime ortasındaki bazı b'lerin Eski Anadolu Türkçesinde v olduğunu görmekteyiz. Her üç durumun aşağıda örnekleri verilmiştir.

2.2.1.3.1. #b > #v

Eski Türkçede bazı kelime başındaki b'ler Eski Anadolu Türkçesi'nde v olmuştur.

var < bar sabāḥdan tā öğleye degin varır 87/A,6

vir- < bir- gel ḥaber vir 81/B,5

viribi- < biribi- bu şehre viribidi 77/B,15

2.2.1.3.2. b# > v#

Eski Türkçede bazı kelime sonlarındaki b'ler Eski Anadolu Türkçesi'nde v olmuştur.

av < ab bu iki gölde mu' azzam balıklar avlar 87/B,4

ev < eb evleri ve 'imāretleri ve mescidleri 82/A,8

2.2.1.3.3. b/ > v/

Eski Türkçede bazı kelime ortalarındaki b'ler Eski Anadolu Türkçesi'nde v olmuştur.

ṭavar < tabar ṭavar çok olur 94/A,5

kervān < kerbān kārṣān-ı evvel ṣabāḥdandır 94/A,15

2.2.2. Ötümlüleşme

2.2.2.1. k>g değişmesi

2.2.2.1.1. #k > #g

Kelime başında k>g değişimi Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine geçişte ortaya

çıkmıştır. Bu değişme farklı şivelerde ayrı seyirler göstermiştir. Osmanlı sahasında g olan kelimeler bazı şivelerde k olarak devam etmiştir. Arap harfli yazının k/g ayrımı yapmayan imlâsı nedeniyle kef ile yazılan kelimelerin k'li mi yoksa g'li mi olduklarını ayırt etme imkânı yoktur. Bu yüzden biz, k/g ayrımını bugünkü imlâyı esas alarak yaptık.

Temur Şāh geldikde yine od düşdi 71/B,1

şimdiki hâlde bir mu‘azzam kilise var 72/B,2

Ba‘lebek bir gökcek şehirdür 75/A,13

2.2.2.1.2. V_kV>V_gV

Metnimizde iki ünlü arasında kalan k’ ların ötümlüleştiği görülmüştür.

etdik+ini cemi‘ ‘imâretde harc etdigini 92/B,1

dedük+üm bu dedigüm vilâyetler 89/A,15

sinmek+e herkez odını sinmege kıomazlardı 87/B,10

2.2.2.1.3. V_kV>V_ğV

Metnimizde iki ünlü arasında kalan k’ ların ötümlüleştiği görülmüştür.

ırmağ+a>ırmağa cārekāblar bu ırmağa kıarışur 71/B,9

uğrak+ı>uğrağı muhkem yol uğrağı 74/B,11

doğduğ+ı>doğduğı doğduğı vaktin gölgesi 80/A,14

mu‘azzamlıq+ıyla > mu‘azzamlığıyla Ve hīç mescid yokdur bu
mu‘azzamlığıyla 73/A,6

2.2.2.2. t>d değişmesi

2.2.2.2.1. #t > #d

Eski Türkçede ince ve kalın sıradan bütün kelimelerin başında t/d ayrımı yapılmadan hep t’li şekiller bulunmaktaydı. t’nin d olarak gelişmesi Eski Türkçenin sonunda başlamıştır. Bu seyir pek açık değildir. Bu durum farklı eserlerde aykırılıklar gösterdiği gibi aynı eserde kelimenin iki sekline de rastlamak söz konusudur. Bugün bile Anadolu ağızları yazıya aktarılırken yazı dilinde bu farklılık görülür. Metnimizde ince ünlü

taşıyan kelimelerde d’li şekillere rastlanmaktayken, kalın ünlü taşıyan kelimelerde hem d’li hem de t’li şekiller görülmektedir.

#tV > #dV [V=e,i,ö,ü]

demür şahranuñ çevresi demür pencereler 73/A,13

dib dibinde taş var 71/A,8

dürlü dürlü serce dizerler 74/A,13

depe depe yokdur 90/B,5

dökücü dökücüden ğayrı bunda işlerdi 71/A,1

#tV > #dV [V=a,ı,o,u]

ve bâc dutmağa 83/A,13

var ki dâl şüreti gibidür 100/A,14

#tV > #tV [V=a,ı,o,u] [t=ṭ]

toḡuz yüz ḡal‘ası var 93/B,8

ḡavun olur bu şhirde ki şekerden ṭatludur 95/B,2

hem ṭ’li hem de d’li görülen kelimelere örnekler şunlardır:

ṭar: dar

dirligi beḡāyet ṭardur 72/B,3

sekiz ırmaḡ birisi bir dar ırmaḡdur 71/B,7

doḡ-: toḡ-

‘İsā Peyḡamber anda toḡdı 74/A,5

doḡduḡı vaḡtın ḡölgesi üç ḡünlük yola düşerdi 80/A,14

doḡun-: toḡun-

bir ḡumaṣ toḡunur 98/A,7

envā‘yi ṣuflar ve murabba‘alar doḡunur 77/A,2

dut-: tut

‘İsā’yı tutdılar 72/B,1

Ve bac dutmaga 83/A,13

2.2.2.2.2. VtV > VdV

İki ünlü arasında kalan t ünsüzü ötümlüleşerek d olur:

git-er > gider etraf-ı ‘alemdede alurlar giderler ikinci gün 84/A,12

eyit->ey(i)d-ür eyidürler ki Keyūmūrṣ yapmıřdur 90/B,11

2.2.3. Ünsüz türemesi

İkizleşme

Bir kelimedeki bir ünsüz iki defa söylenmesi olayıdır.

Metnimizdeki örnekler:

elli < elig beḡāyet bu Cābirṭāḡ yabdı yüz elli adam 83/B,15

ıssı < isig ve hevāsı ıssı 97/A,8

2.2.4. Göçüşme (metatez)

Bir kelimede yan yana gelen iki sesin bazende yer deḡiřtirdiḡi görülür.

Metnimizde iki örneḡi vardır:

bigi<gibi müřterek ḡayli ‘ulemā Ḥoca Nařraddīn-i Ṭūsī bigi 93/B,11

ezraḡ<erzaḡ Bir gögercin ki ezraḡ ola 78/B,10

2.2.5. Ünsüz Düşmesi

Kelime ortasında bazı kelimelerde -l- sesi Eski Anadolu Türkçesinin ilk zamanlarından beri düşmüştür.

otur-<oltur- Etrāk bir ara ev iinde otururlar 101/A,12

Metnimizde bazı kelimelerin y protezsiz olarak kullanıldıkları görölmektedir.

ıraq<yıraq uları bī-add ve deizden ıraqdur 105/A,8

BÖLÜM 3 :METİN

Transkripsiyon Harfleri

ā	آ	Ā	آ
ḍ	ض	Ḍ	ض
ḡ	غ	Ġ	غ
ḥ	ح	Ḥ	ح
ḫ	خ	Ḫ	خ
ī	ی, ی	Ī	ی, ی
î	ی, ی	Î	ی, ی
ḵ	ق	Ḷ	ق
ḡ	گ	Ġ	گ
ō	او	Ō	او
ṣ	ص	Ṣ	ص
ṣ	ط	Ṣ	ط
ṭ	ط	Ṭ	ط
ū	او	Ū	او
ẓ	ظ	Ẓ	ظ
ẓ	ذ	Ẓ	ذ
ẓ	ض	Ẓ	ض
ʿ	ه, و, ا, ع	ʿ	ع

Metnin transkripsiyonu yapılırken yukarıda gösterilen transkripsiyon harfleri kullanılmıştır.

3.1. Transkripsiyonlu Metin

(altun).....dökücüden ğayrı bunda işlerdi. Ve cümlesi envā-yı füsūsla (71/A,1) dizilmişdür ki vāşıflar vaşf idemez. Ve iki ‘amūd var anda iki şūret (71/A, 2) göğsü üzerinde kazmışlar. Ol ikidür ki biñ beş yüz altuna şatun (71/A, 3) almışlar. Ve eydürler ki: Cem‘î mermer ve rūḥām ki bu mescidde işlenmişdür. (71/A,4) Ma‘ cündur anuñçün ki odda irür. Ve miḥrābuñ iki yanında iki direk var ki (71/A,5) Belķis’uñ ‘arşından idi. Ağırınca altun virmişler ki anı Sebā’dan (71/A, 6) getürmişler.

Ve mināre-i şark-ı Dımışk ki ‘İsā Peyġāmbere gökden andan (71/A,7) inse gerek. Dibinde bir taş var. Ki ol taş pāresidür ki Mūsā (71/A, 8) Peyġāmbere ‘aşāyla urdı. On iki ırmağ aqardı.

فقلنا اضرب (71/A, 9) كما قال الله تعالى
بعضاك الحجر فانجثت منه اثنتا عشرة عينا

Ve selef-i (71/A,10) şaliḥinden ki ‘Abdül‘azīz Mervezī eyitmiş ki: Kırk yıl mescidde sākin (71/A, 11) oldum. Ve beş vaqt namāzı bu mescidden ğayrı iki yerde kılmadum. Ve her kez ki (71/A,12) namāzdan fāriğ oldum, bir dürlü şan‘at-ı naqş gördüm bu mescidde ki (71/A,13) anı görmemişim ve şimdiki ḥālde ol ziynetde degüldür. Zīrā avā’ilde anda (71/A,14) bir od düşdi ve ba‘zı saḳflarını yakdı ve issiden ve tütünden muteġayyır (71/A,15) oldı. Ve bizüm zamānımızda daḥı Temur Şāh geldükde yine od düşdi. (71/B, 1) Yine muteġayyır oldı.

Ve bu şehrūñ maġrib ṭarāfında Vādiyü’l-Beneffec’dür. On (71/B,2) iki mīldür ki cem‘îsi bāğ ve bāğçe ve çayır ve çimen ve benefşe ve çiçeklü (71/B,3) ve bir ṭarāfında ğūte vāķi‘ olmuş ki uçmakların birisidür. Ve cem‘îyi şular ki (71/B,4) bu bāğlarda ve şehre ve kūylara gider. Ğayr fethādan çıkar ki bir taġuñ (71/B,5) yuġarusından aşāğıya dökülür heybetlü āvāzla. Pes şehre yaqın (71/B,6) gelicek baḳş olur. Ve sekiz ırmağ birisi bir dar ırmağdur ve berīd ırmağdur. (71/B,7) Ve Qanātil Murra ve Nehr-i Tānās ve

Nehr-i Şakṭ ve Şelur ve ʿĀṭiye açılmaz. Anuñçün ki (71/B,8) şehir üstünde açık akar ve cārekāblar bu ırmağa karışur. Ve bu ırmağ (71/B,9) üzerine köprüler eylemişler. Gelür handağa dökülür ve handağdan çıkar.(71/B,10) Ve esfel-i şehirde cemʿī ırmağlar buluşur. Ve küylara gider. Ve bu şehre cemʿī (71/B,11) yollarda ve bāzārlarda ve kārbaşarāylarda ve hāmmāmlarda ve mescidlerde (71/B,12) ve medreselerde akar. Ve bārūsı ve qalʿası muhkemdür.

Ve Ārz-ı Şām beş (71/B,13) bahşdur. Evvel ki Şām-ı Ġazze ve Remle ve Filistīn ve ʿAsqālān ve Beytūʿl-Mağdis (71/B,14) dūr. Ve ulu şehir Filistīnʼdür ve ikinci Şām-ı Ṭaberriyye ve Ġor ve Termük (71/B,15) ve Şafed ve Bostānʼdur. Ulu şehri Ṭaberriyyeʼdür ve üçüncü Şām-ı Ġuṭa ve Dımişk (72/A,1) ve Baʿlebek ve Sevāhil-ü Beyrūtʼdur. Ulu şehir Dımişk ve dördüncü Şām-ı (72/A,2) Ḥumuşʼdur ve Ḥamā ve Ṭablūsʼdur. Ve ulu şehri budur.

Ammā Filistīn-i Evvel (72/A,3) Şāmdur. ʿArabdan şuyı sil şuyıdır ve yağmur şuyıdır. Sārmıcları (72/A,4) çokdur. Ve yimişi azdur ve ağacı ve bağçesi yokdur. Meger bādem ağacı ola. (72/A,5) Evvelde deştīdür. Ammā şehir-i gökçekdür. Ve bunuñ haddı Reyḥʼden Lecūnʼe (72/A,6) degindür ve Belkādan ve Ġurrāya ve Enīnā.

Ve Rağarra kavm-i Lūt şehridür. Ve bu Rağarraʼya (72/A,7) karşı bir göl var ki Buḥayre-i Mestene dirler. Suyı beğayet acıdur yarardur. (72/A,8) Ve qaʿr-ı muzlīm ve hīç cānvar bu gölde qarār tutmaz. Eydürler ki: Lūt kavminüñ (72/A, 9) şehirleri ol vaqt ki yire batdı. Ol yirden bu kara şu çıktı. ʿAzāb(72/A,10) şuyıdır.

Ve andan şark tarafına arz-ı Nīsānʼdur ve Ṭaberiyeʼdür. Ve buña Ġor (72/A,11) dirler. Anuñçünki iki tağ ortasında vāqīʿ olmuş. Ve Şāmʼuñ ekşer (72/A,12) şuları bu hafra gelür.

Nāblus bu Sāmīriler şehridür. Ve bu şehirde bir kuyı (72/A,13) var ki Yaʿküb Peyğamber kazdı. Ve sonra ol mevziye ʿİsā Peyğamber (72/A,14) irişdi. Ve bir ʿavrātdan şu istedi, bildi ki ʿİsāʼdur şu virmedi.(72/A,15)

Ve Sāmirīler'e haber eyledi. 'İsā'yı tıtdılar ve anda haps eylediler. Ol (72/B,1) haps yirinde şimdiki hâlde bir mu'azzam kilise var. Ve bu şehir şimdiki (72/B,2) hâlde ekser harābdur. Ve yemiş ve ağaç yokdur ve dirliği begāyet tardur.

Ve ammā (72/B, 3) Askalān bir mu'azzam gökçek şehrdür. İki bārūsı var. Muḥkem bağ (72/B, 4) ve bostān ve bāğçeler ve yemiş ağaçları çokdur. Ve zeytūn ve enār ve üzüm ve bādem (72/B, 5) şol kadar biter bu şehirde ki hıç memleketde olmaya ve gāyet ucuz olur. (72/B, 6) Ve bal vāfir olur. Halkı miskinlerdür ve dervişlerdür.

Beytü'l-Maḳdis (72/B, 7) ve bu şehre İlyā dirler. Begāyet hūb şehrdür. Bāğı ve bağçesi çok (72/B,8) ve yiri bereketlü ve yemişi vāfir, ni' meti ucuz ve hevāsı ten-dürüst (72/B, 9) ve suyu yağmur ve sillerdür. Ve bir tağ üstüne düşmiş her tarafından (72/B,10) tağdur. Ve ġarbī tarafında mihrāb kapusıdır. Ve Dāvūd Peyğamber (72/B, 11) kapusı bu kapudur. Ve şark tarafında Babü'r-Raḥme'dür ve bu kapu bağludur. (72/B,12) Ve zeytūn vaktinden zeytūn vaktine degin açulur. Ve Bab-ı Ġarbī(72/B, 13) den yol gider ulu kiliseyā ki aña Kilisā-yi Kıyāmet dirler.(72/B, 14) Ve Kenise-i Kamāme dirler ki cem'iyi vilāyet kavm-i şarkdan (72/B, 15)ve ġarbden bu kilisāya gelür ziyārete. Ve bu kilisāya karşı bir mu'azzam (73/A, 1) şehir varmış harāb olmuş. Ve bu kilisānuñ şarkında 'İsā (73/A, 2) Peyğamber'ün zindānidur ki 'İsā Peyğamber andan göge ağdı.(73/A,3) Ve bunun çevresinde Kārūn'ün türbesi var.

Ve şarkda (73/A,4) mescid-i mu'azzamdur ki aña Mescid-i Aḳşā dirler. Ve hıç mescid yokdur (73/A,5) bu mu'azzamlığıyla illā Kırṭubaya Cāmi'-i Endelūs'de. Eydürler ki: Kırṭuba (73/A,6) Cāmi' inüñ örtülüsü Mescid-i Aḳşā'dan çokdur ve Mescid-i Aḳşā'nuñ (73/A,7) şahnı Cāmi'-i Kırṭuba'dan çokdur. Ve Mescid-i Aḳşā'nuñ uzunı (73/A,8) iki yüz arşundur. Ve ini yüz seksen arşundur.

Ortasında(73/A,9) bir mu'azzam kubbe var ki aña Şahra Kapusı dirler. Ve dört kapusı (73/A,10) var. Anuñ ortasında şahra ki aña Muḥammed Muştafa andan (73/A,11) Burāka binmiş. Ve ol kubbede Peyğamber imāmet (73/A,12) kılmış. Ve şahranuñ

çevresi demir pencereler ve altı dağı zir (73/A,13) zemindür. Ki peygamberlerin
‘ibadetgâhidur.

Ve şarkında ki aña (73/A,14) esbât tarâfdarlarıdır da Kinise-i Çismâniyedür. Ki
Meryem’ün (73/A,15) kabri andadır.

Anda bir taş var ki aña Cebel-i Zeytûn dirler. Ve bu taş (73/B, 1) ğda Ğâdir’ün kabri var
ki ‘İsâ Peyğamber anı diri eyledi. (73/B,2) Ve anuñ yakınında bir kûy var ki ‘İsâ
Peyğamber’ün eşkini anda(73/B,3) getürmüşler.

Ve bir tarafında Eriḥâ şehridür. Ve ardında Ürdün (73/B,4) şehridür, ırmağıdır ve
Yūḥannâ Kilisâsı’dur. Bu şunuñ kırañında (73/B,5) ve bu Ürdün ırmağı Taberiyye
denizinden gelir ve Sedûm denizine karışur. (73/B,6) Ki Kavm-i Lût denizidür. Ve bu
denizün iki tarafında Seddûm ve ‘Āmūrâ’ (73/B,7) dur. Kavm-i Lût’ün şehirleri şimdiki
hâlde harâbdur.

Ve Beytül- (73/B,8) Mağdis’ün cenûbunda Şahmûn Kilisâsı’dur. Ol maḳâm (73/B,9)
oldur ki ‘İsâ Peyğamber du‘â eyledi ve gökden mâ‘ide geldi. (73/B,10) Ve anda hûnlar
ki yidi. Ol hûnuñ ve mâ‘idenün eşeri henüz (73/B,11) vardır.

Ve bu kilisânun ḥandaḳ tarafında Kilisâ-i(73/B,12) Buṭrus’dur. Ve bu ḥandaḳda ‘Ayn-ı
Silvândur. Ve bu ol çeşmedür (73/B,13) ki Ğsâ gözsüze ve cüdâyî ve ebraşı bunda
yürüdi. Pes du‘â (73/B,14) kılurdi şıḥḥat bulurlardı.

Ve anuñ yakınında Haḳla dirler ki (73/B,15) Ğristândur ki ğarîbler mezâridur. Ve
anda taşdan mağaralar (74/A,1) ve evler yonmuşlardır. Cemâ‘at-i mücâvirler anda
sâkin olurlar.(74/A,2) Her vakde ki ‘imâret iderler, taşra çıkmazlar.

Ve ammâ Beytül-Laḥim(74/A,3) bir kilisadur. Beğâyet muḥkem ve zîynetlü ve gökçek
(74/A,4) yapılmış. Ve bu kilisâdur ki ‘İsâ Peyğamber anda toğdı. (74/A,5) Ve Beytül-
Mağdis’dan bu kilisâya altı mîl yoldur. Ve yolunda (74/A,6) Râḥil’ün ‘aleyhi’s-selâm
Yūsuf ‘aleyhim enîsidür.

Bu kilisādan (74/A,7) aşra İbrāhīm Peygāmbere mescididir. Ve ol bir büyük kūydur ki (74/A,8) İbrāhīm ve İshāk ve Ya'kūb ve Yūsuf-ı Şiddik anda yatur. Ve her (74/A,9) birinün kabrine karşı hātūnının kabridür. Ve dā'im günde iki nevbet İbrāhīm-i (74/A,10) Halīl'ün hūn çıkar. Ve cem'iyi ol kūy halkı ve ğurabā ol ta'āmdan yirler. (74/A,11) Ve kūyün etrāfı bāğ ve bostān ve yemiş ağacıdır. Ve bu kūyda envā'i (74/A,12) dürlü serce dizerler ki hiç memleketde olmaz. Ve aña Halīl dirler.

Ve ammā (74/A,13) Taberiyye bir şehrdür. Mu'azzam bir tağda düşmiş ve altında Taberiyye denizi (74/A,14) dūr. Şuyı tatlu ve gemileri çok. Ve bu şehrin bārūsı begāyet muhkem. (74/A,15) Tañrıdan hammāmları var. Bu şehirde Taberiye denizinün kırañında bir büyük (74/B,1) hammām var ki aña Hammām-ı Daltam dirler. Ve şuyı çıktığı (74/B,2) yerde tavuk ve kuzı haşlar yumurdalar bişirür. Ammā havuza(74/B,3) gelicek adam azād girür nesne olmaz. Ve bunun şuyı tuzludur. (74/B,4) Ve bir hammām dahı var ki Hammām-ı Lü'lü' dirler. Kiçirek hammāmdur. (74/B,5) Amma begāyet mu'tedil ve şuyı tatlu ve müzeyyen. Ve bu şehirde (74/B,6) od yanar hammām yokdur. Meger ki cenūbında Süleymān Peygāmbere'ün (74/B,7) vardır ki bunca çeşmelerdür ki bir yerde cem' olur. Etrāf-ı (74/B,8) 'ālemün mübtelāları ve şayruları anda gelürler ve girüp (74/B,9) şihhāt bulurlar.

Amma Humus bu bir gökçek şehrdür. Düz yerde bārūsı (74/B, 10) muhkem ve yol uğrağı. Ve cem'iyi vilāyetden bu şehre gelürlermiş.(74/B,11) Ve bī-hadd bāğı ve bāğçesi çok ve hātūnları begāyet şahib-i (74/B,12) cemāl. Ve ol vilāyet-i Şām'da bunun gibi büyük şehir yağmış. (74/B,13) Ve kaçan kim 'akreb ve yılan ve ziyānkār cānvarlar bu şehre (74/B,14) girse ölürdi. Ve her kez kimesne bu şehirde ziyānkār cānavār (74/B,15) görmemişdür. Ve toprağından bu şehrin ölürler. Irak memleketine (75/A,1) ildürler. Bir kişiyi yılan 'akreb ura ol zāhm üzerine korlar, (75/A,2) şihhāt bulur.

Ve bu şehrin ortasında bir mu'azzam kubbeye var ki (75/A,3) Dārü'l-Emāne dirler. Ol kubbeye üzerinde bir şanem dizmişler (75/A,4) bir atlu şüretinde. Ata binmiş yıl her tarāfından esebile (75/A,5) dūr. Bu kubbenün hayatında bir taş var ki anda bir adam

şūreti ve bir ‘aķreb (75/A,6) şūreti var. Kaçan ki bir pāre balçık getürseler bu ‘aķreb şūretinde (75/A,7) mühründe başsalar ve saklasalar. Her kimi ‘aķreb ve yılan ursa, (75/A,8) ol zāhm üzerine ķosalar, hergiz tıymaz ve şıhhat bulur. Ve şehrüñ (75/A,9) evleri ve hayātları ve bāzārları ve yolları ķarra taş döşenmiş (75/A,10) ferşdür. Ve ortasında bir ulu cāmi‘ var ki diger yirde anuñ (75/A,11) gibi cāmi‘ yokdur. Ve bu şehirde destārca ve kumaş tıķurlar.

Ammā (75/A,12) Ba‘lebek bir gökķek şehrdür. Ve ni‘metlü ve bāğķelü ve āb-ı revānlu (75/A,13) şehrdür. Ve şular ortasında aķar. Ve şol ķadar yimiş var ki bunda ki (75/A,14) ekşer Dımışķ’a gider. Bā-vücūd ki Dımışķ’da yimişine nihāyet yokdur. (75/A,15) Ve envā‘ i ķubbeler düzerler ki renk renk ağaķdan. Tepsiler ve tahta (75/B,1) lar düzerler müttefik ki hiķ memleketde olmaz. Ve bunuñ tuhfesini mağribe (75/B,2) ve maşrıķa ildürler. Ve ortasında degirmenler ķok. Her nevi‘ ta‘am bu şehirde (75/B,3) ucuz olur. Eyitmişler ki: Havāyic-i Hāne Şām ve Mısıır’dur.

Ammā Haleb tıprak (75/B,4) şehrdür ki aña Medīnetü’ş-Şehār dirler. Avā’ilde cem‘ī şehirlerden mu‘azzaam (75/B,5) ve gökķek imiş. Şimdiki hālde daķı mu‘azzam ve hūb şehrdür. Ve ortasında (75/B,6) bir ķal‘ası var. Beğāyet muhkem ve hāndaķı derin. Ve bir ırmaķ gelür. Cem‘ī bāzārlarına (75/B,7) uğrar ve evlerine ve mescidlerine baķş olur. Ve yimişi bī-hadd ve bunuñ ķarpuzı (75/B,8) meşhūrdur ve etrāfında vilāyet vāķı‘ olmuş. Her bir kūy bir şehir gibi (75/B,9) dūr. Ve taģı ve taş bostān ve zeytūn ve incir ve yimiş ağacıdur. Ammā cem‘īsi (75/B,10) deştīdür. Ve et ve yağ ve sā‘ir havāyic bu şehirde ucuz olur. Ve hāķ eyü (75/B,11) hūķlıdur.

Ve bunuñ yaķınuñda bir kūy var ki aña bir Aķ dirler. Ve anda bir mağara (75/B,12) var. Her kimse ki bir marāzi ya zāhmeti ya hāceti olsa anda varur ķok (75/B,13) ‘ibādet ider ve yatur. Uyķusunda bir ķişi gelür anı eliyle meşī ider (75/B,14) şıhhat bulur. Ya hācetini tārīķla biter. Haber virür.

Ve ammā Hamā bu ‘Arūs-ı Şām (75/B,15) ‘dur. Bir müzeyyen ve gökķek şehrdür. Ve Süleymān Peyğāmbere (Şallalahü ‘aleyhi ve selem) zamānında (76/A,1) bir mu‘azzam

şehrmiş. Ve kaçan ki Ebū ‘Ubeyde-i Cerrāh bu şehri fetḥ eyledi, ulu (76/A,2) kilisāsını cāmi‘ mescidi kıldı. Aña sūḫ-ı A‘lā dirler. Hılāfet-i Mehdīde (76/A,3) tecdīd kıldılar. Ve bu şehriñ ortasında Āṣī ırmağı akar. Ve üzerine bir köpri (76/A,4) bağlamışlar. Ve şunuñ iki tarāfında nā‘ūreler kılmışlar. Ve bir mu‘azzam nā‘ure var ki (76/A,5) aña nā‘ūre –i Muḥammedī dirler. Andan büyük nā‘ūre hīç yirde yokdur. Ve yimişi bol, (76/A,6) ve teferrücgāh çok, hevāsı ten-dürüst ve ḥammāmları çok ve bāzārları ārāste(76/A,7) ve yol üzerine mu‘āmelesi çokdur. Ve bir taşda cāmi‘ kapusunda yazmışlar (76/A,8) ki bu şehir Ḥumuş’uñ ḥaricinde yapıldı. Ve evvelde bu şehir Ḥaleb’e ta‘alluḫdı. (76/A,9) Şimdiki hālde padişāh-ı melik-i umerā var.

Ve Ḥumuş bu memleketüñ taḥtıdur. (76/A,10) Ve ammā arz-ı ‘Avāşım Harūnū’ür-Reşīd ba‘zı vilāyet-i kāzim ve cezīreden (76/A,11) kesdi ve ba‘zı vilāyet-i Ḥamā ve Ḥaleb’den kıtdı ve bir memleket eyledi. Ve arz-ı ‘Avāşım (76/A,12) ad koydı. Cem‘īsi bāğ ve bāğçe ve zeytūn ve incir.

Ve Şaḫ. Bu kaşırlar ve (76/A,13) ḥammāmlar ve çardaqlardur ki Hişşām Bin ‘Abdülmelik yapıdı. Çevresinde (76/A,14) kaşabalar ve kūylar yapıdı. Buña Ruşāfe-i Hişşām dirler.

Sezāye. Bu yirdür ki (76/A,15) Şubek’de mağrib tarāfına Ḥumeymiye varur. Ve cenūbdan Şubek ve Reşāşa (76/B,1) irişür. Cem‘īsi bāğ ve bāğçe ve kūy ve zeytūn ve incirdür. Ve bir tarāfında (76/B,2) Vādi-yi Eymen’dür ki Mūsā’nuñ münācāt-gāhıdur.

Arzü’l-Ermen bu bir mu‘azzam (76/B,3) vāsi‘ iḫlīmdür. Ḥayrlu ve ucuzluk ve envā‘yi yimişler şu üzerine ve dere üzerine (76/B,4) ve lezzetlü anuñ gibi hīç yirde olmaz. Ve bu vilāyetde yigirmi altı pāre ḫal‘a var ki (76/B,5) cem‘īsi muḥkemdür. Hīç ifrīde zafer bulmaz.

Ve bu vilāyetde meşhūr ve şehirlerden (76/B,6) birisi Ermeniyye. Bu iki vilāyetdür ki Ermenistān ḫarice ve daḫile dirler. (76/B, 7) Ve mu‘azzam şehir olmış. Ve envā‘-i fevākih bu şehirde bī-ḫadd ve ucuzdur tā ḫatta ki Ḥavḫalı (76/B,8) eydür ki: Sekiz yüz

almayı bir aķçeye aldum ki altısını Őhrde bir aķçeye virmezler. Ve bunuñ (76/B,9) yakınında bir göl var ki aña Keyūdān göli dirler. Envā‘ kuşlar ve balıklar bu gölde (76/B,10) hāsıl olur. Koyun gibi lezzetlū hīċ memleketde olmaz. Ve bu göl ũarāfında bir balċık (76/B,11) var ki Ermenī balċığı dirler. Cem‘ī ‘āleme ildürler, menfa‘atlüdür.

Ahlāt, (76/B,12) gökçek mu‘azzam Őhrdür. Ve memleket-i Ersenk tahtıdır. Kaċan ki Rūm, Ermen üzerine (76/B,13) ğalebe kıldı. Taht, Sis Őhrini kıldı. Bāğı ve bāğçesi ve yimişı bī-nihāyet olur. (76/B,14) Ve halkı miskin ve ũālih. Bu Őhrde ve eṭrāfında kānlar var. Zirnīh aħmer ve aṣfār ki cem‘ī (76/B,15) ‘āleme gider.

Śis, begāyet mu‘azzam Őhrdür. Őimdiki hālde (77/A,1) taht-ı memleket-i Ermeni’dür. Ve envā‘yi ũuflar ve murabba‘alar doċunur ki hīċ vilāyetde (77/A,2) olmaz. Meger Kıbrus’da ola. Ve bāğı ve bāğçesi ve yimişleri bī-ħadd ve begāyet (77/A,3) ucuz olur. Ve bunuñ ģal‘ası var. Begāyet muħkem ve ģaşındur.

Mulaṭan, (77/A,4) ol bir mu‘azzam Őhrdür ki ol memleketde andan büyük Őhr yokdur. Ve envā‘i (77/A,5) fevākih ve bağlarında ċokdur ve begāyet ucuzluk ve ni‘met vāfirdür. Ve bu Őhrde (77/A,6) on iki biñ ũadef destġāh vardur. Ve her ṭa‘am ucuz olur. Ve bu (77/A,7) Őhrden ċok ‘ulemā ċopmıřdur.

Fāriķın bu daĥı begāyet gökçek Őhrdür. (77/A,8) Ve avā’ilde mu‘azzam Őhrmiř. Şimdiki hālde mütevassıṭü’l-hāl olmiş. Ve bu (77/A,9) Ermeniyye ve cezīre ortasında vāķi‘ olmiş. Ve fevākih ċokdur, ni‘meti boldur. Ve ziyān (77/A,10) kār cānvarlar bu Őhrde ċokdur.

Nuṣaybīn bu gökçek Őhrdür düz yirde (77/A,11) ve ortasında ũular aķar. Evlerine ve ċardaķlarına girer. Ve ģammāmları ċokdur. (77/A,12) Ve bu Őhrde bir dürlü göl olur ki aña Verd-i Naşubini dirler. Ve bu Őhrde (77/A,13) ģattal ‘aķrebler olur. Ve bu vilāyetde arasında iki ırmaķ var mu‘azzaam (77/A,14) ki aña Ürs ü Ger ırmağı dirler. Ve bu dört ırmaķ üzerine her ũarāfdan (77/A,15) Őhrler ve kūylar vāķi‘ olmiş. Ve bu

ırmağ vilāyetde bir göl (77/B,1) var ki anda çok balık var. Ve kuş bî-hadd olur. Ve bu göl yidi (77/B,2) yıl durur ve ger kıurur yıl iken ekerler. Pes yine yıl şü olur.(77/B,3)

Ve bu vilāyetde bir tağ var ki aña Fir‘ūn dirler. Anda bir kıuyı(77/B,4) vardı ırak. Kıaçan ki bir taş bıraqsalar bu kıuyuya bir avāz ider. Zamāndan (77/B,5) şöıra ra‘d var gibi pes sâkin olur. Ve bu tağda ağıulu (77/B,6) demir kapı var. Ve andan bilmişler ki her kimesne ki eline alsa (77/B,7) ya ol kâne yakın gelse fī‘l-hāl ölür. Ve hiç cānvar buña yakın (77/B,8) uğramazlar.

Arzu‘l-Cezīre, ‘Abdullah Bin ‘Ömer’in cezīresidür. Ve bu Rebi‘a-i (77/B,9) Mısıır’uñ memleketidür. Ki aña Diyārbekir dirler. Ve Dicle Fırāt ortasında (77/B,10) vākı‘ olmışdur. Ki ve bu artda kıaşabalar kûylar ve ekşer ehl-i naşārinī (77/B,11) dūr ve havāricdür.

Ve şehirlerinden birisi Mûşul’dur. Ve bu cezīre memleketinüñ (77/B,12) tahtıdur. Envā-yi bağlar ve bāğçelerdür. Ve yimişi ve hevāsı ten-dürüstdür. (77/B,13) Ve ırmağlar içinde akar. Kûyları ve vilāyetleri begāyet çokdur.

Türāb-ı (77/B,14) Muşallā meşhûrdur ve bu ol şehrdür ki Allah Te‘ālā Yūnus Peyğāmberi bu şehre (77/B,15) viribidi. Ve Aşhāb-ı Sebt bu şehirde iderler ve balı bî-hadd olur. Ve bu şehirde (78/A,1) Bağdād’a süci ve bal ve yağ ve yimiş ve kıoyun ve şığır bu şehrden gelür. (78/A,2)

Dicle’yle Rahā mu‘azzam gökçek şehrdür. Etrāfı büyük kûyları (78/A,3) ve vilāyetleri çok bağları bol ve bāğçeleri bol. Ve bir tarāfında Berriye-i (78/A,4) ‘Arab vākı‘ olmışdur. Ve anuñ üzerine naşāra ğalebdür. Ve bu şehirde (78/A,5) iki yüz kilisādan artuğdur. Ve naşāri memleketinde bundan büyük ve hürmetlü (78/A,6) şehir yokdur. Ve bir kilisādan ‘İsā Peyğāmbere’uñ mendili aşılımışdur. Eydürler ki: (78/A,7) Mesīh elin yüzün anuñla sildi pes şūret ol mendile düşdi. Ve şimdiki (78/A,8) hālde maḥiyle bereket mişlü ve ‘İsā’nuñ şūreti üzerine tokunmış gibi. Pes (78/A,9) mülk-i Rūm ḥalīfe-i ādem viribidi. Ve anı diledi ve eyitdi: İki biñ (78/A,10) yesīr vir yüz müslümāndan anı

vir halîfe râzî olmadı. Ve çeriye (78/A,11) çekdi virde esîrleri. Cebberân ve qahharân oldu. Mendil virmedi. (78/A,12)

Harrân büyük mu‘azzam şehrdür. Düz yirde ammâ şuyı azdur. Ve bir tarafında (78/A,13) bir mu‘azzam yüce tağ ki yoğuşu iki günde çıkarlar. Ve bu şehir Şabâylar (78/A,14) şehriymiş. Ve ekşer kinîseleri buthâneymiş ve melâ‘ikeye secde kılurlarmış (78/A,15) Ammâ şimdiki hâlde onlardan eser kalmamış. Ve İslâm’a dönmüş.

Medînetü’l-Hısn (78/B,1) ve bu şimdiki hâlde harâbdur. ‘İmâret azdur. Ve bunun âvâyilde şahibinün (78/B,2) adı Şâtîrûn idi. Ol cihetden Şâtîrûn şehri meşhûr olmuş. Pes Şâ (78/B,3) trûn zamânında Şâpûr bin Erdeşîr bin Bâbek geldi. Ve şehri haşâr (78/B,4) eyledi. Ve dört yıl yetdi. Bunda olmadı ve bu şehirde ‘âdet böyleydi ki kaçan ki (78/B,5) hâtûn kişi hayz olsa kal‘adan indürürlerdi. Ve ders kal‘aya götürürlerdi. (78/B,6) Tâ tamam tâhir olunca pes Şâtîrûn’un kızı hayz oldu. Ravza götürdiler. Şâpûr (78/B,7) kal‘ayı taşradan gezerken bu Şâpûr’ı gördi. Şâpûr şahib-i cemâldi. Şâpûr’a (78/B,8) ‘âşık oldu. Adam viribidi.

Eyitdi: Eger ben bu kal‘ayı saña musahhar kılursam beni (78/B,9) ‘avrâtlığa kabûl kılur mısın? Şâpûr kabûl kıldı.

Bes eyitdi: Bir gögercin ki ezrak (78/B,10) ola tutuñ ve ayağını bir hâtûn kişinün hayzına ki gözi gök ola batırûn (78/B,11) ve şalivirûn ve yeriñ kal‘anun burcına otura. Hemân sâ‘at kal‘anun burcı yıkarlar. (78/B,12) Böyle kıldılar, burc yıkıldı. Şâpûr çerisiyle hücum eyledi. Ve cem‘î ol kal‘a (78/B,13) halkını kırdı. Ve Şâtîrûn depeledi. Pes bu kızı aldı. Ve ol gice ki daqqâk (78/B,14) kıldı. Ve döşekde bu kızını kodı. Her tarâfa dönerdi ve râhat olmadı. Şâpûr (78/B,15) Eyitdi:

-Saña noldı?

Kız eyitdi: Döşekde er nesne var râhat olmadum. (79/A,1)

İşitdiler. Gördiler ki bir mersin yaprağı. Eyitdi:

-Bu beni, rāḥat eylemedi. (79/A,2)

Eyitdi: Bes seni anañ nice besledi?

Eyitdi: Ḥamruñ şāfisin ve etūñ iligi ve şeker (79/A,3) şerbetin içürürdi.

Eyitdi: Ol ata ki seni bile besledi neyledūñ ki baña (79/A,4) neyleyesūñ? Pes emr eyledi ki: Sacın iki yüz at kuyruğına bağlayalar ve anda (79/A,5) helāk ola.

Ḳırkışā ve bu Bozbā ḳal‘ asıdur. Cezīme-i Ebrūş depeledi. Ve zamān-ı (79/A,6) ḥikāyet meşhūrdur. Ve bu muḥkem ḳal‘ adur ve envā‘ i fevākih bu ḳal‘ ada çokdur. (79/A,7)

Cezīretü’l ‘Arab bir cezīre-i Erde’dür. Ve bir ġarīb ve bu ortaya ‘Irāk-ı ‘Arab (79/A,8) dirler. Gökçek ni‘metlü yirdür. Ve arasında şehirler var. Ve kūyları ma‘mūr uzunlığı (79/A,9) ḳal‘asından ‘ibādete degindür. Ve ini Ḳādisiyyeden Ḥulvān’a degindür ve mu‘azzam (79/A,10) ulu şehriden Bağdād’adur.

Bağdād ve bu şehir bir mu‘azzam şehrdür ki ‘Irāk-ı (79/A,11) ‘Arab’uñ taḥtıdur. Manşūr-ı Civānḳı ki şāni-i ḥulefā-i benī ‘Abbasdur. Dicle’ (79/A,12) nūñ ġarbında bu şehri yaptı. Ve çok bī-nihāyet māl ḥarc eyledi. Ḥavḳalı (79/A,13) tāriḥinde eydür ki: Dört biñ kez biñ mişkāl altun ḥarc eyledi ve Vāsıṭ’uñ (79/A,14) ḳapularınıñ getürdi. Bağdād ḳapularına koydı. Ve bunu bir düz yirde yaptı. (79/A,15) Ve ortasında kendü ḳaşrını yaptı. Degirmi anuñçün yaptı ki ba‘zı ḥalkdan (79/B,1) ba‘zı kendüye ırāk yakın olmaya. Ve kendü ḳaşrın bir mu‘azzam (79/B,2) ḳaşr eyledi. Ki devri on iki biñ arşündür. Ve ulu cāmi‘ bu ḳaşrun ortasında (79/B,3) dur. Ve Mehdī bu ḳaşrı daḥı yaptı şunuñ aşrāsında ve iki tarāfı şehir oldu. (79/B,4) Ve şimdiki ḥâlde bir şehir gibi oldu.

Dicle suyu ki aña Şaṭ dirler, ortasında (79/B,5) aḳar. Ve otuz altı pāre gemiden çatır bağlamış üzerine. Ve bu çatıruñ (79/B,6) iki tarāfın dükkānlar ḳılmışlar. Ki giçene şu görünmez. Ve bāğlar ve bāğçeler (79/B,7) ve bostānlar şarḳi tarāfindadır. Nehrivān ırmağıyla şıvarulur. (79/B,8)

Ve bu Nehrivān mu‘azzam ırmağdır. Bağlar ve bostānlar bahş olur ve soñra (79/B,9) Şāt‘ā ıkarur. Ve cem‘ī dünyāda Bağdād’dan ni‘metlü ve ‘işret (79/B,10) hāne yir yokdur.

Ve Nehr-i ‘İsā bir ırmağdır ki Dicle’den almışlar (79/B,11) ve Fırāt’a dökülür. Ve iki tarāfında Fırāt’a varınca kūylar ve mezra‘lar (79/B,12) dur. Ve Fırāt şuyına gemi yürümez. Zīrā toapları çokdur. Ve degirmenler (79/B,13) içün bendler bağlamışlar.

Bağdād-ı Bermekī zamānında ulu şehir (79/B,14) imiş. Ol vakit hāmmāmların şaymışlar altı biñ hāmmām çıkmış. (79/B,15) Ve ‘ulemā ve hukemā bu şehirde şol kadar vardı ki cem‘ī dünyāda (80/A,1) yoğdı.

Ve Taberiyyā tārīhinden getürmişdür ki Bağdād’da hālīfe (80/A,2) şordı ki bunda ne kadar halk ola? Eyitdiler ki: Bunūñ halkı şāğsā (80/A,3) gelen ammā altı biñ hāmmām var. Ki her hāmmāmda beş hizmetkār (80/A,4) var. Birisi hāmmāmcı ve ikinci külhāncı ve üçünci teres taşıyıcı ve dördüncü (80/A,5) kayyum ve beşüncü dellāk. Pes otuz biñ olur. Her yılda bunlardan (80/A,6) ton yumağa on raṭıl şābūn alursa üç yüz biñ şābūn (80/A,7) hāmmām halkına gitmiş olur. Ve kalan halkını buña kıyās it. (80/A,8) Ve envā‘ zerbeft kemhālar gülüstān ile ve şedd kuşaklar ve bunda (80/A,9) toḳunan bir şehirde olmaz. Ve Bağdād şekkeri ve hurmāsı ve haşrı (80/A,10) meşhūrdur.

Medāyin. Ve ‘Acem Pādişāhları zamānında mu‘azzam (80/A,11) şehrdi. Ve envā‘ ‘imāretler var bu şehirde. Ve Eyvān-ı Kısra bu şehirde (80/A,12) dūr. Ki etrāf-ı ‘ālemde anuñ gibi yüce ‘imāret olmaz. Gün (80/A,13) doğduğı vaktūñ gölgesi üç günlük yola düşerdi.

Ve bu (80/A,14) iklīme Bābil dirler ve kaçan ki Manşūr-ı Civānkī Bağdād yapmak (80/A,15) diledi. Vezīrleriyle tanışdı ki Medāyīn yıkayum. Taşını (80/B,1) andan götüreyüm yoksa tağlardan mı kesdireyüm? Hālid Biñ (80/B,2) Yaḥyā-yı Bermekī eyitdi: Medāyīn yıkma tağdan getür eyitmesün (80/B,3) ler ki ırak kişinūñ ‘imāret eliyle yaptı.

Manşūr eyitdi: (80/B,4) Taylaruña ki meyl eyledük ki ‘Acem beyleriydi. Ve dilemedük anlaruñ (80/B,5) eşeri harāb ola. Pes emr eyledi ki kaşr-ı ebyazuñ ki Kisrā’nuñ (80/B,6) hazīnesidür, yıkdılar. Ve taşını Bağdād’a taşdılar. Ve hesāb (80/B,7) eylediler tağdan kesüp getürmekden ziyāde oldı. Pes (80/B,8) terk eyledi.

Hālīd çün yıkdı eyitdi: Çün yıkdıñ terk (80/B,9) eyleme. Eyitmesünler ki: ‘Aciz oldı ve mālā kıymadı. Manşūr (80/B,10) iltifāt eylemedi. Pes ol ‘imāret şöyle bākī qaldı harāb. (80/B,11) Ve Selmān-ı Fārisī anda yatur. Şimdi bu kūyı olmış.

Sarmak (80/B,12) -Rāy ve bu yeni şehrdür ki Mu‘taşım Hālīfe yaptı. Ve gökçek (80/B,13) ve ziynetlü ve yimişlü ve bağlu ve bağçelü ve hevāsı begāyet hūb (80/B,14) ve mu‘tezil. Ve halkı hoş hūyı ve mütevāzı‘dur.

Şaṭṭū’n-Nīl (80/B,15) ve bu şehrdür ki Huccāc ‘aleyhimā yesteḥik yaptı. Ve Fırāt’dan bir ırmağ (81/A,1) kazdı. Bu şehir ortasından geçürdi. Ve Şaṭ’a dökdi. Ol (81/A,2) ırmağa Nīl adı qodı ve bu şehir Şaṭṭū’n-Nīl diyü meşhūr oldı. (81/A,3) Ve bu ırmağın iki yanında çok kaşaba ve kūylar var. Hurmā ve bostāndur. (81/A,4)

Nīnevā ve bu kadīm şehrdür ki ‘Amālīka bünyādıdur. Mūşul’a karşı (81/A,5) vāqı‘ olmuş. Ve bağı ve bağçesi çokdur ammā şehri harābdur. (81/A,6) Ve bir qavilde oldur ki Yūnus Peyğāmbere şehridür.

Sevādi’l-‘Irāq (81/A,7) mu‘azzam iqlīmdür. Ve çok kūylar ve şehirler var. Ve meşhūrından (81/A,8) biri Hīre’dür ki ve bu da ki küffār zamānında ulu şehrmış. Şimdi (81/A,9) ki hālde kiçirek şehrdür. Anuñçün ki ekşer halkı Kūfe’ye gitdiler. Ve bu (81/A,10) şehir beriyyenüñ kenārındadır. Ve şuyı tatlıdur ve yimişi raṭbdur. (81/A,11) Ve ba‘zı yimişlerden daḥı olur. Ve Kūfe beglerinden birisi (81/A,12) bir gün Hīre’yi zem itdi. Ve Kūfe’yi öğdi. Bir şahs ehl-i (81/A,13) Hīre’dan eyitdi: Ey melik! Niçün zem idersün bir şehir (81/A, 14) ki cāhiliyyetde ve İslām’da öğmişlerdür. Anuñçün ki (81/A,15) hevāsı gökçekdür ve ten-dürüstdür ve toprağı bitekdür ve şuyı faydaludur (81/B,1) ve tatlıdur. Hem tağı ve hem yazısı var, hem beriyyesi var ve hem ‘imāret var

(81/B,2) ve bāğ ve bostānı var ve hem kurusu ve deñiz var. Ve Rūm pādişāhlarının (81/B,3) tahtıdır. Ve sen ol şehre geldün, dervīşdün bay olduñ ve hayl-ı hısm (81/B,4) ıssı olduñ. Melik eyitdi: Bu ögüdünün delīlindür. Gel haber vir. Tā seni konuğ- (81/B,5) layayum tā bilesün ki Hīre ne yirdür. Pes ol melik ol Hīre’ye vardı ve ol (81/B,6) şahş konuğluk eyledi. Pes her dürlü ta’āmdan hāzır eyledi. Kaz ve tavuğ (81/B,7) ve koyun ve balıq ve avlar et ve tavşan ve turna eti ve şu getürdi. Hīre’nün (81/B,8) bardağından ki ahsen bardağdur ve şucu getürdi. Hīre’nün şurāhisinden (81/B,9) ve kullar ve karavaşlar çekdi. Hīre’den müvellid olandan begāyet şāhib-i (81/B,10) cemāl ve at ve katır çekdi.

Beğāyet gökçek ve yorğa ve yigrek (81/B,11) ki Hīre’de toğmışdur. Ve çalıcılar getürdi. Envā’ sāzlar çaldılar. (81/B,12) Hīre ehlīnün tarıkıyla ve ‘Adey Bin Hātem’den de şi’irin (81/B,13) okudılar. Ki şā’ir –i Hīre’dür ve ‘aşi-yi şā’ir ki Hīre’dendür. (81/B,14) Her dürlü naql ve yimiş ki ‘ālemdede olur. Cümlesin anda hāzır eylediler (81/B,15) Pes melik eyitdi: Bārekellāh u fīk. Bundan şoñra ‘ahd eyledüm (82/A,1) Hīre’den gayrı yirle olmayayam.

Fārīsiyye bu mu‘aẓẓam şehri idi (82/A,2) ki aña biribidi. Ve bir rivāyetde Erdeşīr Bābek yaptı. Bu dağı (82/A,3) berriyyenün kırañındadır. Ve hurmā yatanı çokdur. Ve ekşer şuları (82/A,4) kuyulardandır. Ammā ten-dürüst ve tatlu şudur. Ve halkı mün‘im ve māl-dārdı. (82/A,5) Şimdiki hālde halkı az qalmışdur. Ve ekşerī harāb ve muatṭāl olmış.

Kūfe (82/A,6) bu bir şehrdür ki ekşerī ‘alevīlerdür. Ve gökçek şehrdür. Ve hurmāsi hūb (82/A,7) ve Fırāt kenārında vāqı’ olmış. Yapuları ve evleri ve ‘imāretleri ve mescidleri (82/A,8) gökçek ‘imāretde ve hurmāda kaşrıya beñzer. Ve bunun altı mīl yolunda (82/A,9) Emīr-ül Mü‘minīn ‘Alī İbnī Ebī Ṭālib’ün ‘azīz kubbesi var. (kerremellāhu veche) (82/A,10) Ve ol kubbennün çevresi āl-i ‘Alī’nün medfenidür. Ol maqāma Necef dirler. (82/A,11)

Ve Taberi eydür ki: Ol evvelde deñiz imiş. Ve ol kıubbeyi Ebi ‘Abbas İbnî ‘Abd (82/A,12) ü’l-Melik ceddı yapdı Benî ‘Abbas devletinde. Ve bu şehri eyyām-ı ‘Ömer İbn-ül Haṭṭāb’da (82/A,13) yapıldı. Beğāyet ni‘ metlü ve ıssı ve giñ şehrdür.

Aḥmed Bīn Ya‘kūb eydür ki: (82/A,14) Başra’daydı, biñ mescid vardı. Şimdiki ḥālde ekşeri ḥarābdur. Ve hemān (82/A,15) ulu cāmi‘üñ çevresi ḳalmış. Ve ba‘zı tüccārdan rivāyet ḳalur. Ḥavḳalı (82/B,1) tāriḥinde ki Başra’da beş yüz yitmiş ḥurmāyı on dirhem (82/B,2) gümüşe aldılar.

Ve ğaribesinde beriyyedür. Ve şarkında Şartü’l-‘Arab’dur. (82/B,3) Ki Dicle ve Fırāt, Gökmerādan şuyı ve Hūveyre şuyı ve Zerbol şuyı (82/B,4) ve Ḥābūr şuyı cem‘iysi birikmişdür bu maḳāmda. Ve deñiz gibi olmış. (82/B,5) Ve kırañı görünür. Ve Şattü’l-‘Arab’da üç dört biñ ḥalīc almışlar. Ve (82/B,6) vilāyet-i Başra’da yürütmüşler. Her ḥalīc ḳazanuñ adına meşhūrdur. (82/B,7) Ve anuñ biri Ḥalīc’dür ki bu bir ırmaḳdur ki on iki mīl uzunıdur (82/B,8) ve Başra’dan tā Eyle şehrine degin. Ve iki ṭarāfında muttaşıl bāğ ve bāğçe ve (82/B, 9) ‘imāret ve çeḥārtāk ve kūy ve sarāylardur ki gölge yere düşmez. (82/B,10) Ve şanasın ki ḥurmā ağaçların ve sâ‘ir yemişlerüñ ağacını bir günde dikdiler. (82/B,11) Ve şanasın cümlesi bir bāğdur. Ve ekşer bu nihāyet tuzludur. Ve çevresinde (82/B,12) kūylar var ve göller olur ki envā‘i ḳuşlar ve balıḳları bī-ḥadd olur.

Eyle (82/B,13) ve bu bir şehrdür ki bu ırmaḳ üzerine geçürdiler. Ammā beğāyet ḥūb ve tāze ve ḥurrem (82/B,14) ve yemiş bol ve teferücgāḥ çok. Eyitmişler ki hergiz kimsenüñ bu şehirde (82/B,15) ḥāṭırı melūl olmaz. Ve ehli beğāyet eyüdürlükde ve şafā ve ‘işretde. (83/A,1)

Vāsıṭ, Başra’yla Kūfe ortasındadır. Ve bu ki şehrdür. Şattü’n ki (83/A,2) ṭarāfında ve ortalarında. Şattü üzerine çatır bağlamışlar Bağdād çatırı gibi. (83/A,3) Gemilerden ve andan geçerler.

Ġarbī şehrine Kesler dirler. Ve şarkī Vāşit (83/A,4) bu şehri Haccāc yaptı. Ve cem‘īsi çimende ve ‘imāretde berāberdür ve cem‘ī (83/A,5) bilād-ı ‘Irāk’dan ‘imāretdür. Ve bu şehir dā’im Bağdād’a tābī‘dür. (83/A,6) Ve bu şehri dağı bir ‘imāret şehridür. Şāt kenārında mağrib tarāfında. (83/A,7) Ve Dicle’den bunca hālīc almışlar. Ve ‘Ādān içinden giçer. Ve bu şehrdən (83/A,8) aşra tā baħr-i Fārs’a degin şehir yokdur, beriyyedür. Ve bu şehrdən Hūşā’ya (83/A,9) degin üç mīldür. Ol bir mevzu‘dur deñiz kenārında ki ağaçları deñiz (83/A,10) dibinden birbirine derk eylemişler. Ve ağaç döşemişler ki rub‘ mīl kadarı (83/A,11) şu üzerine giderler. Bu ağaçlar üzerine pes deñiz bekleyenler anda otururlar. (83/A,12) Ve bāc dutmağa. Ve baħr-i Hind ve Çīn ve Ġarden ‘Ummāna ve ‘Abedān’a varmaz. Tā bu (83/A,13) Hūşā’ya uğramayınca ve bu hesāb şol kara gider. Ve sağı Fārs iklimi (83/A,14) dūr bundağı ikisi oluşurlar.

Arzı’l-Fāris. Bu memleket Fārs’dur. (83/A,15) Ve ‘Acem pādīşāhlarının meskenidür. Ve bu vilāyetde çok şehirler (83/B,1) ve kal‘alar ve kūylr var. Bunun haddı Ceyhūn’dan berüdür. Ve buña Ġrān-ı (83/B,2) zemīn dirler. Ve Ceyhūn’dan aşrası arz ikidür. Ve aña Tūrān dirler. Ve bu arz-ı (83/B,3) Fāris cem‘īsi ‘imāretdür. Ve biri berriyeü’s-Şems’dür. Ve beş kūrreye munķasım (83/B,4) olmışdur. Kūrre-i Raħyānārcān ve bu cem‘īsinden giçer gider. Ve buña (83/B,5) Kūrre-i Şāpūr da dirle

Ve bunun Medīne-i Şāpūr ve ol mu‘azzam (83/B,6) ve muħkem ve güzel şehrdür ki gökçeklikde İştahr‘a beñzer. Bāzārları (83/B,7) çok ve ārāste ve bāğı ve bāğçesi bī-nihāyet, halkı bay ve eyü hāmmāmları (83/B,8) ve mescidleri ve kār Bansarāyları ve medreseleri çokdur. Ve bu şehri (83/B,9) Şāpūr Zūleknāf yaptı.

Yerhān. Buña Ercān dirler. Ve bu mu‘azzam (83/B,10) ve ulu şehrdür. Ve çok vilāyet var ki ve kūylar ābādān ve ma‘murdur. Ve iklim (83/B,11) dağı şehir adına meşhūrdur. Ve şehri ābādān ve gökçekdür. Mescid ve medā (83/B,12) ris ve hāmmāmlar çokdur. Ve bu şehriñ bir tarāfında Tab ırmağı akar. Bu ırmağ (83/B,13) haddur Arz-ı Fāris’le Arz-ı Hūristān ortasında. Ve bu ırmağda bir köpri (83/B,14) var beğāyet. Bu Cābirṭāğ yaptı,

yüz elli adam. Ve mu‘azzamdur ki degme memleketde (83/B,15) anuñ gibi yokdur. Ve Deylemî ki tabîb-i Haccâcdur bu köpri ol yaptı. (84/A,1)

Dârü’l-Harrû ve mu‘azzam şehrdür. Bârûsı begâyet muhkem ve handağ (84/A,2) giñ ve derin ve etrâfindan şular bu handağa gelür. Ve ortasında (84/A,3) bu yüce tağ var kubbe gibi. Ve bunuñ çok vilâyeti var. Ve çok (84/A,4) göller var. Ve balığı begâyet lezzetde ve hûb olur. Ve bir dürlü balık (84/A,5) olur bu gölde derisi sııncâk. Ve cem‘î ‘âlemde bundan tatlu (84/A,6) balık olmaz. Ve bunuñ tağında mummyākân var ki etrâf-ı (84/A,7) ‘âleme gider. Ve andan gayrı yirde anuñ gibi kân yokdur. Ve ol (84/A,8) bir mağâradadur. Ve anı beklerler. Ve kapusı pâdişâh mühriyle (84/A,9) mühürlüdür. Yılda bir kez bir ma‘lûm günde açarlar. Pes ol mağârada (84/A,10) taşlar gibi her birisi nâr kadarınca bulurlar ki mummyâ-yı hâbiş (84/A,11) dür. Etrâf-ı ‘âlemde alurlar giderler ikinci gün.

Iştâhra kürre (84/A,12) sidür. Mu‘azzam memleketdür. Tahtı Iştâhra şehridür ki mu‘azzam (84/A,13) dur. Ki bilâd-ı Fâris’de bundan müzeyyen ve ‘imâret ve ulu şehrdür. (84/A,14) Ve cem‘î şehirlerden kadîmdür. Ve anı yapanda ihtilâf var. Ba‘zı (84/A,15) kavilde Tahmûş diyü bend yaptı. Ve bir kavilde Kiyûmers yaptı. Ve bir kavilde (84/B,1) Cemşîd yaptı. Ve bir kavilde Keykāvûs yaptı.

Ve her bir pâdişâh ki (84/B,2) Fars’da pâdişâh oldu. Taht Iştâhra’ydı. Tâ Süleymân Peygamber (84/B,3) cem‘î dünyâda tahtı Iştâhra’ydı. Ve rivâyetdür ki Ba‘lebek Şâm’da (84/B,4) aşını bişürürdi ve divlerine getürürlerdi. Ve Iştâhra getürürdi. Ve anda (84/B,5) mescid var ki Süleymân Peygamber’uñ mescididir. Ve nehr-i Bürdât (84/B,6) Iştâhra dek yanına uğrar. Ve ol ırmağ üzerine bir köpri yapılmış ki begâyet (84/B,7) muhkem ve yücedür. Ve ol köpriden aşrada dağı evler ve bağlar ve bağçeler (84/B,8) vardır. Ammâ hevâsı veğâm ve ısıtmaludur. Ve Iştâhra’da ve bir dürlü elma (84/B,9) var ki dünyānuñ ‘acâyibindendir. Bir yanı ekşi olur begâyet ve bir yanı tatludur. (84/B,10) Begâyet bu şehrüñ vilâyet ve küyları ve kaşabaları çokdur. Ve yimiş (84/B,11) ve bağı ve bağçesi ve bostānları ve hāmmāmları ve bāzārları çokdur.

Ve (84/B,12) üçüncü kürre Şâpūr-ı Şānidür. Ve bu kürre begāyet uludur. Ve kūyları (84/B,13) ve şehirleri çokdur. Ve düz yirlerdür ve şahrālardur. Ve otlaklar (84/B,14) çokdur.

Ve ulu şehirleri Hind-i Şâpūr ve bu bir muḥkem ve yüce bārūlu ve ḥandaḳlu (84/B,15) ve burclu şehrdür. Düz yirde vāḳı^ʿ olmuşdur. Ve aḳar şuları çokdur. (85/A,1) Ve baği ve bağçesi bî-ḥaddur. Ve yimişleri ve ağaçları birbirine ve bağ (85/A,2) ları birbirine muttaşıldur. Köyleri ma^ʿmürdür.

Ve Sāmdūlen bu daḥı (85/A,3) mu^ʿazzam şehrdür. Şâpūr'a beñzer. Ve yimiş ḥānedür. Ve bal tatlusı (85/A,4) çok olur. Ve ni^ʿmet vāfir ucuz olur. Ve ḥalk begāyet işretcilerdür, (85/A,5) ve teferrucci olur. Ḥātūnları begāyet şāhib-i cemāl ve gökçek (85/A,6) olurlar.

Ve dördüncü küre. Kürre-i Erdeşīr-i Şâpūr. Ve bu kürre begāyet (85/A,7) ^ʿazīmdür ve ābādāndur. Şehirleri ve kūyları birbirine muttaşıldur. (85/A,8) Ve ulu şehirleri Şīr Erdeşīr'dür. Bu şehri Muḥammed Bin El Kāsım yaptı. Ve (85/A,9) Şīrāz ma^ʿnīsi arslān içi demek olur. Uzunı ve ini üç (85/A,10) mīldür. Şimdiki ḥālde cem^ʿī memleket-i Fārs'ın taḥṭı budur. Ve bu (85/A,11) şehrdən gökçek şehir yokdur. Ve baği ve bağçesi çokdur. Ve şehriñ ḥavā (85/A,12) şından birisi oldur kim bir dervāsesinden raṭb vaḳtinde güz olur. (85/A,13) Ki biñ yük raṭb-gerd ve bir dervāsesinden yüziñ kār ve buz-gerd. (85/A,14) Ve ḥiç şehirde kār ve rutab cem^ʿ olmaz. Meger ki ve Şīrāz'da ve ^ʿimāret (85/A,15) lerinüñ ekşeri Kāşī'dür. Ve şehri begāyet müzeyyen ve köşkleri (85/B,1) ve ḳaşırları ^ʿālī ve yüce ve müzeyyen ve bāzārları ārāste ve ḥammāmları (85/B,2) ḥūb ve şuları çok. Vāḥid-i mevzu^ʿda birinckān var. Ve her şan^ʿatda (85/B,3) kāmīl ve ūstāzları var. Ve ^ʿulemā ve ūstāzlar var bu şehre çok ḳopmış.

Ḥūzbe (85/B,4) ve buna Fīrūz Abād dirler. Ve bu ara Erdeşīr Şābūr'ın şehridür. Ve mu^ʿazzam (85/B,5) güzel şehrdür. Ve baği bağçesi çokdur. Ve çok ırmaḳlar bu şehirde çok ulu. (85/B,6) Ve her ṭarāfında gelen bir kişi bir günlük yol bağlar ve bağçeler ortasında (85/B,7) gelür. Ve bir eṭrāfa ulanmış ağaçlardur ve bağlardur. Ve ortasında bir

‘imāret (85/B,8) var ki aña ırbal dirler. Erdeşir yapmış. Ve ahvāli andan kūylarında (85/B,9) bir āteşhāne yaptı. İslāmda anı harāb kıldılar. Ve şimdiki hālde (85/B,10) bu şehirde gül şuyı düzerler. Beğāyet hūb cevzī gül şuyı dirler. (85/B,11) Ve bu şehriñ vilāyet ve kūyları çokdur. Ve beğāyet ucuzluğdur. (85/B,12)

Sirāk bir mu‘azzam şehrdür. Fārs deniziniñ kenārında. Ammā ekin bāğı (85/B,13) ve bāğçesi yokdur. Ve şuları kuyudandur. Ve yimiş tağdan gelür (85/B,14) ki aña Cem tağı dirler. Ve bu şehriñ halkı beğāyet māl-dār olurlar (85/B,15) ve misāfirlerdür. Şuña degin ki birisi sefere gider on yıl ve yigirmi yıl (86/A,1) seferde kalur. Ve ehl-i ‘ıyāl o birini tā mālī bisyār cem‘ etmeyince (86/A,2) gelmezler. Ve bunuñ yanında haşin-i ‘imāret var. Ki ol kal‘ adur ki Allah Te‘ālā (86/A,3) Qur’an’da buyurur:

وكان وراى هم ملك اخذ كلسفينة غضبا

(86/A,4)

Beşinci kürre Sūs’dur. Ve bu dağı beğāyet ulu ‘azīm kürredür. Ve anuñ (86/A,5) ulu şehri Sūs’dur. Ve bu ulu mu‘azzam şehrdür. Ve bu şehirde tonlar (86/A,6) tokurlar ki aña Sūsī dirler. Panbuğdan ve ibrişimden düzerler. Ma‘mūr (86/A,7) şehrdür.

Ve Destū. Ve bu dağı ulu şehrdür. Ammā şimdiki hālde kiçirek (86/A,8) şehrdür. Ve bu şehirde tonluğlar tokurlar. Ebū Yārī tarıkındadır Şukāf (86/A,9) ve aña destūvaniye dirler. Ve bāğı ve bāğçesi azdur. Ve hevāsı ten-dürüst (86/A,10) degüldür.

Ve İnsārī. Bu dağı avā’ilde mu‘azzam şehrmış. Aferidūn (86/A,11) yapmış. Ve ulu ırmağları var. Ve vilāyet ma‘mūrdur. Ve gāyetde her ta‘ām (86/A,12) ucuzluğdur ve yimiş boldur. Ve kavun ve karpuz tatlu olur. Ve halkı (86/A,13) eyü hulğlu olur ve hātūnları gökçek. Ve hammāmları çokdur. (86/A,14) Ve bu şehirde tonluğlar tokurlar ibrişim ve penbe. Ve aña aqsā sarı dirler. (86/A,15)

Ve Meyān büyükçe şehrdür. Ma‘mūr kūyları çok. Ve çevresinde gölleri vākı‘ (86/B,1) olmuş. Ve bu şehirde beğāyet hūb yaylar dizerler. Ve aña Meyānī dirler.

Ve Şeker (86/B,2) ve bu bir şehrdür ki Kubād yaptı ve hāz kıldı. Ve oğlu anı Şivān-ı ‘Ādil (86/B,3) bu şehirde oturmağı ihtiyār kıldı. Hevāsı hūbdur ve şuları şāfī zülāldür. (86/B,4) Ve ni‘ met vāfirdür. Ammā şehir kiçirek şehrdür.

Ve Kaşr-ı Şirīn. Ve bu şehrdür ki (86/B,5) evvelā Hüsrev-i Pervīz ki Hürmüz oğludur ol yaptı. Şirīn için ki ma‘şukıdur. (86/B,6) Ve begāyet hūb ve hoş āvāz idi. Bu kaşrı yaptı. Şirīn anda sâkin (86/B,7) oldu. Pes etba‘ Hüsrev ve Şirīn çevresinde evler yaptılar. Ve etrāfdan (86/B,8) hālāyık geldiler, evler yaptılar, şehir oldu. Hevāsı begāyet hūb ve mu‘tedil (86/B,9) dūr. Ve şuları şāfī ve bī-nezīrdür. Ve Ferhād ki Şirīn’ün ‘aşıkıydı (86/B,10) tağdan bir ırmağ yunmış taş içinden. Ki anda çöbānları koyun sağılardı. (86/B,11) Bir göldeki tağda dizmiş. Ol ırmağla bu şehre gelürdi. Ki güneş üzerine (86/B,12) düşmezdi. Ve ol şüret-i Şirīn ki ol taşlar üzerine yunmuşdur, bedi‘ü ‘acīb (86/B,13) şan‘atda hūner bākīdūr bu tağda. Bu Fārs iklimünde yüksek tağlar var. (86/B,14) Berk muhkem kal‘alar ve hışārlar var. Ki Āferīde zafer bulmaz. Ve on yıl beş on kişi (86/B,15) her kal‘asını saklıyalar kimesne almaz.

Ve Ekābād ve bu üç tağdur ki birbirine (87/A,1) uluşucakmış. Ve ol kal‘a bu üç tağ üzerine yapmışlar. Pes üçine bir handak-ı (87/A,2) ‘azīm çekmişler üçü bir olmuş. Ve bir tarāfında baħr-i Fārs’dur. Ve bu kal‘a (87/A,3) Halendi bünyādıdur.

Kiyān ve bu bir kal‘adur. Bir tağ üzerine düşmüş. Balçıkdan (87/A,4) bir yol var ki mümkün degüldür ki iki kişi koşā gide belā ve yol böyle (87/A,5) tardur. Şabāhdan tā öğleye degin varır ırak. Etrāfindan mümkün degül ki (87/A,6) kimesne yol bula. Ve bu kal‘a İsfendiyār ve bu bir kaya üzerine vāqı‘ olmuş. (87/A,7) Etrāf uçurum ve hemān bir yolu var. Begāyet tar. Adam bir bir gider. Ve iki kişi (87/A,8) gitmekde veya gelmekde uğraşsalar elbetde biri dönmek gerek.

Ve kal‘a (87/A,9) Üslīvān ve bu kal‘adan yüce degme yerde kal‘a yokdur. Ve yol birdür. Ve içinde (87/A,10) bir bınar var ki yukardan aşağıdan bağan kişi çok zahmet çekmek gerekli (87/A,11) depesine göre. Ve yol begāyet müşkildür nerdibān nerdibāndur. Ve içinde (87/A,12) bir çeşme var.

Ve memleket-i Fârs'da çok ulu ırmaqlar var. (87/A,13) Eṭrâf-ı ṭağlardan çıkar ve baḥr-i Fâris'e dökülür. Ve ulu bostânlar ve bâğlar (87/A,14) ve muttaşıl 'imâretler bu ırmaqlar kenârında vâkı' olmuşdur.

Ve çok göller (87/A,15) var. Birisi Hunkâz gölidür. Bir mu'azzam ırmağ dökülür bu göle ve bu gölden (87/B,1) ırmaqlar çıkar. Ve çok bâğat ve mezâri' şuarur. Pes her yirde cem' olur (87/B,2) ve tuz olur.

Yed-i sitt göl ve İlyâs göli ve ikisinin şuyı tuzludur. (87/B,3) Ve bu iki gölde mu'azzam balıklar avlar. Ve yazın bu gölde şu az kalur. (87/B,4) Eṭrâflarından şu indükçe ekerler. Beğâyet sağ yirdür. Bereketlü yirdür. (87/B,5)

Kâzrûn göl ve bunun daḥı şuyı acıdur. Ammâ mu'azzam balıkları çokdur. (87/B,6) Bu gölde ve her ṭarâfında fâ'idalu mişeler var. Ve ayağı aḳar. Ve ayağına balıḳ (87/B,7) tutmağa bendler eylemişler. Çok mâl ḥâşıl olur ve bu memleketde od evleri (87/B,8) var idi ki ḳadîm-ül zamândan biñ yıl ve iki biñ yıl gice ve gündüz od yanardı (87/B,9) ve hergiz odını sinmege ḳomazlardı. Ve çün şevket-i İslâm ğalebe ḳıldı, (87/B,10) sindi.

وقل جامالحق وزهق الباطل ان الهاطل

كانزهوق^۱ (87/B,11)

Ol odlar bâṭıl oldu. Ba' zı ki şehirde idi mescid ḳıldılar. Ve ba' zısı (87/B,12) yıkıldı, âşâr bâḳîdür.

Ve bu Fârs iḳlîminün vilâyeti var ki anda Ekrâd (87/B,13) sâkindür. Ve her vilâyetde bir dem dirler. Ve bu Kürdünler'ün beş dem var ki ve her demde (87/B,14) bunca şehirler ve küylar ve ḥışârlar var. Ve bu Kürdler'ün ulusu boynuna (87/B,15) almış ki bu memleketde uğrayı ve ḥarâmî olmaya. Ve her kimsenün ki yolcudan (88/A,1) ve bâzîrgândan ve küyludan ve şehrlüden ki nesnesi gide. Ya bunu (88/A,2) vire ya ödeye.

Ve demlerüñ evvelkisi Ḥazīn-i Ḥālūya demidür. Ve ikincisi (88/A,3) Ḥuseyn Bin Şālīḥ demidür. Ve üçüncü Yolḥān ve Aḥmed Bin Elleyṣ (88/A,4) demidür. Ve dördüncü Meḥdī demidür. Ve beşüncü Yūnus demidür. Ve her dem kırk (88/A,5) obadur ki her bir oba biñ beş yüz atlu çıkar.

Arz-ı Kirmān ve bu (88/A,6) memleket Fārs iḳlīmīyle meger Ān iḳlīmīnūñ ortasında vāḳı' olmuş (88/A,7) mu'azzam ve giñ iḳlīmdür. Çok şehrleri ma' mūr vilāyetdür.

Ve ulu (88/A,8) şehrinden biri ve Hürmüz ve bu mu'azzam şehrdür. Ve bāḡı ve bostānı çokdur. (88/A,9) Ve yimiş ağaçları bī-ḥadd ve kūyları ma' mūr ve şuları vāfir ve bāzārları (88/A,10) ve mescidleri ve 'imāretleri müzeyyen beḡāyet çokluk. Ve bu şehirde her nev'ī (88/A,11) kumaşlar tōkurlar ki eṭrāf-ı 'āleme teberrük gider. Ve pādişāhları anı (88/A,12) giyinmege ḡayb iderler. Ve būṣi dülbendler tōkurlar ki ḥiç memleketde olmaz. (88/A,13)

İki şehrdür. Birisi oldur ki şimdiki ḥālede aña Ḥorḥān dirler. (88/A,14) Ve avā'ilde mu'azzam şehrmış bāḡlu ve bāḡçelü. Ve Hürmüz pādişāhınuñ taḥṭı (88/A,15) imiş ve ḳa'ide-i memleket-i Kirmān bu şehrmış. Ammā ḥarāb olmuş. Hürmüz (88/B,1) sāḥilindedür. Baḥr-i Fārs kenārında vāḳı' olmuş. Ve bir mu'azzam (88/B,2) şehrdür. Ve bendergāḥ 'ālemdür. Ve ḥurmā ağacı ve şeker ḳamış bī-nihāyetdür. (88/B,3) Ve temāmet 'āleme bundan şeker gider. Ammā suyunı ıraḳdan getürürler (88/B,4) gemiyle. Ve ḡāyetde ıssıdur. Ve bāzārları ma' mūr ve ma' denleri lü'lü'dür. (88/B,5) Ve bu şehir yakın bir yerdeki lü'lü' çıkar bunda getürürler. Ve bu iḳlīmūñ (88/B,6) pādişāhınuñ taḥṭı budur. Ve ekşer Hindistān ṭarāfınuñ ṭavāyifı bunda (88/B,7) çıkar.

Ve bu Kirmān memleketinde mu'azzam yüce ṭaḡlar var. Ki birisine (88/B,8) Faḳş ṭaḡı dirler ve buna Köse ṭaḡı dirler. Beḡāyet şovuk ṭaḡlardır. (88/B,9) Ve bu memleketde yazılar ve beriyyeler var. Fārs iḳlīmī gibi degül anuñçünki (88/B,10) Fārs iḳlīmīnūñ cem'isi 'imāretdür. Ḥarāb yir yoḳdur. Biribirine muttaşıldur. (88/B,11) Ve bu iḳlīm birbirinden münḳaṭı' dūr. Ve 'imāretsiz ve şusuz yerleri çokdur. (88/B,12)

Ve bu Faķış  a  larını  şim linde Necdim memleket v ķi  olmu . Cen bında (88/B,13) ve  arbında F rs de nizi. Ve Yel c memleket bu  a  n   arkında (88/B,14) dur. Ve bu bir  ayifed r K rdler gibi  a   i inde s kin olmu lar. (88/B,15) Ve bunlarda atlu olmaz ve k ll si yaya  olurlar.  ara ya ız ır    retl  (89/A,1) ve yegrek ve o  ı ve ek eri  ar m  h nr z olurlar. Ve i limlerinde  ehr yokdur. (89/A,2)  ara evleriyle olurlar.  urm  a acının  yapra ından evleri dizmi ler. Anda (89/A,3) olurlar. Ve  urm  a acı bu i l imde  okdur. Ve koyun ve ke i  ok olur. Ve derbendleri (89/A,4) mu kemd r ve  alk  bah 'dur. Hi  p di  h bunların i limine girmez. Ve bunlar (89A,5) e r f-ı memleket Kirm n'a  ar m li a giderler. Bir hafta birisi evinde oturmaz. (89/A,6) Ve bunların memleket   yet  ovu dur. Ve  ar  ok ya ar. Ve  a  larında demirk n (89/A,7) var. Andan a ra  a larda g m   n var. Ve bu k nlerden ger i    l (89/A,8)  okdur. Yine    l olmazlar. Ve  ar m li a me   ldurlar.

Ve bunların (89/A,9) i liminden  te  ark-ı cib l-i Faķı 'da k rre-i Derb r ve k rrede g m   n vardır. (89/A,10) Ve anda s kin olan  alk  be  yet m slim n ve kend  h linde  alk dur. (89/A,11) Ve cem  si rencber ve ol ma denlerini i led rl r. Ve bu memleketde yimi  (89/A,12) a acı  okdur. Ve her ni met ucuz olur. Ve bu i lim Kirm n-ı F rs ve Molit n (89/A,13) ve Sa   n ve  a rist n Du arm  t n ortasında bir mu azzam beriyye (89/A,14) var. Ki e r fında bu did   m vil yetler v ķi  olmu . Amm   ar b susuz (89/A,15) berriyed r.  ar m si  ok yolları m  kil. T  k rb n bi  ve iki bi  ki i (89/B,1) olmayınca gidemez.

Ar -ı Cib l ve bu v si  mu azzam i limd r. Ve bu a  or   n (89/B,2) i limi dirler. Ve bu memleketde d rt y z p re  ehr var ki ulu  ehrlerd r. (89/B,3)

Ve  a abalardan ve k ylardan  ayrı ve mu azzam  ehrlerinde birisi Hem d n (89/B,4) dur. Ve bu ulu mu azzam  ehrd r. Ve b   rları ve b  ları ve b   eleri (89/B,5) ve  amm mları ve mescidleri m zeyyen ve   bdur. Ve mu  mele ve ı  ı  okdur. (89/B,6) Ve k yları ve vil yetleri ma m rdur. Ve  alk  bay ve ni metl . Ve ek eri f  ir (89/B,7) bah 'lu  onlar giyerler. Ve e r fında evler ırma lar  okdur.

Sūs ve bu (89/B,8) mu‘azzam şehrdür. Hüb ve bāğı ve bāğçesi bī-ḥadd ve yimişleri (89/B,9) ucuz ve gökçek. Ve şol kadar şeker kamışı olur bu vilāyetde, olmaz ekşer (89/B,10) vilāyetde. Ve cem‘īyi Arz-ı Cibāl’e ve Fārs’a ve Kirmān’a bundan şeker gider. (89/B,11) Ve henüz ucuzdur ki ırak yirde bu bahā'da olmaz. Bu şehirde ibrişimden (89/B,12) ve penbeden kettāndan tınlar ve kuşaklar ve dülbendler tokurlar ve hiç (89/B,13) yirde olmaz.

Şişter. Bu bir şehrdür ki (89/B,14) yüce yirde etrāf çayır ve çimen (89/B,15) ve merg-zār. Ve şuyı bu ırmağdan gelür aña Şādurvān dirler. Kesrini (90/A,1) Şirvān kızmışdur ve etrāf-ı vilāyetde bahş kılmış. (90/A,2) Ve Danyāl Peyğamber’ün ‘ilm-i tābūt bu şehirde idi. (90/A,3) İslāmdan önden ki Benī İsrāīl bu şehirde hüküm ider (90/A,4) di. Her bir pādīşāh olsa cemā‘ati (90/A,5) ehl-i vilāyetden aña çok māl virürdi. Tā kendü vilāyetlerine eyledürlerdi. (90/A,6) - di ve çün anı Ebī Mūsā Eş‘arī (Rażīyellāhu ‘Anh) Emirü’l-Mü‘minīn (90/A,7) ‘Ömer’den bu şehre emir oldı. Bir tılsımla bu tābūt (90/A,8) bu şuda defn eyledi. Ve bu şu üzerine ‘ubūr kıldı. (90/A,9) Cem‘ī vilāyetde yahşi oldı. Cem‘īsi fāyda ıssı (90/A,10) oldılar. Ve kimsenün hiç nūmayān olmadı.

Reznice. (90/A,11) Ve bu mu‘azzam ulu şehrdür. Ve memleket ve kūyları ‘imāret (90/A,12) çok ve bārūsı muhkem ve ḥandaķı derin. Ve cem‘ī bu şehir (90/A,13) kargıldür. Ve ağacı yokdur anuñçünki ağaç bu şehirde biter kūya üşer (90/A,14) ve çevürür. Ve şehir içinde üç ırmağ girer. Ve cem‘īyi mahallelerine ve soķaķ- (90/A,15) larına ve evlerine ve sarāylarına ve bāğlarına ve ḥammāmlarına ve mescidlerine (90/B,1) ve medreselerine bahş olur. Ve her evde bir kaç mevzi‘de aķar. Ve şehir (90/B,2) içinde ve vilāyetde biñ degirmenden artuķ var. Envā‘ yimişler bu şehirde (90/B,3) çok ucuz olur ve düz kumsal yirlerdür. Hiç yakında tağ ve dereler (90/B,4) ve depe yokdur.

Nīşābur. Ve bu şehre Nīşābur dirler. Mu‘azzam ulu şehrdür. (90/B,5) Ve bir yumuşaķ yirde ve şuyı azdur. Ve aķar ırmaķları yokdur. Meger bir ırmaķ (90/B,6) ki ırakdan gelür ve şehir yakınına irişecek şuyı az kalur. Pes ol (90/B,7) şuyı bāğlara bahş kılıncaķ şehre şokulmaz. Ammā kuyular var. Ve bunda (90/B,8) fīrūzegān var ki aḥsen-i

fîrûze'dür. Şarğa ve ğarba gider avâ'ilde (90/B,9) beğâyet mu'azzam şehrmîş. Ammâ şimdiki hâlde ħarâbdur. Ser ħüsn-i kâdîm (90/B,10) şehrdür. Eydürler ki Keyûmûrs yapmışdur. Ve bir kaç kez ħarâb olmuşdur. Ve (90/B,11) İskender tecdîd kılmış. Ve bâzârları ve şarâyları abâdân ve (90/B,12) müzeyyendür. Ve ni'metleri çok ve her ni'met bu şehirde ucuz olur. (90/B,13) Ve çok 'ulemâ ve evliyâ bu şehrdan kôpmış.

Ġazne. Bu mu'azzam (90/B,14) şehrdür ve serĥâd-ı Ĥorâsân'dur. Hind tarafına ve bendergâhdur. (90/B,15) Ve buña Ġazneyin de dirler. Ve bârûsı muĥkemdür Ve ĥandaĥ ğâyet derin. (91/A,1) Ve ĥalkı beğâyet mâl-dâr ve ĥaşmetlûdür. Almak ve şatmak çokdur. Ve bu şehri (91/A,2) Cemşîd yapmış. Ammâ İslâmdan Sultân Maĥmûd atası Sebûktigin (91/A,3) feth kılmış. Ve Zeynunun kızından Sultân Maĥmûd toĥmış. Ve Kâbil memleketine (91/A,4) kônmışdur. Ve mezheb-i muĥtelife bu şehirde var.

Mervü's-Surûd. Ve bu şehrdür (91/A,5) yirdedür. Taĥlardan ırâĥ, taşlu yirdür. Ve şehri yüksek yirde vâĥı' (91/A,6) olmuşdur. Ve bir mu'azzam ırmaĥ var ki ol ırmaĥ ibtidâsından tâ (91/A,7) intihâsına deĥin on dört ırmaĥ olur. Ve cem'îyi ve bâĥa ve bâĥçeye (91/A,8) ve ekine ve kaşaba ve şehre ve küylara aĥar. Karpuz bol ve gökçek olur. (91/A,9) Ve "ĥavnunĥâr" dirler. Etrâf-ı 'âleme armaĥan gider. Ve beğâyet müzeyyen ve (91/A,10) gökçek şehrdür. Keyûmûrs bünyâdîdur. Pes müddet ĥarâb olduĥından (91/A,11) soñra Keyĥusrev 'imâret kılmış ve her pâdişâĥ bir nesne arturmuşlar. (91/A,12)

Tâlkân, bir mu'azzam şehrdür bir taĥ eteginden. Ve bunuñ taĥları (91/A,13) Ĥûzĥân taĥlarına muttaşıldur. Ve yol üzerinedür. Mu'âmele almak (91/A,14) ve şatmak çok olur. Ve bâĥı ve bâĥçesi beğâyet çokdur. Ve tatlu ni'metleri (91/A,15) ve yimişleri çok ĥâşıl olur. Ve ĥayetde ucuzluktur.

Belĥ, (91/B,1) bir mu'azzam şehrdür. Düz yirde ve bârûsı beğâyet muĥkemdür. Ve küyları (91/B,2) bî-ĥaddur ve ruşenayisi çokdur. Ve her tarafında bâĥlar ve bostânlar ve bâĥçeler (91/B,3) bu şehri ortaya almışlar. Ve bir mu'azzam ırmaĥ gelür ırâĥ taĥlardan (91/B,4) ve bunuñ cemî'i vilâyetini şuarurmuş. Bî-ĥadd olur, ĥavun karpuz tatlu olur.

(91/B,5) Eydürler ki dünyāda evvel yapılmış bu şehrdür. Ve bir kavle Ādem Peyğamber yaptı .(91/B,6) Ve bir kavle Şiṣ yaptı. Ve bir kavle Keyūmūrş yaptı ve eṣaḥ budur. Ve Türk (91/B,7) pādişāhlarınuñ tahtıdır. Qadīmde begāyet ma‘ mūr ve mu‘ azzam şehrmış. (91/B,8) Ammā şimdiki hālde ba‘ zı taşrasıdır, harābdur. Ve bu şehirde nice yirde kân (91/B,9) lar var kıymetlü taşlardan birisidür. Cenūbunda Taḥaristān memleketi vāqı‘ (91/B,10) olmuş. Ve ğarbında Arz-ı Ḥorḥān ve Arz-ı Mervīler vāqı‘ olmuş. Ve bu (91/B,11) memleket Ḥorāsān’uñ kuṭbudur. Şol kadar bīnazīr ḥammāmları ve sarāyları (91/B,12) ve mescidleri ve medreseleri ve evleri ve şehriñ evkāfinuñ nihāyeti yokdur. (91/B,13)

Fārāb ve bu şehir daḥı kadīm şehrdür. Eydürler ki Daḥḥāk yaptı. Ammā (91/B,14) eṣaḥ budur ki Kıştāsīb yapmışdur. Ve şimdiki hālde bu şehre etrāf (91/B,15) dirler. Ve bu şehirde her nev‘i etrākdan ‘ aẓīm cemā‘ atlar cem‘ olmuş ve mezāhib-i (92/A,1) muhtelif. Ve ni‘ met vāfir ve narḥları ucuz ve ḥalkı ‘ işretci ve mütene‘ im. Ve ḥatūnları (92/A,2) begāyet şāḥib-i cemāl. Dimişler ki buṭḥāne-i Ḥorāsān’ dur.

Tel-Ḥisān (92/A,3) bu daḥı mu‘ azzam gökçek şehrdür. Erdeşīrīn Bābek bünyādıdır. Ve bu şehir (92/A,4) den atlar ve katırlar ve merkebler ḥāşıl olur ki hiç memleketde olmaz. (92/A,5) Ve cem‘ ī ‘ āleme bundan at ve katır gider. Ve ucuzlukdur ve kıymetlü taşlar (92/A,6) bunda çok bulunur. Egerçi zāhirde ma‘ den yok ammā eydürler ki yer altında (92/A,7) bulunur. Ekşer ḥalkı ‘ imāret eylemege ve yir kazmağa meşğūldür. Hikāyet bir şaḥış (92/A,8) bu şehirde ‘ imāret başlamış ve mebālīg-ı ‘ aẓīm māl ḥarc eylemiş. Elinde beş biñ (92/A,9) aqçe kalmış. Pes düşünde görmüş atasını ki eyitmiş: Oğul, kırk biñ aqçe (92/A,10) borc al. Ve ‘ imāret tamām eyle. Ğāyet melāletinden iltifāt kılmış. (92/A,11) Pes üç kez degin bu düşini görmüş. Pes dōstlarından kırk biñ aqçe (92/A,12) almış. Ol beş biñ aqçeyle ḥarceyledi, ‘ imāret tamām olmuş. Bir iki (92/A,13) ṭon satmış, aña ḥarc eylemiş. Pes ‘ imāret ortasından bir arḥ (92/A,14) kazmışlar ki ‘ imāret qalalar on yidi pāre yāḳūt bir ḥoḳḳa içinde bulunmuş. (92/A,15) Ki birisi cem‘ ī ‘ imāretde ḥarc itdüğini ve borcını ödemiş on altısı ühbe (92/B,1) kılmış.

Ḳum ve Ḳaşān ve bu iki şehrdür. Birbirine yakın bāḡlu ve bāḡçelü. Ve cem‘î (92/B,2) vilâyet-i ‘Acem’e ve Ḥorāsān’a ve Hindūstān’a bundan za‘farān gider. Ve şahne (92/B,3) ler ve çanaklar ve şurāḥīler dizerler kâşīden bu iki şehirde cem‘î etrāf-ı (92/B,4) ‘ālemde olmaz. Ve ni‘met ve bal ve yağ ve et ve koyun bu şehirlerde begāyet (92/B,5) ucuz olur. Ve Eyle ma‘mūr ve abādān. Ammā ekşer ḥalkı Rāfizi olur. Ġarbi (92/B,6) düşmān ḥalkıdır. Sünnīleri sevmezler. Ve konuk almazlar ve nesne şatmazlar.

Ḥorā (92/B,7) sān ve bu şehir ikliminūn adına meşhūr dirler. Ve şimdiki zamānda aña (92/B,8) Herāt dirler. Ve bu iklimūn tahtıdır ve mu‘azzam şehrdür. Ve bāzārları ve ‘imāretleri (92/B,9) ve mescidleri ve medreseleri ve bilād-ı Ḥorāsān’da bunun cāmi‘inden ulu (92/B,10) cāmi‘ yoktur. Ve envā ırmaqlar ve bāḡlar ve sarāylar ve kaşırlar bī-ḥaddur. Ve çok (92/B,11) ‘ulemā ve evliyā ve zehād bu şehirde kopmışlar. Ve bu şehirde yaturlar. Ve vilâyet (92/B,12) begāyet ma‘mūrdur. Ve bir tarāfında Yargīs dirler bir mişe var ki cümlesi (92/B,13) fundık ağacıdır. Turuncbîn ve şerḥant bu vilâyetde ḥāşıl olur. Ve bu şehir (92/B,14) ḥalkına zühd ve ri’e ḡālibdür. Ve bī-namāz az olur. Ve emr-i ma‘rūf ve nehy-i münker cā (92/B,15) ridür. Ve ni‘metlüyi cāridür, fevākih muhtelif ve yemişleri çok. Ve bir dürlü (93/A,1) üzüm olur bu şehirde ki aña engūr-ı fahri dirler etrāf-ı ‘ālemde (93/A,2) olmaz.

İşfahān ve bu mu‘azzam şehrdür. Ve avā’ilde iki şehrmış. Birisine (93/A,3) Yehūdiyye dirler ve birisine Şehriyāne dirler. Ve ikisi daḡı büyük mu‘azzam (93/A,4) şehrdür. Ve begāyet hūbdur. Ve bir mu‘azzam ırmağ akar yanında ki aña Zenderū (93/A,5) dirler. Ve bāḡı ve bāḡçesi çokdur. Ve bārūsı muḥkem ve ḥandaḡı derīndür. (93/A,6) Ve bāzārları hūbdur ve medreseleri müzeyyendür. Ve kadīm şehirlerden (93/A,7) dūr ki Keyumūrş bünyād eylemiş ve aferidūn kılmış. Burcını Sām Bin Nuḥ (93/A,8) yapmış. Ve ḥalkı tīr-endāz ve şavāşcı olur. Ve yemişleri begāyet hūb ve bol. (93/A,9) Ve elması gibi olmaya cem‘î dünyāda olmaz. Ve ibrişīm kārḥāneleri ve atlas (93/A,10) ve ḥarīr ve lākārḥāneleri çokdur. Ve banbuḡ ve za‘farān bīḥ ekilür ve (93/A,11) cem‘î memlekete za‘farān bundan gider. Ve bu şehrin vilâyet ve kūyları (93/A,12) çokdur. Ve beriye

ortasında düşmüş. Ve etrâfindan halâyık bunda (93/A,13) mu‘âmele kılmaya gelir, almak satmak çok olur.

Cürcistân begâyet mu‘azzam (93/A,14) şehrdür. Muhiṭ deñizinüñ sâhil üzerine ve bunun gibi şehir etrâfinda (93/A,15) yokdur. Ve bunda bir dürlü harîr tokurlar ki aña veşî dirler. Ve yağmur çok (93/B,1) olur. Ve ortasında bir ulu ırmağ akar. Ve şehir iki tarafına vâkı‘ olmuş, (93/B,2) üzerine bir mu‘azzam köprü bağlamış. Eydürler ki Sāsân pâdişâhlarının (93/B,3) bünyâdudur. Ve ırmağın şarkında vâkı‘ olan şimdi Cürcân dirler. (93/B,4) Ve ğarbında vâkı‘ olana ki Abâd. Ve bağî ve bağçesi ve yemiş ağacı bî-hadd (93/B,5) ve bî-nihâyetdür. Ve incîr ve zeytûn çok olur. Ve vilâyet ma‘mûrdur. (93/B,6) Ve ekser vilâyeti tağdur. Ve kal‘aları ğâyetde çokdur. Havkâlî (93/B,7) târihinde ki tokuz yüz kal‘ası var. Her kal‘anun dibinde küylar ve ‘imâretler var. (93/B,8)

Tûs, gökçek şehrdür. Vilâyet ve rustâyî ve küyları çok. Avâ’ilde iki (93/B,9) şehir imiş. Birisine Mûkân dirler ve birisine Şâbrân dirler. Ve bu şehrdan (93/B,10) müşterek hayli ‘ulemâ Hoca Naşraddîn-i Tûsî bigi ve İmâm Aḥmed Ğazâlî gibi (93/B,11) bundan kopmuş. Ve ‘Alî Bin Mûsâ’nuñ şehri bundadur dirler. Ve bu şehriñ (93/B,12) tağlarında altun ve gümüş ve demür ve bâkırkânlara (93/B,13) var. Ve aḥcâr-ı nefîse-i Firûze gibi (93/B,14) ve dühne-i Firengî gibi ve billûr halk (93/B,15) çayır ve çimen ve yemiş vâfir ve ucuz olur.

Taberistân ve bu bir mu‘azzam (94/A,1) gökçek iklimdür. Şuyı ve ırmaqları ve çeşmeleri çok. Ve bağî ve bağçe (94/A,2) si ve yemiş ağacı çok olur. Ve ulu şehrine Taberistân dirler. Ve vilâyetinde (94/A,3) küyları ve kaşabaları çokdur. Ve her nev‘i yemişden ve ni‘metden bu memleketde (94/A,4) bulunur. Ve tavar çok olur. Meyvesi bî-hadd olur. Tağlardan fâydalı (94/A,5) otlar çok olur.

Arzü’r-Rey ve bu memleketde âhir memleket cibâl (94/A,6) dür. Ve ni‘metlü ve ucuzluk memleketdür ve serḥad-i Ḥorāsân’dur. Ve ğiñ (94/A,7) ve ‘azîm iklimdür. Ammâ ıssuzı ve harâbı çokdur. Ulu şehri (94/A,8) Rey’dür. Bu şehir kadîm

şehrlerdendir. Bir kavle ol şehir ki (94/A,9) yapıldı Sām Bin Nuḥ yapı. Ve bir kavle Tıbbā'-i Ekber yapı. Avā'ilde (94/A,10) 'aẓīm ğalebe şehir imiş ki rivāyet ider Ḥavḫalī tārīḫinde leyletü'l- mi' rāc (94/A,11) dur. Cibrīl-i Emīn Ḥazret-i Risāleti Burāk'a ... ve kendi nāġāh Resūl'ün (94/A,12) kulağına bir ğavġa irişdi. Suāl eyledi:

Bu ne ğavġadur?

Eyitdi: (94/A,13) Şehrinün ğavġasıdır.

Ammā şimdiki hâlde ekşeri ḥarābdur. Şuḡa deġin (94/A,14) ki kārḡān-ı evvel şabāḥdandır ve özden girerdi. Öyle vakti olur (94/A,15) henüz 'imārete irişmez. Çok 'ulemā ve zehād bunda kopmışlar.

Ve mecmu' nikānuñ sak (94/B,1) kākısı eydür ki: Sebeb-i ḥarāb oldu ki Şemir Bin El Cūş la'ane ḥaber viridi ki (94/B,2) “Emīr-ül Mū'minīn Ḥuseyn'ün başını kes ki saḡa Rey vilāyetinün begliğini (94/B,3) virem.”

Ol mel'ün aḡa ṭam' idüp Ḥuseyni şehīd eyledi. Lā cerem Allahu te'āla. (94/B,4) Ol şehri ḥarāb eyledi. Ve ḥarāb kıldı kıyāmete deġin. Evvelki gibi (94/B,5) 'imāret olmayacaktır.

Cibāle'd Dilem ve bu üç ṭaġdur. Ki birisine Berdūsan (94/B,6) dirler, birisine Mezra' dirler ve birisine Rārān dirler. Ve cem'isi mu'azẓam berkdür ve der (94/B,7) bendlü ṭaġlardır. Ve üçinün ortasında bir kiçirek ṭaġ var ki Kerem ṭaġı (94/B,8) dirler. Ve Deylūm pādīşāhı anda sākindur. Ve bu vilāyet cem'isi anuñ (94/B,9) ḥükmündedir. Ve bu ḥalkuñ saġsın Allah'dan artuḡ kimesne bilmez. Ve (94/B,10) kendü pādīşāhları ve re'isleri bilmezler. Ve cem'ī bu ṭaġlara (94/B,11) ve dereler düzmişlerdür ve yimiş ağaçlarıdır. Ve bal ve bağçe koyun (94/B,12) bī-ḥadd olur. Ve yimiş bol olur ve begāyet ucuzluḡdur. (94/B,13) At ve ḡatır az olur. Anuñçün çayır ve çimenleri yoḡdur. Ammā bunların (94/B,14) meşḡūr şehirleri yoḡdur. Vilāyetdür ve kūyları olmış ğalebiyle. Ve ḥalkı (94/B,15) bī-diyānet ve bed-ḡuydurlar.

Arz-ı Hârezm bu bir ‘aẓīm vāsī’ iklimdür. (95/A,1) Ve Hōrāsān’dan ve Māverāū’ü-nehr’den kesilmişdür. Ve her ẗarāfında beriyye (95/A,2) ler ve ıssuz yerler var. Ve serḥadTāhiriyyedür. ẗarāf-ı Hind’e ve Tāhir’den (95/A,3) Hevādešt’e degin Ceyḥūn ırmağınınū ğarbī ẗarāfindan Hârezm vāḳı’ olmuş. (95/A,4) Ve her ẗarāfında şehirlerdür.

Irmaqlar kenārında Hevādešt ırmağı kenārındadır (95/A,5) ve ẗavās şehridür. Kerdān ırmağı kenārında Hure şehri. Yine bir şehir (95/A,6) Ḥayve ırmağı kenārında ve Bure bir şehrdür. Merdī ırmağınınū kırañında (95/A,7) Hârezm’dür bir şehrdür. Bure ırmağı kırañında bir şehrdür Nehrūd ırmağınınū (95/A,8) kırañında. Ve cem’īyi bu vilāyet şehir ve ḳal’a ve kūy ve ḳaşabadur, oluşmuş. (95/A,9) Ni’met vāfir ve şuyı çok, gölleri bī-hadd.

Ve mu’azzam şehri (95/A,10) ve bu mu’azzam şehrdür. Ḳadīmū’z-zamānda Ṭahmāsb yapmış. Ve iki şehrdi Ceyḥūn’uñ (95/A,11) iki ẗarāfında düşmüş. Biri Şarkī Du’ās dirler ve ğarbiyyesine Cürċān (95/A,12) dirler. Ve memleket-i ‘aẓīmdür. Ve bāzārları ve mescidleri ve ‘imāretleri çokdur. (95/A,13) Ve begāyet bārūsı ve burcı muḥkemdür. Ve uzunı yidi mīldür. Ve muḥīt-i ‘ulemā (95/A,14) ve evliyā ve zehāddür. Ve ḥalkı ba’zısı ehl-i sūnnet ve’l-cemā’at ve ba’zısı (95/A,15) mu’teziledür. Ve erenlerinde ğāyet ma’siyet var. Ammā ni’met vāfir bol (95/B,1) ucuzdur. Ve ḳāvun olur bu şehirde ki şekerden ṭatludur, vāfirdür. Eṭrāf-ı (95/B,2) ‘āleme teberrūk ildürler. Ve hevāsı şovukdur. Ammā her faşulda ‘i’tidāldedür. (95/B,3) Ve Ceyḥūn şöyle ṭonar ki şehirden şehre buz üzerine geçerler. Bir iki (95/B,4) ay tamām çün buz şeşilür gemiyle geçerler.

Ḥayva Ḥavārizm bir göldür. (95/B,5) Mu’azzam ki darı üç yüz mīldür. Ve şuyı acıdur. Ve Ceyḥūn ve Buḳalar (95/B,6) ırmaqları ki arz-ı Ḥavārizm’de vardır. Cem’īsi bu göle dökülür ve artmaz (95/B,7) ve ṭatlı olmaz. Ve Şāş ırmağı Bül ırmağı ve Somādağgā ırmağı ki her (95/B,8) birisi Ceyḥūn’a yakın ırmaqlardur ki ve bir göle dökülür. Ḳış ṭonar yaz olıcaḳ (95/B,9) ṭuz olur. Ve bu gölün yanında bir ṭağ var ki aña Ḥafragūn Ṭağı dirler. (95/B,10) Ve anda ırmaqlar var ki bu göle dökülür. Ḳış ṭonar yaz olıcaḳ (95/B,11) ṭuz olur. Ve Hârezm vilāyetininū ṭuzu bundandır. Ve bu Ḥūrzem gölünde

(95/B,12) yaz vaktinde evkāt bir şahıṣ gözüdür benī ādem şüretinde. Şu üzerine (95/B,13) çıkar tırur. Ve üç söz ider kāfiyelü yā dört söz ider. Ve yine (95/B,14) belürsüz olur. Ve hiç kimesne bilmez ki ne eydür ve ne yirden gelür ne yire gider. (95/B,15) Ammā tecrübe kıldılar kaçan ki şöyle ola ol memleketün beglerinden bir ulu (96/A,1) beg.

Veḳāt. Māverāü'n-Nehr ve bu Ceyhūn şuyından aşrasına dirler. Ya'ni (96/A,2) ğarbī Ḥorāsān-ı nisbet ve bu daḥı mu'azzam vāsi' iklīmdür. Ve çok şehir (96/A,3) leri ve kūyları var. Ve buna Türkistān dirler. Ve bu Ceyhūn şuyına Āb-ı Āmū dirler. (96/A,4) Ve hiç mevzu' da bu şü üzerine köpri yokdur.

Ve Māverāü'n-Nehir şehir (96/A,5) lerinden birisi Neccārādā ve bu mu'azzam şehrdür ve qadīmdur. Rivāyetdür ki (96/A,6) Ḥavkalı tārīhinde bunu yapan Ṭahmūrş deyu bendedür. Ve bir qavldē Cemşīd'dür. (96/A,7) Avā'ilde 'azīm şehrmış ammā şimdiki hālde ba'zısı ma'mūrdur. Ve maḥalli 'ulemādur. (96/A,8) Ve bu şehrüñ bağları ve bağçeleri muttaşıldur. Ve kūyları çokdur. Otız altı (96/A,9) arşūn uzunı ve ini bağlar ve bağçeler ve sarāylar ve qaşūr ve çardaqlardur ki (96/A,10) hiç ortada kırcā yokdur. Ve bu şehre bir mu'azzam bārū çekilmiş. Ve içinde (96/A,11) yine bir qal'a var ki anuñ bārūsı ve ḥandaḳı begāyet mu'azzam ve berkdür. Ve Sefed (96/A,12) ırmağı gelür şehir içine uğrar. Ve bārū altında girür yine bārū altından (96/A,13) çıkar. Ve bunca degirmenler ve ḥammāmlar ol şü üzerine yumışlar. Ve envā'yi (96/A,14) ni'met ve yimiş bu şehirde ucuz olur. Ve bunuñ daḥı qavun begāyet ṭatludur. (96/A,15) Ve ḥalḳı māl-dārdur.

Semerḳand, bu daḥı mu'azzam ve muḥkem ve ḥūb ve güzel (96/B,1) şehrdür. Avā'ilde Buḥārā bundan büyükmiş ve şimdiki hālde Buḥārā'dan büyükdür. (96/B,2) Ve 'imāretdür mu'azzam şehir olmuş. Evvel bünyādan Zülḳarneyn bıraḳdı ve bārūsın (96/B,3) ol yapıdı. Burcları begāyet muḥkemdür ve eyüdü. Evvel Tubba' Ekber ki aña Tubba' (96/B,4) Ḥamāvi'dür bünyād bıraḳdı. Şoñra İskender-i Feyāmūs tamām kıldı. Ve bağı (96/B,5) ve bağçesi bī-nihāyetdür ve şuları ve ırmakları çokdur. Hiç ev ve sarāy

(96/B,6) ve bāğ ve bāğçe ve muhīt ve medrese ve mescid olmaya ki anda envā' iyle şular (96/B,7) akmaya. Ve yimiş beğāyet boldur ve ucuzdur. Kavun beğāyet lezzetlüdür ve büyük (96/B,8) dūr. Ve sâir fevākih boldur. Ve cem'î ve envā' i ni' met bu şehrde bol ve ucuz olur. (96/B,9) Ve 'ulemā bu şehrden çok kōpmış. Hāşşa Şāhib-i Hidāye ve Şeyyid Semerķandî (96/B,10) Şāhib-i Şehāif ve şimdiki hālde Māverāü'n-Nehir memleketinüñ tahtıdır. (96/B,11) Ve evvelde Buḡārā imiş. Envā' atıslar ve kemhālar tōkurlar.

Arz-ı Ḥorāsān. (96/B,12) Ve bu memleket tağ memleketidūr. Ve hevāsı mu' tedildūr, eṭrāf ḡalabedūr, (96/B,13) ve şuyı çokdur. Şehrleri ve kūyları vilāyeti var.

Ol şehrlerden birisi (96/B,14) Ehven ve bu mu' azzam vāsi' memleketdūr ve memleket-i Ḥorāsān' uñ (96/B,15) tahtıdır. Ve bāğı ve bāğçesi çok degüldūr. Ve bāzārları ve ḡammāmları ve sarāyları (97/A,1) beğāyet ma' mūrdu. Ve bu şehrde envā' kumaşlar tōkunur ki aña Ehvārin (97/A,2) dirler. Ve at ve 'abā yuları envā' i kemerler dizerler. Ve ḡarīb şan' atlar işlerler ki (97/A,3) hīç memleketde olmaz. Halk beğāyet eyüdūr ḡulḡlu ve mütevāzi' olurlar. (97/A,4)

Şeşter. Ve bu şehre 'avām-ı Şeşterî dirler. Ulu şehrdūr. Bārūlu (97/A,5) ve burcları yüce ve ḡandaḡı derīn ve būnyādı 'ālî ve evleri ve sarāyları (97/A,6) ve mescidleri çok. Ve maḡalli 'ulemā ve zehaddur ve ihvāna mütefāvit. Ve hevāsı (97/A,7) ıssı. Bu daḡı Ḥorāsān iḡlīmīnüñ tahtıdır. Ve envā' ruṭab ve incir (97/A,8) ve üzüm olur bu şehrdeki hīç memleketde olmaz. Ve şuyı beğāyet mu' tedil. (97/A,9)

Ve Hevāzımda Mürķān bu mu' azzam vāsi' memleketdūr. Ve ekşer ağacı ḡurmā (97/A,10) ağacıdır. Ve bir dürlü ruṭab olur bu şehrde ki aña ṭan dirler. Kaçan ki adam (97/A,11) yise üstüne şu içse ağzından secir rāyiḡası gelūr. Ve envā' yi şular (97/A,12) boldur. Bu şehrde ve vilāyetde ma' mūr kūylar çokdur.

Arz-ı Azerbāycān (97/A,13) ve Edrabāycān dirler. Beğāyet vāsiü'l-eḳṭārdur. 'Azizü'd-diyār ve vilāyeti çok (97/A,14) ve hūb. Ve şehirleri mu'azzam ve ma'mūr. Ve bāğı ve bāğçeleri çok ve tağları (97/A,15) yüce ve ma'denleri çok.

Ulu şehirlerinden birisi bu şehir taht-ı (97/B,1) vilāyet-i 'Acemdür ve buna Tebriz dirler. Beğāyet mu'azzam ve ma'mūr şehrdür. (97/B,2) Hevāsı hūb ve yimişi bol ve bāğı ve bāğçesi bî-hadd ve teferrücgāhları (97/B,3) bisyār. Ve 'imāret-i 'āliyye ki hiç memleketde olmaya. Ve halkı zeyrek (97/B,4) ve kârdân. Ve kerem bol ve yimişi bînihāyet. Ve bir nev'î kıysı olur ve anda ki (97/B,5) ḥalvini dirler. Beğāyet nāzik olur ve ābdār olur. Kuru dirler ve cem'iyi eṭrāf-ı (97/B,6) 'āleme armağan oldurlar. Ve eṭrāfında kaçabalar Besyār Merend ve Ohar (97/B,7) ve Dehr Erḳān Ṭabūḥ Begi. Ammā ḳal'ası yokdur ve bārūsı yokdur.

Murāgā (97/B,8) ve bu mu'azzam şehrmış avā'ilde. Şimdiki ḥâlde muhtaşar şehrdür. Ammā vilāyet (97/B,9) ma'mūr ve bāğı ve bāğçesi çok ve şuları ve ırmaqları bî-hadd. Ve bir nev' ḳāvun (97/B,10) olur bu şehirde ki içi kıızıl ve taşı yeşildür. Bal ve şekerden tatlu.

Erde (97/B,11) bîl. Bu daḥı avā'ilde mu'azzam şehrmış. Ve halkı beğāyet baymış ki birbirinüñ (97/B,12) mescidine varmazlar. Her kişi bir mescid yapmış ne ḳadar ḡarīb ki gele ol mesācid (97/B,13) ḳobarmış ve ol vāsi anı beslermiş. Ve daḥı Dārü'l-Emān imiş. Bāğı ve bāğçesi (97/B,14) çokdur. Ve halkı 'ābid ve dindārdur, ammā ḡalīz ve sāzkārdur. Ve bunun (97/B,15) yakınında bir tağ var idi Sūlān ve maḥalli evliyā ve ḡaraib ve 'acāib (98/A,1) bu tağda çokdur.

Yele. Bu daḥı gökçek vasaṭ şehrdür. Ve çeşmelü (98/A,2) ve ekinleri bî-hadd bāğı ve bāğçesi bînihāyet. Ve eger bu vilāyetde çok evler (98/A,3) ve bunun yakınında demirkāndur.

Haḳḳu. Bu daḥı gökçek şehrdür. Ve bāğı (98/A,4) ve bāğçesi çokdur. Ve envā' yimişleri vāfir. Bir nev' emrūd olur ki aña peygamberi (98/A,5) dirler. Beğāyet tatlu

olur, hūbdur. Emrūd vaqtinden tā emrūd vaqtine (98/A,6) degin şaklanur. Ve bu şehrde aña hūy dirler bir kumaş tokunur.

Arz-ı (98/A,7) Taḥāristān ve buña Mubāṭala memleket dirler. Ve bu daḥı ‘azīm vāsī‘ (98/A,8) memleketdedür. Ve bir tarāfında arz-ı Cibāl düşmiş ve bir tarāfında Etrāk (98/A,9) dirler. Ve bunun çok vilāyetleri ve şehrleri ve kaşabaları ve kūyları var. (98/A,10) Ammā meşhūr ve mu‘azzam şehri yokdur.

Arz-ı Eylāraḥ ve bu iqlīm Sās iqlīminūñ (98/A,11) yanındadır. Bu daḥı mu‘azzam gīñ iqlīmdür. Çok şehrleri ve kaşabaları var (98/A,12) ve vilāyet ma‘mūr ve abādān.

Ve şehrlerinden birisi Nevkīst ve bu bir mu‘azzam (98/A,13) şehrdür. Kul ırmağı üzerine ve iki tarāfı şehrdür. Ve bārūsı ve ḳal‘ası (98/A,14) haşşīn ve berkdür. Ve şu cem‘īyi evlerine ve bağlarına ve bağçelerine ve kūylarına (98/A,15) girür. Ve ḥammāmları ve mescidleri çokdur.

İqlīm-i El-Sās ve bu Arz-ı Şefed’ūñ (98/B,1) şimālinde vāḳī‘ olmuş düz yirdedür, ne taḡ ve ne dere ne depe. Ve bu memleket (98/B,2) Türk ḥalkınuñ iqlīminūñ serḥaddidür. Ve bostānları ve bağları ve (98/B,3) kūyları ve şehrleri çokdur. Ve meşhūr şehrlerinden birisi Sās’dur. (98/B,4) Taḥt-ı memleketdür. Ve nehr-i Kul üzerinedür. Türk iqlīminden çıkar ve deryā-yı (98/B,5) muḥīṭa dökülür. Beḡāyet güzel iqlīmdür. Bağ ve bağçesi çokdur. Ve bī-naẓīr (98/B,6) dūlbendler tokurlar. Ve ḥammāmları ve mescidleri gökçekdür. Ve ehl-i (98/B,7) miskīn ve faḳīrdür.

Arzı’ş-Şābe. Ve bu daḥı muḥkem vāsī‘ memleketdür. (98/B,8) Aḳarşuları çokdur ve bostānları ve bağları birbirine muttaşıldur. Ve envā‘yi (98/B,9) yimişleri vardır. Ve şehrleri bol vilāyet var. Bu iqlīmde bir mu‘azzam ırmaḳ (98/B,10) var ki aña Sefed dirler. Ve iqlīm anuñ adına meşhūrdur. Ve cem‘īyi bu şunuñ (98/B,11) iki tarāfı on beş günlük yol, bağlar ve bağçeler ve kūylar ve sarāylar (98/B,12) ve kūylardur ki açık yir yokdur. Ammā mu‘azzam ulu şehri yokdur.

Ebrûne. (98/B,13) Ve bu Fergāna iqlîminüñ ğarbinde vâkı' olmışdur. Çok vilâyet ve 'imâret (98/B,14) ve küylar ve kaçabalar var. Ve ulu ırmaqlar bu iqlîme girür. Ve baği ve bağçesinüñ (98/B,15) nihâyeti yokdur. Ammâ mu'azzam şehr yokdur.

Arzu'l-Yetm ve bu dağı Fergāna iqlîminüñ (99/A,1) ğarbında vâkı' olmuş. Ve bunun dağı küyları ve şehrleri çokdur. Ve berk kal'a (99/A,2) ları var, bî-hadd ırmaqları var. Begâyet ma'mûr yirdür. Ve bu iqlîmde ma' den (99/A,3) ler çokdur altun ve gümüş ve nişâdur.

Ve Zâc. Ve bu iqlîmüñ tağlarına Yerhuşân (99/A,4) dirler. Ma'âdin cevâhir-i nefisedür ve la'l çok olur. Ammâ baği ve bağçesi (99/A,5) yokdur. Ammâ bal ve ni' met vâfirdür. Halk bî'itîkâddur. Ve bu tağlarda (99/A,6) kuyular ve mağaralar var ki kendüleri gündüz çıkarlar ve giceyle od çıkar (99/A,7) Şefed ırmağı bu tağlardan kopar.

Ve Yetim üç kısımdur. Evvel-i Yetm'dür yirdür. (99/A,8) Ve Sat ve bunun ba'zısı tağ ve zirdür ve Yetim tarâfdur dereleri ve Şefed (99/A,9) şuları bir uğurda bu iqlîme gelür ve Semerkand şuyına karuşur. Ve bu iqlîmde (99/A,10) çok kal'alar var. Birisi Sebed kal'asıdur ve bu mu'azzam kal'a (99/A,11) dur ki rezm âleti düzerler bu kal'ada, cem'îyi 'âleme gider.

Arz-ı Fergāna (99/A,12) ve bu Şebt yirine konuşudur. Ve bu mu'azzam vâsi' memleket göreler ve iqlîmleri (99/A,13) çok. Ulu şehrlerinden birisi Fergāna'dur. Bu ğâyette ulu mu'azzam şehrdür. (99/A,14) Ve envâ'yi tereke bu şehrde müctemi'dür. Bâzârları ve hammâmları hübdur. (99/A,15) Cem'î envâ' kumaş bu şehrde ucuz olur. Ve eski şehrdür, Afrâsiyâb (99/B,1) yapmış. Ve 'imâretler bu şehrde çokdur, tabakâtdur mısır tarîķına.

Arz-ı Şebt (99/B,2) ve bu iqlîm begâyet vâsi' 'azîm iqlîmdür. Şehrleri ve vilâyetleri çok. Ve ulu (99/B,3) şehri Şebt'dür. Ve begâyet mu'azzam şehrdür. Ve bir tarafında Horâsân (99/B,4) iqlîmidür ve bir tarafında Çin iqlîmi vâkı' olmuş ve Hind memleketine dağı ulanur. (99/B,5) Ve bu şehrdür taht olmuş etrâf-ı vilâyet ma'mûrdur. Aşağasından

(99/B,6) bir yazı ve bir göl oluşur. Ve ol yazı ve göl kenârında misk bi-ḥadd (99/B,7) nihâyet ḥâşıl olur. Anuñçunki ol yazı bir uğrada yapar yavşanı biter, geyik (99/B,8) anı yir, ḥüb misk olur. Cem'î küylarınun ve vilâyetlerinun halkı bir uğrada (99/B,9) oğlan ve uşağı var. 'Avrât ol yazıda nâfe cem' kılurlar. Ve seped (99/B,10) leriyle şehre götürürler. Ve ırak şehirlerde yimiş nice sepedlerle şatulursa (99/B,11) bunda misk ile şatulur. Ve gümüş ve demir alurlar ve renkli taşlar. Beğâyet (99/B,12) ağır bahâlu kumaşlar altundan ibrişümden ve kaplan derilerinden şatarlar. (99/B,13) Ve cem'îyi dünyâda olmaz bunların dişilerinden gökçek. Şöyle nâzik (99/B,14) olurlar ki et içinde eliñe beñzer. Ve cem'îyi beğâyet ak ve kara gözlü olurlar. (99/B,15) Uzun boylular ve uzun saçlular birbirine uğralar bâzırgâna şatarlar.(100/A,1)

Bıḥdır. Bu daḥı mu'azzam şehrdür. Bir tağ üzerine vâkı' olmuş. Ve bârûsı (100/A,2) ve burcı nihâyet muḥkemdür ve bir kapusı var. Vilâyeti ve baği ve bağçesi ve küyları (100/A,3) çokdur. Ve bunun tağında sünbül-i Hindî biter. Ve mişelerinde misk (100/A,4) geyigi çokdur. Sünbül otları yir. Ve bu geyikler ḳalun geyikler şüretinde (100/A,5) dūr. Ammâ iki dişi çıkmış ağzından fîl dişi gibi ve göbeginde misk bir denk (100/A,6) gibi olur. Pes taşlara ve ağaçlara sürünür. Pes ol iḳlîmun halkı gezerler (100/A,7) düşürürler ve nâfelere ṭoldururlar. Ve bu iḳlîmde bir dürlü şıçân olur ki (100/A,8) bunun daḥı göbeginde misk olur. Bunun miski geyik miskinden (100/A,9) kıymetli olur. Bunun tağında râvend-çini biter beğâyet ḥübdür. Ve cem'îyi (100/A,10) 'âleme gider. Ve bu tağda bir kuyı vardur derin. Şu âvâzı gelür (100/A,11) dibinden. Ve hîç kimesne bunun ḳa' rın bilmez.

Yakınında bir göl var aña Mer (100/A,12) vân göl dirler. Ve çok ırmaḳlar bu göle dökülür. Ve bir tarâfında bir tağ (100/A,13) var ki dal şüreti gibidür, Hind tağlarına muttaşıldur.

Ve bir tarâfında bir yir var ki (100/A,14) aña Yehûca dirler. Ve anda bir ḳaşır var ki hîç tarâfında kapusı yokdur. Ve her (100/A,15) kimse bu ḳaşırın yakınına gele şol ḳadar yürür ki şādlık ḥâşıl olur. (100/B,1) Ol kişiye nihâyet yok. Ve kimesne sebebini bilmez.

Hamur açmış kişinüñ (100/B,2) mevcinden ziyāde olur. Ve her kimesne ol çartağa çıkar. Çünkü içine (100/B,3) bakar kendüni güle güle içine atar. Hiç haber bilinmez.

Arz-ı El Zār. Ve bu dahı (100/B,4) giñ vilāyetdür. Şehrleri çok ve küyları çok ve yiri beğāyet yeşil (100/B,5) ve gökçek, hevāsı hūb ırmaqları bol çeşmeleri bî-hadd ve bāğı (100/B,6) ve bāğçesi binihāyet. Haşşa zeytūn ağacı ki tağ ve taş zeytūn (100/B,7) ağacıdur. Ve bu iklīmde ‘ulemā ve fuḫahā çok olur. Bu iklīmle Rūs (100/B,8) iklīm ortasında bir tağ var.

Ancak Arz-ı Felūniye bu dahı beğāyet (100/B,9) mu‘azzam iklīmdür. Şehrleri ve küyları ve kaşabaları çok ve tağ ve mīşe (100/B,10) si yokdur. Açık düz yirdedür. Ammā ulu ırmaqları bu vilāyetde çokdur.

Ulu şehir (100/B,11) lerinden birisi Terva‘a’dur. Ve bu mu‘azzam şehrdür. Ucuzluk ni‘met çok ve her (100/B,12) ni‘met ucuz olur. Ve yakınında bir yir var ki anda revāndurlar. Ve bir günlük (100/B,13) yol ini ve uzunudur. Ve cemī‘isi bağlar ve bāğçeler ve yimiş ağaçlarıdur. (100/B,14) Ki hiç ortada açık yir yokdur. Şol kadar fundık ve kestāne olur ki (100/B,15) dirler hiç memleketde ol leṭāfetde ve ḳoḳuda gayr olmaz. Bir ulu (101/A,1) ırmağ geçer yanından ki aña Kerā ırmağı dirler. Ve yakınında bir tağ var ki aña (101/A,2) Geregi dirler. Yılda bir kez ol iklīm halkı ol mevzu‘da (101/A,3) cem‘ olurlar. Ve bir bāzār тұrur maḳāmıda ki üç günlük yol (101/A,4) uzun olur. Ve cemī‘iyi eṭrāf-ı ‘ālemde aña ol mevsimde ḳumaşlar (101/A,5) ve ṭurfa nesneler getürürler ki hiç yirde olmaz.

Arz-ı Fergān bu bir yirdür. (101/A,6) Çin iklīmiyle Şebt iklīminüñ ortasında vaḳı‘ olmuş. Cenūbdan (101/A,7) baḫr-i muḫīṭe ulaşulmuş. Ulu şehirlerinden birisi Nāḫvān ve bu mu‘azzam (101/B,8) şehrdür. Aḫir cihet maşrıḳda bir ulu ırmağ yanına vāḳı‘ olmuş ḡalaba (101/A,9) lıḡı vaşfa gelmez. Ve envā‘ ṭavāif bu iklīmde cem‘ olmuşlar. Bāzārları (101/A,10) beğāyet ma‘mūr ve bağları ve bāğçeleri çok ve yimişleri ve ni‘meti vāfir. (101/A,11) Ve çevresinde on günlük otlakları ve çayırları var. Eṭrāfında (101/A,12) Eṭrāk bir ḳara ev içinde otururlar. Ve ṭavarı ve meyvesi çokdur. Ve bu şehirde

(101/A,13) hergiz terāziyle et tartulmaz. Ve bir koyun bir dirhem gümüşdür. Ve bu şehre (101/A,14) ba'zı halk Cāblaḳā dirler. Ve şehirde alāt-ı çini dizerler ki hiç (101/A,15) vilāyetde böyle ucuz olmaz.

Arz-ı Çin. Bu mu'azzam uzun inlü memleket (101/B,1) dūr. Uzunı maşrıḳdan maḡribe deḡin iki yıllık yoldan artuḳdur. İni Çin (101/B,2) deñizinden tā zulumāt deñizine deḡin ve cenūbdan yañası Yācūc ve Mācūc'a (101/B,3) deḡindūr. Ve eyitmişler ki ini uzunından artuḳdur. Ve bu memleketde üç yüz (101/B,4) pāre mu'azzam şehir var. Kaşabalardan ḡayrı ve kūylarınūñ nihāyeti yoḳdur. (101/B,5) Ve bunūñ deñizinde bī-hadd cezāreler var. Cem'iyisi ma'mūr ve ḡalāyıḳdan. (101/B,6) Ve bu iḳlīmde altun ma'den var. Ve Hirevī tāriḡinde getürmişler. Bu cezāre (101/B,7) nūñ on iki ḳapusu var. Ve bu ḳapular oldur ki bir ṭaḡ gelmiş deñiz içine (101/B,8) girmiş. Ve on iki yirde yolu var ki her yolunda bir iḳlīme gider. Ve ḳaçan (101/B,9) ki ol yollardan kimi gire ṭatlu deñize irüşür. Beḡāyet ḡūb (101/B,10) ve selāmetlü Çin iḳlīmine girmiş olur. Ve ḳanḳı şehir dirlerse gider. (101/B,11) Cem'iyi ehl-i dünyāda Çin ḡalḳının siyāset ve zabt ve ḡisābi (101/B,12) artuḳdur. Ve beḡāyet 'adli cārīdūr. Bu iḳlīmde kimse kimseye (101/B,13) zulm idemez. Ve ḡalḳı her san'atda māhir üstād olur. Ve naḳḳāş (101/B,14) lıḳda naḳırları olmaz. Ve bir kişi bir günde şol ḳadar naḳş ider (101/B,15) ki ırāḳ memleketde bir ayda işlenmez. Köyler ve ḳaşaba olur ve başları (102/A,1) büyük ve dürlü dürlü dīnler tutarlar ve mezhebler var. Bu iḳlīmde ba'zılar (102/A,2) butperest ve ba'zılar oda ṭaparlar ve ba'zı kevākibe ṭaparlar. Ve yegrek (102/A,3) yüziñ bunların ḳatında gergedān boynuzıdur. Anuñçünki ḳaçan ki (102/A,4) üzerine güneş ṭoḳunsa dürlü dürlü şūretler ḡörünür boynuzda. (102/A,5) Kıymetlü olur ki kemterin dört biñ altuna şatarlar. Ve bu iḳlīmüñ (102/A,6) aşrasına Şīnu's-Şīn bu memleket deryā-yı muzluma irüşür. (102/A,7) Andan aşra 'imāret yoḳdur.

Ulu şehirlerinden biri Yesil'dūr. Ve bir rivāyetde (102/A,8) Cāblaḳā budur. Ve bu şehirde bāzırgān irişmez. Anuñçünki yollarında (102/A,9) envā' i mülk-i muḡtelife var. Ammā beḡāyet mu'azzam şehrdūr. Eydürler ki (102/A,10) Mışırdan ziyādedūr. Kerrātla ve bu

şehrde beg olan kişinüñ tã yüz (102/A,11) avrât olmayınca ki cem'îsi aşlẓāde ola ve biñ fîl olmayınca (102/A,12) musellâh-ı alât ħarble aña beg dimezler. Ve ne kadar oğlı ki olsa (102/A,13) pâdişâhın ẓangısı ki begâyet pâdişâha beñzer ola cem'îyi evşâfla (102/A,14) anı beg eylerler.

Ĥâtķū'dur ve bu Çîn memleketinüñ begâyet büyük şehridür. (102/A,15) Şimdiki ĥâlde bu şehre Cānbālĭk dirler. Ve bunuñ yanında bir ulu ırmaķ (102/B,1) aķar. Dicle'den büyükdür. Ve bu şehrde envā' Türk'den ümmetler var ki nihâyetini (102/B,2) Allah bilür. Ve bu şehrüñ pâdişâhından ulu ĥān Ĥıţây'da ve cem'î (102/B,3) şark memleketinde yokdur. Ve her birisi bî-ĥaddur ve fîlleri çokdur ve yarağı (102/B,4) begâyet ĥübdur ve 'ādildür. Bir tarāf deñize yaķındur. Pes deñizden (102/B,5) ve ķurudan ne kadar nesneler ki Ĥıţây memleketinde var bu şehre getürürler. (102/B,6) Ve cem'îsi bunda şatulur. Ve begâyet bāzārları 'azîmdür ve 'imâretleri bî (102/B,7) ĥaddur. Ve her ni'met ucuz olur. Ve memleketde altun ve gümüşle kimse (102/B,8) mu'āmele ķılmazlar. Belki kâğıddan degirmi degirmi kesmişler. Ve pâdişâhı (102/B,9) nişānuñ üzerine urmışlar aña cāv dirler. Anuñla mu'āmele ķılurlar. (102/B,10) Ve şol kadar tavāif ve zaraif bu şehrden olur ki cem'î 'āleme tuĥfe (102/B,11) gider. Begâyet ucuz olur. Ve birinç ve mezîz ve mıkla ve şeker ķamışı şol kadar (102/B,12) çokdur nihâyet yokdur.

Ĥānker bu daĥı mu'azẓam ve nāmdār şehrdür. (102/B,13) Ĥıţây'da Ĥānķū'ya beñzer Çîn'de ve Ġaleb'den bu şehrde her yimişden (102/B,14) ki Ĥıţây memleketinde bulunur. Ve bu daĥı deñiz kenārında vāķi' olmış. (102/B,15) Ve maķşad-ı tüccārdan cem'îyi bilāddan ĥalkı eyü ĥuylū, ve ĥātūnları (103/A,1) begâyet güzel ve ĥüb olurlar. Ve her evde ne kadar adamı varsa (103/A,2) erden ve 'avrātdan ve oğlan ve kızdı ve karavaşdan cem'îsinüñ (103/A,3) şüretün ķapusunda naķş eylemişler ki iķerükde anuñ daĥı şüretin (103/A,4) yazarlar. Ve bu şehrüñ vilâyet ve kūyları ma'mūr şehr muttaşıldur. Şanasın (103/A,5) cem'îsi bir şehrdür. Bunuñ ve vilâyetinde envā' yi ġarīb şekil cānvarlar (103/A,6) çokdur. Gergedān ve fîl ve zürāfa. Ve bir tarāf mişedür ki iki

aylık (103/A,7) yoldur. Cem'isi şandal ve kâfûr ve hayrân ıssı otlar ve ağaçlar ve gice (103/A,8) ve gündüz berâberdür. Anuñçunki hañtı istvânuñ altında vâkı' olmuş. (103/A,9) Ve güneş ve yaz ve kış bir tarîk üzerine geçer.

Bâhzer. Bu dañı begâyet (103/A,10) mu'azzam şehrdür. Ve bu üç şehir ki Hânķû ve Hânkuvâr ve Bâhzar (103/A,11) birbirine muttaşıldur. Bâzârları ve hammâmları ve evleri ve sarâyları (103/A,12) ve kilisâları ve 'imâretleri begâyet mu'azzamdur. Ve bu memleket Çîn (103/A,13) dañı mısır bigi tabakâtdur. Ve her nev' yimişden bu şehirde çokdur. (103/A,14) Meger üzüm ve incir ki memleket-i Çîn ve Hıfây'da olmaz. Ve Hindistân (103/A,15) dañı olmaz. Ve bu şehirde bir dürlü ağaç var ki aña Şîr-berķi dirler. Bir yimiş (103/B,1) biter. Uzunı dört qarışdur. Hıyâr resmine ve taşrası kızıldur. Ve (103/B,2) içinde çekirdegi var, odda büryân eylerler. Kestâne (103/B,3) gibi yirler. Ğâyetde lezzetlüdür. Ve emrûd ve mevîz taddan tutar. Ve bir dürlü (103/B,4) ağaç dañı var bu memleketde ki aña 'atâr dirler. Koz ağacı gibidür. (103/B,5) Ve yimişi muķle beñzer. Ve sirkeyle turşı kırarlar ve zeytûn gibi (103/B,6) olur. Ve bu Bağbûğun tahtıdur ki Çîn iķlîminün pâdişâhıdur. Buğûr (103/B,7) bunların dilince pâdişâhlar pâdişâhı demek olur. Ve hiç memleketde (103/B,8) bu pâdişâhdan ulu ve heybetlü harblu pâdişâh yokdur.

Hamedân. (103/B,9) Bu dañı mu'azzam şehrdür ki ortasında bir mu'azzam ırmaķ akar. Aña dañı (103/B,10) Hamedân dirler. Begâyet gökķek ârâste ma'mûr şehrdür. Ve kaşırları (103/B,11) ve evleri yüce ve güzel. Ve ni'met ucuz olur, yimişi vâfirdür. (103/B,12) Ve halkı begâyet bay ve mütene'imdür. Ve bu dañı Çîn tahtlarından birisidür. (103/B,13)

Kâşğar. Bu dañı ulu nâmdâr şehrdür. Bir kiçirek ırmaķ üzerine vâķi' (103/B,14) olmuş ki şimâline gelür bir tağdan ki aña Kâşğar dirler. Ve bu tağda (103/B,15) altun ve gümüş ma'den var. Ve bu tağun ma'âdenden berk ma'den hiç (104/A,1) yirde yokdur. Ve bu şehrun halkı begâyet zeyrek ve 'âķıl. Ammâ tammâ' ve zâlim (104/A,2) olurlar. Ve ni'met vâfirdür ve yimişleri çokdur ve 'imâretleri 'âlidür.

Ammā bu (104/A,3) Cîbgūn gāyetde ulu mu‘azzam nāmdār şehrdür. Bağları ve bostānları (104/A,4) ve köşkleri ve ‘imāretleri ve teferrücgāhları çokdur. Ve etrāfında (104/A,5) misk geyigi ve zebād çetüki çokdur. Ve bu bir cānvardur çetük şüretinde ki (104/A,6) kiçirek koltuğundan ve bu dende zebād hāşıl olur. Ve bu şehirde Çīn iklīminüñ (104/A,7) ‘acāyibleri cem‘ olmuş. Ve halkı envā‘ mezheb ve dürlü dürlü dīn (104/A,8) ler ve şüretler üzerinedür.

Aşkırkā. Bu dağı mu‘azzam şehrdür. Hamedān (104/A,9) ırmağı üzerine vāķī‘ olmuş. Ve halkı ekşer pādīşāhzādelerdür ve ulu (104/A,10) lar şāhib-i menşūblardur. Ekşer memleket Hıṭay’da olan ulu kişiler bu (104/A,11) şehrdən kıpar. Ve cem‘īyi memleket-i Çīn’ün māl ve hāşıl bunda cem‘ (104/A,12) olur. Ve bārūsı ve bu dağı beğāyet muhkemdür ve yücedür ve ḥandaķı derin. Ve (104/A,13) Hamedān şuyı ḥandaķına girür ve şehri ṭolanur ve yine ırmağa dökülür. (104/A,14) Ve bir ṭarāfda deñiz vāķī‘ olmuş. Ve bunun halkı ölülerini deñize bırağurlar, (104/A,15) gömmezler. Memleketlerinde sünbül yokdur.

Aṭrā-i Yemen bu dağı büyük mu‘azzam (104/B,1) şehrdür. Ve bir göl kenārında vāķī‘ olmuş. Ki ol gölün ziyī bilinmez ve şuyı (104/B,2) bulanık olur, şāfi olmaz. Ve bu gölde bir dürlü balık var ki boynuzı (104/B,3) öküz boynuzuna beñzer. Ve yanında ḥoros ibigi gibi ibigi var. Kıuvveti ve şöḥreti (104/B,4) şol kıadar ziyāde ider ki olmaz birisi yüz saķanķūr balığınca fāyda (104/B,5) ider.

Eṭrāf-ı ‘Ummān. Bu dağı ulu şehrdür. Deñiz kenārında vāķī‘ olmuş. Bu (104/B,6) şehrüñ kıarşusunda Sanāsanā adası vāķī‘ olmuş. Ve bu bir adadur ki (104/B,7) envā‘ī issı otlar ve şandal ve kāfūr ve ‘ūd ve baķķam ağaķları çokdur. (104/B,8) Ve ekşer bāzergānlar bu ādaya gelürler mu‘āmele kıılurlar. Vāķit vāķit (104/B,9) bu adanuñ ortasından bir od kııķar. Ve çok odlar ve ağaķlar yaķar. Kimse bilmez (104/B,10) ki nereden gelürler ve neden hāşıl olur.

Tūḥā bu dağı mu‘azzam şehrdür. (104/B,11) Gülhī ırmağının kenārında düşmiş. Ve envā‘yi kıumaşlar ibrişimden lābķī (104/B,12) ve zeytūni-i Hıṭay gibi bu şehirde ṭoķunur.

Ve ibrişimin bu ırmağ şuyı (104/B,13) birle yurlar. Ayruk şı ol tarāfa virmez. Hıṭay memleketinüñ gazeli (104/B,14) ve kumaşı meşhürdur.

Sūse. Bu daḥı beğāyet mu‘azzam şehrdür. Ve ḥalkı (104/B,15) şehrinde tā bu şehre degin ne kadar ki şehir beyān itdük cem‘isin Feridün (105/A,1) oğlu Tūr yapmışdur. Ve bu şehirde misk şıçān çok olur. Şuñā degin ki (105/A,2) evleri birbirine şatarlar. Oñarlar ki içinde bunca mevzuda şıçān diler ki (105/A,3) var. Şol kadar Çini ālātların dizerler ki deñizden ve kırudan cem‘iyyi (105/A,4) ‘āleme gider. Şöyle ucuzdur ki ırak şehirde sakşı ol kadar ucuz (105/A,5) degüldür.

Aykūrā. Bu daḥı mu‘azzam şehrdür. Avā’ilde bir kaç pāre şehrmış. (105/A,6) Keşret ḥālāyık ve ‘imāretten bir şehir olmış. Burc bārūsı yokdur. Ve bağı (105/A,7) ve bağçesi muttasıldur. Ve şuları bī-ḥadd ve deñizden ırakdur. Ve bundan (105/A,8) tā deñize degin üç aylık yoldur. Ve envā‘i Etrāk bu şehirde cem‘ (105/A,9) olmuşlar. Ve şehriñ bir tarāfinda satın alınan nesne bir tarāfinda ıssı (105/A,10) eyler. Ve evvel şehir ki Çin ikliminde yapıldı budur. Eşah rivāyetde budur ki (105/A,11) Cemşid yaptı. Anıñçünki ortasında bir beyt-ül mār var, Cemşid adı (105/A,12) üzerine yazulmuşdur. Ve bundan aşra şarkdan yana ırak şehir yokdur, tā (105/A,13) muḥit deñizine irişince. Ve çün mağribden maşrıka muḥitden baḥr-ı muḥite (105/A,14) degin şehirler ki beyān etdik.

Bes bundan soñra bu cenūbdan beyān ide (105/A,15) Ve inşāllahu teālā ve cenūb memleket kıralarıdır. İbtidāsı mağribden (105/B,1) maşrıkadur.

Ol Ğarb-ı Akşā’da deryā-yı muzlim-i muḥit yakınında Arz-ı (105/B,2) Mağrāra’dur. Ve bu vāsi‘ memleketdür. Tağı ve yazısı ve ırmaqları ve ma‘denleri (105/B,3) çok ulu şehirlerinden birisi Uleyl’dür ve bu mu‘azzam şehrdür. Deñiz kenārında (105/B,4) vāḳi‘ olmuş ve deñize girmiş ve üç tarāf deñizdür ve bir tarāf kırudur. (105/B,5) Ve bu şehir yanında bir mu‘azzam tuzlak var ki cem‘iyyi kırālar vilāyetine tuz (105/B,6) bundan gider. Ve deryā-yı muḥit içindeki adalar ḥalkına daḥı tuz (105/B,7) bundan gider. Ve onların mu‘āmelesi şöyledür ki ol adalarda olan (105/B,8) nesnelerden altın toprağı gibi ve gümüş gibi ve kāfür ve şandal (105/B,9) ve ıssı ot gibi götürüler ve bir depe ki

yıgarlar. Pes bu şehir halkı dağı (105/B,10) tuz berāberine yıgarlar. Gelürler eger rāzī olurlarsa olurlar ve eger rāzī (105/B,11) olmazlarsa qorlar giderler. Pes bu şehir halkı tuzı artururlar tā onlar (105/B,12) rāzī olunca pes hemān ki tuzı onlar getüre. Bunlar dağı kumaşı (105/B,13) getürürler.

Nīli. Bu dağı mu‘azzam şehrdür. Nīl ırmağıñ kenārında (105/B,14) düşmiş. Ve Nīl Cibāl-i Qamer’den munfaşıl olıcağ iki bağış olur ki şülüşāndur. (105/B,15)

BÖLÜM 4: DİZİN

4.1 AÇIKLAMA

1. Metnin söz varlığı genel sözlük, kişi adları sözlüğü, yer adları sözlüğü olarak üç ayrı sözlük olarak toplanmıştır.
2. Metnin söz varlığı transkripsiyonlu olarak alfabetik sıra ile verilmiştir.
3. Metindeki aynı kelimelerin farklı imlası standartlaştırılarak tek imlayla dizine konmuştur.
4. Dizinde madde başlarının veya alt maddelerin yanında parantez içi verilen bilgiler kelimelerin hangi sayfanın hangi yüzünde ve kaçınıcı satırda geçtiğini göstermektedir.
5. Madde başı kelimeler metinde tek başına kullanılıyorsa anlamı verilmiş, tek başına değil de kelime grubu olarak yer almışsa bu grup alt başlık olarak gösterilmiş ve sözlük anlamı verilmiştir.
6. Metinde geçen kelimelerin sadece metindeki anlamları verilmiş, metindeki anlamlarının dışında anlamlarına yer verilmemiştir.
7. Madde başı kelimeler yabancı asıllı kelimeler ise parantez içinde hangi dile olduğu gösterilmiş, Türkçe asıllı kelimeler ise belirtilmemiştir.
8. Madde başı kelimeler metinde aldıkları ekler alt başlık olarak gösterilmiştir. Ayrıca bu ekler fiillere gelmişse ekten önce (-), isimlere gelmişse ekten önce (+) imi kullanılmıştır.

4.2. Dizin-Sözlük

4.2.1. Genel Dizin-Sözlük

Sıra: a b c ç d e f g h ı i j k l m n
o ö p r s t u ü v y z

-A-

Abād: Far. Bayındır.
a. (85/b5), (93/b5)

ābādān: Far. Şen, mamur, bayındır, zengin
a. (83/b11), (83/b12),
(90/b12), (92/b6), (98/a13)
a.+dur (85/a8)

‘abā: Ar. Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş
a. (97/a3)

ābdār: Far.
a. ol-: Sulu, taze olmak
a. -ur (97/b6)

āb: Ar. Su
ā.-ı revānlu: Akarsulu
a. (75/a13)

‘ābid: Ar. İbadet eden, tapınan
a. (97/b15)

‘acā’ib: Ar. Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabansı
a. (98/a1), (86/b13)
a.+indendür (84/b10)
a.+leri (104/a8)

acı: Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı
a.+dur (72/a8), (95/b6), (87/b6)

‘aciz: Ar.
a. ol-: Gücü bir işe yetmez olanın duruma gelmek, güçsüz olmak
a. ol-dı (80/b10)

aç-: Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek
a.-mış (100/b2)
a.-arlar (84/a10)

açık: Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı
a. (100/b11), (100/b15),
(71/b9), (98/b13)

açıl-: Açma işine konu olmak
a.-ur (72/b13)
a.-maz (71/b8)

ad: Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam
a.+ı (78/b3), (105/a12)
a.+ına (82/b7), (83/b12),
(92/b8), (98/b11)
a. ko-: adlandırmak
a.-dı (81/a3)
a.-ydı (76/a13)

ada: Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire
a.+dur (104/b7)
a.+lar (105/b7)
a.+larda (105/b8)
a.+nun (104/b10)
a.+sı (104/b7)
a.+ya (104/b9)

adam: Ar. 1. İnsan. 2. Erkek kişi, kadın karşıtı

a. (74/b4), (75/a6), (78/a10),
(78/b9), (83/b15), (87/a8),
(95/b13), (97/a11)
a.+ı (103/a2)

‘**âdet**: Ar. Topluluk içinde eskiden
beri uyulan kural, töre.
a. (78/b5)

‘**âdil**: Ar. Adaletle iş gören, adaletten,
doğruluktan ayrılmayan,
hakkı yerine getiren, adaletli
a.+dür (102/b5)

‘**adl**: Ar. Doğruluk
a. (101/b13)

âferîde: Far.
Yaratılmış,mahluk,yaratık
a. (76/b6), (86/b15)

ağ-: Yükselmek,uçmak
a-dı (73/a3)

ağaç: Meyve verebilen, gövdesi odun
veya kereste olmaya elverişli
bulunan ve uzun yıllar
yaşayabilen bitki
a. (72/b3), (83/a11),
(90/a14),(103/b1), (103/b5),
(97/a11)
a.+dan (75/b1)
a.+ı(97/a11),(100/b7),(103/b5)
, (72/a5),(72/a5), (88/b3),
(89/a13), (89/a4),(90/a14),
(93/b5) (94/a3), (97/a10)
a.+ıdır (100/b8), (74/a12),
(75/b10), (92/b14)
a.+ılardır (85/b8)
a.+ını (82/b11)
a.+ınuñ (89/a3)
a.+lar (103/a8),
(83/a12),(104/b10)
a.+lara (100/a7)
a.+ları (83/a10),
(85/a2),(104/b8), (72/b5),
(88/a10)

a.+larıdır (100/b14), (94/b12)
a.+ların (82/b11)

ağır: Tartıda çok çeken, hafif karşıtı
a. (99/b13)
a.+ınca (71/a6)

ağız: Yüzde, avurtlarla iki çene
arasında bulunan, ses
çıkarmaya, soluk alıp vermeye
yarayan ve besinlerin
sindirilmeye başlandığı organ
a.+ından (97/a12),(100/a6)

ağulu: Zehirli
a. (77/B,6)

ağcâr: Ar.
a.-ı nefîse-i Firûze: Bir çeşit
değerli taş
a.+ı (93/b14)

‘**ahd**: Ar.
a. eyle-: Söz vermek
a.-düm (82/a1)

âhir: Ar. Sonra, en sonra, sonunda
a. (101/a9), (94/a6)

ağmer: Ar. Kırmızı, kızıl
a. (76/b15)

ağsen: Ar. Çok güzel, en güzel.
a. (81/b9), (90/b9)

ağvâl: Ar. Durumlar, hâller, vaziyetler
a.+i (85/b9)

ağ: Kar, süt vb.nin rengi, beyaz,kara
ve siyah karşıt
a. (99/b15)

ağ-: Sıvı maddeler veya çok ince taneli
katı maddeler bir yerden başka
bir yere doğru gitmek

a.-ar (102/b2), (103/b10),
(71/b13),
(71/b9),(75/a14),(76/a4),
(77/a12),(77/b14),
(79/b6),(83/b13),(85/a1),(87/b
7), (90/b6)(90/, (91/a9),
(93/a5), (93/b2)
a.-ardı (71/a9)
a.-maya (96/b8)

aķarşu: Yeryüzünde, yer altında
belirli bir yatak içinde, eğim
boyunca sürekli veya zaman
zaman akan su.
a.+ları (98/b9)

aķçe: 1. Küçük gümüş para. 2. Her
tür madenî para, akça.
a. (92/a10), (92/a10),
(92/a12)
a.+ye (76/b9), (76/b9)
a.+yle (92/a13)

‘ākıl: Ar. Düşünme, anlama ve
kavrama gücü, us
a. (104/a2)

‘aķreb: Ar. Sıcak ve nemli yerlerde
yaşayan, kıvrık ve kalkık
kuyruğunda zehirli iğnesi olan
bir tür böcek
a. (74/b14), (75/a2), (75/a6),
(75/a7), (75/a8)
a.+ler (77/a14)

al-: Bir şeyi elle veya başka bir araçla
tutarak bulunduğu yerden
ayırmak, kaldırmak
a. (92/a11)
a.-dı (78/b14)
a.-dılar (82/b3)
a.-dım (76/b9)
a.-maz (87/a1)
a.-mazlar (92/b7)
a.-mış (88/a1), (92/a13)
a.-mışlar (71/a4), (79/b11),
(82/b6), (83/a8), (91/b4)
a.-sa (77/b7)

a.-ursa (80/a7)
a.-urlar (84/a12), (99/b12)

ālāt: Ar. Vasıtalar, aygıtlar
a.+ların (105/a4), (101/a15)

‘ālem: Ar. Ortam, çevre
a.+dür (88/b3)

ālet: Ar. Bir el işini veya mekanik bir
iş gerçekleştirmek için özel
olarak yapılmış nesne
a.+i (99/a12)

‘Alevī: Ar. Hz. Ali'ye bağlı olan kimse
a.+lerdür (82/a7)

‘ālī: Ar. Yüce, yüksek
a. (85/b2), (97/a6)
a.+nün (82/a11)
a.+dür (104/a3)

Allah: Ar. Kâinatta var olan her şeyi
yaratan, koruyan, tek ve yüce
varlık, Tanrı.
a. (102/b3), (77/b15), (86/a3)
a.+dan (94/b10)
a. (94/b4)

alma: Gülgillerden, çiçekleri pembe
veya beyaz bir ağaç, elma
a. (76/b9)

almaķ: Bir şeyi elle veya başka bir
araçla tutarak bulunduğu yerden
ayırmak, kaldırmak işi
a. (91/a14), (91/a2), (93/a14)

alt: Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst
karşıtı

a.+ı (73/a13),
a.+ında (74/a14), (92/a7),
(96/a13),(103/a9)
a.+ından (96/a13)

altı: Beşten sonra gelen sayının adı
a. (74/a6), (76/b5), (79/b15),
(79/b6), (80/a4), (82/a9),
(96/a9)

a.+sı (92/b1)
a.+sını (76/b9)

altun: Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer
a. (101/b7), (102/b8), (104/a1), (105/b9), (71/a6), (79/a14), (93/b13), (99/a4)
a.+a (102/a6), (71/a3)
a.+dan (99/b13)

ammā: Ar. Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma, lakin
a. (104/a3), (85/b13), (86/a8), (94/b14), a. (100/a6), (100/b11), (102/a10), (104/a2), (72/a3), (72/a6), (72/b3), (74/a13), (74/a3), (74/b10), (74/b3), (74/b6), (75/a12), (75/b10), (75/b15), (75/b4), (76/a11), (78/a13), (78/b1), (80/a4), (81/a6), (82/a5), (82/b14), (84/b9), (86/b5), (87/b6), (88/b1), (88/b4), (89/a15), (90/b10), (90/b8), (91/a3), (91/b14), (91/b9), (92/a7), (92/b6), (94/a14), (94/a8), (95/b1), (95/b3), (96/a1), (96/a8), (97/b15), (97/b8), (97/b9), (98/a11), (98/b13), (99/a1), (99/a5), (99/a6)

‘amūd: Ar. Direk, sütun
a. (71/a2)

aña: Üçüncü çokluk şahıs zamirinin datif hali
a. (100/a12), (100/a15), (101/a2), (101/a2), (101/a5), (102/a13), (102/b10), (103/b1), (103/b10), (103/b15), (103/b5), (72/b14), (73/a10), (73/a11), (73/a14), (73/a5), (73/b1), (74/a13),

(74/b2), (75/b12), (75/b5), (76/a3), (76/a6), (76/b10), (77/a13), (77/a15), (77/a4), (77/b10), (79/b5), (82/a3), (83/b3), (85/b15), (85/b9), (86/a10), (86/a15), (86/a7), (86/b2), (88/a14), (90/a1), (90/a6), (92/a14), (92/b8), (93/a2), (93/a5), (93/b1), (94/b4), (95/b10), (96/b4), (97/a11), (97/a2), (98/a5), (98/a7), (98/b11)

ana: Anne, valide
a.+ñ (79/a3)

ancağ: "Yalnızca" anlamında, sınırlama bildiren bir söz
a. (100/b9)

anda: Üçüncü teklik şahıs zamirinin lokatif hali
a. (100/a15), (100/b13), (97/b5), (71/a14), (71/a2), (72/b1), (73/b1), (73/b11), (73/b3), (74/a1), (74/a2), (74/a5), (74/a9), (74/b9), (75/a6), (75/b12), (75/b13), (77/a4), (77/b2), (79/a5), (80/b12), (81/b15), (83/a12), (84/b5), (84/b6), (86/b11), (86/b7), (87/b13), (89/a11), (89/a3), (94/b9), (95/b11), (96/b7)
a.+dur (73/b1)

andan: Üçüncü teklik şahıs zamirinin ablatif hali
a. (102/a8), (71/a7), (72/a11), (73/a11), (73/a3), (76/a6), (77/a5), (77/b7), (80/b2), (83/a4), (84/a8), (85/b9), (89/a8)

anı: Üçüncü teklik şahıs zamirinin akkuzatif hali
a. (102/a15), (71/a14), (71/a6), (73/b2), (75/b14), (78/a10), (84/a15), (84/a9), (85/b10),

(78/A,11) (88/a12), (90/a7),
(99/b9)

anlaruñ: Üçüncü çokluk şahıs
zamirinin genetik hali
a. (80/b5)

anuñ: Üçüncü teklik şahıs zamirinin
genetik hali
a. (103/a4), (73/a11),
(73/b15), (73/b3), (75/a11),
(76/b5), (78/a5), (80/a13),
(82/b8), (84/a1), (84/a8),
(86/a5), (94/b9), (96/a12),
(98/b11)
a.+la (102/b10)

anuñçün: Onun için
a. (71/a5), (71/b8), (81/a10),
(81/a15), (79/b1), (94/b14)
a.+ki (103/a9), (102/a4),
(102/a9), (72/a12), (88/b10),
(90/a14), (105/a12)

anuñla: Onun ile
a. (78/a8)

ara: aralık, boşluk, mesafe
a. (85/b5)
a.+sında (77/a14), (79/a9)

ārāste: Far. Bezenmiş, süslenmiş
a. (103/b11), (76/a7), (83/b8),
(85/b2)

arķ: İçinden su akıtmak için toprağı
kazarak yapılan açık oluk,
arık
a. (92/a14)

armağan: Ödül
a. (97/b7),(91/a10)

arslan: Etçiller (Carnivora)
takımının, kedigiller (Felidae)
familyasından, 160 cm kadar
boyda, 70 cm kadar ucu

püsküllü bir kuyruğı olan,
erkekleri yeleli, Asya ve
Afrika'da yaşayan bir tür
a. (85/a10)

arş: Dokuzuncu gök
a.+ından (71/a6)

arşūn: Yaklaşık 68 santimetreye eşit
olan uzunluk ölçüsü
a. (96/a10)
a.+dur (73/a9), (73/a9), (79/b3)

art: Arkada bulunan
a.+da (77/b11)
a.+ında (73/b4)

art-: Çoğalmak
a.-maz (95/b7)
a.-urmuşlar (91/a12)

artuķ: Kalan veya artan bölüm
a. (90/b3), (94/b10)
a.+dur (101/b13), (101/b2),
(101/b4), (78/a6)

artur-: Artmasını sağlamak, çoğaltmak
a.-urlar (105/b12)

arż: Ar. Dünya, toprak
a. (100/b4), (83/b3)

‘aşā: Ar. Bazı ülkelerde,
hükümdarların, mareşallerin,
din adamlarının güç sembolü
olarak törenlerde taşıdıkları bir
tür ağaç veya metalden değnek
a.+yla (71/a9)

āşār: Ar. Eserler
a. (87/b13)

aşfār: Ar. Sarı
a. (76/b15)

Aşhāb-ı Sebt: Ar. "Cumartesiciler;
yahudi kavmi

- a.+1 (78/a1)
- aşıl-:** Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak
a.-mişdur (78/a7)
- ‘āşi:** Ar. Başkaldıracı
a.+yi (81/b14)
- aşlāde:** Ar. Soylu
a. (102/a12),
- aşra:** Aşağıda
a. (83/a9), (89/a8), (102/a7), (102/a8), (105/a13)
a.+da (84/b8)
a.+sı (83/b3)
a.+asına (96/a2), (102/a7),
a.+sında (79/b4)
- aş:** Yemek
a.+ını (84/b5)
- aşağa:** Bir şeyin alt bölümü
a.+ya (71/b6)
a.+dan (87/a11)
a.+sından (99/b6)
- ‘āşık:** Ar. Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse
a. (78/b9)
a.+ıydı (86/b10)
- at:** Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan
a. (79/a5), (81/b11), (92/a6), (94/b14), (97/a3)
a.+a (75/a5)
a.+lar (92/a5)
- at-:** Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak
a.-ar (100/b4), (103/b5)
- ata:** Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri.
a. (79/a4)
a.+sı (91/a3)
a.+sını (92/a10)
- āteşhāne:** Far. Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer
a. (85/b10)
- aţlas:** Ar. Yüzü parlak, sık dokunmuş bir tür ipekli kumaş, saten
a.+lar (96/b12)
- atlu:** Ata binmiş kimse, süvari
a. (75/a5), (88/a6), (89/a1)
- avla-:** Bir avı diri veya ölü olarak ele geçirmek
a.-r (81/b8), (87/b4)
- avā’il:** Ar. İlk, önceki, geçmiş
a.+de (71/a14), (75/b5), (77/a9), (78/b2), (86/a11), (88/a15), (90/b9), (93/a3), (93/b9), (94/a10), (96/a8), (96/b2), (97/b12), (97/b9)
a.+e (105/a6)
- āvāz:** Far. Yüksek ses, nara
a. (86/b7)
a.+1 (100/a11)
a.+la (71/b6)
a. it-: Ses çıkarmak
a.-er (77/b5)
- ‘avrāt:** Ar. Karı, eş.
a. (102/a12), (99/b10)
a.+dan (103/a3), (72/a15)
- ‘avrāthık:** (Ar.+T) İyi ev kadınlığı.
a.+a (78/b10)
- ay:** Yılın on iki bölümünden her biri
a. (95/b5)
a.+da (102/a1)

ayak: Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri

a.+ı (87/b7)

a.+ına (87/b7)

a.+ını (78/b11)

aylık: Bir ay içinde olan

a. (103/a7), (105/a9)

ayrık: Ayrılmış

a. (104/b14)

az: Gerekenden eksik.

a. (82/b6), (87/b4), (90/b7), (92/b15), (94/b14)

a.+dur (72/a5), (78/a13), (78/b2), (86/a10), (90/b6)

azād: Ar. Kurtulmuş, serbest olan

a. (74/B,4)

‘azīm: Ar. Büyük, ulu, iri

a. (86/a5), (87/a3), (92/a1), (92/a9), (94/a11), (94/a8), (95/a1), (96/a8), (98/a8), (99/b3)

a.+dür (102/b7), (85/a8), (95/a13)

‘aziz: Ar. Sevgide üstün tutulan, muazzez.

a. (82/a10)

-B-

bāc: Far.

b. tutmak: Osmanlı Devleti'nde gümrük vergisi toplamak

b.+a (83/a13)

bādem: Far. Gülgiller familyasından, 4-8 m yükseklikte, pembe ya da beyaz çiçekli, meyveleri tazeyken çağla olarak, olgunken

kuruyemiş olarak yenen, tohumlarından yağ elde edilen, dikensiz ağaçlar

b. (72/a5), (72/b5)

bāg: Büyük bahçe

b. (71/b3), (72/b4), (74/a12), (76/a13), (76/b2), (81/b3), (82/b9), (96/b7)

b.+a (91/a8)

b.+dur (82/b12)

b.+ı (100/a3),

(100/b6), (104/a4), (105/a7),

(72/b8), (74/b12), (76/b14),

(77/a3), (81/a6), (83/b8),

(84/b12), (85/a12), (85/a2),

(85/b13), (85/b6), (86/a10),

(88/a9), (89/b9), (91/a15),

(93/a6), (93/b5), (94/a2),

(96/b5), (97/a1), (97/a15),

(97/b10), (97/b14)anı, (98/73),

(98/a3), (98/a4), (98/b15),

(98/b6), (99/a5)

b.+lar (100/b14), (77/b13),

(79/b7), (79/b9), (84/b8),

(85/b7), (87/a14), (91/b3),

(92/b11), (96/a10), (98/b12)

b.+lara (90/b8)

b.+larda (71/b5)

b.+lardur (85/b8)

b.+ları (101/a11), (78/a4),

(85/a2), (89/b5), (96/a9),

(98/b3), (98/b9)

b.+larına (90/b1), (98/a15)

b.+larında (77/a6)

b.+ludur (72/b12)

bāgāt: Far. Meyve bahçeleri

b. (87/b2)

bāgçe: Far. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer

b. (71/b3), (76/a13), (76/b2), (82/b9), (94/b12), (96/b7)

b.+ler (100/b14), (72/b5),

(79/b7), (84/b8), (85/b7),

(91/b3), (96/a10), (98/b12)

b.+lerdür (77/b13)
b.+leri (101/a11), (78/a4),
(89/b5), (96/a9), (97/a15)
b.+lerine (98/a15)
b.+si (100/a3), (100/b7),
(105/a8), (72/a5), (72/b8),
(74/b12), (76/b14)
(77/a3), (81/a6), (83/b8),
(84/b12), (85/a12), (85/a2),
(85/b14), (85/b6), (86/a10),
(89/b9), (91/a15), (93/a6),
(93/b5), (94/a2), (96/b6),
(97/a1), (97/b10), (97/b14)anı,
(98/73), (98/a3), (98/a5),
(98/b6), (99/a5)
b.+sinüñ (98/b15)
b.+ye (91/a8)

bāğcelü: Far. Bahçesi olan
b. (80/b14), (88/a15), (92/b2)

bağla-: Bağ veya başka bir araçla
tutturmak
b.-miş (79/b6), (93/b3)
b.-mişlar (76/a5),
(79/b14), (83/a3)
b.-yalar (79/a5)

bağlu: Bir bağ ile tutturulmuş olan
b. (80/b14), (88/a15), (92/b2)

bahā: Far. Kıymet, değer
b.+da (89/b12)
b.+dur (89/a5)

bahālu: Far.+T Yüksek ederli, pahalı.
b. (89/b8), (99/b13)

bağş: Far. Kısım, parça, cüz
b.+dur (71/b14)
bağş kıl-: Kısımlara, cüzlere
ayırarak
b.-ıcak (90/b8)
b.-miş (90/a2)
bağş ol-: Kısımlara, cüzlere ayrılmak
b.-ur (105/b15), (71/b7),
(75/B8), (79/b9), (90/ b2)

bağ-: Bakışı bir şey üzerine çevirmek
b.-ar (100/b4)

bağān: Bakma eylemini gerçekleştiren
b.(87/a11)

bağırkān: Bakır madeni kaynağı
b.+lara (93/b13)

bāğī: Ar. Sürekli
b.+dür (87/b13), (86/b14)
b. kal-: Sürekli, kalımlı olmak
b.-dı (80/b11)

bağkam: Ar. Kırmızı boya ağacı
b. (104/b8)

bal: Bal arılarının bitki ve çiçeklerden
topladıkları bal özünden yapıp
kovanlarındaki petek gözlerine
doldurdıkları, rengi beyazdan
esmere kadar değişen tatlı,
koyu, sıvı madde
b. (72/b7), (78/a2), (85/a4),
(92/b5), (94/b12), (97/b11),
(99/a6)
b.+ı (78/a1)

balçık: İçinde çeşitli organik maddeler
bulunan, genellikle killi, koyu,
yapışkan çamur, mil
b.+ı (76/b12)
b.+dan (87/a4)
b. (75/a7), (76/b11)

balık: Omurgalılarından suda yaşayan
solungaçla nefes alan ve
yumurtadan üreyen hayvanların
genel adı
b. (104/b3), (77/b2), (81/b8),
(84/a5), (84/a7), (87/b7)
b.+ı (84/a5)
b.+lar (76/b10), (87/b4)
b.+ları (82/b13), (87/b6)

baña: Teklik 1. şahıs zahirinin datif hali

b. (79/a4)

banbūk: Far.Ebegümeçigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi

b. (93/a11)

bardāk: Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap
b.+dur (81/b9)
b.+ından (81/b9)

Bārekellāh u fīk: Ar. Mübarek ola, Allah mübarek etsin!
b. (82/a1)

bārū: Far. Kale duvarı, sur, sığınak, siper

b. (96/a11), (96/a13), (96/a13)
b.+sı (100/a2), (104/a13), (105/a7), (71/b13), (72/b4), (74/a15), (74/b10), (84/a2), (90/a13), (91/a1), (91/b2), (93/a6), (95/a14), (96/a12), (97/b8), (98/a14)
b.+sın (96/b3)

bārūlu: Far. Kale duvarı, suru, sığınağı, siperi olan
b. (84/b15), (97/a5)

baş-: Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek
b.-salar (75/a8)

baş: İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser
b.+ını (94/b3)
b.+ları (102/a1)

başla-: Bir işe başlamak, hareket etmek

b.-mı (92/a)

bat-: Saplanmak
b.-dı (72/a10)

bātl: Ar. 1. İnançlar bakımından gerçek olmayan. 2. Çürük, temelsiz, asılsız
b. (87/b12)

batır-: Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak
b.-ın (78/b11)

bā-vücūd: Ar. Bununla beraber, böyle iken
b. (75/a15)

bay: Parası, malı çok olan, zengin (kimse)
b. (103/b13), (83/b8), (89/b7)
b.+mı (97/b12)
b. ol-: Parası, malı çok olma, zengin olmak
b.-dun (81/b4)

bāzār: Far. Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer:
b.+larda (71/b12)
b.+ları (101/a10), (102/b7), (103/a12), (75/a10), (76/a7), (83/b7), (84/b12), (85/b2), (88/a10), (88/b5), (89/b5), (90/b12), (92/b9), (93/a7), (95/a13), (97/a1), (99/a15)
b.+larına (75/b7)
b.+turur
b. (101/a4)

bāzergān: Far. Bezirgan, tacir
b. (102/a9)
b.+a (100/a1)

b.+dan (88/a2)
b.+lar (104/b9)

ba‘zı: Ar. 1. Birtakım, kimi 2.Bazen
b. (101/a15), (102/a3),
(71/a15), (76/a11), (76/a12),
(79/b1), (79/b2), (81/a12),
(82/b1), (84/a15), (87/b12),
(91/b9)
b.+lar (102/a2), (102/a3)
b.+sı (95/a15), (95/a15),
(96/a8), (99/a9), (87/b12)

bed-huy: Far. Kötü huylu
b.+durlar (95/a1)

bedi‘ü ‘acib: Ar. Eşi benzeri olmayan
b. (86/b13)

beg: Âmir, nüfuzlu, ileri gelen, sözü
geçen
b. (102/a11), (102/a13),
(102/a15), (96/a2)
b.+i (97/b8)
b.+lerinden (81/a12), (96/a1)
b.+leriydi (80/b5)
b.+liğini (94/b3)

beğāyet: Ar. Pek çok, aşırı, son
derecede, pek ziyade
b. (100/a10), (100/b5),
(100/b9), (101/a11),
(101/b10), (101/b13),
(102/a10), (102/a14),
(102/a15), (102/b12),
(102/b5), (102/b7), (103/a10),
(103/a13), (103/a2),
(103/b11), (103/b13),
(104/a13), (104/a2),
(104/b15), (72/a8), (72/b3),
(72/b8), (74/a15), (74/a4),
(74/b12), (74/b6), (75/b7),
(77/a1), (77/a3), (77/a4),
(77/a6), (77/a8), (77/b14),
(80/b14), (81/b10), (81/b11),
(82/a14), (82/b14), (83/a1),
(83/b15), (84/a2), (84/a5),
(84/b10), (84/b11), (84/b13),

(84/b7), (85/a5), (85/a6),
(85/a7), (85/b1), (85/b11),
(85/b12), (85/b15), (86/a5),
(86/b2), (86/b7), (86/b9),
(87/a12), (87/a8), (87/b5),
(88/a11), (88/b9), (89/a11),
(90/b10), (91/a10), (91/a15),
(91/a2), (91/b2), (91/b8),
(92/a3), (92/b13), (92/b5),
(93/a14), (93/a5), (93/a9),
(94/b13), (95/a14), (96/a12),
(96/a15), (96/b4), (96/b8),
(96/b8), (97/a14), (97/a2),
(97/a4), (97/a9), (97/b12),
(97/b2), (97/b6), (98/a6),
(98/b6), (99/a3), (99/b12),
(99/b15), (99/b3), (99/b4)

beg: Küçük bir toplumun veya küçük
bir devletin başkanı
b. eyle-: Bey yapmak
b.-ler (102/a15)

bekle-: Bir iş oluncaya, biri gelinceye
değin bir yerde kalmak, durmak
b.-rler (84/a9)

bekleyen: Bir iş oluncaya, biri
gelinceye değin bir yerde kalan,
duran
b.+ler (83/a12)

belā: Ar. İçinden çıkılması güç,
sakıncalı durum
b. (87/a5)

belki: Olabilir ki, muhtemel olarak
b. (102/b9)

belürsüz: Belirli olmayan, belgisiz,
gayrimuayyen, vuzuhsuz
b. (95/b15)

ben: Teklik birinci kişiyi gösteren söz
b. (78/b9)
b.+i (79/a2), (78/b9)

bend: Far. Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set, bütet
b. (84/b1)
b.+ler (79/b14), (87/b8)

bende: Far. Kul, köle, bağı
b.+dür (96/a7)

bendergâh: Far. İşlek iskele, liman, şehir
b. (88/b3)
b.+dur (90/b15)

bendlü: (Far.+T) Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan seti, büteti olan
a. (94/b8)

benefşe: Far. Menekşe
b. (71/b3)

Benî ‘Abbas: Ar. Abbasoğulları, Abbasiler
b. (79/a12), (82/a13)

Benî âdem: Ar. Ademoğulları, insanlar
b. (95/b13)

Beni İsrâil: Ar. İsrailoğulları, yahudiler
b. (90/a4)

beñze-: İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak
b.-r (103/b6), (104/b4), (82/a9), (83/b7), (85/a4), (99/b15)

beñzer: Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri, müşabih
b. (102/a14), (102/b14)

berâber: Far. Birlikte, bir arada
b.+dür (103/a9), (83/a5)
b.+ine (105/b11)

bereket: Ar. Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezan
b. (78/a9)
b.+lü (72/b9), (87/b5), (90/a7)

berriyye: Ar. Çöl, kır, sahra
b. (89/a14), (93/a13)
b.+i (78/a4)
b.+dür (82/b3), (83/a9), (89/b1)
b.+ler (88/b10), (95/a2)
b.+nün (81/a11), (82/a4)
b.+si (81/b2)

berk: 1. Sert, katı. 2. Sağlam
b. (104/a1), (86/b15), (99/a2)
b.+dür (96/a12), (98/a15)

berü: -den bu yana
b.+dür (83/b2)

bes: Far. Tamam, bu kadar, kafi
b. (105/a15), (78/b10), (79/a3)

besle-: Yiyecek ve içeceğini sağlamak
b.-di (79/a3), (79/a4)
b.-rmiş (97/b14)anı

beş: Dörtten sonra gelen sayının adı
b. (71/a12), (71/a3), (71/b13), (80/a4), (82/b2), (83/b4), (86/b15), (87/b14), (88/a6), (92/a13), (92/a9), (98/b12)

beşinci: Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.
b. (80/a6), (86/a5), (88/a5)

bey: (bkz: beg)
b.+leriydi (80/b5)

beyân: Ar. Bildirme, açıklama
b. (105/a1), (105/a15)
b. it-: bildirmek, söylemek, ileri sürmek, anlatmak
b.-e (105/a15)

bñar: Bu suyun çıktığı yer, kaynak,
membra
b. (87/a11)

bıraḳ-: Elde bulunan bir şeyi tutmaz
olmak. 2. (nsz) Koymak
b.-dı (96/b3), (96/b5)
b.-salar (77/b5)
b.-urlar (104/a15)

bī-diyānet: (Far+Ar) Dinsiz
b. (95/a1)

bī-ḥadd: (Far+Ar) Sınırsız, kenarsız
b. (100/b6), (101/b6),
(105/a8), (74/b12), (75/b8),
(76/b8), (77/b2),
(77/a3), (78/a1), (82/b13),
(88/a10), (89/b9), (91/b5),
(93/a11), (93/b5), (94/a5),
(94/b13), (95/a10), (97/b10),
(98/73), (98/a3), (99/a3),
(99/b7)
b.+dur (102/b7), (102/b4),
(85/a2), (91/b3), (92/b11)

bī-namāz: Far. Namaz kılmayan,
namazsız
b. (92/b15)

bā-naẓīr: (Far+Ar.) Eşsiz, eşi
bulunmayan
b. (91/b12), (98/b6)
b.+dür (86/b10)

bī-nihāyet: Far. Nihayetsiz, sonsuz
b. (100/b7), (79/a13), (83/b8),
(97/b5), (98/a3), (76/b14)
b.+dür (88/b3), (93/b6),
(96/b6)

bī-ṭiḳād: (Far+Ar) Bir şeye
inanmayan, bağlanmayan
b.+dur (99/a6)

bigi: Gibi

b. (103/a14), (93/b11)

bil-: Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş
bulunmak
b.-di (72/a15)
b.-e (79/a4)
b.-esin (81/b6)
b.-mez (100/a12), (100/b2),
(94/b10), (95/b15)
b.-mezler (94/b11)
b.-mişler (77/b7)
b.-ür (102/b3)

bilād: Ar. Memleketler, şehirler,
kasabalar
b.+dan (103/a1)
b.+ı (83/a6),

bilinmez: Bilinmeyen
b. (100/b4), (104/b2)

billūr: Ar. Duru, temiz ve akıcı
b. (93/b15)

bilmez: Bilmeyen, cahil.
b. (104/b10)

biñ: Dokuz yüz doksan dokuzdan
sonra gelen sayının adı
b. (102/a12), (102/a6), (71/a3),
(77/a7), (78/a10), (79/a14),
(79/a14), (79/b15), (79/b3),
(80/a4), (80/a6), (80/a7),
(80/b2), (82/a14), (82/a15),
(82/b6), (85/a14), (87/b9),
(87/b9), (88/a6), (89/b1),
(89/b1), (90/b3), (92/a10),
(92/a12), (92/a13), (92/a9),

bin-: Yüksek bir şeyin veya bir
hayvanın üstüne çıkıp
ayaklarını sallandırarak
oturmak
b.-miş (73/a12), (75/a5)

bir: 1.Sayıların ilki 2.Herhangi bir
varlığı belirsiz olarak gösteren
(sayı)

b. (100/a11), (100/a12),
 (100/a13), (100/a13),
 (100/a14), (100/a14),
 (100/a15), (100/a2), (100/a3),
 (100/a6), (100/a8), (100/b13),
 (100/b13), (100/b9), (101/a1),
 (101/a13), (101/a14),
 (101/a14), (101/a2), (101/a3),
 (101/a4), (101/a6), (101/a9),
 (101/b15), (101/b15),
 (101/b8), (101/b9), (102/a1),
 (102/a8), (102/b1), (102/b5),
 (103/a10), (103/a6), (103/a7),
 (103/b1), (103/b1), (103/b10),
 (103/b14), (103/b15),
 (103/b4), (104/a15), (104/a6),
 (104/b10), (104/b2), (104/b3),
 (104/b7), (105/a10),
 (105/a10), (105/a12),
 (105/a6), (105/a7), (105/b10),
 (105/b5), (105/b6), (71/a13),
 (71/a15), (71/a8), (71/b4),
 (71/b5), (71/b7), (72/a13),
 (72/a15), (72/a8), (72/b10),
 (72/b2), (72/b4), (73/a1),
 (73/a10), (73/b1), (73/b3),
 (73/b4), (74/a14), (74/a14),
 (74/a4), (74/a8), (74/b1),
 (74/b10), (74/b5), (74/b8),
 (75/a11), (75/a13), (75/a2),
 (75/a3), (75/a4), (75/a5),
 (75/a6), (75/a6), (75/a6),
 (75/a7), (75/b12), (75/b12),
 (75/b12), (75/b13), (75/b14),
 (75/b7), (75/b7), (75/b9),
 (75/b9), (76/a1), (76/a12),
 (76/a2), (76/a4), (76/a5),
 (76/a8), (76/b10), (76/b11),
 (76/b2), (76/b3), (76/b9),
 (76/b9), (77/a13), (77/a4),
 (77/a4), (77/a5), (77/b1),
 (77/b5), (77/b5), (78/a13),
 (78/a14), (78/a4), (78/a7),
 (78/b10), (78/b11), (79/a11),
 (79/a15), (79/a2), (79/a8),
 (79/a8), (79/b11), (79/b2),
 (79/b5), (80/a10), (81/a1),
 (81/a13), (81/a13), (81/a14),

(81/a7), (82/a3), (82/a7),
 (82/b11), (82/b12), (82/b14),
 (82/b8), (83/a10), (83/a7),
 (83/b13), (83/b14), (84/a10),
 (84/a10), (84/a5), (84/a9),
 (84/b1), (84/b1), (84/b10),
 (84/b10), (84/b15), (84/b2),
 (84/b2), (84/b7), (84/b9),
 (85/a13), (85/b10), (85/b13),
 (85/b7), (85/b7), (85/b8),
 (86/b11), (86/b12), (86/b3),
 (87/a11), (87/a13), (87/a2),
 (87/a3), (87/a3), (87/a4),
 (87/a4), (87/a5), (87/a7),
 (87/a8), (87/a8), (87/a8),
 (87/b1), (87/b14), (88/a6),
 (88/b15), (88/b2), (88/b6),
 (89/a14), (89/b14), (89a6), (90/
 90/a5), (90/a7), (90/a8),
 (90/b11), (90/b6), (90/b6),
 (91/a12), (91/a13), (91/a13),
 (91/a7), (91/b2), (91/b4),
 (91/b6), (91/b7), (91/b7),
 (92/a13), (92/a14), (92/a15),
 (92/a8), (92/b13), (92/b13),
 (93/a1), (93/a5), (93/b1),
 (93/b2), (93/b3), (94/a1),
 (94/a10), (94/a13), (94/a9),
 (94/b8), (95/a1), (95/a6),
 (95/a7), (95/a8), (95/a8),
 (95/b10), (95/b13), (95/b4),
 (95/b5), (95/b9), (96/a1),
 (96/a11), (96/a12), (96/a7),
 (97/a11), (97/b10), (97/b13),
 (97/b5), (98/a1), (98/a13),
 (98/a5), (98/a7), (98/a9),
 (98/a9), (98/b10), (99/a10),
 (99/b4), (99/b5), (99/b7),
 (99/b7), (99/b8), (99/b9)
 b.+dür (87/a10)

birbiri: Karşılıklı olarak bir diğeri

b.+nden (88/b12)
 b.+ne (100/a1), (103/a12),
 (105/a3), (83/a11), (85/a2),
 (85/a3), (85/a8), (87/a1),
 (92/b2), (98/b9), (88/b11)
 b.+nün (97/b12)

biri: Bir tanesi

b. (102/a8), (81/a9), (82/b8),
(83/b4), (87/a9), (88/a9),
(95/a12)

b.+ni (86/a2)

b.+nün (74/a10)

b.+si (100/b12), (101/a8),
(102/b4), (104/b5), (105/b4),
(76/b7), (77/b12), (80/a5),
(84/a11), (85/a13), (86/a1),
(87/b1), (89/b4), (89a6),
(92/b1), (95/b9), (96/a6),
(96/b14), (97/b1), (98/a13),
(98/b4), (99/a11), (99/a14),
(71/b7), (88/a14), (81/a12)

b.+ne (93/a3), (93/b10)

b.+sidür (71/b4), (103/b13),
(91/b10)

b.+sine (88/b8), (93/a4),
(93/b10), (94/b6), (94/b7),
(94/b7)

[=46]

biribi-: Göndermek

b.-di (82/a3)

birik-: Toplanıp yığılmak

b.-mişdür (82/b5)

birinç: Far. Buğdaygillerden, kökleri

bol su içinde yetişen bir bitki

b. (102/b12)

birincgân: Far. Pirinç kaynağı

b. (85/b3)

birle: İle, beraber

b. (104/b14)

bişir-: Bir besin maddesini gerektiği

kadar ısıda tutarak
yenebilecek bir duruma
getirmek

b.-ür (74/b3)

b.-ürdi (84/b5)

bit-: 1. Tükenmek 2. Bitki, tüy, saç vb.
şeyler çıkıp yetişmek

b.-er (100/a10), (100/a4),
(103/b2), (90/a14), (72/b6),
(75/b15), (99/b8)

bitek: Verimli.

b.+dür (81/b1)

bisyâr: Far. Çok

b. (86/a2) , (97/b4)

biz: Çöklük birinci kişi zamiri

b.+üm (71/b1)

bol: Nicelik bakımından olağandan
veya alışıldandan çok, kıt karşısı

b. (100/b6), (76/a6), (78/a4),
(78/a4), (82/b15), (82/b4),
(91/a9), (93/a9), (94/b13),
(95/b1), (96/b9), (97/b5),
(98/73), (98/b10)

b.+dur (77/a10), (86/a13),
(96/b8), (96/b9), (97/a13)

borc: Far. Geri verilmek üzere alınan
veya ödenmesi gerekli para
veya başka bir şey

b. (92/a11)

b.+ını (92/b1)

bostân: Far. Sebze bahçesi

b. (72/b5), (74/a12), (75/b10)

b.+dur (72/a1), (81/a4)

b.+ı (81/b3), (88/a9)

b.+lar (79/b9), (87/a14),
(91/b3), (79/b8)

b.+ları (104/a4), (84/b12),
(98/b3), (98/b9)

boylu: Boyu olan

b.+lar (100/a1)

boyun: Üzeri

b.+una (87/b15)

boynuz: Bazı hayvanların başında
bulunan, tırnağı bir maddeden,

uzun, kıvrık veya çatallı
korunma organı
b.+da (102/a5)
b.+ı (104/b3)
b.+ıdur (102/a4)
b.+una (104/b4)

böyle: Bunun gibi, buna benzer
b. (101/b1), (78/b13), (87/a5)
b.+ydi (78/b5)

bu: Yerde, zamanda veya söz
zincirinde en yakın olanı
gösteren bir söz
b.
(100/a11),(100/a13),(100/a2),
(100/a5), (100/a8), (100/b1),
(100/b11), (100/b12),
(100/b4), (100/b8), (100/b8),
(100/b9), (101/a10),
(101/a13), (101/a14),
(101/a6), (101/a8), (101/b1),
(101/b13), (101/b4), (101/b7),
(101/b7), (101/b8), (102/a11),
(102/a15), (102/a2), (102/a6),
(102/a7), (102/a9), (102/b1),
(102/b11), (102/b13),
(102/b14), (102/b15),
(102/b2), (102/b3), (102/b6),
(103/a10), (103/a11),
(103/a13), (103/a14),
(103/a5), (103/b1), (103/b10),
(103/b13), (103/b14),
(103/b15), (103/b5), (103/b7),
(103/b9), (104/a1), (104/a11),
(104/a13), (104/a2), (104/a3),
(104/a6), (104/a7), (104/a7),
(104/a9), (104/b1), (104/b10),
(104/b11), (104/b13),
(104/b13), (104/b15),
(104/b3), (104/b6), (104/b6),
(104/b7), (104/b9), (105/a1),
(105/a15), (105/a2), (105/a6),
(105/a9), (105/b10),
(105/b12), (105/b14),
(105/b3), (105/b4), (105/b6),
(71/a12), (71/a13), (71/a4),
(71/b11), (71/b2), (71/b5),

(71/b9), (71/b9), (72/a10),
(72/a13), (72/a13), (72/a13),
(72/a7), (72/a9), (72/b12),
(72/b12), (72/b2), (72/b6),
(72/b8), (73/a1), (73/a1),
(73/a2), (73/a6), (73/b1),
(73/b12), (73/b13), (73/b13),
(73/b5), (73/b6), (73/b7),
(74/a12), (74/a15), (74/a5),
(74/a6), (74/a7), (74/b1),
(74/b10), (74/b11), (74/b14),
(74/b15), (74/b6), (75/a1),
(75/a12), (75/a3), (75/a6),
(75/a7), (75/b11), (75/b15),
(75/b3), (76/a10), (76/a13),
(76/a15), (76/a2), (76/a4),
(76/a9), (76/a9), (76/b10),
(76/b11), (76/b15), (76/b3),
(76/b5), (76/b6), (76/b7),
(76/b8), (77/a11), (77/a11),
(77/a13), (77/a13), (77/a14),
(77/a15), (77/a4), (77/a6),
(77/a7), (77/a8), (77/a9),
(77/b1), (77/b11), (77/b12),
(77/b15), (77/b15), (77/b2),
(77/b5), (77/b6), (77/b9),
(78/a1), (78/a1), (78/a14),
(78/a2), (78/a5), (78/b14),
(78/b15), (78/b2), (78/b5),
(78/b8), (78/b9), (79/a11),
(79/a13), (79/a2), (79/a6),
(79/a7), (79/a7), (79/a8),
(79/b3), (79/b4), (79/b6),
(79/b9), (80/a1), (80/a12),
(80/a12), (80/a14), (80/b12),
(80/b13), (81/a1), (81/a10),
(81/a2), (81/a3), (81/a4),
(81/a5), (81/a9), (81/b5),
(82/a13), (82/a2), (82/a3),
(82/a7), (82/b12), (82/b14),
(82/b14),(82/b15), (82/b5),
(82/b8), (83/a12), (83/a13),
(83/a14), (83/a15), (83/a2),
(83/a5), (83/a6), (83/a7),
(83/a8), (83/a9), (83/b1),
(83/b10), (83/b13), (83/b13),
(83/b14), (83/b15), (83/b3),
(83/b5), (83/b9), (84/a1),

(84/a3), (84/a4), (84/a6),
 (84/b11), (84/b13), (84/b15),
 (85/a11), (85/a3), (85/a7),
 (85/a9), (85/b11), (85/b12),
 (85/b15), (85/b4), (85/b5),
 (85/b6), (86/a11), (86/a15),
 (86/a5), (86/a6), (86/a6),
 (86/a8), (86/a9), (86/b12),
 (86/b14), (86/b14), (86/b2),
 (86/b3), (86/b4), (86/b5),
 (86/b7), (87/a1), (87/a10),
 (87/a15), (87/a2), (87/a3),
 (87/a4), (87/a7), (87/a7),
 (87/b1), (87/b1), (87/b13),
 (87/b14), (87/b15), (87/b4),
 (87/b4), (87/b7), (87/b8),
 (88/a1), (88/a11), (88/a6),
 (88/a9), (88/b1), (88/b10),
 (88/b12), (88/b13), (88/b14),
 (88/b15), (88/b6), (88/b6),
 (88/b8), (89/a12), (89/a13),
 (89/a15), (89/a4), (89/a8),
 (89/b10), (89/b12), (89/b12),
 (89/b14), (89/b2), (89/b3),
 (89/b5), (89/b8), (90/a1),
 (90/a12), (90/a13), (90/a14),
 (90/a3), (90/a4), (90/a8),
 (90/a8), (90/a9), (90/a9),
 (90/b13), (90/b14), (90/b14),
 (90/b3), (90/b5), (91/a2),
 (91/a5), (91/a5), (91/b11),
 (91/b14), (91/b15), (91/b4),
 (91/b6), (91/b9), (92/a1),
 (92/a12), (92/a4), (92/a4),
 (92/a9), (92/b12), (92/b12),
 (92/b14), (92/b14), (92/b2),
 (92/b4), (92/b5), (92/b8),
 (92/b9), (93/a12), (93/a2),
 (93/a3), (93/b10), (93/b12),
 (94/a1), (94/a13), (94/a4),
 (94/a6), (94/a9), (94/b10),
 (94/b11), (94/b6), (94/b9),
 (95/a1), (95/a11), (95/a9),
 (95/b10), (95/b11), (95/b12),
 (95/b2), (95/b7), (96/a11),
 (96/a15), (96/a2), (96/a3),
 (96/a4), (96/a5), (96/a6),
 (96/a9), (96/b1), (96/b10),

(96/b13), (96/b15), (96/b9),
 (97/a10), (97/a11), (97/a13),
 (97/a2), (97/a5), (97/a8),
 (97/a9), (97/b1), (97/b11),
 (97/b12), (97/b9), (98/a11),
 (98/a12), (98/a13), (98/a2),
 (98/a2), (98/a3), (98/a4),
 (98/a7), (98/a8), (98/b1),
 (98/b10), (98/b11), (98/b14),
 (98/b15), (98/b2), (98/b8),
 (99/a1), (99/a10), (99/a10),
 (99/a11), (99/a12), (99/a13),
 (99/a13), (99/a14), (99/a15),
 (99/a3), (99/a4), (99/a6),
 (99/a8), (99/b1), (99/b2),
 (99/b3), (99/b6)
 b.+dur (102/a9), (105/a11),
 (105/a11), (72/a3), (85/a11),
 (88/b7), (91/b15), (91/b7)
 b.+na (72/a11), (77/b8),
 (80/a8), (83/b10), (83/b2),
 (83/b5), (85/b5), (88/b9),
 (89/b2), (91/a1), (96/a4),
 (97/b2), (98/a8), (76/a15)
 b.+nca (105/a3), (83/a8),
 (87/b15), (96/a14), (74/b8)
 b.+nda (102/b7), (104/a12),
 (71/a1), (73/b14), (78/b5),
 (80/a3), (80/a9), (88/b6),
 (88/b7), (90/b8), (92/a7),
 (93/a13), (93/b1), (94/b1),
 (99/b12), (75/a14)
 b.+ndadur (93/b12)
 b.+ndagı (83/a15)
 b.+ndan (105/a13), (105/a15),
 (105/a8), (78/a6), (82/a1),
 (84/a14), (84/a6), (88/b4),
 (89/b11), (92/a6), (92/b3),
 (93/a12), (93/b12), (96/b2),
 (105/b7), (105/b8)
 b.+ndandur (95/b12)
 b.+nı (79/a15), (88/a2), (96/a7)
 b.+nlar (105/b13), (89/a5)
 b.+nlarda (89/a1)
 b.+nlardan (80/a6)
 b.+nların (103/b8)

b.+nların (102/a4), (89/a5),
(94/b14), (99/b14), (89/a7),
(89/a9)
b.+nun (100/a10), (100/a12),
(100/a9), (100/a9), (101/b6),
(102/b1), (103/a6), (104/a15),
(72/a6), (73/a4), (74/b13),
(74/b4), (75/b8), (76/b9),
(77/a4), (78/b2), (80/a3),
(82/a9), (83/b2), (83/b6),
(84/a4), (84/a7), (86/a3),
(87/b6), (91/a13), (91/b5),
(92/b10), (93/a15), (96/a15),
(97/b15), (98/a10), (98/a4),
(99/a2), (99/a9), (100/a4),
(75/b12), (75/b2)

Bugur: Çin dilinde "padişahlar
padişahı"
b. (103/b7)

bul-: Arayarak veya aramadan bir
şeyle, bir kimse ile
karşılaşmak
b. (75/b15)
b.-a (87/a7)
b.-maz (76/b6), (86/b15)
b.-unur (92/a7), (92/a8)
b.-ur (75/a3), (75/a9)
b.-urlar (84/a11), (74/b1)
b.-urlardı (73/b15)

bulanık: Bulanmış olan, duru
olmayan
b. (104/b3)

bulun-: Bulma işine konu olmak
b.-miş (92/a15)
b.-ur (102/b15), (94/a5)

buluş-: 1. Bir araya gelmek. 2.
Karşılaşmak.
b.-ur (71/b11)

Burāk: Ar. Hz. Muhammed'in Miraç
Gecesi'ndeki biniti
b.+a (73/a12), (94/a12)

burc: Ar. Kale duvarlarından daha
yüksek, yuvarlak, dört köşe
veya çok köşeli kale çıkıntısı
b. (105/a7), (78/b13)
b.+ı (100/a3), (78/b12),
(95/a14)
b.+ına (78/b12)
b.+ını (93/a8)
b.+ları (96/b4), (97/a6)
b.+lu (85/a1)

būşi: Far. Örtü, örtünecek şey; elbise
b. (88/a13)

buthāne: (Far+AR) Bazı ilkel
toplumlarda doğaüstü güç ve
etkisi olduğuna inanılan canlı
veya cansız
nesnelerin, tapıncakların
bulunduğu yer
b.+ymış (78/a15)

butperest: Far. Puta tapan
b. (102/a3)

buyur-: Bir şeyin yapılmasını veya
yapılmamasını kesin olarak
söylemek, emretmek
b.-ur (86/a4)

buz: Donarak katı duruma gelmiş su
b. (95/b4), (95/b5)

büyükçe: Biraz büyük
b. (86/b1)

bünyād: Far. Bina, yapı
b. (96/b5)
b.+dan (96/b3)
b.+ı (97/a6)
b.+ıdur (81/a5), (91/a11),
(92/a4), (93/b4), (87/a4)
b. eyle-: Bina yapmak
b.-miş (93/a8)

büryān: Far.

b. eyle-: Et ve pirinçle tepside
pişirmek
b.-rler (103/b3)

büyük: Boyutları, benzerlerinden
daha fazla olan (somut nesne),
makro, küçük karşıtı
b. (102/a15), (102/a2),
(104/b1), (74/a8), (74/b1),
(74/b13), (76/a6), (77/a5),
(78/a13), (78/a3), (78/a6),
(93/a4)
b.+dür (102/b2), (96/b2),
(96/b8)
b.+miş (96/b2)

-C-

cāhiliyyet: Ar. İslamdan evvelki
devrin adı
c.+de (81/a15)

cāmi': Ar. Müslümanların namaz
kılmak için toplandıkları yer
c. (75/a11), (75/a12), (76/a3),
(76/a8), (79/b3), (92/b11)
c.+i (73/a6),
c.+inden (92/b10)
c.+n (82/b1)
c.+nün (73/a7)
c.+i Endelüs (73/A,6)
c.+i Kurtubadan (73/a8)

cānvar: Far. Masallarda sözü geçen
yabani, yırtıcı hayvan
c. (72/a9), (74/b15), (77/b8)
c.+dur (104/a6)
c.+lar (103/a6), (74/b14),
(77/a11)

cārekāb: Ar. Sürüklenen
c.+lar (71/b9)

cārī: Ar. Cerayan eden, akan, geçen
c.+dür (101/b13), (92/b15),
(93/a1)

cāv: Hıta'y'da Para yerine kullanılan
kağıtlara verilen özel ad.
c. (102/b10)

cebberān: Ar. Zorlayıcılıkla,
zorbalıkla
c. (78/a12)

cedd: Ar. Dede, büyük baba, ata
c.+i (82/a13)

cemā'at: Ar. İnsan topluluğu
c. (95/a15)
c.+i (74/a2), (90/a5)
c.+lar (92/a1)

cemāl: Ar. Yüz güzelliği
c. (74/b13), (81/b11), (85/a6),
(92/a3),
c+di (78/b8)

cem': Ar.

c. it-: Toplama, yığma
c.+yince (86/a2)
c. kıl-: Toplama, yığma
c.-urlar (99/b10)
c. ol-: Toplanma, yığılma
c. (74/b8), (85/a15), (85/b15)
c.-mış (104/a8), (92/a1)
c.-mişlar (101/a10), (105/a9)
c.-maz (85/a15)
c.-ur (104/a12), (87/b2)
c.-urlar (101/a4)

cemī': Ar. Cümle, hep, bütün
c.+i (91/a8), (98/b11), (99/b15)
c.+si (102/a12), (103/a6),
(103/a8), (76/b2), (76/b6),
(83/a5), (83/b4), (88/b11),
(89/a12), (90/a10), (95/b7),
(94/b7), (71/b3), (76/a13),
(100/b14), (101/b6), (82/b5)
c.+isi (102/b7), (94/b9)
c.+sin (105/a1)
c.+sinden (83/b5)

c.+isinün(103/a3)c.(102/b3),(
83/a5), (92/b2), (94/b11)

c.+i âlem

c.+e(76/b12), (105/a4),
(99/a12), (102/b11), (76/b15),
(92/a6), (100/a10)

c.+de(84/a6)

c.+i ‘arz-ı cibāl

c.+e (89/b11)

c.+i bâzâr

c.+larına(75/b7)

c.+i bilād

c.+dan(103/a1)

c.+i dünyā

c.+da (84/b4) . (99/b14),
(79/b10), (80/a1)

c.+i ehl-i dünyā

c.+da (101/b12)

c.+i envā‘ kumaş

c. (99/b1)

c.+i etraf-ı âlem

c.+e (97/b6)

c.+i etrâf-ı âlem

c.+de(92/b4), (101/a5)

c.+i ev

c.+lerine (98/a15)

c.+i evsâf

c.+la (102/a14)

c.+i ırmağ

c. (71/b11)

c.+i imâret

c.+de (92/b1)

c.+i kal‘a

c. (78/b13)

c.+i köy halkı

c. (74/a11)

c.+i köy

c.+lerinüñ (99/b9)

c.+i kuralar vilâyeti

c.+ne (105/ b6)

c.+i mahalle

c.+lerine(90/a15)

c.+i memleket

c. (104/a12)

c.+e (93/a12)

c.+i memleket.i Fârs

(85/a11) c.+uñ

c.+i mermer (71/a4)

c.+i su

c.+lar (71/b4)

c.+i şehir

c.+lerden(75/b5), (84/a15)

c.+i vilâyet

c. (72/b15), (95/a9)

c.+de (90/a10)

c.+den (74/b11)

c.+ini (91/b5)

cenûb: Ar. Güney

c. (105/b1)

c.+dan (101/a7), (101/b3),

(105/a15), (76/b1)

c.+unda (73/b9), (74/b7),

(88/b13), (91/b10)

cevâhir: Ar.

c.-i nefise: Çok beğenilen

elmaslar, taşlar

c.+dür (99/a5)

ceviz: Ar. Yumru

c.+i (85/b11)

cezîre: Ar. Ada

c. (77/a10), (77/b12)

c.+den (76/a11)

c.+ler (101/b6)

c.+nün (101/b7)

c.+sidür (77/b9)

cibâl: Ar. Dağlar

c. (89/b2), (94/a6)

c.+e (89/b11)

c.+i

Cibrîl-i Emîn: Ar. Cebrail meleği

c.+i (94/a12)

cihet: Ar. Yön, yan, taraf

c. (101/a9)

c.+den (78/b3)

cismāniyye: Ar. Bedenle ilgili, ruhani karşılığı
ç.+dür (73/a15)

cüdā: Ar. Ayrı düşmüş, ayrılmış
c.+yi (73/b14)

cümle: Ar. Bütün, hep, birikiş
c.+si (71/a1), (82/b12),
(92/b13)
c.+sin (81/b15)

-Ç-

çal-: Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak
ç.-dılar (81/b12)

çalıcı: Çalgıcı, saz çalan
ç.+lar (81/b12)

çanağ: Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap
ç.+lar (92/b4)

çardağ: Far. Tarla, bahçe vb. yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak
ç.+a (100/b3)
ç.+lardur (76/a14), (96/a10)
ç.+larına (77/a12)

çatır: Far. Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ
ç. (79/b6), (83/a3)
ç.+ı (83/a3)
ç.+un (79/b6)

çayır: Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer
ç. (71/b3), (89/b15), (94/a1),
(94/b14)
ç.+ları (101/a12)

çehārtāk: Far. Dört kemer veya dört ayak üstünde duran çatı, divanhane
ç. (82/b10)

çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek
ç.-di (81/b10), (81/b11)
2. Bir kimseyi veya bir şeyi geri almak
ç.-di (78/a12),
3. Döşemek
ç.-mişler (87/a3)

çekil-: Çekme işi yapılmak
ç.-miş (96/a11)

çekirdek: Etli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum
ç.+i (103/b3)

çeri: Asker
ç.+siyle (78/b13)
ç.+yi (78/a11)

çeşme: Far. Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı
ç. (87/a13)
ç.+dür (73/b13)
ç.+lerdür (74/b8)
ç.+leri (100/b6), (94/a2)

çeşmelü : Far. Çeşmesi olan
ç. (98/a2)

çetük: Kedi
c. (104/a6)
c.+u (104/a6)

çevir-: Bir şeyin yönünü değiştirmek
ç.-ür (90/a15)

çevre: Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi

ç.+si (73/a13), (82/a11), (82/b1)

ç.+sinde (73/a4), (82/b12), (86/b1), (101/a12), (76/a14), (86/b8)

çık-: İçeriden dışarıya varmak, gitmek

ç.-ar (100/b3), (104/b10), (71/b10), (71/b5), (74/a11), (87/a14), (87/b2), (88/a6), (88/b6), (88/b8), (95/b14), (96/a14), (98/b5), (99/a7)

ç.-arlar (78/a14), (99/a7)

ç.-dı (72/a10)

ç.-dığı (74/b2)

ç.-mazlar (74/a3)

ç.-mış (100/a6), (79/b15)

çiçek: Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü
ç.+lü (71/b3)

çimen: Kendiliğinden yetişmiş çim
ç. (71/b3), (89/b15), (94/a1)
ç.+de (83/a5)
ç.+leri (94/b14)

çöbân: Far. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse
ç.+ları (86/b11)

çok: Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı
ç. (100/a13), (100/b10), (100/b12), (100/b5), (100/b5), (100/b8), (101/a11), (104/b10), (105/a2), (105/b4), (72/b8), (74/a15), (74/b12), (75/b13), (75/b3), (76/a7), (76/a7), (77/a8), (77/b2), (78/a4), (79/a13), (81/a4), (81/a8), (82/b15), (83/b1), (83/b11), (83/b8),

(84/a4), (84/a4), (85/a5), (85/b3), (85/b4), (85/b6), (85/b6), (86/b1), (87/a11), (87/a13), (87/a15), (87/b2), (87/b8), (88/a8), (89/a4), (89/a7), (89/b1), (90/a13), (90/a6), (90/b13), (90/b14), (90/b4), (91/a15), (91/b1), (92/a7), (92/b11), (93/a1), (93/a14), (93/b1), (93/b6), (93/b9), (94/a2), (94/a3), (94/a5), (94/a6), (94/b1), (95/a10), (96/a3), (96/b10), (97/a1), (97/a14), (97/a15), (97/a7), (97/b1), (97/b10), (98/a10), (98/a12), (98/a3), (98/b14), (99/a11), (99/a14), (99/a5), (99/b3), (98/a5)
ç.+dur (100/a4), (100/a5), (100/b11), (101/a13), (102/b13), (102/b4), (103/a7), (104/a3), (104/a5), (104/a6), (104/b8), (72/a5), (72/b5), (73/a7), (73/a8), (76/a8), (77/a10), (77/a11), (77/a12), (77/a6), (77/b14), (79/a7), (79/b13), (81/a6), (83/b13), (83/b9), (84/b11), (84/b12), (84/b14), (84/b15), (85/a1), (85/a12), (85/b12), (85/b6), (86/a14), (87/b6), (88/a9), (88/b12), (89/a13), (89/a4), (89/a9), (89/b6), (89/b8), (91/a15), (91/a2), (91/b3), (93/a11), (93/a13), (93/a6), (94/a4), (94/a8), (95/a13), (96/a9), (96/b14), (96/b6), (97/a13), (97/b15), (98/a2), (98/b1), (98/b4), (98/b6), (98/b9), (99/a2), (99/a4), (99/b2), (103/a14), (93/b7), (82/a4)

çokluk: Sayı veya ölçü yönünden çok olma durumu, çoğul, kesret, ekseriyet, teklik karşıtı
ç. (88/a11)

çün: Far.1. Gibi 2.Nasıl, nice
3.madem ki
ç. (105/a14), (80/b9), (80/b9),
(87/b10), (90/a7), (95/b5)

çünkü: Far. Şundan dolayı ki, zira
ç. (100/b3)

-D-

da: Daha anlamında kullanılır
d.(73/a15), (81/a9), (83/b6)

dağı: Bile
d. (100/a2), (100/a9),
(100/b4), (100/b9), (102/b13),
(102/b15), (103/a10),
(103/a14), (103/a4), (103/b1),
(103/b10), (103/b10),
(103/b13), (103/b14),
(103/b5), (104/a13), (104/b1),
(104/b11), (104/b15),
(104/b6), (105/a6), (105/b10),
(105/b13), (105/b14),
(105/b7), (71/b1), (73/a13),
(74/b5), (75/b6), (77/a8),
(79/b4), (81/a12), (82/a3),
(83/a7), (83/b12), (84/b8),
(85/a3), (86/a11), (86/a5),
(86/a8), (87/b6), (90/a7),
(91/b14), (93/a4), (96/a15),
(96/a3), (97/a8), (97/b12),
(97/b14)anı, (98/a12), (98/a2),
(98/a4), (98/a8), (98/b8),
(99/a1), (99/a2), (99/b5), .
(104/a9), (92/a4), (96/b1)

dağıl: Ar. Bir işe karışmış olma,
karışma
d.+edür (76/b7)

dâ'im: Ar. Sürekli, sonsuz
d. (74/a10), (83/a6)

dağğak: Ar. Kapı çalan, kapı kapı
dolaşan
d.-dı (78/b14)

dal: Ağacın gövdesinden ayrılan
kollardan her biri
d. (100/a14)

dar: İçine alacağı şeye oranla ölçüleri
yetersiz olan, geniş ve bol
karşıtı
d. (71/b7)

de: dahi
d. (81/b13), (91/a1)

di-: Söylemek, söz söylemek
d.-yu (81/a3), (84/b1), (96/a7)
d.-digüm (89/a15)

defn: Ar.
d. eyle-: Ölüyü gömme
d.-di (90/a9)

dek: Bir işin, bir durumun sona erdiği
zaman veya yer, kadar, değin
d. (84/b7)

degme: Her, herhangi bir, gelişigüzel,
rastgele
d. (83/b15), (87/a10)

degül: Cümle içinde art arda kullanılan
iki veya daha çok özneyi,
tümleci, yüklemi, aralarından
bazılarına olumsuzluk kavramı
vererek birbirine bağlayan veya
yüklemin olumsuz çekimini
sağlayan kelime
d. (87/a6), (88/b10)
d.+dür (105/a6), (71/a14),
(86/a11), (87/a5), (97/a1)

degin: Dek, kadar
d. (101/b2), (101/b3), (105/a1),
(105/a15), (105/a2), (105/a9),
(72/b13), (82/b9), (83/a10),
(83/a9), (86/a1), (87/a6),
(91/a8), (92/a12), (94/a14),
(94/b5), (95/a4), (98/a7)
d.+dür (101/b4), (72/a7),
(79/a10), (79/a10)

degirmen: İçinde öğütme işi yapılan yer

d.+den (90/b3)

d.+ler (75/b3), (79/b13), (96/a14)

degirmi: Yuvarlak

d. (102/b9), (102/b9), (79/b1)

delîl: Ar. İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare

d.+indür (81/b5)

dellâk: Ar. Hamamda müşterileri keseleyip yıkayan kimse, tellak

d. (80/a6)

dem: Far. Vakit, an, tam zamanı

d. (87/b14), (87/b14), (88/a5)

d.+de (87/b14)

d.+idür (88/a3), (88/a4), (88/a5), (88/a5), (88/a5)

d.+lerün (88/a3)

demir: Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimsi esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element

d. (73/a13), (77/b7), (93/b13), (99/b12)

demirkân: Demir madeni kaynağı,ocağı

d. (89/a7)

d.+dur (98/a4)

den: Tane

d.+de (104/a7)

deñiz: Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan,

birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi

d. (101/b8), (102/b15), (104/a15), (104/b6), (105/b4), (81/b3), (82/a12), (82/b5), (83/a10), (83/a10), (83/a12)

d.+den (102/b5), (105/a4), (105/a8)

d.+dür (105/b5)

d.+e (101/b10), (102/b5), (104/a15), (105/a9), (105/b5)

d.+i (88/b14)

d.+idür (73/b7), (74/a14)

d.+inde (101/b6)

d.+inden (101/b3), (73/b6)

d.+ine (101/b3), (105/a14), (73/b6)

d.+inün (74/b1), (85/b13), (93/a15)

d.+ün (73/b7)

denk: Tepe, uç, doruk

d. (100/a6)

depe: Bir şeyin en üstteki bölümü

d. (105/b10), (90/b5), (98/b2)

d.+sine (87/a12)

depele-: Bozguna uğratmak, hırpalamak

d.-di (78/b14), (79/a6)

derbend: Far. 1. Geçit. 2. Sınırdaki bulunan küçük kale.

d.+leri (89/a4)

d.+lü (94/b7)

dere: Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu

d. (76/b4), (98/b2)

d.+ler (90/b4), (94/b12)

d.+leri (99/a9)

deri: İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten

d.+lerinden (99/b13)

d.+si (84/a6)

derin: Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan
d. (100/a11), (104/a13), (75/b7), (84/a3), (90/a13), (91/a1), (97/a6)
d.+dür (93/a6)

derk: Ar.
d. eyle-: Yakalamak, ele geçirmek, anlamak
d. (83/a11)

ders: Ar. Bir olayın bellekte bıraktığı öğretici iz, öğüt, ibret
d. (78/b6)

dervāze: Far. Kale kapısı, şehir kapısı
d.+sinden (85/a13)

dervīṣ: Far. Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse.
d.+dün (81/b4)
d.+lerdür (72/b7)

deryā: Far. Deniz
d.+a (102/a7)

destārca: Far. Mendil, yağlık
d. (75/a12)

destgāh: Far. Dokuma aleti, atölye, tezgah
d. (77/a7)

deṣṭī: Far. Vahşi, yabani
d.+dür (72/a6), (75/b11)

devlet: Ar. Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık
d.+inde (82/a13)

devr: Ar. 1.Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası

d.+i (79/b3)

2. Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma

d.+i (95/b6)

di-: Söylemek, söz söylemek

d.-mezler (102/a13)

d.-mişler (92/a3)

d.-rler (72/a12), (72/a8), (76/b12), (75/b12), (75/b5), (85/b15), (93/a6), (97/b2)(100/a13), (100/a15), (101/a1), (101/a15), (101/a2), (101/a3), (101/a3), (102/b1), (102/b10), (103/b1), (103/b11), (103/b15), (103/b5), (72/b14), (72/b15), (72/b8), (73/a10), (73/a5), (73/b1), (73/b15), (74/a13), (74/b2), (74/b5), (75/a4), (76/a15), (76/a3), (76/a6), (76/b10), (76/b7), (77/a13), (77/a15), (77/a4), (77/b10), (79/a9), (79/b5), (80/a15), (82/a11), (83/a4), (83/b10), (83/b3), (83/b3), (83/b6), (85/b5), (85/b9), (86/a10), (86/a15), (86/a7), (86/b2), (87/b14), (88/a14), (88/b9), (88/b9), (89/b3), (90/a1), (90/b5), (91/a1), (91/a10), (92/a1), (92/b13), (92/b8), (92/b9), (93/a2), (93/a4), (93/b1), (93/b10), (93/a4), (93/b10), (93/b12), (93/b4), (94/a3), (94/b7), (94/b7), (94/b7), (94/b9), (95/a12), (95/a13), (95/b10), (96/a2), (96/a4), (96/a4), (97/a11), (97/a14), (97/a3), (97/a5), (97/b6), (97/b6), (98/a10), (98/a6), (98/a7), (98/a8), (98/b11), (99/a5)
d.-rlerse (101/b11)
d.-yu (81/A,3)

diger: Far. Başka, özge, öteki, öbür
d. (75/a11)

dik-: Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek
d.-diler (82/b11)

dil: İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban
d.+ince (103/b8)

dile-: Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek
d.-di (78/a10), (80/b1)
d.-medik (80/b5)
d.-r (105/a3)

dimek: Söylemek, söz söylemek
d. (103/b8), (85/a10)

dindār: (Ar.+Far.) Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse), müteedeyin
d.+dur (97/b15)

dinle-: İşitmek için kulak vermek
d.-r (102/a2), (104/a8)

dip: Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü
d.+inde (71/a8), (93/b8)
d.+inden (100/a12), (83/a11)

direk: Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek
d. (71/a5)

dirhem: Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü
d. (101/a14), (82/b2)

diri: Yaşamakta olan, yaşayan, canlı
d. eyle-: Hayat vermek, canlandırmak
d. (73/b2)

dirlik: Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim
d.+de (83/a1)
d.+i (72/b3)

diş: Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri.
d.+i (100/a6)

dişi: Yumurta oluşturan veya yavru doğuran
d.+lerinden (99/b14)

dīv: Far. Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı
d.+lerine (84/b5)

diz-: Yan yana veya üst üste sıralamak
d.-erler (101/a15), (105/a4), (74/a13), (86/b2), (97/a3), (92/b4), (75/b2)
d.-miş (86/b12)
d.-mişler (75/a4), (89/a3)

dizil-: Dizi durumuna getirilmek, dizme işi yapılmak
d.-mişdür (71/a2)

doğ-: Dünyaya gelmek
d.-dığı (80/a14)

doğun-: Dokuma işi yapılmak
d.-ur (77/a2)

dōst: Far. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse, düşman karşıtı
d.+larından (92/a12)

dök-: Akıtmak, düşürmek
d.-di (81/a2)

dökücü: Kurşun döken kimse
d.+den (71/a1)

dökül-: Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak
d.-ür (100/a13), (104/a14), (71/b10), (71/b6), (79/b12), (87/a14), (87/b1), (95/b11), (95/b7), (95/b9), (98/b6)

dön-: 1.Kendini bir yandan bir yana çevirmek

d.-erdi (78/b15)

2.Yönelmek

d.-miş (78/b1)

dördüncü: Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen
d. (72/a2), (80/a5), (85/a7), (88/a5)

dört: Dört sayısının adı

d. (102/a6), (103/b2), (73/a10), (77/a15), (78/b5), (79/a14), (82/b6), (89/b3), (91/a8), (95/b14)

döşe-: Sermek, yaymak, açmak
d.-mişler (83/a11)

döşek: Yatak

d.+de (78/b15), (79/a1)

döşen-: Döşeme işi yapılmak
d.-miş (75/a10)

dur-: Hareketsiz durumda olmak
d.-ur (77/b3)

du‘ā: Ar.

d. eyle-: Tanrı'ya yalvarmak
d.-di (73/b10)

d. kıl-: Tanrı'ya yalvarmak
d.-urdu (73/b14)

dutmak: Yapmak, amel etmek
d.+a (83/a13)

dühne: Ar.

d-i firengī: Sürünecek yağ ile ilgili
d. (93/b15)

dükkān: Ar. Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri
d.+lar (79/b7)

dülbend: Far. Tülbent, baş örtüsü
d.+ler (88/a13), (89/b13), (98/b7)

dünyā: Ar. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü
d.+da (101/b12), (79/b10), (80/a1), (84/b4), (91/b6), (99/b14)
d.+nuñ (84/b10)

dürlü: Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif
d. (100/a8), (102/a2), (102/a2), (102/a5), (102/a5), (103/b1), (103/b4), (104/a8), (104/a8), (104/b3), (71/a13), (74/a13), (77/a13), (81/b15), (81/b7), (84/a5), (84/b9), (93/a1), (93/b1), (97/a11)

düş: Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya
d.+ünde (92/a10)
d.+ünü (92/a12)

düş-: Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek
d.-di (71/a15), (71/b1), (78/a8)
d.-erdi (80/a14)
d.-mez (82/b10)
d.-mezdi (86/b13)
d.-miş (104/b12), (105/b15), (72/b10), (74/a14), (87/a4), (93/a13), (95/a12), (98/a9)

düşmān: Ar. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım

d. (92/b7)

düşür-: Düşmesine yol açmak,
düşmesine sebep olmak
d.-ürler (100/a8)

düz: Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan

d. (100/b11), (74/b10),
(77/a11), (78/a13), (79/a15),
(84/b14), (85/a1), (90/b4),
(91/b2), (98/b2)

düz-: Düzene sokmak, düzene
koymak, sıralamak, elverişli,
uygun bir duruma getirmek
d.-erler (85/b11), (86/a7),
(99/a12), (75/b1)
d.-müşlerdür (94/b12)

-E-

ebraş: Ar. Vücudunda yer yer beyaz
lekeler bulunan, sam hastası
e.+ı (73/b14)

eger: Far. Şart anlamını
güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen
kelime, şayet
e. (105/b11), (105/b11),
(78/b9), (98/a3)
e.çi (92/a7)

ehl: Ar. 1. Sahip, malik 2. maharetli,
usta, kabiliyetli
e.+i (90/a6), (101/b12),
(83/a1), , (98/b7)
e.+inün (81/b13)

e.-i sünnet ü cemā'at: Hz.
Muhammet'e ve sahabelerine
itikatta uyanlar (95/a15)

e.-i Hıre: Hire halkı
e.+den (81/a13)

e.-i 'ıyāl:
e. (86/a2)

e.-i naşārini:

e.+dür (77/b11)

ehven: Ar. En zararsız
e. (96/b15)

ehverin: Ar. Bir çeşit kumaş
e. (97/a2)

ek-: Bir bitkiyi üretmek için toprağa
tohum atmak veya gömmek
e.-erler (77/b3), (87/b5)

ekil-: Ekme işi yapılmak
e.-ür (93/a11)

ekin: Tahılın tarlaya atıldığı andan
harman oluncaya kadar aldığı
durum
e. (85/b13)
e.+e (91/a9)
e.+leri (98/a3)

Ekrād: Ar. Kürtler
e. (87/b13)

ekşer: Çoğunlukla
e. (104/a10), (104/a11),
(104/b9), (72/a12), (72/b3),
(75/a15), (77/b11), (78/a15),
(81/a10), (82/a4), (82/a7),
(82/b12), (88/b7), (89/a2),
(89/b10), (92/a8), (92/b6),
(93/b7), (97/a10)
e.+i (82/a15), (82/b6), (85/b1),
(89/b7), (94/a14)

ekşi: Sirke veya limon tadında olan
e. (84/b10)

el: Kolun bilekten parmak uçlarına
kadar olan, tutmaya ve iş
yapmaya yarayan bölümü
e. (100/b4), (85/a9), (87/b11),
(94/b2)
e.+in (78/a8)
e.+inde (92/a9)
e.+ine (77/b7), (99/b15)
e.+iyle (75/b14), (80/b4)

elbet: Ar. Mutlaka, eninde sonunda
e.+de (87/a9)

elli: Kırk dokuzdan sonra gelen
sayının adı
e. (83/b15)

elma: Bu ağacın kabuğu parlak, sert,
kırmızı, sarı ve yeşil renkte,
kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı,
dokusunu gevrek, ufak çekirdekli
meyvesi
e. (84/b9)

emr: Ar.

e. eyle-: Buyurmak

e.-di (79/a5), (80/b6)

e. ol-: Araplarda ve bazı
Müslüman ülkelerde bir
kavim, şehir veya ülkenin başı
olmak

e.-dı (90/a8)

emr-i ma'rûf ve nehy-i münker:Ar.
Şeriatın emirlerine uygun
emir ve yasaklarına göre
yaptırmama
e.+ (92/b15)

emrûd: Far. Armut

e. (103/b4), (98/a5), (98/a6),
(98/a6)

enâr: Far. Nar (meyva)

e. (72/b5)

enîs: Ar. Dost, arkadaş

e.+idür (74/a7)

engûr: Far.

e-ı fahri: Bir çeşit üzüm

e.+ı (93/a2)

envâ' : Ar. Çeşitler, türlüler

e. (101/a10), (102/b2),
(104/a8), (76/b10), (76/b8),

(80/a12), (80/a9), (81/b12),
(90/b3), (92/b11), (96/b12),
(97/a2), (97/a8), (98/a5),
(99/b1)

e.+i (104/b8), (105/a9),
(74/a12), (77/a5), (79/a7),
(82/b13), (96/b9),
(97/a3),(102/a10),

(75/b1), (104/b8), (82/b13),
(96/b7)

e.+yı (71/a1)

e.+yi (103/a6), (104/b12),
(76/b4), (77/a2), (77/b13),
(96/a14), (97/a12), (98/b9),
(99/a15)

e.+yle (96/b7)

e.+i atlas

e. (96/b12)

e.+i bağ

e.+lar (77/b13)

e.+i dürlü

e. (74/a12)

e.+i Etrâk

(105/a9)

e.+i fevâkih

e. (77/a5), (76/b8)

e.+ı füsûs

e.+la (71/a1)

e.+i ırmağ

e. (92/b11)

e.+i imâret

e. (80/a12)

e.+i kemer

e+.ler (97/a3)

e.+i kuş

e. (76/b10)

e.+i mezheb

e.+i ni' met

e. (96/b9), (96/a14)

e.+i kubbe

e.+i kumaş

e.+lar (104/b12)

e.+i mülk-i muhtelif

e. (102/a10)

e.+i sâz

e. (81/b12)

e.+i su

e.+lar (97/a12)

e.+i suf

e.+lar (77/a2)

e.+ tavāif

e. (101/a10)

e.+i tereke

e. (99/a15)

e.+i yimiş

e.+ler (76/b4)

e.+i yimiş

e.+leri (98/b9)

e.+i vefākīh

e. (79/a7)

e.+ zerigāt

e. (80/a9)

er: Rütbesiz asker, nefer

e. (79/a1)

e.+den (103/a3)

eren: Olağanüstü sezgileriyle
birtakım gerçekleri gördüğüne
inanılan kimse

e.+lerinde (95/b1)

eriş-: Varılması zamana, emeğe bağlı
olan veya uzakta bulunan bir
amaca varmak, ulaşmak

e.-ince (105/a14)

e.-mez (94/b1)

e.-ür (76/b2)

Ermen: Millet adı

e. (76/b13)

Ermenī: Ermeni halkından olan

e. (76/b12)

e.+dür (77/a2)

eşah: Ar. Daha sahih, doğru

e. (105/a11), (91/b15), (91/b7)

esbāt: Ar. Yakup Peygamberin on iki
oğlundan oluşan Beni İsrail
kabileleri

i. (73/a15)

esebil-: Esme imkânı veya olasılığı
bulunmak

e.-edür (75/a5)

eşer: Ar. Emek sonucu ortaya konan
ürün, yapıt

e.+i (73/b11), (80/b6)

e. kalma-: Hiçbir belirti, iz
olmamak

e.-mış (78/b1)

esfel-i şehir: Ar.

En aşağıdaki şehir

e.+i (71/b11)

esir: Ar. Tutsak

e.+leri (78/a12)

eski: Çoktan beri var olan, üzerinden
çok zaman geçmiş bulunan, yeni
karşıtı

e. (99/b1)

eşk: Far. Gözyaşı

e.+ini (73/b3)

et: İnsanlarda ve hayvanlarda deri ile
kemik arasındaki kas ve yağdan
oluşan tabaka

e. (101/a14), (75/b11), (81/b8),
(92/b5), (99/b15)

e.+i (81/b8)

e.+in (79/a3)

e.+ük (105/a1)

etba': Ar. Birinin sözüne mesleğine
uyanlar

e. (86/b8)

etek: Giysinin belden aşağıda kalan
bölümü

e.+inden (91/a13)

etrāf: Ar. Yanlar, taraflar

e. (87/a8), (89/b15), (91/b15),
(96/b13)

e.+a (85/b8)
e.+dan (86/b8)
e.+ı (74/a12), (78/a3), (89a6),
(87/a14), (104/b6), (90/a2)
e.+ında (101/a12), (104/a5),
(75/b9), (76/b15), (89/a15),
(89/b8), (93/a15), (97/b7)
e.+ından (84/a3), (87/a6),
(93/a13)

e.+ı vilāyet (99/b6)

e.+larından (87/b5)

e.+ı 'ālem

e.+de (101/a5), (80/a13),
(84/a12), (92/b4),
(93/a2), (81/b15)

e.+e (84/a7), (88/a12),
(91/a10), (95/b2), (97/b6),
(102/b11), (88/b4), (92/a6)

a.+üñ

e. (74/b8)

e.+ı memleket

e. (89a6)

e.+ı tag

e.+lardan (87/a14)

e.+ı umman

e. (104/b6)

e.+ı vilāyet

e.+de (90/a2)

Etrāk: Ar. Türkler

e. (101/a13), (105/a9), (98/a9)

e.+dan (92/a1)

ev: Bir kimsenin veya ailenin içinde
yaşadığı yer, konut, hane

e. (101/a13), (96/b6)

e.+de (103/a2), (90/

e.+inde (89a6)

e.+ler (74/a2), (84/b8),
(86/b8), (86/b9), (89/b8),
(98/a3)

e.+leri (103/a12), (103/b12),
(105/a3), (75/a10), (82/a8),
(87/b8), (89/a3), (91/b13),
(97/a6)

e.+lerine (75/b8), (77/a12),
(90/b1), (98/a15)

e.+leriyle (89/a3)

evkâf: Ar. Vakıf mallarını yöneten
kuruluş

e.+ının (91/b13)

evkât: Ar. Zamanlar, çağlar

e. (95/b13)

evliyā: Ar. Erenler, ermişler

e. (90/b14), (92/b12), (95/a15),
(98/a1)

evşāf: Ar. Nitelikler, vasıflar.

e.+la (102/a14)

evvel: Ar. Önce

e. (105/a11), (71/b14), (72/a3),
(91/b6), (94/a15), (94/b5),
(96/b3), (96/b4)

e.+kisi (88/a3)

e.+de (72/a6), (76/a9), (82/a12),
(96/b12)

evvelā: Ar. Önce, ilk önce, ilkin

e. (86/b6)

ey: Kendisine söz söylenilen kimse
veya kimselerin dikkati
çekilmek istendiğinde adın
başına getirilen ve uzatılabilen
bir seslenme sözü
e. (81/a14)

eyit-: Söylemek, demek, anlatmak.

e.-di (78/a10), (78/b10),
(79/a1), (79/a1), (79/a2),
(79/a3), (79/a3), (79/a4),
(80/b3), (80/b4), (80/b9),
(81/a14), (81/b5), (82/a1),
(94/a13), (78/b9)

e.-diler (80/a3)

e.-ir (79/a14), (82/a12),
(82/a14), (76/b9)

e.-irler (71/a4), (72/a9), (73/a6),
(78/a7), (93/b3)

e.-miş (71/a11),

(92/a10), (75/b4)

e.-mişler (101/b4), (82/b15)
e.-mesünler (80/b10), (80/b3)
e.-ür (94/b2), (104/b6),
(95/b14), (95/b14), (95/b15),
(104/b5), (75/b14), (75/b14)
e.-ürler (102/a10), (90/b11),
(91/b14), (91/b6), (92/a7),
(74/a3), (78/a1)
e.-ürsin (81/a14)
e.-üb (94/b4)

eyle-: Etmek, yapmak

e. (92/a11)
e.-di (73/b2), (76/a12),
(78/b5), (79/b3), (81/b7),
(94/b4)
e.-diler (80/b8)
e.-mişler (71/b10), (83/a11),
(87/b8)
e.-r (105/a11)
e.-rler (102/a15), (103/b3)

eylet-: Bekletmek, alıkoymak
e.-ürlerdi (90/a6)

eyü: İyi

e. (103/a1), (75/b11), (83/b8),
(86/a14)
e.+dür (83/a1), (97/a4),
(96/b4)

Eyvân-ı Kısra: Far. Dicle kıyısındaki
Medayin şehrinde harabesi
bulunan eski bir saray
e.+ı (80/a12)

eyyâm: Ar. Günler
e.+ı (82/a13)

ezrâk: Ar. Mavi, gök renkli
e. (78/b10)

-F-

fâhr: Ar. Şanlı, kıymetli, değerli
f. (89/b7)

faķır: Ar. Geçimini güçl kle sağlayan,
yoksul, fukara, zengin karşıtı
f.+d r (98/b8)

f rię: Ar.

f. **ol-:** Vazgeçmiř, çekilmiş
olmak
f. dum (71/a13)

faşıl: Ar. B l m, kısım, devre
f.+da (95/b3)

f 'ide: Ar. Yarar

f. (104/b5), (90/a10)

f. **it-:** Yararlı olmak
f.-er (104/b5)

f ydalı: Ar.+T Yararlı olan
f. (87/b7), (94/a5)
f.+dur (81/b1)

ferř: Ar. Yery z , kır, sahra
f.+d r (75/a11)

feth : Ar.

f. **kıl-:** Açmak, açılmak
f. (91/a4)

f. **eyle-:** Bir yeri veya  lkeyi
savařarak almak,  lke açmak
f.-di (76/a2)

feth : Ar. Delik
f.+dan (71/b5)

fev kih: Ar. Meyveler, yemiřler
f. (76/b8), (77/a10),
(77/a6), (79/a7), (93/a1), (96/b9)

fınduk: Ar. Kayıngillerden, kuzey
yarım k renin ılık yerlerinde ve
yurdumuzun genellikle Doğu
Karadeniz b lgesinde yetişen,
boyu 6-7 metre, yaygın tepeli
bir aęa cık
f. (92/b14), (100/b15)

fîl: Ar. Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan
f. (102/a12), (103/a7)
f.+leri (102/b4)

fildişi: Fil dişinin kırk beyaz rengi
f. (100/a6)

fîhâl: Ar. Bu anda, hemen, şimdi
f. (77/b8)

fîrûzekân: Açık mavi renkli, değerli bir süs taşı kaynağı
f. (93/b14), (90/b9)
f.+dür (90/b9)

fuḫaḫâ: Ar. Fıkıh ilminin üstadları
f. (100/b8)

-G-

ḡalabalıḡ: Sayıca çok
g.+ı (101/a9)

ḡalebe: Ar. Çokluk, kalabalık
g. (94/a11)
g.+den (102/b14)
g.+dür (78/a5), (96/b13)
ḡ. kıl-: Üstün gelmek, yenmek
g.-dı (76/b14), (87/b10)

ḡālib: Ar. Üsttün gelen, yenen
g.+dür (92/b15)

ḡālîz: Ar. Kaba, nezaket dışı
g. (97/b15)

ḡarâ'ib: Ar. Tuhaf, şaşılacak şeyler
g. (98/a1)

ḡarb: Ar. Batı, günindi
g.+a (90/b9)
g.+den (73/a1)

g.+ı (92/b6)
g.+ında (79/a13), (93/b5), (99/a2), (91/b11)
g.+i (72/b11), (83/a4), (95/a4), (96/a3), (72/b13)
g.+inde (98/b14)
g.+iyyesine (95/a12)
g.+unda (88/b14)

ḡarîb: Ar. Acayip
g. (103/a6), (79/a8), (97/a3), (97/b13)
g.+ler (74/a1)

ḡarîbe: Ar. Batı
g.+sinde (82/b3)

ḡavḡa: Far. Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, münazaa
g. (94/a13)
g.+dur (94/a13)
g.+sıdur (94/a14)

ḡayb: Ar.
g. it-: Yitirmek
g.-erler (88/a13)

ḡāyet: Ar. Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde
g. (72/b6), (89/a7), (91/a1), (92/a11), (95/b1)
g.+de (103/b4), (104/a4), (86/a12), (88/b5), (91/b1), (93/b7), (99/a14)

ḡayr: Başka, diğer
g. (101/a1),
g.+ı (71/a12), (101/b5), (71/a1), (82/a2), (84/a8), (89/b4)
ḡ.-ı fethâ: Başka delik
g.+dan (71/b5)
ḡ.-ı yer: Başka yer
g.+de (84/a8)

ḡazel: Ar. Kurumuş ağaç yaprağı
g.+i (104/b14)

geç-: Bir yerden başka bir yere gitmek

g.-er (83/b5),(101/a2), (103/a10)

g.-erler (83/a4),(95/b4), (95/b5)

g.-irdiler (82/b14)

g.+en (79/b7)

geçür-: Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak
g.-di (81/a2)

gel-: Ulaşmak, varmak

g. (81/b5)

g.-di (73/b10), (78/b4)

g.-dikde (71/b1)

g.-diler (86/b9)

g.-dün (81/b4)

g.-e (100/b1), (97/b13)

g.-en (85/b7)

g.-icek (71/b7), (74/b4)

g.-mekde (87/a9)

g.-men (80/a4)

g.-mezler (86/a3)

g.-miş (101/b8)

g.-se (77/b8)

g.-ür (100/a11), (72/a13),

(73/a1), (73/b6), (78/a2),

(84/a3), (85/b14), (85/b8),

(90/a1), (90/b7), (91/b4),

(93/a14), (95/b15), (96/a13),

(97/a12), (99/a10),(103/b15),

(71/b10), (75/b14), (75/b7)

g.-ürdi (86/b12)

g.-ürler (104/b11), (104/b9),

(105/b11), (74/b9)

g.-ürlermiş (74/b11)

gemi: Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine

g. (79/b13)

g.+den (79/b6)

g.+lerden (83/a4)

g.+leri (74/a15)

g.+yle (88/b5), (95/b5)

ger: Far. Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet
g. (77/b3)

gerçi: Far. Her ne kadar, ise de, vakıa
g. (89/a8)

gerek: İcap
g. (71/a8), (87/a9)
g.+i (101/a3)
g.+li (87/a11)

gergedân: Far.Gergedangillerden, sıcak ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde bir veya iki boynuzu bulunan, kalın derili, saldırgan bir hayvan
g. (102/a4), (103/a7)

getür-: Gelmesini sağlamak
g. (80/b3)
g.-di (79/a15), (81/b12), (81/b8), (81/b9)
g.-e (105/b13)
g.+mekden (80/b8)
g.-mişdür (80/a2)
g.-mişler (71/a7), (73/b4), (101/b7)
g.-seler (75/a7)
g.-üler (101/a6)
g.-ürdi (84/b5)
g.-ürler (102/b6), (105/b14), (88/b4), (88/b6)
g.-ürlerdi (84/b5)

geyik: Geyikgillerden, erkeklerinin başında uzun ve çatallı boynuzları olan memeli hayvan
g. (100/a9), (99/b8)
g.+i (104/a6), (100/a5)
g.+ler (100/a5), (100/a5)

gez-: Hava alma, hoş vakit geçirme vb. amaçlarla bir yere gitmek, seyran etmek
g.-erken (78/b8)
g.-erler (100/a7)

gibi: -e benzer

g. (100/a6), (100/a7),
(103/b4), (103/b6), (104/b13),
(104/b4), (105/b10), (105/b9),
(105/b9), (74/b13), (75/a12),
(75/b9), (76/b11), (76/b5),
(77/b6), (78/a9), (79/b5),
(80/a13), (82/b5), (83/a3),
(84/a1), (84/a11), (84/a4),
(84/a8), (88/b10), (88/b15),
(93/a15), (93/b11), (93/b14),
(93/b15), (94/b5)
g.+dür (100/a14), (103/b5)

gice: Genellikle saat 22'den itibaren
gün ağarınca kadar geçen
süre, tün, şeb
g. (103/a8), (78/b14), (87/b9),
g.+yle (99/a7)

giç-: Bir yerden başka bir yere gitmek
g.-er (83/a8)

giñ: Geniş

g. (100/b5), (84/a3), (88/a8)
g. (82/a14), (98/a12),
(100/b5), (84/a3), (88/a8)
g.+dür (94/a7)

gir-: Dışarıdan içeriye geçmek

g.-e (101/b10)
g.-er (77/a12), (90/a15)
g.-erdi (94/a15)
g.-mez (89/a5)
g.-miş (101/b11), (101/b9),
(105/b5)
g.-se (74/b15)
g.-üb (74/b9)
g.-ür (104/a14), (96/a13),
(98/b1), (98/b15), (74/B,4)

git-: Bir yere doğru yönelmek

g.-diler (81/a10)
g.-e (87/a5), (88/a2)
g.-emez (89/b2)
g.-er (100/a11), (101/b9),
(101/b11), (102/b12),

(105/a5), (105/b7),
(105/b8), (91/a10) (71/b11),
(71/b5), (72/b14), (75/a15),
(77/a1), (83/a14), (83/b5),
(84/a8), (86/a1), (87/a8),
(88/a12), (88/b4), (89/b11),
(90/b9), (92/a6), (92/b3),
(93/a12), (95/b15), (99/a12)
g.-erler (105/b12), (83/a12),
(84/a12), (89/a6)
g.-mekde (87/a9)
g.-miş (80/a8)

giy-: Örtünüp korunmak için bir şeyi
vücuduna geçirmek
g.-erler (89/b8)

giyinmek: Giymek

g.+e (88/a13)

göbek: İnsan ve memeli hayvanlarda
göbek bağının düşmesinden
sonra karnın ortasında bulunan
çukurluk
g.+inde (100/a6), (100/a9)

gögercin: Güvercingillerden, hızlı ve
uzun zaman uçabilen, kısa
vücutlu, sık tüylü, evcilleşmiş
birçok türü bulunan, yemle
beslenen bir tür kuş
g. (78/b10)

gögüs: Vücudun boyunla karın
arasında bulunan ve kalp,
akciğer vb. organları içine alan
bölümü
g.+ü (71/a3)

gök: Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe
gibi kapanan boşluk, gök
kubbe, sema
g. (78/b11)
g.+e (73/a3)
g.+den (71/a7), (73/b10)

gökçek: Güzel, sevimli

g. (100/b6), (103/b11),
(72/b4), (74/a4), (74/b10),
(75/a13), (75/b6), (76/a1),
(76/b13), (77/a11), (77/a8),
(78/a3), (79/a9), (80/b13),
(81/b11), (82/a7), (82/a9),
(85/a12), (85/a6), (86/a14),
(89/b10), (91/a11), (91/a9),
(92/a4), (93/b9), (94/a2),
(98/a2), (98/a4), (99/b14)
g.+dür (72/a6), (81/b1),
(83/b12), (98/b7)
g.+likde (83/b7)

göl: Oluşması genellikle tektonik,
volkanik vb. olaylara bağlı
olan, toprakla çevrili, derin ve
geniş, tuzlu veya tuzsuz
durgun su örtüsü
g. (100/a12), (100/a13),
(104/b2), (72/a8), (76/b10),
(76/b11), (77/a13), (77/b1),
(77/b2), (87/b3), (87/b6),
(99/b7), (99/b7)
g.+de (104/b3), (72/a9),
(76/b10), (84/a6), (87/b4),
(87/b4), (87/b7)
g.+deki (86/b12)
g.+den (87/b1)
g.+dür (95/b5)
g.+e (100/a13), (87/b1),
(95/b11), (95/b7), (95/b9)
g.+i (87/b3)
g.+ler (82/b13), (84/a5),
(87/a15)
g.+leri (86/b1), (95/a10)
g.ü (76/b10)
g.+üdür (87/b1)
g.+ün (104/b2), (95/b10)
g.+ünde (95/b12)

gölge: Saydam olmayan bir cisim
tarafından ışığın
engellenmesiyle ışıklı yerde
oluşan karanlık
g. (82/b10)
g.+si (80/a14)

göm-: Yerin altına koyarak üstünü
toprakla örtmek
g.-mezler (104/b1)

gör-: Göz yardımıyla bir şeyin
varlığını algılamak, seçmek
g.-di (78/b8)
g.-diler (79/a2)
g.-düm (71/a13)
g.-memişdür (75/a1)
g.-memişim (71/a14)
g.-eler (99/a13)
g.-miş (92/a10), (92/a12)

göre: Bir şeye uygun olarak, bir şey
uyarınca, gereğince
g. (87/a12)

görün-: Görülür duruma gelmek,
görülür olmak, gözükmek
g.-mez (79/b7)
g.-ür (102/a5), (82/b6)

götür-: Taşımak, ulaştırmak veya
koymak
g.-diler (78/b7)
g.-eyim (80/b2)
g.-üler (105/b10)
g.-ürler (99/b11)
g.-ürlerdi (78/b6)

göz: Görme organı
g.+i (78/b11)

gözlü: Gözü olan
g.(99/b15)

gözsüz: Gözü olmayan
g.+e (73/b14)

gözük-: Görünmek
g.-ür (95/b13)

ğurabā: Ar. Fakirler, kimsesizler
g. (74/a11)

guristān: Ar. Mezarlık, kabristan
g.+dur (74/a1)

ğute: Far. Suya dalma, suya bir kere dalıp çıkma
g. (71/b4)

gül: Far. Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği
g. (85/b11), (85/b11)

güle güle: Gülererek.
g.(100/b4), (100/b4)

gülistân: Far. Gül bahçesi
g. (80/a9)

gümüş: Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element
g. (104/a1), (105/b9), (93/b13), (99/a4), (99/b12)
g.+e (82/b3)
g.+le (102/b8)

gümüşe: Gümüşe benzer
g.+dür (101/a14)

gümüşgân: Gümüş madeni kaynağı, ocağı
g. (89/a10), (89/a8)

gün: Yer yuvarlağının kendi ekseninde etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre
g. (80/a13), (81/a13), (84/a12)
g.+de (101/b15), (74/a10), (78/a14), (82/b11), (84/a10)

gündüz: Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü
g. (103/a9), (87/b9), (99/a7)

güneş: Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi

g. (102/a5), (103/a10), (86/b12)

günlük: O günkü, o günle ilgili
g. (100/b13), (101/a12), (101/a4), (80/a14), (85/b7), (98/b12)

güzel: Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı
g. (103/a2), (103/b12), (83/b7), (85/b6), (96/b1), (98/b6)

güz: Sonbahar
g. (85/a13)

-H-

haber: Ar. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık
h. (100/b4), (75/b15)

h. eyle-: Haber vermek, bildirmek
h.-di (72/b1)

h. vir-: Haber etmek, bildirmek
h. (81/b5)
h.-di (94/b2)

hâcet: Ar. Herhangi bir şey için gerekli olma, gereklilik, lüzum
h.+i (75/b13)
h.+ini (75/b15)

hadd: Ar. Sınır, uç.
h.+ı (72/a6), (83/b2)
h.+dur (83/b14), (102/b8)

hafr: Ar. Kazma, kazılma
h.a (72/a13)

hafta: Far. Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem
h. (89a6)

ḥāl: Ar. Oluş, keyfiyet, durum

h.+de (102/b1),
(71/a14),(72/b3), (72/b2),
(73/b8), (75/b6), (76/a10),
(77/a1), (77/a9), (78/a9),
(78/b1), (78/b2), (79/b5),
(81/a10), (82/a15), (82/b6),
(85/a11), (85/b10), (86/a8),
(88/a14), (90/b10), (91/b15),
(91/b9), (94/a14), (96/a8),
(96/b11), (96/b2), (97/b9)
h.+inde (89/a11)

ḥalāyık: Ar. Kadın köle, cariye

h. (105/a7), (86/b9), (93/a13)
h.+dan (101/b6)

ḥalīc: Ar. Pamuk eğiren

h. (82/b6), (82/b7), (83/a8)
h.+dür (82/b8)

ḥalīfe: Ar. Hz. Muhammed'in vekili
olarak Müslümanların
imamlığını ve din
koruyuculuğunu yapmakla
görevli kimse

h. (78/a11), (80/a2), (80/b13)
h.+i (78/a10)

ḥalk: Ar. Aynı ülkede yaşayan, aynı
kültür özelliklerine sahip olan,
aynı uyruktaki insan
topluluğu, folk

h. (101/a15), (75/b11),
(80/a3), (85/a5), (89/a11),
(93/b15), (97/a4), (99/a6)
h.+dan (79/b1)
h.+dur (89/a11), (92/b7)
h.+ı (100/a7), (101/a3),
(101/b14), (103/a1),
(103/b13), (104/a10),
(104/a15), (104/a2), (104/a8),
(105/b10), (105/b12), (72/b7),
(74/a11), (76/b15), (80/a3),
(80/b15), (81/a10), (82/a5),
(82/b6), (83/b8), (85/b15),
(86/a13), (89/a5), (89/b7),

(92/a2), (92/a8), (92/b6),
(93/a9), (94/b15),(95/a15),
(96/b1), (97/b12), (97/b15),
(97/b4), (99/b9), (91/a2)

h.+ına (105/b7), (92/b15),
(80/a8)

h.+ını (80/a8),(78/b14)

h.+ınun (101/b12), (98/b3)

h.+a (88/a3)

h.+u (104/b15)

h.+un (94/b10)

ḥalvīnī: Far. Tebriz'de kayısıya verilen
özel ad.

h. (97/b6)

ḥammām: Ar. Yıkanılacak yer, yunak,
ısıdam

h. (74/b2), (74/b7), (79/b15),
(80/a4), (80/a8), (74/b5)

h.+cı (80/a5)

h.+da (80/a4)

h.+dur (74/b5)

h.+ı (74/b2), (74/b5)

h.+lar (76/a14), (83/b13),
(96/a14)

h.+larda (71/b12)

h.+ları (103/a12), (74/b1),

(76/a7), (77/a12), (83/b8),

(84/b12), (85/b2), (86/a14),

(89/b6), (91/b12), (98/b1),

(98/b7), (99/a15)

h.+ların (79/b15)

h.+larına (90/b1)

h.+larını (97/a1)

ḥammām-ı lü'lü': el değmemiş, inci
gibi hamam

h. (74/b5)

ḥamur: Ar. Unun su veya başka
sıvılarla yoğrulmuş durumu

h. (100/b2)

h.un (79/a3)

ḥandaḥ: Ar. Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur
h. (73/b12), (84/a2), (91/a1)
h.+a (71/b10), (84/a3)
h.+da (73/b13)
h.+dan (71/b10)
h.+ı (104/a13), (75/b7), (87/a2), (90/a13), (93/a6), (96/a12), (97/a6)
h.+ına (104/a14)
h.+lu (84/b15)

ḥāne: Far. 1. Ev, konut. 2. Ev halkı
h. (79/b11)
h.+dür (85/a4)

ḥaps: Ar. Bir yere kapatıp salıvermeme
h. (72/b2)
ḥ. eyle-: Bir suçluyu hapisaneye koymak
h.-diler (72/b1)

ḥarāb: Ar. Bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, yıkkın, viran
h. (73/a2), (80/b11), (82/b6), (88/b11), (89/a15)
h.+dur (72/b3), (73/b8), (78/b2), (81/a6), (82/a15), (90/b10), (91/b9), (94/a14)
h.+ı (94/a8)
ḥ. eyle-: Harap duruma getirmek
h.-di (94/b5)
ḥ. kıl-: Harap duruma getirmek
h.-dı (94/b5)
h.-dılar (85/b10)
ḥ. ol-: Harap duruma gelme
h.-a (80/b6)
h.-dı (94/b2)
h.-dığından (91/a11)
h.-miş (88/b1)
h.-mişdur (90/b11)

ḥarāmī: Ar. Hırsız, haydut, eşkıya
h. (88/a1), (89/a2)
h.+si (89/b1)

ḥarāmīlik: Ar. Hırsızlık, haydutluk
h.+a (89/a9), (89/a6)

ḥarb: Ar. Savaş
h.+le (102/a13)
h.+lu (103/b9)

ḥarc: Ar.

ḥarc it-: Harcamak
h.-digini (92/b1)

ḥ. eyle-: Harcamak
h.-di (79/a13), (79/a14), (92/a13)
h.-miş (92/a14), (92/a9)

ḥāric: Ar. Dış, dışarı:
h.+e (76/b7)
h.+inde (76/a9)

ḥarīr: Ar. İpek
h. (93/a11), (93/b1)

ḥaṣār: Ar. Herhangi bir olayın yol açtığı kırılma, dökülme, yıkılma gibi zarar
h. (78/b4)

ḥāṣıl: Ar. Olan, ortaya çıkan, görünen.
h. (104/a12), (104/a7), (89/a8)
ḥ. ol-: Ortaya çıkmak, türemek
h.-mazlar (89/a9)
h.-ur (100/b1), (104/b11), (76/b11), (87/b8), (91/b1), (92/a5), (92/b14), (99/b8)

ḥaṣīn: Ar. Sağlam, müstahkem
h.+dur (77/a4)
h.+i (86/a3)

ḥaṣır: Ar. Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü
h.+ı (80/a10)

ḥaṣṣīn: Ar. Sağlam, müstahkem
h. (98/a15)

ḥaṣṣla-: Bir şeyi kaynar suya
daldırmak
h.-r (74/b3)

ḥaṣmetlü: Görkemli
h.+dür (91/a2)

ḥātır: Ar. Düşünme, akılda tutma,
hafıza, zihin, akıl, yâd
h.+ı (83/a1)

ḥatt: Ar. Çizgi.
h.+ı (103/a9)

ḥātūn: Kadın
h. (78/b11), (78/b6)
h.+mun (74/a10)
h.+ları (103/a1), (85/a6),
(86/a14), (92/a2), (74/b12)

ḥavāric: Ar. Asiler, zorbalar
h.+dür (77/b12)

ḥavāyic: Ar. İhtiyaçlar, gerekli şeyler
h. (75/b11)

ḥavz: Ar. Su biriktirme, yüzme,
çevreyi güzelleştirme vb.
amaçlarla altı ve yanları
mermer, beton vb.
şeylerden yapılarak içine su
doldurulan, genellikle üstü
açık yer
h.+a (74/b3)

ḥayāt: Ar. Canlı, sağ olma durumu
h.+ında (75/a6)
h.+ları (75/a10)

ḥayli: Far. Çok
h. (93/b11), (81/,4)

ḥayrān: Ar. Çok beğenen, hayranlık
duyan
h. (103/a8)

ḥayrlu: Ar. Yararı, hayrı olan
h. (76/b4)

ḥayz: Ar. Kadınlarda aybaşı.
h. (78/b6), (78/b7)
h.+ına (78/b11)

ḥazır: Ar.
ḥ. eyle-: Bir şeyi kullanılacak,
yararlanılacak duruma getirmek
h.-di (81/b7)
h.-diler (81/b15)

ḥazīne: Ar. Değerli eşya yığını, büyük
servet
h.+sidür (80/b7)

ḥāz: Ar.
ḥ. kıl-: Kirllemek, pislemek
h.-dı (86/b3)

helāk: Ar.
h. ol-: Yok olmak, ölmek
h. (79/a6)

hem: Far. Bir kimseyi uyarmak, bir
şeyi açıklamak veya anlamı
güçlendirmek için “özellikle,
zaten, bir de, şurası da var ki”
anlamlarında kullanılan bir söz
h. (81/b2), (81/b2), (81/b2),
(81/b2), (81/b3)

hemān: Far. Çabucak
h. (105/b13), (78/b12),
(82/a15), (87/a8)

henüz: Far. Az önce, daha şimdi, yeni
h. (73/b11), (89/b12), (94/b1)

her: Far. Önüne geldiği ismin
benzerlerini “teker teker hepsi,
birer birer hepsi, birer birer

- tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz
h. (100/a15), (100/b12), (100/b3), (101/b14), (101/b9), (102/b14), (102/b4), (102/b8), (103/a14), (103/a2), (72/b10), (74/a3), (74/a9), (74/b15), (75/a5), (75/a8), (75/b13), (75/b3), (75/b9), (77/a15), (77/a7), (77/b7), (78/b15), (80/a4), (80/a6), (81/b15), (81/b7), (82/b7), (84/a11), (84/b2), (85/b3), (85/b7), (86/a12), (87/a1), (87/b14), (87/b14), (87/b2), (87/b7), (88/a1), (88/a11), (88/a5), (88/a6), (89/a13), (90/a5), (90/b13), (91/a12), (91/b3), (92/a1), (93/b8), (94/a4), (95/a2), (95/a5), (95/b3), (95/b8), (97/b13)
- hergiz:** Far. Asla, katiyyen, hiçbir vakit, hiçbir surette
h. (101/a14), (71/a12), (75/a9), (82/b15), (87/b10)
- hesāb:** Ar. Alacaklı veya borçlu olma durumu
h. (83/a14)
h. eyle-: Hesap etmek
h.-diler (80/b7)
- hevā:** Ar. Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı
h.+sı (100/b6), (72/b9), (76/a7), (77/b13), (80/b14), (81/b1), (84/b9), (86/a10), (86/b4), (86/b9), (95/b3), (96/b13), (97/a7), (98/73), h.+sından (85/a12)
- heybetlü:** Ar. Korku ve saygı uyandıran görünüşlü, mehabetli
- h.(71/b6), (103/b9)
- hıṣār:** Ar. Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale
h.+lar (86/b15), (87/b15)
- hıṣm:** Far. Kızgınlık, öfke
h. (81/B,4)
- hıyār:** Ar. Kabakgillerden, uzun, iri meyveli, sürünge, bir yıllık otsu bir bitki
h. (103/b2)
- hiç:** Far. Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz
h. (100/a12), (100/a15), (100/b15), (100/b4), (101/a1), (101/a15), (101/a6), (103/b8), (104/a1), (90/b4), (95/b15), (72/a9), (72/b6), (73/a5), (74/a13), (75/b2), (76/a6), (76/b11), (76/b5), (76/b6), (77/a2), (77/b8), (85/a15), (88/a13), (89/a5), (89/b13), (90/a11), (92/a5), (96/a11), (96/a5), (96/b6), (97/a4), (97/a9), (97/b4)
- hikāyet:** Ar. Hikayeler
h. (79/a7), (92/a8)
- Hilāfet:** Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapma durumu
h.- **Mehdī:** (76/a3)
- hiṣāb:** Ar. Oranlama, tahmin
h. (101/b12)
- hiżmetkār:** (Ar.+Far.) Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak
h. (80/a4)

hokka: Ar. Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep konulan küçük kap
h. (92/a15)

horos: Far. Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı
h. (104/b4)

hoş: Far. Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren
h. (80/b15), (86/b7)

hüb: Far. Güzel, hoş, iyi
h. (100/b6), (101/b10), (72/b8), (75/b6), (80/b14), (82/a7), (82/b14), (84/a5), (85/b11), (85/b3), (86/b2), (86/b7), (86/b9), (89/b9), (93/a9), (96/b1), (97/a15), (98/73), (99/b9)
h.+dur (100/a10), (102/b5), (103/a2), (86/b4), (89/b6), (93/a5), (93/a7), (98/a6), (99/a15)

hukemâ: Ar. Hakimler. alimler, bilginler
h. (80/a1)

hulku: Ar. Huylu, tabiatlı
h. (97/a4)
h.+dur (75/b12)

hün: Sofra
h. (74/a11)
h.+lar (73/b11)
h.+uñ (73/b11)

hünrî: Far. Kan dökücü, kan döken
h. (89/a2)

hurma: Far. Palmiyegillerin eski çağlardan beri Kuzey Afrika'da kültürü yapılan, yemişlerinden yararlanılan,

gövdesi uzun, yaprakları büyük ve dikenli bir ağaç
h. (81/a4), (82/a4), (82/b11), (88/b3), (89/a3), (89/a4), (97/a10)
h.+da (82/a9)
h.+sı (80/a10), (82/a7)
h.+yı (82/b2)

hurrem: Far. Taze
h. (82/b14)

hüy: Far. İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat
h. (98/a7)
h.+ı (80/b15)
h.+lu (103/a1)

hücûm: Ar.
h. eyle-: Saldırmak
h.-di (78/b13)

hükm: Ar. Yargı
h.+ündedür (94/b10)
h. it-: Egemenliği altında bulundurmak
h.-erdi (90/a4)

hüner: Far. Beceri isteyen ustalık, beceriklilik
h. (86/b14)

hürmetlü: (Ar.+T) Saygılı
h. (78/a6)

-I-

ırak: Uzak
ı. (102/a1), (105/a13), (105/a5), (75/a1), (77/b5), (79/b2), (80/b4), (87/a6), (89/b12), (79/a11), (79/a8), (91/a6), (91/b4), (99/b11)
ı.+dan (88/b4), (90/b7)
ı.+dur (105/a8)

‘ırk: Ar. Kalıtsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu
1. (89/a1)

ırmak: Çoğunlukla denize dökülen, özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir
1. (101/a2), (101/a9), (102/b1), (103/b10), (103/b14), (104/b13), (71/a9), (71/b7), (71/b9), (75/b7), (77/a14), (77/a15), (77/b1), (81/a1), (82/b14), (83/b13), (84/b7), (86/b11), (87/b1), (90/a15), (90/b6), (91/a7), (91/a7), (91/a8), (91/b4), (93/a5), (93/b2), (98/b10)
1.+a (71/b9), (81/a3), (104/a14)
1.+da (83/b14)
1.+dan (90/a1)
1.+dur (71/b7), (71/b7), (79/b11), (79/b9), (82/b8)
1.+ı (101/a2), (104/a10), (73/b6), (76/a4), (77/a15), (83/b13), (95/a5), (95/a6), (95/a7), (95/a8), (95/b8), (95/b8), (95/b8), (96/a13), (98/a14), (99/a8)
1.+ıdur (73/b5)
1.+ın (93/b4), (105/b14)
1.+ınuñ (95/a4), (95/a7), (95/a8), (104/b12)
1.+ıyla (79/b8)
1.+la (86/b12)
1.+lar (100/a13), (71/b11), (77/b14), (85/b6), (87/a13), (87/a15), (87/b2), (89/b8), (92/b11), (95/a5), (95/b11), (98/b15)
1.+lardur (95/b9)
1.+ları (100/b11), (100/b6), (105/b3), (86/a12), (90/b6), (94/a2), (95/b7), (96/b6), (97/b10),

(99/a3)
1.+un (81/a4)

ısıtmalu: Isıtma işi yapılan
1.+dur (84/b9)

issi: 1. Sıcaklık, hararet. 2. Sıcak
1. (103/a8), (104/b8), (105/a10), (105/b10), (81/b5), (82/a14), (89/b6), (90/a10), (97/a8)
1.+dur (88/b5)

issuz: Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها, yaban
1. (95/a3)
1.+ı (94/a8)

-i-

i-: Cevheri fiil; i-sa, i-miş, i-di vb.
i.-di (71/a6), (78/b3), (82/a2), (86/b7), (87/b9), (90/a3), (98/a1), (87/b12)
i.-miş (79/b15), (82/a12), (88/b1), (93/b10), (94/a11), (96/b12), (97/b14), (75/b6)

‘ibâdet: Ar. Bir dinin buyruklarını yerine getirme
i. (75/b14)
i.+e (79/a10)

‘ibâdetgâh: (Ar.+Far.) Tapınak
i.+ıdur (73/a14)

‘ibâdet: Ar.
i. it-: Bir dinin buyruklarını yerine getirmek
i.-er (75/b14)

ibik: Horoz, hindi vb.nin tepesinde bulunan kırmızı deri uzantısı
i.+i (104/b4), (104/b4)

ibrişîm: Far. Kalınca bükülmüş ipek iplik
i. (86/a15)

i.+den (104/b12), (86/a7),
(89/b12), (99/b13)
i.+in (104/b13)

ibtidā’: Ar. Önceleri, en önce, ilk önce

i.+sı (105/b1)
i.+sından (91/a7)

iç: Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil

i.+i (97/b11), (85/a10)
i.+inde (101/a13), (103/b3),
(105/a3), (77/b14), (87/a10),
(87/a12), (88/b15), (90/a15),
(90/b3), (92/a15), (96/a11),
(99/b15)
i.+indeki (105/b7)
i.+inden (83/a8), (86/b11)
i.+ine (100/b3), (100/b4),
(101/b8), (96/a13)

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i.-se (97/a12)

içerük: Bir şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva, mazruf
i.+de (103/a4)

içün: Amacıyla, maksadıyla
i. (79/b14), (86/b6)

içür-: İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak
i.-ürdi (79/a4)

ihtilâf: Ar. Ayrılık, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık
i. (84/a15)

ihtiyâr: Ar.

i. **kıl-:** Seçme, seçilme
i.-dı (86/b4)

ihvân: Ar. Sadık, samimi, candan dostlar
i.+a (97/A,7)

iken: Esnasında
i. (77/b3)

iki: Birden sonra gelen sayının adı.

i. (100/a6), (101/b2), (101/b8),
(101/b9), (103/a7), (105/b15),
(71/a2), (71/a2), (71/a5),
(71/a5), (71/a9), (71/b3),
(72/a12), (72/b4), (73/a9),
(73/b7), (74/a10), (76/a5),
(76/b7), (77/a14), (77/a7),
(78/a10), (78/a14), (78/a6),
(79/a5), (79/b12), (79/b3),
(79/b4), (79/b7), (81/a4),
(82/b8), (82/b9), (87/a5),
(87/a8), (87/b4), (87/b9),
(88/a14), (89/b1), (92/a13),
(92/b2), (92/b4), (93/a3),
(93/b2), (93/b9), (95/a11),
(95/a12), (95/b4), (98/a14),
(98/b12)
i.+dür (71/a3), (83/b3)
i.+si (83/a15), (93/a4)
i.+sinün (87/b3)

ikinci: Sırada önem bakımından birinciden sonra gelen
i. (71/b15), (80/a5), (84/a12)
i.+si (88/a3)

iklîm: Ar. Ülke, diyar

i. (100/b9), (101/a3), (83/b11),
(88/b12), (89/a13), (98/a11),
(98/b11), (99/b3), (99/b5)
i.+de (100/a8), (100/b8),
(101/a10), (101/b13), (101/b7),
(102/a2), (89/a4), (98/b10),
(99/a10), (99/a3)
i.+dür (100/b10), (76/b4),
(81/a8), (88/a8), (89/b2),
(94/a2), (94/a8), (95/a1),
(96/a3), (98/a12), (98/b6),
(99/b3)
i.+e (101/b9), (80/a15),
(98/b15), (99/a10)
i.+i (88/b10), (89/b3), (98/b1),
(83/a14)

i.+idür (99/b5)
i.+inde (105/a11)
i.+inden (89/a10), (98/b5)
i.+ine (101/b11), (89/a5)
i.+inüñ (101/a7), (103/b7),
(104/a7), (87/b13),
(88/b11), (88/a7), (92/b8),
(97/a8), (98/a11), (98/b14),
(98/b3), (99/a1)
i.+iyle (101/a7)
i.+leri (99/a13)
i.+lerinde (89/a2)
i.+lerle (100/b8)
i.+ün (100/a7), (102/a6),
(88/b6), (92/b9), (99/a4)
i.+ünde (86/b14)
i.+üyle (88/a7)

il: 1. Diyar, iklim, memleket, ülke,
yurt, vilâyet. 2. Halk, ahali,
kendisine yabancı olanlar,
başkası.
3. Hısım, akraba, yabancı
olmayan, dost, yâr. 4. Oba,
aşiret.
i.+dürler (76/b12), (75/b3)

ilt-: Götürmek, yerine ulaştırmak,
eriştirmek
i.-ürler (75/a2), (95/b3)

ile: Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, beraberlik, araç,
neden veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarayan bir
söz
i. (80/a9), (99/b12)

ilik: Kemiklerin iç boşluklarını
dolduran yağlı madde
i.+in (79/a3)

illâ: Ar. Ne olursa olsun, hangi şartta
olursa olsun, her hâlde, ille,
illaki
i. (73/a6)

‘ilm: Ar.

i-i tābūt: Musa peygambere
gelen kutsal emirlerin
konulduğu sandık
i. (90/a3)

iltifāt: Ar.

i. eyleme-: İlgilenmek, saygı
göstermek
i.-di (80/b11)
i. kıl-: beğenmek, rağbet etmek:
i.-miş (92/a11)

imāmet: Ar. İmamlık
i. (73/a12)

imāret: Ar. Yoksullara yiyecek
dağıtmak üzere kurulmuş hayır
evi.
i. (102/a8), (78/b2), (80/b11),
(80/b4), (81/b2), (82/b10),
(83/a7), (84/a14), (85/b8),
(86/a3), (90/a12), (92/a11),
(92/a13), (92/a14), (92/a15),
(92/a9), (98/b14)
i.+de (82/a9), (83/a5), (92/b1)
i.+den (105/a7)
i.+dür (83/a6), (83/b4),
(88/b11), (96/b3)
i.+e (94/b1)
i.+i (74/a3), (97/b4)
i.+ler (80/a12), (87/a15),
(93/b8), (99/b2)
i.+leri (102/b7), (103/a13),
(104/a3), (104/a5), (82/a8),
(88/a11), (92/b9), (95/a13)
i.+lerinün (85/a15)
i.+siz (88/b12)
i-i ‘āliyye:
i. eylemek: Bayındır hale
getirmek
i.+e (92/a8)
i. kıl-: Bayındır hale getirmek
i.-miş (91/a12)
i. ol-: Bayındır hale getirmek
i.-mayacaktır (94/b6)
i.-maz (80/a13)

iñ: Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşısı
i. (100/b14)
i.+i (101/b2), (101/b4), (73/a9), (79/a10), (85/a10), (96/a10)
i.+ine (72/a7)
i.+lü (101/b1)

in-: Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek
i.-dikçe (87/b5)
i.-se (71/a8)

incir: Far. Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç
i. (103/a15), (75/b10), (76/a13), (93/b6), (97/a8)
i.+dür (76/b2)

indür-: Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak
i.-ürlerdi (78/b6)
i. (86/a11)

inşâllahu teâlâ: “Yüce, ulu Tanrı dilerse, Tanrı nasip ettiyse” anlamlarında dilek anlatan bir söz
i. (105/b1)

intihâ: Ar. Son bulma, nihayet etme
i.+sına (91/a8)

ir-: Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek
i.-ür (71/a5)

iriş-: Ulaşmak, yetişmek.
i.-ür (102/a7), (101/b10)
i.-di (72/a15), (94/a13)
i.-ecek (90/b7)
i.-mez (102/a9)

İslâm: Ar. Hz. Muhammed’in yaydığı din, Müslümanlık
i. (87/b10)
i.+a (78/b1)
i.+da (81/a15), (85/b10)
i.+dan (90/a4), (91/a3)

issi: Sahip, malik
i.+den (71/a15)

iste-: İstek duymak, arzulamak
i.-di (72/a15)

işit-: Kulakla algılamak, duymak
i.-diler (79/a2)

işle-: Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek
i.-rdi (71/a1)
i.-rler (97/a3)

işlet-: İşlemesini sağlamak, çalıştırmak
i.-ürler (89/a12)

işlen-: İşleme işi yapılmak
i.-mez (102/a1)
i.-mişdür (71/a4)

işret: Ar. İçki içme
i. (79/b10)
i.+lerdür (85/a5)
i.+de (83/a1)

işretçi: Ar.+T İçki içen veya dağıtan
i. (92/a2)
i.+lerdür (85/a5)

işrethâne: Ar. İçki içilecek yer
i. (79/b10)

i’tidâl: Ar. Aşırı olmama durumu, ılımlılık, ölçülülük
i.+çidedür (95/b3)

-K-

ķabr: Ar. Mezar, sin
k.+i (73/b1), (73/b2)

k.+ine (74/a10)
k.+idür (74/a10)

ķabûl: Ar.

k. ķıl-: Bir öneriyi uygun bulma, onaylama
k.-dı (78/b10)
k.-ır (78/b10)

ķaç: Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı
k. (105/a6), (90/, (90/b11)

ķaçan: Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman, vakta ki, nasıl, ne suretle, ne vakit
k. (101/b9), (102/a4), (74/b14), (75/a7), (76/a2), (76/b13), (77/b5), (78/b5), (80/a15), (96/a1), (97/a11)

ķadar: Ar. Ölçüsünde, derecesinde
k. (100/b1), (100/b15), (101/b15), (102/a13), (102/b11), (102/b12), (102/b6), (103/a2), (104/b5), (105/a1), (105/a4), (105/a5), (72/b6), (75/a14), (80/a1), (80/a3), (89/b10), (91/b12), (97/b13)
k.+ı (83/a11)
k.+ınca (84/a11)

ķadîm: Ar. Başlangıcı olmayan, eski, ezelî
k. (81/a5), (90/b10), (91/b14), (93/a7), (94/a9)
k.+de (91/b8)
k.+dur (96/a6)
k.+dür (84/a15)
k.+ül (87/b9)

ķadîmü'z-zamân: Ar. Eski zamanlar
k. (95/a11)

ķâfiyelü: Ar. Uyaklı.

k. (95/b14)

ķâfur: Ar. Uzak Doğ'da yetişen bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, ıtırı kuvvetli bir madde
k. (103/a8), (104/b8), (105/b9)

ķâğid: Far. Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak
k.+dan (102/b9)

ķâ'ide: Ar. Esas, temel
k. (88/B,1)

ķaharân: Ar. Kahharcasına, yok edercesine
k. (78/a12)

ķal-: Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek
k.-an (80/a8)
k.-ıcak (90/b8)
k.-mış (82/b1), (92/a10)
k.-mışdur (82/b6)
k.-ur (82/b1), (86/a2), (87/b4), (90/b7)

ķal' a: Ar.Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen
k. (76/b5), (78/b13), (87/a10), (87/a2), (87/a3), (87/a7), (87/a9), (95/a9), (96/a12)
k.+da (79/a7), (99/a12)
k.+dan (78/b6), (87/a10)
k.+dur (79/a7), (87/a4), (99/a11), (86/a3)
k.+i (78/b8)

k.+lar (83/b2), (86/b15),
(92/a15), (99/a11)
k.+ları (93/b7), (99/a2)
k.+nun (78/b12), (78/b12),
(93/b8)

k.+sı (71/b13), (75/b7),
(77/a4), (93/b8), (97/b8),
(98/a14)
k.+sıdur (79/a6), (99/a11)
k.+sından (79/a10)
k.+sını (87/a1)
k.+ya (78/b6)
k.+yı (78/b9)

kalun: Cisimlerde uzunluk ve
genişlik dışında üçüncü
boyutu çok olan (cisim), ince
karşıtı
k. (100/a5)

kamış: Buğdaygillerden, sulak, nemli
yerlerde yetişen, boğumlu,
sert gövdesi olan bitkiler
k.+ı (102/b12), (88/b3),
(89/b10)

kāmil: Ar. Yetkin, erişkin, eksiksiz,
ağırbaşlı, mükemmel.
k. (85/b4)

kān: Ar. 1.Bir şeyin menbai, kaynağı
2.Maden ocağı
k. (84/a8)
k.+e (77/b8),
k.+lar (76/b15),(91/b9)
k.+lardan (89/a8)

kanğı: İki veya daha çok şeyden bir
tanisini belirtecek bir cevap
istemek için kullanılan soru
sıfatı
k.+sı (102/a14)

kanķı: (bkz. kanğı)
k. (101/b11)

ķapı: Bir yere girip çıkarken geçilen ve
açılıp kapanma düzeni olan
duvar veya bölme açıklığı
k. (77/b7)

ķaplan: Kedigillerden, enine siyah
çizgili, koyu sarı postu olan,
Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı
hayvan
k. (99/b13)

ķapu: (bkz. ķapı)
k. (72/b12)
k.+dur (72/b12)
k.+lar (101/b8)
k.+larına (79/a15)
k.+larınun (79/a15)
k.+sı (100/a15), (100/a3),
(101/b8), (72/b12), (73/a10),
(73/a10), (84/a9)
k.+sıdur (72/b11)
k.+sında (103/a4), (76/a8)

kar: Havada beyaz ve hafif billurlar
biçiminde donarak yağan su
buharı
k. (85/a15), (89/a7)
k.+dan (97/b5)

ķara: En koyu renk, siyah, ak, beyaz
karşıtı
k. (101/a13), (72/a10), (83/a14),
(89/a1), (89/a3),
(99/b15),(75/a10)

ķarār: Ar.
k. tut-:Bir iş veya sorun
hakkında düşünülerek verilen
kesin yargılı olmak
k.-maz (72/a9)

ķaravaş: Cariye, hizmetli.
k.+dan (103/a3)
k.+lar (81/b10)

ķarbān: Far. Kervan
k. (89/b1)

kārbansarāy: Far. Ana yollarda
kervanların konaklaması için
yapılan büyük han
k.+larda (71/b12)
k.+ları (83/b9)

ķargil: Far. Kerpiç
k.+dür (90/a14)

ķa'r: Ar. Dip, derinlik
k.+ın (100/a12)
ķ.+ı (72/A,8)

ķarış: Parmaklar birbirinden uzak
duracak biçimde gergin duran
elde, başparmak ile serçe
parmağın uçları arasındaki
açıklık
k.+dur (103/b2)

ķarış-: İki veya ikiden çok şey bir
araya gelip birbirinin içinde
dağılmak, birbirinin içine
girmek
k.-ur (71/b9)

ķarpuz: Far. Kabakgillerden,
sürünge gövdeli parçalı sert
yapraklı, sarı çiçekler açan bir
bitki
k. (86/a13), (91/a9), (91/b5)
k.+ı (75/b8)

ķarşu: Bir şeyin, bir yerin, bir
kimsenin, esas tutulan
yüzünün ilerisi
k. (72/a8), (73/a1), (74/a10),
(81/a5)
k.+sında (104/b7)

ķaruş-: İki veya ikiden çok şey bir
araya gelip birbirinin içinde
dağılmak, birbirinin içine
girmek
k.-ur (73/b6), (79/b10),
(99/a10)

ķārvān: Far. Uzak yerlere yolcu ve
ticaret eşyası taşıyan yük
hayvanı katarı
k.+ı (94/a15)

ķaşaba: Ar. Şehirden küçük, köyden
büyük, henüz kırsal
özelliklerini yitirmemiş olan
yerleşim merkezi, belde
k. (102/a1), (81/a4), (91/a9)
k.+dur (95/a9)
k.+lar (76/a15), (77/b11),
(97/b7), (98/b15)
k.+lardan (101/b5), (89/b4)
k.+ları (100/b10), (84/b11),
(94/a4), (98/a10), (98/a12)

ķaşr: Ar. Köşk
k. (79/b3), (96/a10), (100/a15)
k.+lar (76/a13), (92/b11)
k.+ları (103/b11), (85/b2)
k.+ı (79/b4), (86/b5), (86/b7),
(80/b6)
k.+ın (100/b1)
k.+ını (79/b1)
k.+un (79/b2), (79/b3)
k.+ya (82/a9)

ķāšī: Far. İran'ın Kaşan şehrinde
yapılan bir çeşit çini
k.+den (92/b4)
k.+dür (85/b1)

ķat: Üst üste konulmuş şeylerden her
biri, tabaka
k.+ında (102/a4)

ķat-: Bir şeyin içine, üstüne veya
yanına, niteliğini değiştirmek
veya niceliğini artırmak için
başka bir şey eklemek,
karıştırmak
k.-dı (76/a12)

ķatır: Atgillerden, kısarak ile erkek eŖeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan
k. (81/b11), (92/a6), (94/b14)
k.+lar (92/a5)

ķattāl: Ar. Çok katlaten, öldürücü
k. (77/a14)

ķavim: Ar. Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine baēlı insan topluluēu, budun
k.+i (72/a7), (72/b15), (73/b7), (73/b8)
k.+inün (72/a9)

ķavl: Ar. Lakırtı, söz
k.+de (81/a7), (84/b1), (84/b1), (84/b1), (84/b2), (91/b6), (91/b7), (91/b7), (94/a10), (94/a9), (96/a7)

ķavun: Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, iri meyveli bir bitki
k. (86/a13), (91/b5), (95/b2), (96/a15), (96/b8), (97/b10)

ķaya: Büyük ve sert taş kütlesi
k. (87/a7)

ķayısı: Gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen, çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç
k. (97/b5)

ķayyum: Ar. Cami hademesi, müteveli
k. (80/a6)

ķaz: Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabancı veya evcil kuş
k. (81/b7)

ķaz-: Herhangi bir araçla topraēı açmak, oymak
k.-dı (72/a14), (81/a2)
k.-mıŖdur (90/a2)
k.-mıŖlar (71/a3), (92/a15)

ķaza: İlçe
k.+nun (82/b7)

ķāzim: Ar. Büyük şehir
k. (76/a11)

ķazmak: Topraēı kazıp kaldırma, düzeltme işi
k.+a (92/a8)

ķeçi: Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan
k. (89/a4)

ķemer: Far. İki sütun veya ayaēı birbirine üstten yarım çember, basık eğri, yonca yapraēı vb. biçimlerde bağlayan ve üzerine gelen duvar aēırlıklarını, iki yanındaki ayaklara bindiren tonoz bağlantı
k.+ler (97/a3)

ķemhā: Far. İpek kumaş
k.+lar (80/a9), (96/b12)

ķemter: Far. Eksik, noksan
k.+in (102/a6)

ķenār: Far. Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka
k.+dan (104/b11)
k.+ında (102/b15), (104/b12), (104/b2), (104/b6), (105/b14), (105/b4), (95/a7) (82/a8), (83/a10), (83/a7), (85/b13), (87/a15), (88/b2), (95/a5), (95/a6), (99/b7)
k.+ındadır (81/a11), (95/a5)

kendi: İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat
k. (94/a12)

kendü: (bkz. Kendi)
k. (79/b1), (79/b2), (89/a11), (90/a6), (94/b11)
k.+leri (99/a7)
k.+ni (100/b4)
k.+ye (79/b2)

kerem: Ar. Cömertlik, lütuf, bağış
k. (97/b5)

kerrât: Ar. Kereler, defalar
k.+la (102/a11)

kes-: Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak
k. (94/b3)
k.-di (76/a12)
k.-mişler (102/b9)
k.-üb (80/b8)

kesdir-: Kesme işini yaptırmak
k.-eyimz (80/b2)

kesil-: Kesme işi yapılmak
k.-mişdür (95/a2)

kesr: Ar. Çok çok olan, bol
k.+inü (90/a1)

kesret: Ar. Çokluk, bolluk
k. (105/a7)

kestâne: (Rum.) Kayıngillerden, ılıman iklimlerde yetişen, 25-30 metre kadar boylanabilen, kerestesi doğramacılıkta kullanılan bir orman ağacı
k. (100/b15), (103/b3)

kettân: Ar. Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç

yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki
k.+dan (89/b13)

kevâkib: Ar. Yıldızlar
k.+e (102/a3)

kez: Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere
k. (101/a3), (74/b15), (79/a14), (84/a10), (90/b11), (92/a12)

kıl-: Etmek, yapmak
k.-dı (76/a3), (76/b14)
k.-dılar (78/b13), (87/b12)
k.-madum (71/a12)
k.-mı (73/a12), (93/a8)
k.-mı (76/a5), (79/b7)

kır-: Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak
k.-dı (78/b14)

kırca: Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer
k. (96/a11)

kırañ: Kenar, kıyı, uç, sınır, etraf
k.+ı (82/b6)
k.+ında (73/b5), (74/b1), (95/a7), (95/a8), (95/a9)
k.+ındadır (82/a4)

kırk: Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı
k. (71/a11), (88/a5), (92/a10), (92/a12)

kısım: Ar. Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim
k.+dur (99/a8)

kış: Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman

dilimi, sonbaharla ilkbahar
arasındaki soğuk mevsim
k. (103/a10), (95/b11), (95/b9)

kıyâmet: Ar. Tek tanrılı dinlerin
inanışına göre dünyanın sonu
ve bütün ölülerin dirilerek
mahşerde toplanacağı
zaman, hesap günü, kıyamet
günü, mahşer günü
k. (72/b14)
k.+e (94/b5)

kıyâs: Ar.

k. it-: Karşılaştırmak,
oranlamak, örneklemek,
mukayese etmek
k. (80/a8)

kıy-: Acımadan vermek,
esirgememek, feda etmek
k.-madı (80/b10)

kıymetlü: Değerli

k. (100/a10), (102/a6),
(91/b10), (92/a6)

kız: Dişi çocuk

k. (79/a1)
k.+dan (103/a3)
k.+ı (78/b14), (78/b7)
k.+ından (91/a4)
k.+ımı (78/b15)

kızıl: Parlak kırmızı renk

k. (97/b11)
k.+dur (103/b2)

ki: Far. Anlam bakımından
birbirleriyle ilgili cümleleri
birbirine bağlayan bir söz

k. (100/a14), (100/a14),
(100/a15), (100/a8), (100/b1),
(100/b13), (100/b15),
(100/b15), (100/b7),
(101/a15), (101/a2), (101/a2),
(101/a4), (101/a6), (101/b10),
(101/b4), (101/b8), (101/b9),

(102/a1), (102/a10), (102/a12),
(102/a13), (102/a14), (102/a4),
(102/a6), (102/b11), (102/b15),
(102/b2), (102/b6), (103/a11),
(103/a15), (103/a4), (103/a7),
(103/b1), (103/b10), (103/b15),
(103/b15), (103/b5), (103/b7),
(104/a6), (104/b2), (104/b3),
(104/b5), (104/b7), (105/a1),
(105/a11), (105/a11), (105/a15),
(105/a2), (105/a3), (105/a3),
(105/a4), (105/a5), (105/b10),
(105/b13), (105/b15), (105/b6),
(105/b8), (71/a11), (71/a11),
(71/a12), (71/a13), (71/a2),
(71/a3), (71/a4), (71/a4),
(71/a5), (71/a5), (71/a6),
(71/a7), (71/a8), (71/a8),
(71/b14), (71/b3), (71/b4),
(71/b4), (71/b5), (71/b8),
(72/a10), (72/a14), (72/a15),
(72/a8), (72/a9), (72/b14),
(72/b15), (72/b6), (73/a10),
(73/a11), (73/a14), (73/a14),
(73/a15), (73/a3), (73/a5),
(73/a6), (73/b1), (73/b10),
(73/b11), (73/b14), (73/b15),
(73/b2), (73/b3), (73/b7),
(74/a1), (74/a13), (74/a3),
(74/a5), (74/a8), (74/b2),
(74/b5), (74/b7), (74/b8),
(74/b8), (75/a11), (75/a14),
(75/a14), (75/a15), (75/a3),
(75/a6), (75/a7), (75/b1),
(75/b12), (75/b13), (75/b2),
(75/b4), (75/b5), (76/a14),
(76/a15), (76/a2), (76/a5),
(76/a9), (76/b10), (76/b12),
(76/b13), (76/b15), (76/b3),
(76/b5), (76/b7), (76/b9),
(76/b9), (77/a13), (77/a15),
(77/a2), (77/a4), (77/a5),
(77/b10), (77/b11), (77/b15),
(77/b2), (77/b5), (77/b7),
(77/b7), (78/a14), (78/a7),
(78/b10), (78/b11), (78/b14),
(78/b5), (78/b5), (79/a11),
(79/a12), (79/a14), (79/a2),

(79/a4), (79/a4), (79/a5),
(79/b1), (79/b11), (79/b3),
(79/b5), (79/b7), (80/a1),
(80/a13), (80/a15), (80/a2),
(80/a3), (80/a3), (80/a4),
(80/b1), (80/b10), (80/b13),
(80/b4), (80/b5), (80/b6),
(80/b6), (81/a1), (81/a10),
(81/a10), (81/a15), (81/a15),
(81/a5), (81/a7), (81/a9),
(81/a9), (81/b12), (81/b14),
(81/b14), (81/b15), (81/b6),
(81/b9), (82/a12), (82/a14),
(82/a3), (82/a7), (82/b10),
(82/b11), (82/b13), (82/b14),
(82/b15), (82/b2), (82/b4),
(82/b8), (82/b8), (83/a10),
(83/a11), (83/a2), (83/a2),
(83/b11), (83/b15), (83/b7),
(84/a1), (84/a11), (84/a13),
(84/a14), (84/a7), (84/b10),
(84/b2), (84/b4), (84/b6),
(84/b7), (85/a14), (85/a14),
(85/a15), (85/b15), (85/b9),
(86/a1), (86/a3), (86/a3),
(86/a7), (86/b10), (86/b11),
(86/b12), (86/b13), (86/b15),
(86/b3), (86/b5), (86/b6),
(86/b6), (87/a1), (87/a11),
(87/a5), (87/a5), (87/a6),
(87/b12), (87/b13), (87/b14),
(87/b9), (88/a1), (88/a1),
(88/a12), (88/a13), (88/a14),
(88/a2), (88/a6), (88/b8),
(89/a15), (89/b12), (89/b14),
(89/b3), (90/a4), (90/b11),
(90/b7), (90/b9), (91/a7),
(91/b14), (91/b15), (91/b6),
(92/a10), (92/a15), (92/a3),
(92/a5), (92/a7), (92/b1),
(92/b13), (93/a2), (93/a5),
(93/a8), (93/b1), (93/b3),
(93/b5), (93/b8), (94/a11),
(94/a15), (94/a9), (94/b2),
(94/b2), (94/b2), (94/b3),
(94/b5), (94/b6), (94/b8),
(95/b10), (95/b11), (95/b15),
(95/b2), (95/b4), (95/b6),

(95/b7), (95/b8), (95/b9),
(96/a1), (96/a10), (96/a12),
(96/a6), (96/b4), (96/b7),
(97/a11), (97/a11), (97/a2),
(97/a3), (97/b11), (97/b12),
(97/b13), (97/b4), (97/b5),
(98/a5), (98/b11), (98/b13),
(99/a12), (99/a7), (99/b15)

kiçirek: Küçücük, küçükçe, daha
küçük, ufarak, ufacak
k. (103/b14), (74/b5), (81/a10),
(86/a8), (86/b5), (94/b8),
(104/a7)

kilisā: (Rum.) Hristiyanların ibadet
etmek için toplandıkları yer
k.+dan (74/a7), (78/a6), (78/a7)
k.+dur (74/a4), (74/a5)
k.+ları (103/a13)
k.+nun (73/a2), (73/b12)
k.+sıdur (73/b5), (73/b9)
k.+sını (76/a3)
k.+ya (73/a1), (73/a1), (74/a6)
k.+yi (72/b14), (73/b12)

kilise: (Rum.) (bkz. kilisā)
k. (72/b2)
k.+ya (72/b14)

kim: Hangi kişi?" anlamında cümlede,
özne, tümleç, nesne, yüklem
görevinde kullanılan bir söz
k. (74/b14), (85/a13)
k.+i (101/b10), (75/a8)

kimesne: (bkz. Kimse)
k. (100/a12), (100/b2),
(100/b3), (74/b15), (77/b7),
(87/a1), (87/a7), (94/b10),
(95/b15)

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu
bilinmeyen kişi
k. (100/b1), (101/b13),
(102/b8), (104/b10), (75/b13)
k.+nün (82/b15), (88/a1),
(90/a11)

k.+ye (101/b13)

kinise: (Rum.) (bkz. kilisā)
k.+i(73/a15)
k.+leri (78/a15)

kişi: Kadın veya erkeğe verilen genel
ad, şahıs, zat
k. (101/b15), (75/b14),
(78/b6), (85/b7), (86/b15),
(87/a11), (87/a5), (87/a8),
(89/b1), (97/b13)
k.+ler (104/a11)
k.+nün (100/b2), (102/a11),
(78/b11), (80/b4)
k.+ye (100/b2)
k.+yi (75/a2)

ko-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli
bir yere yerleştirmek
k.-dı (78/b15)
k.-mazlardı (87/b10)
k.-rlar (105/b12),(75/a2)
k.-salar (75/a9)
k.-ydı (79/a15)

koğu: Nesnelerden yayılan küçücük
zerrelerin burun zarı
üzerindeki özel sinirlerde
uyandırdığı duygu
k.+da (101/a1)

koltuk: Omuz başının altında, kolun
gövde ile birleştiği yer
k.+ından (104/a7)

kon-: Kısa bir süre için bir yere
yerleşmek, bir yeri yurt
edinmek
k.-mışdur (91/a5)

koñşu: Konutları yakın olan
kimselerin birbirine göre
aldıkları ad
k.+dur (99/a13)

konuk:

k. al-: Kısa bir süre kalmak için
gelen kimseyi misafir etmek
k. (92/b7)

konukla-: Konuk almak
k.-yayım (81/b5)

konukluk: Konuk olma durumu,
misafirlik
k. (81/b7)

kop-: Yerinden ayrılmak
k.-ar (104/a12), (99/a8)
k.-mış (85/b4), (90/b14),
(93/b12),(96/b10)
k.-mışdur (77/a8)
k.-mışlar (92/b12)
k.-mışlarve (94/b1)

koş-: Adım atışlarını artırarak ileri
doğru hızla gitmek
k.+a (87/a5)

koyun: Geviş getirenlerden, eti, sütü,
yapağısı ve derisi için
yetiştirilen evcil hayvan
k. (101/a14), (76/b11), (78/a2),
(81/b8), (86/b11), (89/a4),
(92/b5), (94/b12)

köz: Far. Ceviz
k. (103/b5)

köpri: Herhangi bir engelle ayrılmış
iki yakayı birbirine bağlayan
veya trafik akımının, başka bir
trafik akımını kesmeden üstten
geçmesini sağlayan ahşap,
kâgir, beton veya demir yapı
k. (76/a4), (83/b14), (84/a1),
(84/b7), (93/b3), (96/a5)
k.+den (84/b8)
k.+ler (71/b10)

köse: Far. Bıyığı, sakalı çıkmayan
k. (88/b9)

köşk: Far. Bahçe içinde yapılmış
süslü ev, kasır
k.+leri (104/a5), (85/b1)

ķubbe: Ar. Yarım küre biçiminde
olan ve yapıyı örten dam,
kûmbet
k. (73/a10), (75/a3), (75/a4),
(84/a4)
k.+de (73/a12)
k.+ler (75/b1)
k.+nün (75/a6), (82/a11)
k.+si (82/a10)
k.+yi (82/a12)

ķul: 1.Tanrı'ya göre insan, abd 2.Köle
k. (87/b11), (98/a14)
k.+lar (81/b10)

ķulaķ: Başın her iki yanında bulunan
işitme organı
k.+ına (94/a13)

ķumaş: Ar. Pamuk, yün, ipek
vb.nden makinede dokunmuş
her türlü dokuma
k. (75/a12), (98/a7), (99/b1)
k.+ı (104/b15), (105/b13)
k.+lar (101/a5), (104/b12),
(88/a12), (97/a2), (99/b13)

ķumsal: Kumu olan yer
k. (90/b4)

ķur-: Bir şeyi oluşturan parçaları
birleştirerek bütün durumuna
getirmek
k.-arlar (103/b6)
k.-ur (77/b3)

ķurā: Ar. Köyler, kasabalar
k.+lar (105/b6)
k.+larıdır (105/b1)

ķur'an: Ar. İslam dininin temel
ilkelerini, Hz. Muhammed'e
gönderilen Tanrı buyruklarını

içeren, Müslümanlığın temel
kitabı
k.+da (86/a4)

ķuru: Kara, toprak, yer
k. (97/b6)
k.+dan (102/b6), (105/a4)
k.+dur (105/b5)
k.+sı (81/b3)

ķuş: Yumurtlayan omurgalılarından,
akciğerli, sıcakkanlı, vücudu
tüylerle örtülü, gagalı, iki
ayaklı, iki kanatlı uçucu
hayvanların ortak adı
k. (77/b2)
k.+lar (76/b10), (82/b13)

ķuşaķ: Bele sarılan uzun ve enli kumaş
k.+lar (80/a9), (89/b13)

ķutup: Ar. Bir grubun, bir kavmin başı
k.+udur (91/b12)

ķuvvet: Ar. Fiziksel güç, takat
k.+i (104/b4)

ķūy: Far. Yönetim durumu, toplumsal
ve ekonomik özellikleri veya
nüfus yoğunluğu yönünden
şehirden ayırt edilen,
genellikle tarımsal alanda
çalışılan, konutları ve öteki
yapıları bu hayata uygun
yerleşim birimi
k. (74/a11), (75/b12), (75/b9),
(76/b2), (82/b10), (95/a9)
k.+de (74/a12)
k.+dür (74/a8)
k.+e (90/a14)
k.+i (80/b12)
k.+ler (102/a1), (76/a15),
(77/b1), (77/b11), (79/b12),
(81/a4), (81/a8), (82/b13),
(83/b11), (83/b2), (87/b15),
(93/b8), (97/a13), (98/b12),
(98/b15)
k.+lerden (89/b4)

k.+lerdür (98/b13)
k.+lere (71/b11), (71/b5),
(91/a9)
k.+leri (100/a3), (100/b10),
(100/b5), (103/a5), (85/b12)
(77/b14), (78/a3), (79/a9),
(84/b11), (84/b13), (85/a3),
(85/a8), (86/b1), (88/a10),
(89/b7), (90/a12), (91/b2),
(93/a12), (93/b9), (94/a4),
(94/b15), (96/a4), (96/a9),
(96/b14), (98/a10), (98/b4),
(99/a2)
k.+lerinde (85/b9)
k.+lerine (98/a15)
k.+lerinün (101/b5), (99/b9)
k.+ün (74/a12)

kūylü: Köyde yaşayan veya köyde
doğmuş olan
k.+den (88/a2)

ķuyı: (bkz. Kuyu)
k. (72/a13), (73/b3), (77/a4)

ķuyruk: Hayvanların çoğunda,
gövdenin sonunda bulunan,
omurganın uzantısı olan uzun
ve esnek organ
k.+una (79/a5)

ķuyu: Su katmanına varıncaya kadar
derinliğine kazılan, genellikle
silindirik biçiminde, çevresine
duvar örülen, suyundan
yararlanılan çukur
k.+dandır (85/b14)
k.+lar (90/b8), (99/a7)
k.+lardandır (82/a5)
k.+ya (77/b5)

ķuzı: Koyun yavrusu
k. (74/b3)

kūffār: Ar. Müslüman olmayanlar,
kâfirler
k. (81/a9)

kūlhāncı: Far. Hamam ocağını yakan
kimse
k. (80/a5)

kūllī: Ar. Bütüne ve genele ilişkin
k.+si (89/a1)

kūrd: Ön Asya'da yaşayan bir topluluk
ve bu topluluktan olan kimse
k.+ler (88/b15)
k.+lerin (87/b15)
k.+dünlerin (87/b14)

kūrre: Ar. Yeryüzü, dünya
k. (84/b13), (85/a7), (86/a5)
k.+de (89/a10)
k.+dür (86/a5)
k.+sidür (84/a12)
k.+ye (83/b4)

-L-

lābķī: Bir tür dokuma
l. (104/b12)

lā'ane: Ar. Kovulmuş, istenilmeyen
l. (94/b2)

lākārḥāne: Ar. Kazanç yeri, iş yeri
l.+leri (93/a11)

lāl: Ar. Parlak kırmızı renkte,
billurlaşmış, saydam bir
alüminyum oksidi olan değerli
bir taş
l. (99/a5)

letāfet: Ar. Güzellik, hoşluk
l.+de (101/a1)

leyletü'l-mi'rāc: Ar. Miraç gecesi
l.+ (94/a11)

lezzet: Ar. Ağız yoluyla alınan tat
l.+de (84/a5)

lezzetlü: Ar. Tadı güzel
l. (76/b11), (76/b5)
l.+dür (103/b4), (96/b8)

lū 'lū ': Ar. İnci
l. (74/b5), (88/b6)
l.+dür (88/b5)

-M-

ma' cūn: Ar. Hamur kıvamına
getirilmiş madde
m.+dur (71/a5)

ma' den: Ar. Yer kabuğunun bazı
bölgelerinde çeşitli iç ve dış
doğal etkenlerle oluşan,
ekonomik yönden değer
taşıyan mineral
m.+den (104/a1), (99/a5)
m. (101/b7), (104/a1),
(104/a1), (92/a7)
m.+ler (99/a3)
m.+leri (105/b3), (88/b5),
(97/b1)
m.+lerini (89/a12)

mağara: Ar. Bir yamaca veya kaya
içine doğru uzanan, barınak
olarak kullanılabilen yer
kovuğu, in
m. (75/b12)
m.+da (84/a10)
m.+dadur (84/a9)
m.+lar (74/a1), (99/a7)

mağrib: Ar. Batı
m. (71/b2), (76/b1), (83/a7)
m.+den (105/a14), (105/b1)
m.+e (101/b2), (75/b2)

maḥ: Far. Geçmez (akçe)
m.+iyle (78/a9)

maḥalle: Ar. Bir şehrin bir kasabanın,
büyükçe bir köyün bölündüğü
parçalardan her biri

m.+lerine (90/a15)

maḥallī: Ar. Yöresel
m. (96/a8), (97/a7), (98/a1)

māhir: Ar. Becerikli, yetenekli
m. (101/b14)

maḫām: Ar. Mevki, kat, yer
m. (73/b9)
m.+a (82/a11)
m.+da (101/a4), (82/b5)

maḫṣad: Ar. İstenilen şey, amaç, gaye,
erek
m.+ı (103/a1)

māl: Ar. Bir kimsenin, bir tüzel kişinin
mülkiyeti altında bulunan,
taşınır veya taşınmaz varlıkların
bütünü
m. (104/a12), (79/a13), (87/b8),
(90/a6), (92/a9)
m.+a (80/b10)
m.+ı (86/a2)

māl-dār: Ar. Malı olan, zengin
m. (91/a2)
m.+dı (82/a5)
m.+dur (96/b1)
m. ol-: Zengin olamak
m.-urlar (85/b15)

ma' lūm: Ar. Bilinen, belli
m. (84/a10)

ma' mūr: Ar. Bayındır
m. (101/a11), (101/b6),
(103/a5), (103/b11), (79/a9),
(86/a7), (86/b1), (88/a10),
(88/a8), (88/b5), (91/b8),
(92/b6), (97/a13), (97/a15),
(97/b10), (97/b2), (98/a13),
(99/a3)
m.+dur (83/b11), (85/a3),
(86/a12), (89/b7), (92/b13),

- (93/b6), (96/a8), (97/a2), (99/b6)
- mā'ni:** Ar. Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel
m.+si (85/a10)
- mār:** Far. Yılan
m. (105/a12)
- māriz:** Ar. Hastalıklı, hasta olan.
m.+i (75/b13)
- mā'siyet:** Ar. İsyan, günah
m. (95/b1)
- maşrık:** Ar. Doğu
m.+a (75/b3), (105/a14)
m.+adur (105/b2)
m.+da (101/a9)
m.+dan (101/b2)
- mā'şuk:** Ar. Sevilen, âşık olunan
m.+ıdur (86/b6)
- māyide:** Ar. Sofra
m. (73/b10)
m.+nün (73/b11)
- mebālīg-ı 'azīm:** Ar. Çok fazla para, akçe
m.+ı (92/a9)
- mecmu':** Ar. Toplanmış, bir araya getirilmiş
m. (94/b1)
- medāris:** Ar. Medreseler
m. (83/b12)
- medfen:** Ar. Mezar, kabir
m.+idür (82/a11)
- medrese:** Ar. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer
m. (96/b7)
m.+leri (83/b9), (91/b13), (92/b10), (93/a7)
m.+lerine (90/b2)
m.+lerde (71/b13)
- meger:** Far. Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki
m. (103/a15), (72/a5), (74/b7), (77/a3), (85/a15), (88/a7), (90/b6)
- melā'ike:** Ar. Melekler
m.+ye (78/a15)
- melālet:** Ar. Sıkıntılar, bıkmalar
m.+inden (92/a11)
- melīk:** Ar. Padişah, hükümdar, hakan.
m. (81/a14), (81/b5), (81/b6), (82/a1), (82/a13)
m.+i (76/a10)
- melūl:** Ar. m. ol-: Bıkmış olma, bezmiş olmak
m.-maz (83/a1)
- mel'ūn:** Ar. Lanetli
m. (94/b4)
- memleket:** Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke
m. (101/b1), (102/a7), (103/a13), (104/a11), (105/b1), (76/a12), (83/a15), (88/a7), (88/b13), (88/b14), (89/a7), (90/a12), (91/b12), (94/a6), (96/b13), (98/a8), (98/b2), (99/a13), (89/a6), k. (88/B,1)
m.+de (101/a1), (101/b4), (102/a1), (102/b8), (103/b5), (103/b8), (72/b6), (74/a13), (75/b2), (76/b11), (77/a5), (83/b15), (87/b8), (88/a1),

(88/a13), (88/b10), (89/a12),
(89/b3), (92/a5), (94/a4),
(94/a6), (97/a4), (97/a9),
(97/b4)
m.+dedür (98/a9)
m.+dür (105/b3), (84/a13),
(94/a7), (97/a10), (98/b5),
(98/b8),(77/b10), (96/b13)
m.+e (93/a12)
m.+i (91/b10)
m.+inde (102/b15), (102/b4),
(102/b6), (88/b8),(78/a6)
m.+ine (75/a1), (91/a4),
(99/b5)
m.+inüñ (102/a15), (104/b14),
(96/b11),(77/b12)
m.+lerinde (104/b1)
m.+ün (96/a1), (76/a10)
m.-i ‘azîm
m. (95/a13)

mendil: Ar.Burun ve ter silmekte, el
ve yüz kurulamakta kullanılan
küçük, kare biçiminde
dokuma veya yumuşak, ince
kâğıt
m. (78/a12), (78/a7)
m.+e (78/a8)

menfa‘atlı: Ar. Faydalı, yararlı
m.+dür (76/b12)

mergzâr: Far. Çayırılık, çimenlik,
sulak yer
m. (90/a1)

merkeb: Ar. Eşek
m.+ler (92/a5)

mermer: Ar. Cilalanabilen,
billurlaşmış kireç taşı
m. (71/a4)

mersîn: (Rum.) Mersingillerden,
Güney ve Batı Anadolu
dağlarında yetişen, yaprakları
yaz kış yeşil kalan, gıda ve

parfüm sanayisinde ham madde
olarak kullanılan, meyvesi murt
adıyla bilinen, esansı çıkarılan,
beyaz çiçekli, güzel kokulu bir
ağaç
m. (79/a2)

mesâcid: Ar. Mescitler
m. (97/b13)

mescid: Ar. Genellikle minaresiz,
küçük cami
m. (73/a5), (82/a15), (83/b12),
(84/b6), (87/b12), (96/b7),
(97/b13)
m.+de (71/a11), (71/a13),
(71/a4)
m.+den (71/a12)
m.+i (76/a3),(73/a5), (73/a7)
m.+idür (74/a8), (84/b6)
m.+ine (97/b13)
m.+lerde (71/b12)
m.+leri (82/a8), (83/b9),
(88/a11), (89/b6), (91/b13),
(92/b10), (95/a13), (97/a7),
(98/b1), (98/b7)
m.+lerine (75/b8), (90/b1)

mesḥ: Ar.
m. it:-Bir şeyi elle sıvazlamak
m.-er (75/b14)

mesken: Ar. Konut
m.+idür (83/b1)

meşgûl: Ar. Bir işle uğraşan, iş
görmekte olan
m.+durlar (89/a9)
m.+dür (92/a8)

meşhûr: Ar. Ünlü, tanınmış, herkesçe
bilinen, angın
m. (76/b6), (92/b8), (94/b15),
(98/a11), (98/b4)

m.+dur (104/b15), (75/b9),
(77/b15), (79/a7), (80/a11),
(82/b7), (83/b12), (98/b11)
m.+undan (81/a8)
m. ol-: Ünlü, tanınmış,
herkesçe bilinen, angın olma
m.-dı (81/a3)
m.-mı (78/b3)

mevc: Ar. Dalga
m.+inden (100/b3)

mevsim: Ar. Yılın, güneşten ısı, ılık
alma süresi ve dolayısıyla
iklim şartları bakımından
farklılık gösteren dört
bölümünden her biri, sezon
m.+de (101/a5)

mevzi': Ar. Yer, mahal
m.+de (90/ B,2)
m.+ye (72/a14)

mevzu': Ar. Konu
m.+da (101/a3), (105/a3),
(85/b3), (96/a5)
m.+dur (83/a10)

meyl: Ar.
m. eyle-: Eğilmek
m.-dük (80/b5)

meyve: Far. 1.Yemiş. 2. mec. Ürün,
sonuç, kâr
m.+si (101/a13), (94/a5)

mezâhi: Ar.
m.-i muhtelif: Değişik
mezhepler
(92/a1)

mezâr: Ar. Ölünün gömülü olduğu
yer, kabir, sin, makber, gömüt
m.+ıdur (74/a1)
m.+i (87/b2)

mezheb: Ar. Bir dinin görüş, yorum ve
anlayış ayrılıkları sebebiyle
ortaya çıkan kollarından her biri
m. (104/a8)
m.+ler (102/a2)

mezheb: Ar.
m.-i muhtelif: Değişik, farklı
mezhepler
m. (91/a5)

mezra': Ar. Ekime elverişli, ekilecek
tarla veya yer, ekenek
m.+lardur (79/b12)

mi: Sonuna getirildiği cümleye veya
kelimeye soru, şaşma, inkar
anlamı veren söz
m. (80/b2)

mışır: Ar. Buğdaygillerden, gövdesi
boğumlu ve kalın, yaprakları
şerit biçiminde, boyu yaklaşık 2
metre olabilen, erkek çiçekleri
tepede salkım durumunda, dişi
çiçekleri yaprakla gövde
arasında koçan biçiminde olan
bir kültür bitkisi
m. (103/a14),
m. (99/b2)
m.+dur (75/b4)

mihrâb: Ar. Cami, mescit vb. yerlerde
Kâbe yönünü gösteren, duvarda
bulunan ve imama ayrılmış olan
oyuk veya girintili yer
m. (72/b11)
m.+un (71/a5)

mîl: (Fr.) Karada 1609, denizde 1852
metre olarak kabul edilen bir
uzaklık ölçü birimi
m. (74/a6), (82/a9), (82/b8),
(83/a11)
m.+dür (71/b3), (83/a10),
(85/a11), (95/a14), (95/b6)

mināre: Ar. Camilerde müezzinin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı
m.+i (71/a7)

misāfir: Ar. Konuk
m.+lerdür (86/a1)

misk: Ar. Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde
m. (100/a4), (100/a6), (100/a9), (104/a6), (105/a2), (99/b12), (99/b7), (99/b9)
m.+i (100/a9)
m.+inden (100/a9)

mişkāl: Ar. 4,810 gram olan bir ağırlık ölçü birimi
m. (79/a14)

miskin: Ar. Âciz, zavallı
m. (76/b15), (98/b8)
m.+lerdür (72/b7)

misil: Ar. Eş, benzer
m.+ü (78/a9)

mişe: Far. Kayıngillerden, üç yüz kadar türü arasında, yaz kış yapraklarını dökmeyenleri de bulunan, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı
m. (100/b10), (92/b13)
m.+dür (103/a7)
m.+ler (87/b7)
m.+lerinde (100/a4)

mevîz: Ar. Muz
m. (103/b4)

mezîz: ...
m. (102/b12)

mu'āmele: Ar. Davranma, davranış
m. (102/b10), (102/b9), (104/b9), (89/b6), (91/a14)
m.+si (105/b8), (76/a8)
m. kıl-: Davranmak
m.+maga (93/a14)

muatṭāl: Ar.

m. ol-: Tatil edilmiş olmak, kullanılmaz olmak
m.-muş (82/a6)

mu'azzam: Ar. Çok büyük, çok iri, koskoca, koskocaman
m. (100/a2), (100/b10), (100/b12), (101/a8), (101/b1), (101/b5), (102/a10), (102/b13), (103/a11), (103/b10), (103/b10), (104/a4), (104/a9), (104/b1), (104/b11), (104/b15), (105/a6), (105/b14), (105/b4), (105/b6), (75/b5), (77/a14), (72/b2), (72/b4), (73/a1), (73/a10), (74/a14), (75/a3), (75/b6), (76/a2), (76/a5), (76/b13), (76/b3), (76/b8), (77/a1), (77/a5), (77/a9), (78/a13), (78/a14), (78/a3), (79/a10), (79/a11), (79/b2), (79/b9), (80/a11), (81/a8), (82/a2), (83/b10), (83/b6), (84/a13), (84/a2), (85/a4), (85/b13), (85/b5), (86/a11), (86/a6), (87/b1), (87/b4), (87/b6), (88/a15), (88/a8), (88/a9), (88/b2), (88/b8), (89/a14), (89/b2), (89/b4), (89/b5), (89/b9), (90/a12), (90/b10), (90/b14), (90/b5), (91/a13), (91/a7), (91/b2), (91/b4), (91/b8), (92/a4), (92/b9), (93/a14), (93/a3), (93/a4), (93/a5), (93/b3), (94/a1), (94/b7), (95/a10), (95/a11), (95/b6), (96/a11), (96/a12), (96/a3), (96/a6), (96/b1), (96/b15), (96/b3),

(97/a10), (97/a15), (97/b12),
(97/b2), (97/b9), (98/a11),
(98/a12), (98/a13),
(98/b10), (9813) (99/a1),
(99/a11), (99/a13), (99/a14),
(99/b4)
m.+dur (103/a13), (73/a5),
(83/b15), (84/a13)
m.+lığıyla (73/a6)

muḥīt: Ar. Çevre, yöre, etraf
m. (105/a14),
(105/b2), (105/b7 (93/a15)
m.+e (101/a8), (98/b6)
m.+den (105/a14)
m.+e (105/a14)
m.+i (95/a14)

muḥkem: Ar. Sağlam,
sağlamlaştırılmış
m. (72/b4), (74/a15), (74/a4),
(74/b11), (75/b7), (77/a4),
(79/a7), (83/b7), (84/a2),
(84/b15), (84/b8), (86/b15),
(90/a13), (93/a6), (96/b1),
(98/b8)
m.+dür (100/a3), (104/a13),
(76/b6), (89/a5), (91/a1),
(91/b2), (95/a14), (96/b4)
m.+dür.ve (71/b13)

muḥtaşar: Ar. Kısaltılmış olan.
m. (97/b9)

muḥtelif: Ar. Çeşit çeşit, çeşitli
m. (93/a1)
m.+e (102/a10), (91/a5)

muḳle: Ar. Gözbebeği
m. (103/b6)

mumyā: Ar.
m.-yı ḥābiş: Birtakım özel
ilaçlar kullanılarak
bozulmayacak duruma
getirilmiş kötü, alçak, soysuz
ceset

m.+dür (84/a11)

mumyāgān: Ar. Mumya kaynağı,
menbaı
m. (84/a7)

munfaşıl: Ar. Ayrılan, ayrılmış, ayrı
m. (105/b15)

munkasım: Ar.
m. ol-: Kısım kısım bölünme,
bölük bölük olma
m.-mışdur (83/b4)

murabba‘ a: Dört köşeli kumaş
m.+lar (77/a2)

musahḥar: Ar.
m. ḳıl-: Ele geçirmek
m.-ursam (78/b9)

musellāḥ: Ar.
m.-ı alāt: Silah aletleri
m. (102/a13)

mu‘ tedil: Ar. Ilımlı
m. (74/b6), (97/a9)
m.+dür (86/b9), (96/b13)

mutegayyır: Ar.
m. ol-: Değişme, farklılaşma
m.-dı (71/a15), (71/b2)

mu‘ tezil: Ar. Cemaatten ayrılıp bir
tarafa çekilen
m. (80/b15)

mu‘ tezile: Ar. Kaderi inkâr ederek
“kul, ettiklerinin yaratıcısıdır”
diyen ve Tanrı’nın sıfatları
konusunda sünnet ehlinde
ayrılan bir felsefe
m.+dür (95/b1)

muttaşıl: Ar. Bitişik, yan yana
olan, aralıksız, hiç durmadan

m. (87/a15), (82/b9)
m.+dur (100/a14), (103/a12),
(103/a5), (105/a8), (85/a3),
(85/a8), (88/b11),
(91/a14), (98/b9), (96/a9),
(98/b9)

muzlīm: Ar. Karanlık
m. (72/a9)

mübtelā: Ar. Bağımlı
m.+ları (74/b9)

mücvir: Ar. Yakın komşu olan
m.+ler (74/a2)

müctemi: Ar. Toplanmış
m.+dür (99/a15)

müddet: Ar. Süre
m. (91/a11)

mühr: Far. Bir kimsenin, bir
kuruluşun adının veya
unvanının tersine kazılı
bulunduğu, metal, lastik
vb.nden yapılmış araç, damga
m.+lüdür (84/a10)
m.+ünde (75/a8)
m.+yle (84/a9)

mülk: Ar.
Vakıf olmayıp doğrudan
doğruya birinin malı olan yer
veya yapı
m.+i (102/a10)
m.+ü (78/a10)

mümkün: Ar. Muhtemel, olası
m. (87/a5), (87/a6)

münâcât-gâh: Ar. Dua edilen yer
m.+ıdur (76/b3)

mün‘im: Ar. Yedirip içiren, nimet
veren
m. (82/a5)

munkaṭi‘: Ar. Kesilen, kesilmiş, kesik,
aralıklı
m.+dür (88/b12)

müslümân: Ar. İslam dininden olan
kimse, Muhammedî
m.+dan (78/a11), (89/a11)

müşkil: Ar. Güç, zor, çetin
m. (89/b1)
m.+dür (87/a12)

müşterek: Ar. Ortak
m. (93/b11)

mütefâvit: Ar. Birbirinden farklı olan,
çeşitli olan
m. (97/a7)

mütene‘im: Ar. Varlık içinde büyüyen
m. (92/a2)
m.+dür (103/b13)

mütevassıṭü’l-hâl ol-: (Ar.+T) Orta
halli olmak
m.-muş (77/a9)

mütevâzı‘: Ar. Alçak gönüllü
m. (97/a4)
m.+dur (80/b15)

müttefik: Ar. Bağlaşık
m. (75/b2)

müvellid: Ar.
m. ol-:Meydana gelmek,
meydana getirmek
m. (81/b10)

müzeyyen: Ar. Süslenmiş, bezenmiş
m. (74/b6), (76/a1), (84/a14),
(85/b1), (85/b2), (88/a11),
(89/b6), (91/a10)
m.+dür (90/b13), (93/a7)

-N-

nāfe: Far. Misk ahusu denilen hayvanın göbeğinden çıkarılan bir çeşit misk, koku
n. (99/b10)
n.+lere (100/a8)

nāgāh: Far. Ansızın, birdenbire
n. (94/a12)

naḳḳaṣhīḳ: Ar. Nakkaşın işi
n.+da (101/b14)

naḳl: Ar. Bir yerden alıp başka bir yere iletme, aktarma, taşıma, geçirme, aktarım
n. (81/b15)

naḳş: Ar. Genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme, el işi, ince iş
n. (71/a13)
n. eyle-: Süslemek, bezemek, nakış yapmak
n.-mişler (103/a4)
n. it-: Süslemek, bezemek, nakış yapmak
n.-er (101/b15)

namāz: Far. İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat
n.+dan (71/a13)
n.+ı (71/a12)

nām-dār: Far. Ünlü
n. (102/b13), (103/b14), (104/a4)

nar: Far. Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç
n. (84/a11)

narḥ: Far. Çarşıda, pazarda satılan şeyler için resmi makamlarca gösterilen fiyat
n.+ları (92/a2)

naşāra: Ar. Hristiyanlar
n. (78/a5)

naşārī: Ar. Hıritiyanlara göre
n. (78/a6)

naşārīn: Ar. Hristiyan
n.+dür (77/b11)

nā'ūre: Ar. Bostan dolabı
n. (76/a5), (76/a6), (76/a6)
n.+ler (76/a5)

nāzik: Far.
n. ol-: Başkalarına karşı saygılı davranmak
n.-ur (97/b6)
n.-urlar (99/b14)

naẓīr: Ar. Benzer, eş, örnek
n.+leri (101/b15)

ne: 1. Hangi şey
n. (102/a13), (102/b6),
(103/a2), (105/a1),
(80/a3), (79/a1) (81/b6),
(94/a13), (95/b15), (95/b15),
(95/b15), (97/b13), (98/b2),
(98/b2), (98/b2)
n.+den (104/b11)
n. (82/a11)

nehr: Ar. Irmak
n. (96/a2), (96/a5), (96/b11)
n.+den (95/a2)

nerdibān: Far. Merdiven
n. (87/a12)
n.+dur (87/a12)

nesne: Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje
n. (105/a10), (74/b4), (79/a1), (91/a12), (92/b7)
n.+ler (101/a6), (102/b6)
n.+lerden (105/b9)
n.+si (88/a2)

nev' : Far. Çeşit, türlü
n. (103/a14), (97/b10), (98/a5)
n.+i (75/b3), (88/a11), (92/a1), (94/a4), (97/b5)

nevet: Ar. Sıra, sıra ile görülen iş
n. (74/a10)

neyle-: Neyi yapmak
n.-dün (79/a4)
n.-yesin (79/a5)

nice: 1. Nasıl
n. (79/a3)
2. Kaç, ne kadar.
n. (91/b9)
3. Birçok
n. (99/b11)

niçün: Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye
n. (81/a14)

nihâyet: Ar. Sonunda
n. (100/a3), (100/b2), (102/b13), (75/a15), (82/b12), (91/b13), (99/a1), (99/b8)
n.+i (101/b5)
n.+ini (102/b2)

nikân: Far. İyiler, hoşlar, iyi insanlar
n.+nuñ (94/B,1)

ni' met: Ar. İyilik, lütuf, ihsan
n. (100/b12), (100/b13), (102/b8), (103/b12), (104/a3), (77/a6), (85/a5), (86/b5), (89/a13), (90/b13), (92/a2),

(92/b5), (95/a10), (95/b1), (96/a15), (96/b9), (99/a6)
n.+den (94/a4)
n.+i (101/a11), (72/b9), (77/a10)
n.+leri (75/a13), (90/b13), (91/a15)

ni' metlû: Ar.+T İyiliği lütufu, ihsanı olan
n. (82/a14), (89/b7), (94/a7)
n.+yi (93/a1)

nişā: Ar. Nişasta
n.+dur (99/a4)

nol-: Ne ol-
n.-dı (79/a1)

nūmayān: Far. Görünen, meydanda
n. (90/a11)

-O-

o: O (işâret zamir ve sıfatı)
o. (86/a2)

oba: Genellikle bölmeli göçebe çadırı
o. (88/a6)
o.+dur (88/a6)

od: Ateş
o. (104/b10), (71/a15), (71/b1), (74/b7), (87/b8), (87/b9), (99/a7)
o.+a(102/a3)
o.+da (71/a5), (103/b3)
o.+ını (87/b10)
o.+lar (104/b10), (87/b12)

oğlan: Erkek çocuk
o. (103/a3), (99/b10)

oğul: Erkek evlat
o. (92/a10)
o.+ı (102/a13), (105/a2), (86/b3)

- o.+ıdur (86/b6)
- oķçı:** Okla silâhlanmış asker
o. (89/a2)
- oķu-:** Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları seslendirmek veya düşünceyi anlamak
o.-dılar (81/b14)
- ol:** 1. O gösterme sıfatı 2. O gösterme zamiri
o. (100/a7), (100/b2), (100/b3), (101/a1), (101/a3), (101/a3), (101/a5), (101/b10), (104/b14), (104/b2), (105/a5), (105/b2), (105/b8), (71/a14), (71/a3), (71/a8), (72/a10), (72/a10), (72/a14), (72/b1), (72/b7), (73/a12), (73/b11), (73/b13), (73/b9), (74/a11), (74/a11), (74/a8), (74/b13), (75/a2), (75/a4), (75/a9), (77/a5), (77/a5), (77/b15), (77/b8), (78/a8), (78/b13), (78/b14), (78/b3), (79/a4), (79/b15), (80/b11), (81/a2), (81/b4), (81/b6), (81/b6), (81/b6), (82/a11), (82/a11), (82/a12), (82/a12), (83/a10), (83/b6), (84/a1), (84/a10), (84/a8), (84/b7), (84/b8), (86/a3), (86/b12), (86/b13), (86/b13), (86/b6), (87/a2), (87/b12), (89/a12), (90/a7), (90/b7), (91/a7), (92/a13), (94/a9), (94/b4), (94/b5), (96/a1), (96/a14), (96/b14), (96/b4), (97/b13), (99/b10), (99/b7), (99/b8)
o.+dur (101/b8), (81/a7), (85/a13), (88/a14)
- ol-:** Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak
- o.-a (102/a14), (72/a5), (77/a3), (78/b11), (80/a3), (96/a1), (102/a12), (78/b11)
o.-an (102/a11), (104/a11), (105/b8), (89/a11)
o.+andan (81/b10)
o.-dı (78/a12), (79/b4), (79/b5), (80/b8), (84/b3), (86/b8), (86/b9), (78/b5), (90/a11), (90/a10), (79/a1), (78/b9), (87/b12), (78/b7)
o.-dılar (90/a11)
o.-dun (81/b5)
o.-dum (71/a13)
o.-dur (73/b10)
o.-durlar (97/b7)
o.-ıcak (105/b15), (95/b11), (95/b9)
o.-maya (96/b7), (97/b4), (88/a1), (79/b2), (72/b6)
o.-yayam (82/a2)
o.-mayınca (102/a12), (102/a12), (89/b2)
o.-maz (101/a1), (101/a6), (101/b1), (101/b15), (103/a15), (103/b1), (104/b3), (74/a13), (74/b4), (76/b11), (104/b5), (75/b2), (85/a15), (76/b5), (77/a3), (80/a10), (84/a7), (88/a13), (89/a1), (89/b10), (89/b12), (89/b14), (92/a5), (92/b5), (93/a3), (95/b8), (97/a4), (97/a9), (99/b14)
o.-mazlarsa (105/b12)
o.-mış (105/a7), (82/b5), (87/a3), (94/b15), (96/b3), (99/b6)
o.-mışdur (85/a1)
o.-mıřlardur (88/b15)
o.-muş (73/a2), (76/b8), (80/b12), (75/b9)
o.-sa (102/a13), (78/b6), (90/a5), (75/b13)
o.-unca (105/b13)
o.-ur (100/a10), (100/a7), (100/a8), (100/a9), (100/b13), (100/b15), (100/b3), (100/b8), (101/a5), (101/b11), (101/b14),

(102/a1), (102/a6), (102/b11),
 (102/b12), (102/b8),
 (103/b12), (103/b7), (103/b8),
 (104/b3), (105/a2), (104/a7),
 (72/b6), (74/b8), (75/b11),
 (75/b4), (75/b8), (81/b15),
 (86/a14), (85/a13) (76/b14),
 (77/a13), (77/a14), (77/b2),
 (77/b3), (77/b6), (78/a1),
 (80/a6), (80/a8), (81/a12),
 (82/b13), (82/b13), (84/a5),
 (84/a6), (84/b10), (85/a10),
 (85/a5), (86/a13), (87/b3),
 (89/a13), (89/a4), (89/b10),
 (90/b13), (90/b4), (91/a15),
 (91/a8), (91/a9), (91/b5),
 (91/b5), (92/b15), (92/b6),
 (93/a14), (93/a2), (93/a9),
 (93/b2), (93/b6), (94/a1),
 (94/a15), (94/a3), (94/a5),
 (94/a5), (94/a6), (94/b13),
 (94/b13), (94/b14), (95/b10),
 (95/b12), (95/b15), (95/b2),
 (96/a15), (96/b9), (97/a11),
 (97/a9), (97/b11), (97/b5),
 (97/b6), (97/b6), (98/a5),
 (98/a6), (99/a5), (99/b1),
 (99/b9), (77/a4), (77/a7),
 (85/a5), (92/b6)
 o.-urdu (90/a7)
 o.-urlar (103/a2), (104/a3),
 (105/b11), (85/a7), (89/a1),
 (89/a2), (89/a3), (89/a4),
 (97/a4), (99/b15), (99/b15)

oluş-: Belli bir varlık kazanmak,
 ortaya çıkmak, meydana
 gelmek, teşekkül etmek,
 tekevvün etmek
 o.-mış (95/a9)
 o.-ur (99/b7)
 o.-urlar (83/a15)

on: Dokuzdan sonra gelen sayının adı
 o. (101/a12), (101/b8),
 (101/b9), (71/a9), (71/b2),
 (77/a7), (79/b3), (80/a7),
 (82/b2), (82/b8), (86/a1),

(86/b15), (86/b15), (91/a8),
 (92/a15), (92/b1), (98/b12)

oñ-: Daha iyi bir duruma girmek,
 salah bulmak
 o.-arlar (105/a3)

onlar: Şahıs zamirinin çokluk biçimi.
 o. (105/b12), (105/b13)
 o.+dan (78/b1)
 o.+un (105/b8)

orta: Bir şeyin kenarlarından merkeze
 doğru yaklaşık olarak aynı
 uzaklıkta olan yer
 o.+da (100/b15), (96/a11)
 o.+larında (83/a3)
 o.+sında (100/b9), (101/a7),
 (103/b10), (105/a12), (75/a11),
 (84/a3), (93/b2), (94/b8)
 (72/a12), (73/a11), (73/a9),
 (75/a14), (75/a3), (75/b3),
 (75/b6), (76/a4), (77/a10),
 (77/a12), (77/b10), (79/b1),
 (79/b5), (83/b14), (85/b7),
 (85/b8), (88/a7), (89/a14),
 (93/a13)
 o.+sındadır (79/b3), (83/a2)
 o.+sından (104/b10), (81/a2),
 (92/a14)
 o.+ya (79/a8), (91/b4)

ot: Toprak üstündeki bölümleri
 odunlaşmayıp yumuşak kalan,
 ilkbaharda bitip bir iki mevsim
 sonra kuruyan küçük bitkiler
 o. (105/b10)
 o.+lar (103/a8), (104/b8),
 (94/a6)
 o.+ları (100/a5)

otuz: (bkz. Otuz)
 o. (96/a9)

otlak: Hayvan otlatılan yer, salmalık,
 yaylak, mera
 o.+lar (84/b14)
 o.+ları (101/a12)

otur-: Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmekü eylemi
o.-a (78/b12)
o.-maz (89a6)
o.-urlar (101/a13), (83/a12)

oturmak: Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek
o.+ı (86/b4)

otuz: Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı
o. (79/b6), (80/a6)

Ö

öde-: Bir alışverişte alınan şeyin karşılığını alacaklıya vermek
ö.-miş (92/b1)
ö.-ye (88/a3)

ög-: Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek
ö.-di (81/a13)
ö.-mişlerdür (81/a15)

ögle: Gün ortası, öğlen, öğle vakti
ö.+ye (87/a6)

ögüt: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat
ö.+ünün (81/b5)

öküz: Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır
ö. (104/b4)

öl-: Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek
ö.-ür (77/b8)
ö.-ürdi (74/b15)
ö.-ürler (75/a1)

ölü: Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, diri karşıtı
ö.+lerini (104/a15)

ön: Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı
ö.+den (90/a4)

örtü: Örtülmüş, bir şey ile kaplanmış
ö.+lüsü (73/a7)

öte: Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera
ö. (89/a10)

öyle: Gün ortası, öğlen, öğle vakti
ö. (94/a15)

öz: Bir kimsenin benliği, kendi manevi varlığı, iç, nefis, derun, varoluş karşıtı
ö.+den (94/a15)

P

pâdişâh: Far. Hükümdar, sultan
p. (103/b9), (84/a9), (84/b2), (84/b3), (89/a5), (90/a5), (91/a12)
p.+a (102/a14)
p.+dan (103/b9)
p.+ı (102/b9), (103/b8), (94/b9), (76/a10)
p.+ıdur (103/b7)
p.+ın (102/a14)
p.+ından (102/b3)
p.+ının (88/a15), (88/b7)
p.+lar (103/b8)
p.+ları (80/a11), (88/a12), (94/b11)

p.+larının (81/b3), (83/b1),
(91/b8), (93/b3)

pādişāhzāde: Far. Padişahoğlu
p.+lerdür (104/a10)

panbūk: Far. Ebegümeçigillerden,
koza biçimindeki meyvesi üç,
dört, beş dilimli olan, sıcak
bölgelerde yetişen tarım
bitkisi
p.+dan (86/a7)

pāre: Far. Parça, kısım
p. (101/b5), (105/a6), (75/a7),
(76/b5), (79/b6), (89/b3),
(92/a15)
p.+sidür (71/a8)

penbe: Far. Beyaza biraz kırmızı
karıştırılmasıyla oluşan açık
renk
p. (86/a15)
p.+den (89/b13)

pencere: Far. Yapıları veya tren,
vapur vb. ulaşım araçlarını
aydınlatmak, havalandırmak
amacıyla yapılan, çerçeve,
cam, panjur, perde gibi
eklentilerle daha kullanışlı bir
duruma getirilen açıklık
p.+ler (73/a13)

pes: Far. İmdi, o halde, öyle ise, öyle
iken, öyle olunca, binaenaleyh
p. (100/a7), (100/a7),
(102/b5), (105/b10),
(105/b12), (105/b13), (71/b6),
(73/b14), (77/b3), (77/b6),
(78/a8), (78/a9), (78/b14),
(78/b3), (78/b7), (79/a5),
(80/a6), (80/b11), (80/b6),
(80/b8), (81/b6), (81/b7),
(82/a1), (83/a12), (84/a10),
(86/b8), (87/a2), (87/b2),
(90/a7), (90/b7), (91/a11),

(92/a10), (92/a12), (92/a12),
(92/a14)

peygāamber: Far. İnsanlara Tanrı'nın
buyruklarını bildiren, onları
Tanrı yoluna, dine çağıran
kimse, yalvaç, yalavaç, elçi
p. (73/a12)
p.+i (98/a5)
p.+lerün (73/a14)

-R-

ra' d: Ar. Gök gürlemesi
r. (77/b6)

rāfizi: Ar. Şîf takımının, Halife Ali'ye
aşırı derecede bağlı bir
kolundan olan kimse
r. (92/b6)

rāhat: Ar.

r. eyle-: Üzüntü, sıkıntı,
tedirginlik veren bir durum
ortadan kalkmak veya azalmak,
rahata kavuşmak
r.-medi (79/a2)

r. olma-: Sıkıntısız durumda
olmak, ferahlanmak, dinlenmek
r.-dı (78/b15)
r.-dım (79/a1)

raṭıl: Ar. Bir litre kadar olan sıvı ölçüğü
r. (80/a7)

rāvend: Far. Kökleri ve sapları ilaç
olarak kullanılan
karabuğdaygillerden bir bitki
r.+çini (100/a10)

ravza: Ar. Ağacı, çayırı, çimeni bol
olan yer
r. (78/b7)

rāyiha: Ar. Koku, güzel koku

- r.+sı (97/a12)
- rāzī:** Ar. Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden
r. (105/b11), (105/b13)
r. ol-: Uygun bulma, benimseme, kabul etme
r.-madı (78/a11)
r.-urlarsa (105/b11)
- rencber:** Far. Çiftçi
r. (89/a12)
- renk:** Far. Cisimler tarafından yansıl原因 ışığın gözde oluşturduğu duyum
r. (75/b1), (75/b1)
- renklü:** (Far.+T) Beyaz dışında başka rengi veya renkleri olan
r. (99/b12)
- resim:** Ar. Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri
r.+ine (103/b2)
- revân:** Far. Giden, yürüyen
r.+durlar (100/b13)
r.+lu (75/a13)
- re'is:** Ar. Lider, başkan
r.+leri (94/b11)
- rezm:** Far. Kavga, savaş, cenk
r. (99/a12)
- rie':** Ar. Verem
r. (92/b15)
- rivâyet:** Ar. Bir olay, bir haber veya sözü nakletme
r. (82/b1)
r.+de (102/a8), (105/a11), (82/a3)
r.+dür (84/b4), (96/a6)
- r. et-:** Bir olay, bir haber veya sözü nakletmek
r.-er (94/a11)
- rub':** Ar. Dörtte bir, çeyrek
r. (83/a11)
- rūḥām:** Ar. Mermer
r. (71/a4)
- Rūm:** 1. Eskiden Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan ve Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. 2. Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşayan Hellen soyundan gelme halk.
r. (76/b13), (78/a10), (81/b3)
- Rūs:** Doğu Slav halkı veya bu halkın soyundan olan kimse
r. (100/b8)
- rustā:** Far. Köy
r.+yi (93/b9)
- rūṣenāyi:** Far. Aydınlık, açıklık
r.+i (91/b3)
- ruṭab:** Ar. Hurma, olgun hurma
r. (85/a14), (97/a11), (97/a8)
- S-**
- sā'at:** Ar. Vakit, zaman
s. (78/b12)
- ṣabāḥ:** Ar. Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman
s.+dan (87/a6)
s.+dandur (94/a15)
- ṣābūn:** Ar. Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü

- yağlarla alkaliler
birleştirilerek yapılan madde
s. (80/a7), (80/a7)
- sac:** Bu nesneden yapılmış, üzerinde
yufka yapılan dışbükey
pişirme aracı
s.+ın (79/a5)
- saçlu:** Saçı olan
s.+lar (100/a1)
- şadef:** Ar. İnci kabuğu
s. (77/a7)
- şafâ:** Ar. Gönül rahatlığı, rahatlık,
kaygısız ve sakin olma
s. (83/a1)
- şâfi:** Ar. Katıksız, duru, temiz
s. (104/b3), (86/b10), (86/b4)
s.+sin (79/a3)
- şâğ:** 1.Düz ve yüksekçe yer parçası,
seki
s. (87/b5)
s.+da (99/a9)
2. Vücutta kalbin bulunduğu
tarafın karşısında olan, sol
karşısı
s.+ı (83/a14)
3.Sağlam, esen
s.+sın (94/b10)
- şâğ-:** Memeyi parmaklar arasında
sıkarak sütünü akıtmak
s.-sa (80/a3)
- sağla-:** Bir işin olması için gerekli
durumu, şartları hazırlamak,
temin etmek
s.-rdı (86/b11)
- şâhib:** Ar. Herhangi bir şey üstünde
mülkiyeti olan, onu yasaya
uygun bir biçimde dilediği
- gibi kullanabilen kimse, iye,
malik
s.+inün (78/b2)
- ş.-i cemâl:** Güzellik sahibi,
güzel olan
s. (81/b10), (74/b12), (85/a6),
(92/a3)
s.+di (78/b8)
- ş.-i menşüb**
s.+lardur (104/a11)
- sâhil:** Ar. Karanın deniz, göl, ırmak
boyunca uzanan bölümü, kıyı,
yaka
s. (93/a15)
s.+indedür (88/b2)
- şahn:** Ar. Cami, medreselerde umumun
toplanmasına mahsus üstü
kubbeli, örtlü yer
s.+ı (73/a8)
- şahne:** Ar. Büyük kase, sahan
s.+ler (92/b3)
- şahrâ:** Ar. Çöl
s. (73/a10), (73/a11)
s.+lardur (84/b14)
s.+nun (73/a13)
- sâir:** Ar. Diğer, öbür
s. (75/b11), (96/b9), s. (82/b11)
- sakḳāk:** Ar. Şeriat mahkemeleri katibi
s.+sı (94/B,1)
- sakankūr:** Ar. Mısır'da bulunan kum
kertenkelesi
s. (104/b5)
- sakf:** Ar. Tavan, çatı ,dam
s.+larını (71/a15)
- sâkin:** Ar. Durgun, dingin
s. (77/b6), (86/b7), (88/b15),
(89/a11)
s.+dur (94/b9)

s.+dür (87/b14)
s. ol-: Bir yerde yerleşmek,
oturmak
s.-dum (71/a11)
s.-urlar (74/a2)

sakla-: Kaybolmaması, görünmemesi
için gizli bir yere koymak
s.-nur (98/a7)
s.-salar (75/a8)
s.-yalar (87/a1)

sakşı: Pişmiş toprak, plastik vb.nden
yapılan, çiçek yetiştirmekte
kullanılan kap
s. (105/a5)

şalıver-: Bırakmak, koyuvermek,
serbest bırakmak
s.-in (78/b12)

sâlih: Ar. Dinin buyruklarına uygun
harekette bulunan
s. (76/b15)

şan-: Bir şeyin olma veya olmama
ihtimalini kabul etmekle
birlikte, olabileceğine daha
çok inanmak, zannetmek,
zanneylemek
s.-asın (103/a5), (82/b11),
(82/b12)

saña: Sen zamirinin yönelme durumu
eki almış biçimi
s. (78/b9), (79/a1), (94/b3)

san' at: Ar. Bir duygu, tasarı, güzellik
vb.nin anlatımında kullanılan
yöntemlerin tamamı veya bu
anlatım sonucunda ortaya
çıkan üstün yaratıcılık
s.+da (101/b14), (85/b3),
(86/b14)
s.+ı (71/a13)
s.+lar (97/a3)

şandal: (Rum.) İnsan taşıyacak
biçimde yapılmış, kürekle
yürütülen deniz teknesi
s. (103/a8), (104/b8), (105/b9)

şanem: Ar. Put
s. (75/a4)

sarây: Far. Hükümdarların veya devlet
başkanlarının oturduğu büyük
yapı
s. (96/b6)
s.+lar (92/b11), (96/a10),
(98/b12)
s.+lardur (82/b10)
s.+ları (103/a12), (90/b12),
(91/b12), (97/a6)
s.+larına (90/b1)
s.+larını (97/a1)

sâri: Yeşil ile turuncu arasında bir renk,
limon kabuğu rengi
s. (86/a15)

sârnıc: Ar. Yağmur suyu biriktirmeye
yarayan yer altı su deposu
s.+ları (72/a4)

sat-: Bir değer karşılığında bir malı
alıcıya vermek
s.-arlar (100/a1),
(105/a3), (102/a6), (99/b13)
s.-mazlar (92/b7)
s.-mış (92/a14)

şatın al-: Bir nesneyi belirlenen fiyatını
ödeyerek kendine mal etmek,
mübayaa etmek
a.-ınan (71/a3). (105/a10)

şatmak: Bir değer karşılığında bir malı
alıcıya verme
s. (91/a15), (91/a2), (93/a14)

şatul-: Satma işi yapılmak
s.-ur (102/b7), (99/b12)
s.-ursa (99/b11)

şavâş: Savaşan, savaş durumunda bulunan, muharip
s. (93/a9)

şay-: Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak
s.-mişlar (79/b15)

şayru: Hasta
s.+ları (74/b9)

sâz: Far. Her tür müzik aracı, çalgı
s.+lar (81/b12)

sâzkâr: Far. Saz çalan sanatkar
s.+dur (97/b15)

sebeb: Ar. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey
s.+i (94/b2)
s.+ini (100/b2)

secde: Ar.
s. kıl-: Genellikle namaz kılarken alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek dua yapmak
s.-urlarmış (78/a15)

secîr: Ar. Cibre, posa
s. (97/a12)

sefer: Ar. Yolculuk
s.+de (86/a2)
s.+e (86/a1)

sehâ'if: Ar. Bulutlar
s. (96/b11)

sekiz: Yediden sonra gelen sayının adı
s. (71/b7), (76/b9)

seksen: Yetmiş dokuzdan sonra gelen sayının adı
s. (73/a9)

selâmetlü: (Ar.+T) Esen olma durumu, esenlik sahibi
s.+lü (101/b11)

selef: Ar.
s.+i şaliḥin: Bir yerde, bir işte, bir vazifede başka birinden önce bulunmuş uygun, iyi kimse
s. (71/a10)

sen: Teklik ikinci kişiyi gösteren söz
s. (81/b4)
s.+i (79/a3), (79/a4), (81/b5)
s.+leri (74/a7)

sepet: Far. Saz, kamış veya ince dallardan örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap
s.+leriyle (99/b10)
s.+lerle (99/b11)

serçe: Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş
s. (74/a13)

serḥād: (Far.+Ar.) Sınır boyu
s.+didür (98/b3)

Serḥūsn-i kadīm: Eski güzel şehirlerin başı
s. (90/b10)

sev-: Sevgi ve bağlılık duymak
s.-mezler (92/b7)

sıçan: Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan
s. (100/a8), (105/a2), (105/a3)

sığır: Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı
s. (78/a2)

şıhhat: Ar.

s. bul-: Sağlık, esenlik kazanmak
s.-ur (75/a3), (75/a9), (75/b15)
s.-urlar (74/b10)
s.-urlardı (73/b15)

sırmcâk:

s. (84/a6)

sil: Ar. Sürekli yağan yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını
s. (72/a4)
s.+lerdür (72/b10)

sil-: Ortadan kaldırmak, yok etmek veya gidermek
s.-di (78/a8)

sin-: Kendini göstermemek için büzülmek, saklanmak, pusmak
s.-di (87/b11)
s.-mege (87/b10)

sirke: Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu
s.+yle (103/b6)

sitt: Ar. Altı
s. (87/b3)

siyâset: Ar. Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış
s. (101/b12)

soğak: Ar. İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol
s.+larına (90/a15)

şokul-: Sokma işine konu olmak
s.-maz (90/b8)

sol: Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı
s. (83/a14)

soñra: Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı
s. (105/a15), (72/a14), (77/b6), (79/b9), (82/a1), (91/a12), (96/b5)

şor-: Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek
s.-dı (80/a3)

şovuk: Isının üşütecek kadar az veya düşük olması durumu
s. (88/b9)
s.+dur (89/a7), (95/b3)

söz:

s. it-: Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi söylemek, laf etmek
s. (95/b14), (95/b14)

şu: Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab
s. (100/a11), (104/b14), (72/a10), (72/a15), (72/a15), (76/b4), (77/b3), (79/b7), (81/b8), (83/a12), (87/b4), (87/b5), (90/a9), (95/b13), (96/a14), (96/a5), (97/a12), (98/a15)
s.+da (90/a9)

s.+dur (82/a5)
s.+lar (71/b4), (75/a14),
(77/a12), (84/a3), (96/b7),
(97/a12)
s.+ları (105/a8), (72/a13),
(82/a4), (85/a1), (85/b14),
(85/b3), (86/b10), (86/b4),
(88/a10), (96/b6), (97/b10),
(99/a10)
s.+nuñ (73/b5), (76/a5),
(79/b4), (98/b11)
s.+yı (104/a14), (104/b13),
(104/b2), (74/b2) (72/a4),
(72/a8), (72/b10), (74/a15),
(74/b4), (74/b6), (78/a13),
(79/b5), (81/a11), (81/b1),
(82/b4), (82/b4), (82/b4),
(82/b5), (85/b11), (87/b3),
(87/b6), (90/a1), (90/b6),
(90/b7), (90/b8), (94/a2),
(95/a10), (95/b6), (96/b14),
(97/a9)
s.+yıdur (72/a11), (72/a4),
(72/a4)
s.+yıdurlar (85/b11)
s.+yına (79/b13), (96/a4),
(99/a10)
s.+yından (96/a2)
s.+yını (88/b4)

suâl: Ar.
s. eyle-: Birine soru yönelterek
herhangi bir konuda bilgi
istemek
s.-di (94/a13)

şucu: Su satan veya evlere su taşıyan
kimse, saka
s. (81/b9)

şuf: Ar. Yün dokuma
s.+lar (77/a2)

şûret: Ar. Görünüş, biçim
s. (71/a2), (78/a8), (78/a9)
s.+i (100/a14), (75/a6),
(75/a7), (86/b13)

s.+inde (100/a5), (104/a6),
(75/a5), (75/a7), (95/b13)
s.+ler (102/a5), (104/a9)
s.+lû (89/a1)
s.+ün (103/a4), (103/a4)

sûsî: Bir çeşit giysi
s. (86/a7)

şusuz: Suyu olmayan, suyu
bulunmayan
s. (88/b12), (89/a15)

şuvar-: Hayvana su vermek, su
içirmek
s.-ur (87/b2)
s.-urmuş (91/b5)

şuvarul-: Sulanmak, su verilmek
s.-ur (79/b8)

şülüşân: Ar. Üçlü, üç şeyden meydana
gelen
s.+dur (105/b15)

sünbül: Far. Zambakgillerden, soğanla
üretilen, 15-20 santimetre
yüksekliğinde, çiçekleri keskin
kokulu ve türlü renkli, çok
yıllık bir süs bitkisi
s. (100/a5), (104/b1)
s.+i (100/a4)

sünnî: Ar. Sünnet ehlinden olan kimse
s.+leri (92/b7)

şürâhî: Ar. İçecek koymaya yarar, cam,
plastik vb.nden yapılan kap
s.+ler (92/b4)
s.+sinden (81/b9)

sürün-: Bir şeye değerek geçmek,
geçerken değmek
s.-ür (100/a7)

-Ş-

şādılık: Ar. Sevimli, neşeli
ş. (100/b1)

şadurvān: Far. Genellikle cami avlularında bulunan, çevresindeki musluklardan ve ortasındaki fıskiye den su akan, üzeri kubbeli veya açık havuz
ş. (90/a1)

şahıs: Ar. Kişi
ş. (81/a13), (81/b7), (92/a8), (95/b13)

şā'ir: Ar. Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan
ş. (81/b14), (81/b14)

şark: Ar. Doğu
ş. (102/b4), (72/a11), (72/b12)
ş.+a (90/b9)
ş.+da (73/a4)
ş.+dan (105/a13), (72/b15)
ş.+ı (71/a7), (89/a10)
ş.+ında (73/a14), (73/a2), (82/b3), (88/b14), (93/b4)
ş.+i (79/b8), (83/a4), (95/a12)

şedd: Ar. Sıkı bağlanma, sıkma
ş. (80/a9)

şehid: Ar.
ş. **eyle:** Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda kimseyi öldürmek
ş. (94/b4)

şehir: Far. Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site
ş. (101/b11), (101/b5), (103/a11), (103/a5), (105/a1),

(105/a11), (105/a13), (105/a7), (105/b10), (105/b12), (105/b6), (71/b15), (71/b9), (72/a2), (72/b2), (73/a2), (74/b13), (75/b9), (76/a9), (76/a9), (76/b8), (77/a5), (78/a7), (79/a11), (79/b14), (79/b4), (79/b5), (81/a11), (81/a2), (81/a3), (82/a2), (83/a6), (83/a9), (83/b12), (85/a12), (86/b9), (88/b6), (89/a2), (89/b3), (90/, (90/a13), (90/a15), (90/b7), (91/b14), (92/b14), (92/b8), (93/a15), (93/b10), (93/b2), (94/a11), (94/a9), (94/a9), (95/a6), (95/a9), (96/a13), (96/b3), (97/b1), (99/a1)
ş.+de (101/a13), (101/a15), (102/a11), (102/a9), (102/b14), (102/b2), (103/a14), (103/b1), (104/a7), (104/b13), (105/a2), (105/a5), (105/a9), (75/b11), (71/b11), (72/a13), (72/b6), (74/b1), (74/b15), (74/b6), (75/a12), (75/b3), (76/b15), (76/b8), (76/b9), (77/a11), (77/a13), (77/a13), (77/a6), (78/a1), (78/a1), (78/a5), (78/b5), (80/a1), (80/a10), (80/a12), (82/b15), (85/a15), (85/b11), (85/b6), (86/a15), (86/a9), (86/b2), (86/b4), (87/b12), (88/a11), (89/b12), (90/a14), (90/a3), (90/a4), (90/b13), (90/b3), (91/a5), (91/b9), (92/a1), (92/a9), (92/b12), (92/b12), (92/b4), (93/a2), (95/b2), (96/a15), (96/b9), (97/a11), (97/a13), (97/a2), (97/b11), (98/a7), (99/a15), (99/b1), (99/b2)
ş.+dedür (80/a12)
ş.+deki (97/a9)
ş.+den (102/b11), (104/a12), (77/a8), (78/a2), (83/a8), (83/a9), (85/a12), (90/b14),

(92/a4), (93/b10), (95/b4),
 (96/b10)
 ş.+di (80/a12), (95/a11)
 ş.+dür (105/a6), (105/b4),
 (100/a2), (100/b12), (101/a9),
 (102/a10), (102/b13),
 (103/a11), (103/a6),
 (103/b10), (103/b11),
 (103/b14), (104/a4), (104/a9),
 (104/b11), (104/b15),
 (104/b2), (104/b6), (105/b14),
 (72/b4), (72/b8), (74/a14),
 (74/b10), (75/a13), (75/a14),
 (75/b5), (75/b6), (76/a1),
 (76/b13), (77/a1), (77/a11),
 (77/a5), (77/a8), (77/b15),
 (78/a13), (78/a3), (79/a11),
 (80/b13), (81/a1), (81/a10),
 (81/a5), (82/a14), (82/a7),
 (82/a7), (82/b14), (83/a2),
 (83/b11), (83/b7), (84/a14),
 (84/a2), (85/a1), (85/a4),
 (85/b13), (85/b6), (86/a6),
 (86/a8), (86/a8), (86/a9),
 (86/b1), (86/b3), (86/b5),
 (86/b5), (88/a14), (88/a9),
 (88/b3), (89/b14), (89/b5),
 (89/b9), (90/a12), (90/b11),
 (90/b15), (90/b5), (91/a11),
 (91/a13), (91/a5), (91/b14),
 (91/b2), (91/b6), (92/a4),
 (92/b2), (92/b9), (93/a15),
 (93/a3), (93/a5), (93/b9),
 (95/a11), (95/a7), (95/a8),
 (95/a8), (96/a6), (96/b2),
 (97/a5), (97/b2), (97/b9),
 (98/a14), (98/a14), (98/a2),
 (98/a4), (99/a14), (99/b1),
 (99/b4), (99/b6)
 ş.+e (105/a1), (101/a14),
 (102/b1), (102/b6), (71/b11),
 (71/b5), (71/b6), (72/b8),
 (74/b11), (74/b14), (77/b15),
 (78/a14), (81/b4), (85/b4),
 (86/a6), (86/b12), (90/a8),
 (90/b5), (90/b8), (91/a9),
 (91/b15), (95/b4), (96/a11),
 (97/a5), (99/b11)

ş.+i (104/a14), (91/a2), (72/a1),
 (72/a3), (72/a6), (76/a2),
 (78/b3), (78/b4), (79/a13),
 (81/a14), (81/a6), (82/a13),
 (83/a5), (83/a7), (83/b12),
 (83/b9), (85/a9), (85/b1),
 (86/a6), (86/b5), (91/a6),
 (91/b4), (93/b12), (94/a8),
 (94/b5), (95/a10), (95/a6),
 (98/a11), (98/b13), (99/b4)
 ş.+idür (102/a15), (83/a7),
 (72/a13), (72/a7), (73/b4),
 (73/b5), (81/a7), (84/a13),
 (85/b5),
 (95/a6)
 ş.+inden (105/a1), (88/a9)
 ş.+ine (82/b9), (83/a4), (94/a3)
 ş.+ini (76/b14)
 ş.+inün (94/a14), (104/b7),
 (93/a12)
 ş.+iymiş (78/a15)
 ş.+ler (105/a15), (77/b1),
 (79/a9), (81/a8), (83/b1),
 (87/b15), (85/a8)
 ş.+lerde (92/b5), (99/b11)
 ş.+lerden (75/b5), (76/b6),
 (84/a15), (96/b14)
 ş.+lerdendir (93/a7)
 ş.+lerdendür (94/a9)
 ş.+lerdür (89/b3), (95/a5)
 ş.+leri (100/b10), (100/b5),
 (72/a10), (73/b8), (84/b14),
 (84/b15), (85/a9), (88/a8),
 (94/b15), (96/a3), (96/b14),
 (97/a15), (98/a10), (98/a12),
 (98/b10), (98/b4), (99/a2),
 (99/b3)
 ş.+lerinde (89/b4)
 ş.+lerinden (100/b11), (101/a8),
 (102/a8), (105/b4), (77/b12),
 (96/a5), (97/b1), (98/a13),
 (98/b4), (99/a14)
 ş.+luden (88/a2)
 ş.+miş (105/a6), (76/a2),
 (77/a9), (81/a9), (86/a11),
 (88/a15), (88/b1), (90/b10),
 (91/b8), (93/a3), (96/a8),
 (97/b12), (97/b9)

ş.+üñ (102/b3), (103/a5),
(104/a2), (105/a10), (71/b2),
(74/a15), (75/a1), (75/a3),
(75/a9), (76/a4), (83/b13),
(85/b12), (84/b11), (85/a12),
(85/b15), (91/b13), (93/b12),
(96/a9)
ş.+ünden (79/a11)

şeker: Far. Şeker kamışı, şeker
pancarı, patates, havuç, mısır,
buğday vb. bitkilerin sap ve
köklerinin öz suyundan veya
nişastasından çıkarılan,
birleşiminde karbon, oksijen
ve hidrojen bulunan, beyaz,
suda eriyen, mayalanabilen ve
çoğu tatlı olan maddelerin
genel adı
ş. (102/b12), (79/a3), (86/b2),
(88/b3), (88/b4), (89/b11)
ş.+den (95/b2), (97/b11)

şekil: Ar. Biçim
ş. (103/a6)

şekker: Far. Şeker kamışı, şeker
pancarı, patates, havuç, mısır,
buğday vb. bitkilerin sap ve
köklerinin öz suyundan veya
nişastasından çıkarılan,
birleşiminde karbon, oksijen
ve hidrojen bulunan, beyaz,
suda eriyen, mayalanabilen ve
çoğu tatlı olan maddelerin
genel adı
ş. (89/b10)
ş.+i (80/a10)

şerbet: Ar. Meyve suyu ile şekerli su
karıştırılarak yapılan içecek
ş.+ün (79/a4)

şerhant:...
ş. (92/b14)

şeşil-: Çözölmek
ş.-ür (95/b5)

Şeşteri: Şeşterli
ş. (97/a5)

şevket: Ar. Büyüklük, ululuk, yücelik,
heybet
ş.+i (87/b10)

şî'ir: Ar. Zengin sembollerle, ritimli
sözlerle, seslerin uyumlu
kullanımıyla ortaya çıkan, hece
ve durak bakımından denk ve
kendi başına bir bütün olan
edebî anlatım biçimi, manzume,
nazım,
ş.+in (81/b13)

şimāl: Ar. Kuzey
ş.+inde (88/b13), (98/b2)
ş.+inden (103/b15)

şimdi: Şu anda, içinde bulunduğumuz
zamanda
ş. (80/b12), (81/a9), (93/b4)
ş.+ki (71/a14), (72/b2), (72/b2),
(73/b8), (75/b6), (76/a10),
(77/a1), (78/a8), (78/b1),
(78/b2), (79/b5), (82/b6),
(96/b11), (96/b2)(102/b1),
(77/a9), (82/a15), (85/a11),
(85/b10), (86/a8), (88/a14),
(90/b10), (91/b15), (91/b9),
(92/b8), (94/a14), (96/a8),
(97/b9)

şîryerki: Bir tür ağaç
ş. (103/b1)

şol: Şu
ş. (100/b1), (100/b15),
(101/b15), (102/b11),
(102/b12), (104/b5), (105/a4),
(72/b6), (75/a14), (80/a1),
(89/b10), (91/b12)

şöhret: Ar. Ün
ş.+i (104/b4)

şöyle: Şunun gibi, şuna benzer biçimde

ş. (105/a5), (80/b11), (95/b4),
(96/a1), (99/b14)
ş.+dür (105/b8)

şu: Şu (işaret sıfat ve zamiri)
ş.+na (105/a2), (86/a1), (94/a14)

-T-

tā: İşte

t. (101/b3), (102/a11),
(105/a1), (105/a13), (105/a9),
(105/b12), (76/b8), (78/b7),
(81/b5), (81/b6), (82/b9),
(83/a13), (83/a9), (84/b3),
(86/a2), (87/a6), (89/b1),
(90/a6), (91/a7), (98/a6)

ta‘am: Ar. Yemek, yiyecek
t. (75/b3), (77/a7), (86/a12)
t.+dan (74/a11), (81/b7)

ṭabakāt : Ar. Katman
t.+dur (103/a14), (99/b2)

tābi‘: Ar. Bağımlı
t.+dür (83/a6)

tābūt: Ar. Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal
t. (90/a3), (90/a8)

ṭad: Canlıların besinlerdeki uçucu olmayan bileşikleri damak, boğaz ve dil yüzeyindeki mukoza noktaları aracılığıyla algıladığı duyum
t.+dan (103/b4)

ṭağ: Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü

t. (100/a13), (100/a2),
(100/b10), (100/b7), (100/b9),
(101/a2), (101/b8), (72/a12),
(72/b10), (73/b1), (77/a4),
(78/a14), (84/a4), (87/a2),
(87/a4), (88/b15), (90/b4),
(91/a13), (94/b8), (95/b10),
(96/b13), (98/a1), (98/b2),
(99/a9)

t.+da (100/a11), (103/b15),
(73/b2), (74/a14), (77/b6),
(86/b12), (86/b14), (98/a2)

t.+dan (103/b15), (80/b3),
(80/b8), (85/b14), (86/b11)

t.+dur (72/b11), (87/a1),
(93/b7), (94/b6)

t.+ı (105/b3), (75/b10), (81/b2),
(85/b15), (88/b9), (88/b9),
(94/b8), (95/b10)

t.+ında (100/a10), (100/a4),

(84/a7)

t.+lar (86/b14), (88/b8)

t.+lara (94/b11)

t.+larda (89/a8), (99/a6)

t.+lardan (80/b2), (91/a6),
(91/b4), (94/a5),
(99/a8), (87/a14)

t.+lardur (88/b9), (94/b8)

t.+ları (91/a13), (97/a15)

t.+larına (100/a14), (91/a14),
(99/a4)

t.+larında (89/a7), (93/b13)

t.+larınun (88/b13)

t.+un (104/a1), (71/b5),

(88/b14)

ṭāhir: Ar.

t. ol-: Temizlenmek

t.-unca (78/b7)

taḥt: Far. Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk
t. (84/b3), (99/b6)
t.+ı (77/a2), (84/b4), (85/a11),
(88/a15), (88/b7),
(97/b1), (84/a13), (98/b5),
(76/b14)

- t.+ıdur (79/a12), (92/b9), (103/b7), (76/a10), (76/b13), (77/b13), (81/b4), (91/b8), (96/b11), (97/a1), (97/a8)
t.+larından (103/b13)
- tahta:** Far. Düz, enlice, uzun ve az kalın biçilmiş ağaç
t. (75/b1)
- ṭam' it-:** Ar. Tama' etmek, çok istemek
t. (94/b4)
- tamām:** Ar. Bütün, tüm
t. (78/b7), (92/a11), (95/b5)
t. kıl-: Tamamlamak
t.-dı (96/b5)
t. ol-: tamamlanmak
t.-mış (92/a13)
- ṭammā':** Ar. Son derece tamah eden
t. (104/a2)
- ṭan:** Bir çeşit yiyecek
t. (97/a11)
- ṭaniş-:** Daha önce birbirini tanımayan kimseler birbirini tanımaya duruma gelmek
t.-dı (80/b1)
- tañrı:** Çok tanrıcılıkta var olduğuna inanılan insanüstü varlıklardan her biri, ilah
t.+dan (74/b1)
- ṭap-:** İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek
t.-arlar (102/a3), (102/a3)
- ṭar:** İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı
t. (87/a8)
- t.+dur (72/b3), (87/a6)
- ṭaraf:** Ar. Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri
t. (102/b5), (103/a7), (105/b5), (105/b5)
t.+a (104/b14), (78/b15)
t.+da (104/a15)
t.+dan (77/a15)
t.+dur (99/a9)
t.+ı (79/b4), (95/a3), (98/a14), (98/b12)
t.+ın (79/b7)
t.+ına (72/a11), (76/b1), (90/b15), (93/b2)
t.+ında (100/a13), (100/a14), (100/a15), (105/a10), (105/a10), (76/a5), (71/b2), (71/b4), (72/b11), (72/b12), (73/b12), (73/b4), (73/b7), (76/b2), (78/a13), (78/a4), (79/b12), (82/b9), (83/a3), (83/a7), (83/b13), (85/b7), (87/a3), (87/b7), (91/b3), (92/b13), (95/a12), (95/a2), (95/a5), (98/a9), (98/a9), (99/b4), (99/b5)
t.+ındadır (79/b8)
t.+ından (72/b10), (75/a5), (95/a4)
t.+ının (88/b7)
t.+unda (76/b11)
- ṭarafdār:** (Ar.+Far.) Yandaş
t.+larıdır (73/a15)
- ṭarīḡ:** Ar. Yol
t. (103/a10)
t.+ına (99/b2)
t.+ındadır (86/a9)
t.+ıyla (81/b13)
t.+la (75/b15)
- tārīḡ:** Ar. Bir konuyu geçmişi ve gelişimi içinde inceleyen anlatı
t.+inde (101/b7), (79/a14), (82/b2), (93/b8), (94/a11), (96/a7)

- t.+inden (80/a2)
- tartıl-:** Tartma işi yapılmak veya tartma işine konu olmak
t.-maz (101/a14)
- taş:** Ar. Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.
t.+lar (84/a11)
- taş:** Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde
t. (100/b7), (71/a8), (71/a8), (75/a10), (75/a6), (77/b5), (86/b11)
t.+da (76/a8)
t.+dan (74/a1)
t.+ı (75/b10), (97/b11)
t.+ını (80/b1), (80/b7)
t.+lar (86/b13), (92/a6), (99/b12)
t.+lara (100/a7)
t.+lardan (91/b10)
- taşı-:** Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek
t.-dılar (80/b7)
t.-yıcı (80/a5)
- taşlu:** İçinde taş olan, taş karışmış olan
t. (91/a6)
- taşra:** Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık
t. (74/a3)
t.+dan (78/b8)
t.+sı (103/b2)
t.+sıdur (91/b9)
- tatlu:** Şeker tadında olan
t. (101/b10), (74/a15), (74/b6), (82/a5), (84/a6), (86/a13), (91/a15), (91/b5), (95/b8), (97/b11), (98/a6)
t.+dur (81/a11), (81/b2), (84/b10), (95/b2), (96/a15)
t.+sı (85/a4)
- tavāif:** Ar. Tayfalar, fıkralar, bölükler
t. (101/a10), (102/b11)
t.+i (88/b7)
- tavar:** Koyun ve keçiye verilen ortak ad
t. (94/a5)
t.+ı (101/a13)
- tavşan:** Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, postundan yararlanılan bir memeli türü
t. (81/b8)
- tavuk:** Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı
t. (74/b3), (81/b7)
- tay:** Üç yaşına kadar olan at yavrusu
t.+larına (80/b5)
- tayife:** Ar. Yoldaşlar; arkadaşlar
t.+dür (88/b15)
- tāze:** Far. Yeni, zamanı geçmemiş
t. (82/b14)
- te'alluk:** Ar. İlişgi, ilgisi olma
t.+dı (76/a9)
- teberrük:** Ar.
t. **gid-:** Mübarek sayma, uğur sayma
t.-er (88/a12), (95/b3)
- tecdid:** Ar.
t. **kıl-** : Yenilemek, yenilenmek
t.-dılar (76/a4)
t.-miş (90/b12)
- tecrübe:** Ar.
t. **kıl-** : Denemek, sınamak

t. (96/a1)	t.+la (90/a8)
teferrücci: Ar. t. ol-: Gezintiye çıkan t.-ur (85/a6)	tîr-endâz: Far. Ok atıcı t. (93/a9)
teferrüc-gâh: Ar. Eğlence, gezinti yeri t. (76/a7), (82/b15) t.+ları (104/a5), (98/73)	toğ-: Dünyaya gelmek, Ortaya çıkmak, sonucu olmak t.-dı (74/a5) t.-mış (91/a4) t.-mışdur (81/b12)
temâmet: Ar. Eksizsiz, bütün t. (88/b4)	toķu-: Tezgâhta ipliği, çözgü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak t.-nur (97/a2) t.-rlar (88/a12), (89/b13), (96/b12), (98/b7), (75/a12), (86/a15), (86/a7), (86/a9), (88/a13), (93/b1)
ten-dürüst: Far. Vücudu sağlığı sağlam, kuvvetli t. (72/b9), (76/a7), (82/a5), (86/a10) t.+dür (77/b13), (81/b1)	toķun-: Dokuma işi yapılmak t.+an (80/a10) t.-mış (78/a9) t.-sa (102/a5) t.-ur (104/b13), (98/a7)
tepsi: Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap t.+ler (75/b1)	toķuz: Sekizden sonra gelen sayının adı t. (93/b8)
terâzi: Far. Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden oluşan tartı, mizan t.+yle (101/a14)	tolan-: Bir şeyin çevresine sarılmak t.-ur (104/a14)
tereke: Ar. Miras t. (99/a15)	tolap: Ar.Dönerek çalışan ve özellikle su çeken düzen t.+ları (79/b13)
turuncibîn: Far. Turunca mensup, turunçla ilgili t. (92/b14)	toldur-: Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek t.-urlar (100/a8)
teres: Ters, sinirli kimse t. (80/a5)	ton: Kıyafet, biçim t. (80/a7), (92/a14) t.+lar (86/a6), (89/b13), (89/b8)
terk: Ar. t. eyle-: Bırakmak, ayrılmak t.-di (80/b9) t.-me (80/b9)	ton-: Sıvı, soğuşun etkisiyle katı duruma gelmek, buz tutmak t.-ar (95/b11), (95/b4), (95/b9)
tılsîm: Ar. Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç	

tonluk: İki baş örtüsüne yetecek kadar ipek çizgili ya da sade iplikten dokuma.
t.+lar (86/a15), (86/a9)

toprak: Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü
t. (75/b4)
t.+ı (81/b1), (105/b9)
t.+ından (75/a1)

tuhfe: Ar. Hediye, armağan
t. (102/b11)
t.+sini (75/b2)

tur-: Hareketsiz durumda olmak
t.-ur (95/b14)

turfâ: Ar. Görülmemiş, yeni, tuhaf
t. (101/a6)

turna: Turnagillerden, Avrupa ve Kuzey Afrika'da toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş
t. (81/b8)

turşî: Far. Tuzlu suda, sirkede bırakılarak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve
t. (103/b6)

tut-: Elde bulundurmak, ele almak
t.-ar (103/b4)
t.-arlar (102/a2)
t.-dılar (72/b1)
t.-maka (87/b8)
t.-un (78/b11)

tuy-: İşitmek, ses almak
t.-maz (75/a9)

tuz: Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde
t. (105/b11), (105/b6), (105/b7), (87/b3), (95/b10), (95/b12)
t.+ı (105/b12), (105/b13)
t.+u (95/b12)

tuzlak: Otları tuzlu olan veya ot bitmeyen, çorak, verimsiz (yer), tuzla
t. (105/b6)

tuzlu: Yapılışında tuz bulunan, tuzu çok olan
t.+dur (74/b4), (82/b12), (87/b3)

tüccâr: Ar. Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir
t.+dan (103/a1), (82/b1)

türbe: Ar. Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı
t.+si (73/a4)

Türk: Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse
t. (91/b7), (98/b3), (98/b5)
t.+den (102/b2)

tütün: Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki (Nicotiana tabacum). 2. bit. b. Bu bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı
t.+den (71/a15)

-U-

‘ubûr: Ar.

- u. kıl-:** Bir suyun öte yakasına geçme
u.-dı (90/a9)
- ucuz:** Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı, pahalı karşısı
u. (100/b13), (101/b1), (102/b12), (102/b8), (103/b12), (105/a5), (77/a4), (77/a7), (85/a5), (92/b6), (72/b6), (72/b9), (75/b11), (75/b4), (89/a13), (89/b10), (90/b13), (90/b4), (92/a2), (94/a1), (96/a15), (96/b9), (99/b1)
u.+dur (105/a5), (76/b8), (89/b12), (95/b2), (96/b8)
- ucuzluk:** Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlılık
u. (100/b12), (76/b4), (77/a6), (94/a7)
u.+dur (85/b12), (86/a13), (91/b1), (92/a6), (94/b13)
- uçmak:** Cennet
u.+larun (71/b4)
- uçurum:** Deniz, göl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar
u. (87/a8)
- ‘ūd:** Bir çeşit ağaç
u. (104/b8)
- uğra:** Ar. Öd ağacı
u.+da (99/b8), (99/b9)
u.+lar (100/a1)
u.+yı (88/a1)
- uğra-:** Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek
u.-maz (77/b9)
u.-mayınca (83/a14)
u.-r (84/b7), (96/a13), (75/b8)
- uğrak:** Çok uğranılan yer
u.+ı (74/b11)
- uğraş-:** Bir iş üzerinde sürekli çalışmak
u.-salar (87/a9)
- uğur:** Bu nitelikte olduğuna inanılan şey
u.+da (99/a10)
- ulan-:** Eklenmek, ilave edilmek
u.+mı (85/b8)
u.-ur (99/b5)
- ulaş-:** Elde etmek, erişmek
u.-cakmış (87/a2)
- ulaşıl-:** Elde etmek, erişmek
u.-mı (101/a8)
- ‘ulemā:** Ar. Bilginler
u. (100/b8), (77/a8), (80/a1), (85/b4), (90/b14), (92/b12), (93/b11), (94/b1), (95/a14), (96/b10), (97/a7)
u.+dur (96/a8)
- ulu:** Erdemleri bakımından çok büyük, yüce
u. (100/b11), (100/b11), (101/a1), (101/a8), (101/a9), (102/a8), (102/b1), (102/b3), (103/b14), (103/b9), (104/a11), (104/a4), (104/b6), (105/b4), (71/b15), (72/a1), (72/a2), (72/a3), (72/b14), (75/a11), (76/a2), (79/a11), (79/b14), (79/b3), (81/a9), (82/b1), (83/b11), (84/a14), (84/b15), (85/a9), (85/b6), (86/a12), (86/a5), (86/a6), (86/a6), (86/a8), (87/a13), (87/a14), (88/a8), (89/b3), (89/b5), (90/a12), (90/b5), (92/b10), (93/b2), (94/a3), (94/a8), (96/a1), (97/a5), (97/b1),

- (98/b13), (98/b15), (99/a14),
(99/a14), (99/b3)
u.+dur (84/b13)
u.+lar (104/a10)
u.+sı (87/b15)
- umerā:** Ar. Beyler, amirler
u. (76/a10)
- ‘ummān:** Ar. Okyanus
u. (104/b6)
u.a (83/a13)
- ur-:** Vurmak, çarpmak
u.-dı (71/a9)
u.-sa (75/a2), (75/a8)
u.mışlar (102/b10)
- uşak:** Ar. Erkek hizmetçi
u.+ı (99/b10)
- uyku:** Dış uyaranlara karşı bilincin,
bütünüyle veya bir
bölümünün yittiği, tepki
gücünün zayıfladığı ve her
türli etkinliğin büyük ölçüde
azaldığı dinlenme durumu
u.+sunda (75/b14)
- uzun:** İki ucu arasında fazla uzaklık
olan, kısa karşıtı
u. (100/a1), (100/a1),
(101/a5), (101/b1), (103/b2)
u.+ı (73/a8), (85/a10),
(95/a14), (96/a10), (101/b2)
u.+ıdur (100/b14), (82/b8)
u.+ından (101/b4)
u.+lığı (79/a9)
- Ü-**
- ü:** Ar. Ve
ü. (82/b4), (95/a15)
- üç:** İkinden sonra gelen sayının adı
ü. (101/a4), (101/b4),
(103/a11), (105/a9), (105/b5),
(80/a14), (80/a7), (82/b6),
(83/a10), (85/a10), (87/a1),
(87/a2), (90/a15), (92/a12),
(94/b6), (95/b14), (95/b6),
(99/a8)
ü.+i (87/a3)
ü.+ine (87/a2)
ü.+inün (94/b8)
- üçünci:** Üç sayısının sıra sıfatı, sırada
ikinciden sonra gelen
ü. (72/a1), (80/a5), (84/b13),
(88/a4)
- ühbe:** Ar. Yolculuğa veya askere
mahsus elbise , malzeme
ü. (92/b1)
- ümmet:** Ar. Hz. Muhammed'e
inanarak, onun yaptıklarını ve
söylediklerini uygulayarak
çevresinde toplanan
Müslümanların tümü
ü.+ler (102/b2)
- üst:** Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan
yanı, fevk, alt karşıtı
ü.+ünde (71/b9)
ü.+üne (72/b10), (97/a12)
- üstaž:** Far. Bilim veya sanat alanında
üstün bilgisi ve yeteneği olan
kimse
ü. (101/b14)
ü.+lar (85/b4)
ü.+ları (85/b4)
- üş-:** Bir yere toplanmak
ü.-er (90/a14)
- üzeri:** Bir şeyin yukarı, göğe doğru
olan yanı
ü.+nde (71/a3), (75/a4)
ü.+ne (100/a2), (102/a5),
(102/b10), (103/a10),
(103/b14), (104/a10),
(105/a13), (71/b10), (75/a2),
(75/a9), (76/a4), (76/a8),
(76/b13), (76/b4), (76/b4),

(77/a15), (78/a5), (78/a9),
(79/b6), (82/b14), (83/a12),
(83/a12), (83/a3), (84/b7),
(86/b12), (86/b13), (87/a2),
(87/a4), (87/a7), (90/a9),
(93/a15), (93/b3), (95/b13),
(95/b4), (96/a14), (96/a5),
(98/a14)
ü.+nedür (104/a9), (91/a14),
(98/b5)

üzüm: Asmanın taze veya kuru
olarak yenilen ve salkım
durumunda bulunan meyvesi
ü. (103/a15), (72/b5), (93/a2),
(97/a9)

-V-

vāfir: Ar. Çok, bol
v. (101/a11), (72/b9), (72/b7),
(85/a5), (88/a10), (92/a2),
(94/a1), (95/a10), (95/b1),
(98/a5)
v.+dür (103/b12), (104/a3),
(77/a6), (86/b5), (95/b2),
(99/a6)

vāḥid-i mevzu': Ar. Tek yer
v. da (85/b3)

vāḳi': Ar.
v. **ol-:** Vuku bulmak, olmak
v.-an (93/b4)
v.-ana (93/b5)
v.-mış (101/a7), (101/a9),
(102/b15), (103/a9), (104/b2),
(104/b6), (104/b7), (100/a2),
(103/b14), (104/a10),
(104/a15), (105/b5), (88/b13),
(98/b2), (99/b5) (77/a10),
(77/b1), (75/b9), (85/a1),
(87/a7), (88/a7), (88/b2),
(89/a15), (91/b10), (91/b11),
(93/b2), (95/a4), (99/a2)
v.-mışdur (87/a15), (98/b14)

v.-muş (81/a6), (82/a8), (86/b1),
(71/b4), (72/a12)
v.-mışdur (77/b11), (78/a5),
(91/a6)

vaḳt: Ar. Belirlenmiş olan zaman
v. (104/b9), (104/b9), (79/b15),
(71/a12), (72/a10)
v.+e (74/a3)
v.+i (94/a15)
v.+inde (85/a13), (95/b13)
v.+inden (72/b13), (98/a6)
v.+ine (72/b13), (98/a6)
v.+ün (80/a14)

var: Mevcut, evrende veya düşüncede
yer alan, yok karşıtı
v. (100/a12), (100/a14),
(100/a14), (100/a15), (100/a3),
(100/b13), (100/b9), (101/a12),
(101/a2), (101/b5), (101/b6),
(101/b7), (101/b8), (101/b9),
(102/a10), (102/a2), (102/b2),
(102/b6), (103/b1), (103/b3),
(103/b5), (104/a1), (104/b3),
(104/b4), (105/a12), (105/a4),
(105/b6), (71/a2), (71/a5),
(71/a8), (72/a14), (72/a8),
(72/b2), (72/b4), (73/a10),
(73/a11), (73/a4), (73/b1),
(73/b2), (73/b3), (74/b1),
(74/b2), (74/b5), (75/a11),
(75/a14), (75/a3), (75/a6),
(75/a7), (75/b12), (75/b13),
(75/b7), (76/a10), (76/a5),
(76/b10), (76/b12), (76/b15),
(76/b5), (77/a14), (77/a4),
(77/a4), (77/b2), (77/b2),
(77/b6), (77/b7), (79/a1),
(79/a9), (80/a12), (80/a4),
(80/a5), (81/a4), (81/a8),
(81/b2), (81/b2), (81/b2),
(81/b3), (81/b3), (82/a10),
(82/b13), (83/b11), (83/b15),
(83/b2), (84/a15), (84/a4),
(84/a4), (84/a5), (84/a7),
(84/b10), (84/b6), (85/b3),
(85/b4), (85/b4), (85/b9),

(86/a12), (86/a3), (86/b14),
 (86/b15), (87/a11), (87/a13),
 (87/a13), (87/a5), (87/a8),
 (87/b1), (87/b13), (87/b14),
 (87/b15), (87/b7), (87/b9),
 (88/b10), (88/b8), (89/a15),
 (89/a8), (89/a8), (89/b3),
 (90/b3), (90/b8), (90/b9),
 (91/a5), (91/a7), (91/b10),
 (92/b13), (93/b14), (93/b8),
 (93/b8), (94/b8), (95/a3),
 (95/b1), (95/b10), (95/b11),
 (96/a12), (96/a4), (96/b14),
 (98/a1), (98/a10), (98/a12),
 (98/b10), (98/b11), (98/b15),
 (99/a11), (99/a3), (99/a3),
 (99/a7), (99/b10)
 v.+dı (77/b5), (80/a1),
 (82/a15)
 v.+dur (100/a11), (73/b12),
 (74/b8), (77/a7), (84/b9),
 (89/a10), (95/b7), (98/b10)
 v.+mı (73/a2)

var-: Erişilmek istenen yere ayak
 basmak, ulaşmak, vasıl olmak
 v.-dı (81/b6)
 v.-ınca (79/b12)
 v.-ır (87/a6), (75/b13)
 v.-maz (83/a13)
 v.-mazlar (97/b13)
 v.-sa (103/a2)
 v.-ur (76/b1)

vasa: Ar. Orta
 v. (98/a2)

vaşf: Ar.: Nitelik, özellik
 v.+lar (71/a2)
 v.+a gel-: Övmek, bildirmek
 v.-mez (101/a10)
 v. it-: Övmek, bildirmek
 v.-emez (71/a2)

vāsi': Ar. Geniş, açık, enli, bol
 v. (105/b3), (76/b4), (89/b2),
 (95/a1), (96/a3), (96/b15),

(97/a10), (98/a8), (98/b8),
 (99/a13), (99/b3)
v.ü'l aqtār: Geniş alan, geniş
 taraf v.+dur (97/a14)

ve: Ar. İki kelime veya iki cümle
 arasına girerek aralarında bir
 bağ olduğunu anlatan söz
 v. (100/a1), (100/a10),
 (100/a11), (100/a12), (100/a13),
 (100/a13), (100/a14), (100/a15),
 (100/a15), (100/a2), (100/a3),
 (100/a3), (100/a3), (100/a3),
 (100/a3), (100/a4), (100/a4),
 (100/a5), (100/a6), (100/a7),
 (100/a8), (100/a8), (100/b10),
 (100/b10), (100/b10),
 (100/b10), (100/b12),
 (100/b12), (100/b13),
 (100/b13), (100/b14),
 (100/b14), (100/b14),
 (100/b14), (100/b15), (100/b2),
 (100/b3), (100/b4), (100/b5),
 (100/b5), (100/b6), (100/b6),
 (100/b7), (100/b7), (100/b8),
 (100/b8), (101/a1), (101/a10),
 (101/a11), (101/a11), (101/a11),
 (101/a11), (101/a12), (101/a12),
 (101/a13), (101/a13), (101/a13),
 (101/a14), (101/a14), (101/a15),
 (101/a2), (101/a4), (101/a5),
 (101/a6), (101/a8), (101/b11),
 (101/b11), (101/b12),
 (101/b12), (101/b13),
 (101/b14), (101/b14),
 (101/b15), (101/b3), (101/b3),
 (101/b4), (101/b4), (101/b5),
 (101/b6), (101/b6), (101/b7),
 (101/b7), (101/b8), (101/b9),
 (101/b9), (102/a1), (102/a1),
 (102/a11), (102/a12), (102/a13),
 (102/a15), (102/a2), (102/a2),
 (102/a3), (102/a3), (102/a3),
 (102/a6), (102/a8), (102/a9),
 (102/b1), (102/b11), (102/b11),
 (102/b12), (102/b12),
 (102/b12), (102/b12),
 (102/b13), (102/b14),

(102/b15), (102/b2), (102/b3),
 (102/b3), (102/b4), (102/b4),
 (102/b4), (102/b5), (102/b6),
 (102/b7), (102/b7), (102/b7),
 (102/b8), (102/b8), (102/b8),
 (102/b9), (103/a1), (103/a1),
 (103/a10), (103/a10),
 (103/a10), (103/a11),
 (103/a11), (103/a11),
 (103/a12), (103/a12),
 (103/a12), (103/a13),
 (103/a13), (103/a13),
 (103/a14), (103/a15),
 (103/a15), (103/a15),
 (103/a2), (103/a2), (103/a3),
 (103/a3), (103/a3), (103/a3),
 (103/a5), (103/a5), (103/a6),
 (103/a7), (103/a7), (103/a7),
 (103/a8), (103/a8), (103/a8),
 (103/a8), (103/a9), (103/b1),
 (103/b11), (103/b12),
 (103/b12), (103/b12),
 (103/b13), (103/b13),
 (103/b13), (103/b15),
 (103/b2), (103/b2), (103/b4),
 (103/b4), (103/b4), (103/b6),
 (103/b6), (103/b6), (103/b7),
 (103/b8), (103/b9), (104/a1),
 (104/a1), (104/a10),
 (104/a10), (104/a12),
 (104/a12), (104/a13),
 (104/a13), (104/a13),
 (104/a13), (104/a13),
 (104/a14), (104/a14),
 (104/a15), (104/a15),
 (104/a2), (104/a2), (104/a2),
 (104/a3), (104/a3), (104/a3),
 (104/a4), (104/a5), (104/a5),
 (104/a5), (104/a5), (104/a6),
 (104/a6), (104/a7), (104/a7),
 (104/a8), (104/a8), (104/a9),
 (104/b10), (104/b10),
 (104/b11), (104/b12),
 (104/b13), (104/b13),
 (104/b15), (104/b15),
 (104/b2), (104/b2), (104/b3),
 (104/b4), (104/b4), (104/b7),
 (104/b8), (104/b8), (104/b8),

(104/b8), (104/b9), (105/a10),
 (105/a11), (105/a13), (105/a14),
 (105/a2), (105/a4), (105/a7),
 (105/a7), (105/a8), (105/a8),
 (105/a8), (105/a8), (105/a9),
 (105/b1), (105/b1), (105/b10),
 (105/b10), (105/b11),
 (105/b15), (105/b3), (105/b3),
 (105/b3), (105/b3), (105/b4),
 (105/b5), (105/b5), (105/b5),
 (105/b6), (105/b7), (105/b8),
 (105/b9), (105/b9), (105/b9),
 (71/a1), (71/a10), (71/a12),
 (71/a12), (71/a14), (71/a15),
 (71/a15), (71/a15), (71/a2),
 (71/a4), (71/a4), (71/a5),
 (71/a7), (71/b1), (71/b10),
 (71/b11), (71/b11), (71/b11),
 (71/b12), (71/b12), (71/b12),
 (71/b12), (71/b13), (71/b13),
 (71/b13), (71/b14), (71/b14),
 (71/b14), (71/b14), (71/b15),
 (71/b15), (71/b15), (71/b15),
 (71/b2), (71/b3), (71/b3),
 (71/b3), (71/b3), (71/b3),
 (71/b4), (71/b4), (71/b5),
 (71/b5), (71/b7), (71/b7),
 (71/b8), (71/b8), (71/b8),
 (71/b8), (71/b8), (71/b9),
 (71/b9), (72/a1), (72/a1),
 (72/a1), (72/a11), (72/a11),
 (72/a11), (72/a12), (72/a13),
 (72/a14), (72/a15), (72/a2),
 (72/a2), (72/a2), (72/a2),
 (72/a3), (72/a3), (72/a3),
 (72/a4), (72/a5), (72/a5),
 (72/a5), (72/a6), (72/a7),
 (72/a7), (72/a7), (72/a7),
 (72/a7), (72/a7), (72/a9),
 (72/a9), (72/b1), (72/b1),
 (72/b10), (72/b10), (72/b10),
 (72/b11), (72/b11), (72/b12),
 (72/b12), (72/b13), (72/b13),
 (72/b15), (72/b2), (72/b3),
 (72/b3), (72/b3), (72/b3),
 (72/b5), (72/b5), (72/b5),
 (72/b5), (72/b5), (72/b5),
 (72/b5), (72/b6), (72/b7),

(72/b7), (72/b8), (72/b8),
 (72/b9), (72/b9), (72/b9),
 (73/a1), (73/a1), (73/a10),
 (73/a12), (73/a13), (73/a13),
 (73/a14), (73/a2), (73/a4),
 (73/a4), (73/a5), (73/a7),
 (73/a8), (73/a9), (73/b1),
 (73/b10), (73/b11), (73/b11),
 (73/b12), (73/b13), (73/b13),
 (73/b14), (73/b14), (73/b15),
 (73/b3), (73/b4), (73/b4),
 (73/b5), (73/b6), (73/b6),
 (73/b7), (73/b7), (73/b8),
 (74/a1), (74/a10), (74/a11),
 (74/a11), (74/a12), (74/a12),
 (74/a12), (74/a12), (74/a13),
 (74/a13), (74/a14), (74/a15),
 (74/a15), (74/a2), (74/a3),
 (74/a4), (74/a4), (74/a5),
 (74/a6), (74/a6), (74/a8),
 (74/a9), (74/a9), (74/a9),
 (74/a9), (74/b11), (74/b11),
 (74/b12), (74/b12), (74/b12),
 (74/b13), (74/b14), (74/b14),
 (74/b14), (74/b15), (74/b2),
 (74/b3), (74/b4), (74/b5),
 (74/b6), (74/b6), (74/b6),
 (74/b9), (74/b9), (75/a1),
 (75/a10), (75/a10), (75/a10),
 (75/a11), (75/a12), (75/a12),
 (75/a13), (75/a13), (75/a13),
 (75/a14), (75/a14), (75/a3),
 (75/a6), (75/a8), (75/a8),
 (75/a9), (75/a9), (75/b1),
 (75/b1), (75/b10), (75/b10),
 (75/b10), (75/b10), (75/b10),
 (75/b11), (75/b11), (75/b11),
 (75/b11), (75/b12), (75/b12),
 (75/b14), (75/b15), (75/b2),
 (75/b3), (75/b3), (75/b4),
 (75/b6), (75/b6), (75/b6),
 (75/b7), (75/b7), (75/b8),
 (75/b8), (75/b8), (75/b8),
 (75/b9), (76/a1), (76/a1),
 (76/a10), (76/a11), (76/a11),
 (76/a12), (76/a12), (76/a12),
 (76/a12), (76/a13), (76/a13),
 (76/a13), (76/a13), (76/a13),

(76/a14), (76/a15), (76/a2),
 (76/a4), (76/a4), (76/a5),
 (76/a5), (76/a6), (76/a7),
 (76/a7), (76/a7), (76/a8),
 (76/a8), (76/a9), (76/b1),
 (76/b1), (76/b10), (76/b11),
 (76/b13), (76/b14), (76/b14),
 (76/b15), (76/b15), (76/b15),
 (76/b15), (76/b2), (76/b2),
 (76/b2), (76/b2), (76/b2),
 (76/b4), (76/b4), (76/b4),
 (76/b5), (76/b5), (76/b6),
 (76/b6), (76/b7), (76/b8),
 (76/b8), (76/b8), (76/b9),
 (77/a10), (77/a10), (77/a10),
 (77/a12), (77/a12), (77/a12),
 (77/a13), (77/a13), (77/a14),
 (77/a15), (77/a2), (77/a2),
 (77/a3), (77/a3), (77/a3),
 (77/a3), (77/a4), (77/a4),
 (77/a4), (77/a5), (77/a6),
 (77/a6), (77/a6), (77/a6),
 (77/a7), (77/a7), (77/a9),
 (77/a9), (77/b1), (77/b1),
 (77/b10), (77/b11), (77/b11),
 (77/b12), (77/b12), (77/b12),
 (77/b13), (77/b13), (77/b13),
 (77/b14), (77/b14), (77/b15),
 (77/b2), (77/b2), (77/b3),
 (77/b6), (77/b7), (77/b8),
 (77/b9), (78/a1), (78/a1),
 (78/a1), (78/a10), (78/a10),
 (78/a11), (78/a12), (78/a13),
 (78/a14), (78/a15), (78/a15),
 (78/a2), (78/a2), (78/a2),
 (78/a2), (78/a2), (78/a4),
 (78/a4), (78/a4), (78/a5),
 (78/a5), (78/a6), (78/a6),
 (78/a7), (78/a8), (78/a9),
 (78/b1), (78/b11), (78/b12),
 (78/b12), (78/b13), (78/b14),
 (78/b14), (78/b15), (78/b15),
 (78/b2), (78/b2), (78/b4),
 (78/b5), (78/b5), (78/b6),
 (79/a10), (79/a10), (79/a11),
 (79/a13), (79/a14), (79/a15),
 (79/a3), (79/a5), (79/a6),
 (79/a6), (79/a7), (79/a7),

(79/a8), (79/a8), (79/a9),
 (79/a9), (79/b1), (79/b10),
 (79/b10), (79/b11), (79/b12),
 (79/b12), (79/b12), (79/b13),
 (79/b13), (79/b2), (79/b3),
 (79/b4), (79/b4), (79/b5),
 (79/b6), (79/b6), (79/b7),
 (79/b7), (79/b8), (79/b9),
 (79/b9), (79/b9), (80/a1),
 (80/a1), (80/a10), (80/a10),
 (80/a10), (80/a11), (80/a12),
 (80/a12), (80/a14), (80/a15),
 (80/a2), (80/a5), (80/a5),
 (80/a5), (80/a6), (80/a8),
 (80/a9), (80/a9), (80/a9),
 (80/b10), (80/b12), (80/b13),
 (80/b13), (80/b14), (80/b14),
 (80/b14), (80/b14), (80/b14),
 (80/b15), (80/b15), (80/b15),
 (80/b5), (80/b7), (80/b7),
 (81/a1), (81/a1), (81/a10),
 (81/a11), (81/a11), (81/a12),
 (81/a12), (81/a13), (81/a15),
 (81/a2), (81/a3), (81/a4),
 (81/a4), (81/a4), (81/a5),
 (81/a6), (81/a6), (81/a7),
 (81/a8), (81/a8), (81/a8),
 (81/a9), (81/b1), (81/b1),
 (81/b1), (81/b10), (81/b10),
 (81/b11), (81/b11), (81/b11),
 (81/b12), (81/b13), (81/b14),
 (81/b15), (81/b2), (81/b2),
 (81/b2), (81/b3), (81/b3),
 (81/b3), (81/b3), (81/b3),
 (81/b4), (81/b4), (81/b6),
 (81/b7), (81/b8), (81/b8),
 (81/b8), (81/b8), (81/b8),
 (81/b8), (81/b9), (82/a11),
 (82/a12), (82/a12), (82/a13),
 (82/a14), (82/a14), (82/a15),
 (82/a3), (82/a4), (82/a4),
 (82/a5), (82/a5), (82/a5),
 (82/a7), (82/a7), (82/a8),
 (82/a8), (82/a8), (82/a8),
 (82/a9), (82/a9), (82/b1),
 (82/b10), (82/b10), (82/b10),
 (82/b11), (82/b11), (82/b12),
 (82/b12), (82/b12), (82/b13),

(82/b13), (82/b14), (82/b14),
 (82/b15), (82/b15), (82/b3),
 (82/b3), (82/b4), (82/b4),
 (82/b5), (82/b5), (82/b6),
 (82/b6), (82/b6), (82/b6),
 (82/b6), (82/b8), (82/b9),
 (82/b9), (82/b9), (82/b9),
 (83/a1), (83/a1), (83/a1),
 (83/a11), (83/a13), (83/a13),
 (83/a13), (83/a13), (83/a13),
 (83/a14), (83/a14), (83/a2),
 (83/a3), (83/a4), (83/a4),
 (83/a5), (83/a5), (83/a5),
 (83/a6), (83/a7), (83/a8),
 (83/a8), (83/a8), (83/a9),
 (83/b1), (83/b1), (83/b10),
 (83/b11), (83/b11), (83/b11),
 (83/b11), (83/b11), (83/b12),
 (83/b12), (83/b12), (83/b13),
 (83/b13), (83/b14), (83/b15),
 (83/b2), (83/b2), (83/b2),
 (83/b3), (83/b3), (83/b3),
 (83/b4), (83/b4), (83/b5),
 (83/b5), (83/b6), (83/b6),
 (83/b7), (83/b7), (83/b8),
 (83/b8), (83/b8), (83/b8),
 (83/b9), (83/b9), (83/b9),
 (83/b9), (84/a1), (84/a14),
 (84/a14), (84/a15), (84/a15),
 (84/a2), (84/a2), (84/a3),
 (84/a3), (84/a3), (84/a4),
 (84/a4), (84/a5), (84/a5),
 (84/a5), (84/a6), (84/a7),
 (84/a8), (84/a8), (84/a9),
 (84/a9), (84/b1), (84/b1),
 (84/b10), (84/b11), (84/b11),
 (84/b11), (84/b12), (84/b12),
 (84/b12), (84/b12), (84/b12),
 (84/b12), (84/b13), (84/b13),
 (84/b14), (84/b14), (84/b14),
 (84/b14), (84/b15), (84/b15),
 (84/b15), (84/b15), (84/b2),
 (84/b2), (84/b4), (84/b5),
 (84/b5), (84/b5), (84/b6),
 (84/b6), (84/b7), (84/b8),
 (84/b8), (84/b8), (84/b8),
 (84/b9), (84/b9), (84/b9),
 (85/a1), (85/a1), (85/a10),

(85/a11), (85/a12), (85/a12),
 (85/a12), (85/a15), (85/a15),
 (85/a15), (85/a15), (85/a2),
 (85/a2), (85/a2), (85/a2),
 (85/a2), (85/a3), (85/a4),
 (85/a4), (85/a5), (85/a5),
 (85/a6), (85/a6), (85/a7),
 (85/a7), (85/a8), (85/a8),
 (85/a9), (85/a9), (85/b1),
 (85/b1), (85/b10), (85/b12),
 (85/b12), (85/b12), (85/b14),
 (85/b14), (85/b14), (85/b15),
 (85/b2), (85/b2), (85/b2),
 (85/b2), (85/b2), (85/b3),
 (85/b3), (85/b4), (85/b4),
 (85/b4), (85/b5), (85/b5),
 (85/b5), (85/b6), (85/b6),
 (85/b7), (85/b7), (85/b8),
 (85/b8), (85/b8), (85/b9),
 (86/a1), (86/a1), (86/a10),
 (86/a10), (86/a10), (86/a10),
 (86/a11), (86/a12), (86/a12),
 (86/a12), (86/a13), (86/a13),
 (86/a13), (86/a13), (86/a14),
 (86/a14), (86/a15), (86/a15),
 (86/a15), (86/a2), (86/a3),
 (86/a5), (86/a5), (86/a6),
 (86/a6), (86/a7), (86/a8),
 (86/a8), (86/a9), (86/b1),
 (86/b1), (86/b10), (86/b10),
 (86/b10), (86/b13), (86/b15),
 (86/b15), (86/b2), (86/b2),
 (86/b2), (86/b3), (86/b3),
 (86/b3), (86/b4), (86/b5),
 (86/b5), (86/b5), (86/b7),
 (86/b7), (86/b8), (86/b8),
 (86/b9), (87/a1), (87/a1),
 (87/a10), (87/a10), (87/a10),
 (87/a12), (87/a12), (87/a13),
 (87/a14), (87/a14), (87/a14),
 (87/a15), (87/a15), (87/a2),
 (87/a3), (87/a3), (87/a4),
 (87/a5), (87/a7), (87/a7),
 (87/a8), (87/a8), (87/a9),
 (87/b1), (87/b10), (87/b10),
 (87/b11), (87/b12), (87/b13),
 (87/b14), (87/b14), (87/b14),
 (87/b15), (87/b15), (87/b15),

(87/b2), (87/b2), (87/b3),
 (87/b3), (87/b3), (87/b4),
 (87/b4), (87/b6), (87/b7),
 (87/b7), (87/b7), (87/b8),
 (87/b9), (87/b9), (88/a1),
 (88/a1), (88/a10), (88/a10),
 (88/a10), (88/a10), (88/a11),
 (88/a11), (88/a11), (88/a12),
 (88/a13), (88/a15), (88/a15),
 (88/a15), (88/a2), (88/a2),
 (88/a2), (88/a3), (88/a3),
 (88/a4), (88/a4), (88/a5),
 (88/a5), (88/a5), (88/a6),
 (88/a8), (88/a8), (88/a9),
 (88/a9), (88/a9), (88/a9),
 (88/b1), (88/b10), (88/b10),
 (88/b12), (88/b12), (88/b12),
 (88/b13), (88/b14), (88/b14),
 (88/b15), (88/b2), (88/b3),
 (88/b3), (88/b3), (88/b4),
 (88/b5), (88/b5), (88/b5),
 (88/b6), (88/b6), (88/b7),
 (88/b8), (88/b9), (89/a1),
 (89/a1), (89/a10), (89/a11),
 (89/a11), (89/a12), (89/a12),
 (89/a12), (89/a13), (89/a13),
 (89/a13), (89/a14), (89/a14),
 (89/a2), (89/a2), (89/a2),
 (89/a2), (89/a4), (89/a4),
 (89/a4), (89/a4), (89/a5),
 (89/a5), (89/a7), (89/a7),
 (89/a7), (89/a8), (89/a9),
 (89/a9), (89/b1), (89/b10),
 (89/b10), (89/b11), (89/b11),
 (89/b11), (89/b12), (89/b13),
 (89/b13), (89/b13), (89/b13),
 (89/b15), (89/b2), (89/b2),
 (89/b3), (89/b4), (89/b4),
 (89/b4), (89/b5), (89/b5),
 (89/b5), (89/b5), (89/b6),
 (89/b6), (89/b6), (89/b6),
 (89/b6), (89/b7), (89/b7),
 (89/b7), (89/b7), (89/b7),
 (89/b8), (89/b8), (89/b9),
 (89/b9), (89/b9), (90/, (90/
 (90/, (90/a1), (90/a1), (90/a11),
 (90/a12), (90/a12), (90/a12),
 (90/a13), (90/a13), (90/a13),

(90/a14), (90/a15), (90/a15),
 (90/a15), (90/a15), (90/a2),
 (90/a3), (90/a7), (90/a9),
 (90/b1), (90/b1), (90/b1),
 (90/b1), (90/b1), (90/b11),
 (90/b11), (90/b12), (90/b12),
 (90/b12), (90/b13), (90/b13),
 (90/b14), (90/b14), (90/b15),
 (90/b15), (90/b3), (90/b4),
 (90/b4), (90/b5), (90/b5),
 (90/b6), (90/b6), (90/b6),
 (90/b7), (90/b8), (90/b9),
 (91/a1), (91/a1), (91/a1),
 (91/a10), (91/a10), (91/a10),
 (91/a12), (91/a13), (91/a14),
 (91/a15), (91/a15), (91/a15),
 (91/a15), (91/a2), (91/a2),
 (91/a2), (91/a2), (91/a4),
 (91/a4), (91/a5), (91/a5),
 (91/a6), (91/a7), (91/a8),
 (91/a8), (91/a8), (91/a9),
 (91/a9), (91/a9), (91/a9),
 (91/a9), (91/b1), (91/b1),
 (91/b11), (91/b11), (91/b11),
 (91/b12), (91/b13), (91/b13),
 (91/b13), (91/b13), (91/b14),
 (91/b15), (91/b2), (91/b2),
 (91/b3), (91/b3), (91/b3),
 (91/b3), (91/b4), (91/b5),
 (91/b6), (91/b7), (91/b7),
 (91/b7), (91/b7), (91/b8),
 (91/b9), (92/a1), (92/a1),
 (92/a11), (92/a2), (92/a2),
 (92/a2), (92/a2), (92/a2),
 (92/a4), (92/a5), (92/a5),
 (92/a6), (92/a6), (92/a6),
 (92/a6), (92/a8), (92/a9),
 (92/b1), (92/b10), (92/b10),
 (92/b10), (92/b11), (92/b11),
 (92/b11), (92/b11), (92/b11),
 (92/b12), (92/b12), (92/b12),
 (92/b12), (92/b13), (92/b14),
 (92/b14), (92/b15), (92/b15),
 (92/b15), (92/b15), (92/b2),
 (92/b2), (92/b2), (92/b2),
 (92/b3), (92/b3), (92/b3),
 (92/b4), (92/b4), (92/b5),
 (92/b5), (92/b5), (92/b5),

(92/b5), (92/b6), (92/b6),
 (92/b7), (92/b7), (92/b8),
 (92/b8), (92/b9), (92/b9),
 (92/b9), (92/b9), (93/a1),
 (93/a1), (93/a1), (93/a11),
 (93/a11), (93/a11), (93/a11),
 (93/a11), (93/a12), (93/a12),
 (93/a13), (93/a13), (93/a15),
 (93/a3), (93/a3), (93/a4),
 (93/a4), (93/a5), (93/a5),
 (93/a6), (93/a6), (93/a6),
 (93/a6), (93/a7), (93/a7),
 (93/a7), (93/a8), (93/a9),
 (93/a9), (93/a9), (93/a9),
 (93/b1), (93/b1), (93/b10),
 (93/b10), (93/b11), (93/b12),
 (93/b12), (93/b13), (93/b13),
 (93/b13), (93/b14), (93/b15),
 (93/b15), (93/b2), (93/b2),
 (93/b4), (93/b5), (93/b5),
 (93/b5), (93/b5), (93/b6),
 (93/b6), (93/b6), (93/b6),
 (93/b7), (93/b7), (93/b8),
 (93/b9), (93/b9), (94/a1),
 (94/a1), (94/a1), (94/a1),
 (94/a10), (94/a15), (94/a2),
 (94/a2), (94/a2), (94/a2),
 (94/a3), (94/a3), (94/a3),
 (94/a4), (94/a4), (94/a4),
 (94/a5), (94/a6), (94/a7),
 (94/a7), (94/a7), (94/a7),
 (94/a8), (94/a8), (94/b1),
 (94/b10), (94/b10), (94/b11),
 (94/b11), (94/b12), (94/b12),
 (94/b12), (94/b12), (94/b13),
 (94/b13), (94/b14), (94/b14),
 (94/b15), (94/b15), (94/b5),
 (94/b6), (94/b7), (94/b7),
 (94/b7), (94/b8), (94/b9),
 (94/b9), (95/a1), (95/a10),
 (95/a10), (95/a11), (95/a11),
 (95/a12), (95/a13), (95/a13),
 (95/a13), (95/a13), (95/a14),
 (95/a14), (95/a14), (95/a14),
 (95/a15), (95/a15), (95/a15),
 (95/a15), (95/a2), (95/a2),
 (95/a2), (95/a3), (95/a3),
 (95/a3), (95/a5), (95/a6),

(95/a7), (95/a9), (95/a9),
 (95/a9), (95/a9), (95/b1),
 (95/b10), (95/b11), (95/b12),
 (95/b12), (95/b14), (95/b14),
 (95/b15), (95/b15), (95/b2),
 (95/b3), (95/b4), (95/b6),
 (95/b6), (95/b6), (95/b7),
 (95/b8), (95/b8), (95/b8),
 (95/b9), (96/a10), (96/a10),
 (96/a10), (96/a10), (96/a10),
 (96/a11), (96/a11), (96/a12),
 (96/a12), (96/a12), (96/a13),
 (96/a14), (96/a14), (96/a14),
 (96/a15), (96/a15), (96/a2),
 (96/a3), (96/a3), (96/a4),
 (96/a4), (96/a4), (96/a5),
 (96/a5), (96/a6), (96/a6),
 (96/a7), (96/a8), (96/a9),
 (96/a9), (96/a9), (96/b1),
 (96/b1), (96/b1), (96/b1),
 (96/b10), (96/b10), (96/b11),
 (96/b12), (96/b12), (96/b13),
 (96/b13), (96/b14), (96/b14),
 (96/b15), (96/b15), (96/b2),
 (96/b3), (96/b3), (96/b4),
 (96/b5), (96/b6), (96/b6),
 (96/b6), (96/b6), (96/b7),
 (96/b7), (96/b7), (96/b7),
 (96/b7), (96/b8), (96/b8),
 (96/b8), (96/b9), (96/b9),
 (96/b9), (96/b9), (97/a1),
 (97/a1), (97/a1), (97/a1),
 (97/a1), (97/a10), (97/a10),
 (97/a11), (97/a12), (97/a13),
 (97/a14), (97/a14), (97/a15),
 (97/a15), (97/a15), (97/a15),
 (97/a15), (97/a15), (97/a2),
 (97/a3), (97/a3), (97/a3),
 (97/a4), (97/a5), (97/a6),
 (97/a6), (97/a6), (97/a6),
 (97/a6), (97/a7), (97/a7),
 (97/a7), (97/a7), (97/a7),
 (97/a8), (97/a8), (97/a9),
 (97/a9), (97/b1), (97/b10),
 (97/b10), (97/b10), (97/b10),
 (97/b10), (97/b11), (97/b11),
 (97/b12), (97/b14)am1,
 (97/b14)am1, (97/b15),

(97/b15), (97/b15), (97/b15),
 (97/b2), (97/b2), (97/b4),
 (97/b4), (97/b5), (97/b5),
 (97/b5), (97/b5), (97/b5),
 (97/b6), (97/b6), (97/b7),
 (97/b7), (97/b8), (97/b8),
 (97/b9), (98/73), (98/73),
 (98/73), (98/73), (98/a1),
 (98/a1), (98/a1), (98/a10),
 (98/a10), (98/a10), (98/a10),
 (98/a11), (98/a11), (98/a12),
 (98/a13), (98/a13), (98/a13),
 (98/a13), (98/a14), (98/a14),
 (98/a14), (98/a15), (98/a15),
 (98/a15), (98/a15), (98/a15),
 (98/a2), (98/a3), (98/a3),
 (98/a3), (98/a4), (98/a4),
 (98/a5), (98/a5), (98/a7),
 (98/a8), (98/a8), (98/a9),
 (98/a9), (98/b1), (98/b1),
 (98/b1), (98/b10), (98/b11),
 (98/b11), (98/b12), (98/b12),
 (98/b12), (98/b13), (98/b14),
 (98/b14), (98/b15), (98/b15),
 (98/b15), (98/b15), (98/b15),
 (98/b2), (98/b2), (98/b3),
 (98/b3), (98/b3), (98/b4),
 (98/b4), (98/b5), (98/b5),
 (98/b6), (98/b6), (98/b7),
 (98/b7), (98/b7), (98/b8),
 (98/b8), (98/b9), (98/b9),
 (98/b9), (99/a1), (99/a10),
 (99/a10), (99/a11), (99/a13),
 (99/a13), (99/a13), (99/a15),
 (99/a15), (99/a2), (99/a2),
 (99/a2), (99/a3), (99/a4),
 (99/a4), (99/a4), (99/a4),
 (99/a5), (99/a5), (99/a6),
 (99/a6), (99/a7), (99/a7),
 (99/a8), (99/a9), (99/a9),
 (99/a9), (99/a9), (99/a9),
 (99/b1), (99/b10), (99/b10),
 (99/b11), (99/b12), (99/b12),
 (99/b12), (99/b13), (99/b14),
 (99/b15), (99/b15), (99/b2),
 (99/b3), (99/b3), (99/b3),
 (99/b4), (99/b4), (99/b5),

(99/b5), (99/b6), (99/b7),
(99/b7), (99/b7), (99/b9)

vehām: Ar. Tehlikeli
v. (84/b9)

veṣīʿ: Ar. Geniş, bol
v. (93/b1)

veyā: (Ar.+Far.) Ayrı olmakla
birlikte aynı değerde tutulan
iki şeyi anlatan kelimelerden
ikincisinin önüne getirilen
söz, yahut
v. (87/a9)

vezīr: Ar. Osmanlılarda devletin
bakanlık, valilik gibi yüksek
görevlerinde bulunan ve paşa
unvanını taşıyan kimse
v.+leriyle (80/b1)

vilāyet: Ar. İl
v. (103/a5), (72/b15), (75/b9),
(83/b11), (84/a4), (84/b11),
(85/b12), (86/a12), (90/a7),
(90/a7), (92/b12), (93/a12),
(93/b6), (93/b9), (94/b9),
(95/a9), (97/b9), (98/a13),
(98/b10), (98/b14), (74/b13),
(76/a11), (96/b14)
v.+de (100/b11), (101/b1),
(76/b5), (76/b6), (77/a14),
(77/a2), (77/a4), (77/b1),
(83/b1), (87/b14), (89/b10),
(89/b11), (90/a10), (90/b3),
(92/b14), (97/a13),
(98/a3), (90/a2)
v.+den (74/b11), (90/a6)
v.+dür (100/b5), (76/b7),
(94/b15)
v.+i (100/a3), (76/a12),
(82/b7), (87/b13), (92/b3),
(93/b7), (97/a14), (97/b2)
v.+inde (103/a6), (94/a3)
v.+ine (105/b6)

v.+ini (91/b5)
v.+inüñ (94/b3), (95/b12)
v.+ler (89/a15)
v.+leri (77/b14), (78/a4),
(89/b7), (98/a10), (99/b3)
v.+lerine (90/a6)
v.+lerinüñ (99/b9)
v.+ür (88/a8)

vir-: Üzerinde, elinde veya yakınında
olan bir şeyi birisine eriştirmek,
iletmek
v. (78/a11), (78/A,11)
v.-di (78/a12)
v.-e (88/a3)
v.-em (94/b4)
v.-medi (78/a12), (72/a15)
v.-mez (104/b14)
v.-mezler (76/b9)
v.-mişler (71/a6)
v.-ür (75/b15)
v.-ürdi (90/a6), (90/a7)

viribi-: Göndermek
v.-di (78/a1), (78/a10), (78/b9)

-Y-

yā: Far. Bir düşüncenin karşıtı
düşünülürken kullanılan bir söz
y. (75/b13), (75/b13), (75/b15),
(77/b8), (88/a2), (88/a3), (95/b14)

yağ: Birleşiminde stearik, oleik,
palmitik asitlerle gliserin bulunan
ve bunların oranlarına göre
kıvamları değişen bitkisel veya
hayvansal madde
y. (75/b11), (78/a2), (92/b5)

yağ-: Yağmur, kar, dolu gökten
düşmek
y.-ar (89/a7)

yağız: Yiğit

- y. (89/a1)
- yağmur:** Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı
y. (72/a4), (72/b10), (93/b1)
- yağşi:** İyi, güzel, çok güzel
y. (90/a10)
- yağ-:** Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak
y.-ar (104/b10)
y.-dı (71/a15)
- yakın:** Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı
y. (71/b6), (77/b8), (77/b8), (79/b2), (88/b6), (92/b2), (95/b9)
y.+da (90/b4)
y.+dur (102/b5)
y.+ına (100/b1), (90/b7)
y.+ında (100/a12), (101/a2), (105/b2), (98/a4), (73/b3), (98/a1)
y.+unda (100/b13), (73/b15), (75/b12), (76/b10)
- yākūt:** Ar. Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş
y. (92/a15)
- yan:** Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü
y.+a (105/a13)
y.+ası (101/b3)
y.+ı (84/b10), (84/b10)
y.+ıda (86/a3)
y.+ıdadur (98/a12)
y.+ına (101/a9), (84/b7)
- y.+ında (102/b1), (104/b4), (105/b6), (71/a5), (81/a4), (93/a5), (95/b10)
y.+ından (101/a2)
- yan-:** Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak
y.-ar (74/b7)
y.-ardı (87/b9)
- ya‘nī:** Ar. “Demek, şu demek ki” anlamlarında bir söz
y. (96/a2)
- yap-:** Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek
y.-an (96/a7)
y.-anda (84/a15)
y.-ar (99/B,8)
y.-dı (105/a12), (76/a14), (76/a15), (79/a13), (79/a15), (79/b1), (79/b1), (79/b4), (80/b13), (80/b4), (81/a1), (82/a13), (82/a3), (83/a5), (83/b10), (83/b15), (84/a1), (84/b1), (84/b1), (84/b2), (84/b2), (85/a9), (85/b10), (86/b3), (86/b6), (86/b7), (91/b14), (91/b6), (91/b7), (91/b7), (94/a10), (94/a10), (96/b4)
y.-dılar (86/b8), (86/b9)
y.-mak (80/a15)
y.-mış (85/b9), (86/a12), (91/a3), (93/a9), (95/a11), (97/b13), (99/b2)
y.-mışdur (105/a2), (90/b11), (91/b15)
y.-mışlar (87/a2)
- yapı:** Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina
y.+ları (82/a8)
- yapıl-:** Yapma işine konu olmak

y.-dı (105/a11), (76/a9),
(82/a14), (94/a10)
y.-miş (74/a5), (84/b7),
(91/b6)

yaprak: Bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb.
olayların olduğu, çoğu
klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler
y.+ı (79/a2)
y.+ından (89/a3)

yarağ: Yarı, gedik
y.+ı (102/b4)

yarar: Bir işten elde edilen iyi sonuç,
fayda, avantaj
y.+dur (72/a8)

yat-: Bir yere veya bir şeyin üzerine
boyu boyunca uzanmak
y.+anı (82/a4)
y.-ur (74/a9), (80/b12),
(75/b14)
y.-urlar (92/b12)

yavşan: Eskiden mide hastalıklarında
ilaç olarak kullanılmış olan
acı bir ot
y.+ı (99/B,8)

yay: Farklı amaçlarla çeşitli
biçimlerde yapılan esnek
parça
y.+lar (86/b2)

yayağ: Yaya, binitsiz.
y. (89/a1)

yaz: Kuzey yarı kürede 21 Haziran
23 Eylül tarihleri arasındaki
zaman dilimi, ilkbaharla
sonbahar arasındaki sıcak
mevsim
y. (103/a10), (95/b11),
(95/b13), (95/b9)

yaz-: Söz ve düşünceyi özel işaret veya
harflerle anlatmak
y.-arlar (103/a5)
y.-mişlar (76/a8)

yazı: Düz yer, ova, kır
y. (99/b7), (99/b7), (99/b8)
y.+da (99/b10)
y.+lar (88/b10)
y.+sı (105/b3), (81/b2)

yazıl-: Yazma işi yapılmak
y.-mışdur (105/a13)

yazın: Yaz mevsiminde, yaz aylarında
y. (87/b4)

yegrek: 1. Çok iyi. 2. Çok temiz, kar
gibi.
y. (81/b11), (89/a2), (102/a3)

yeñi: Kullanılmamış olan, eski karşıtı
y. (80/b13)

yer: Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı
veya kaplayabileceği boşluk,
mahal, mekân
y. (92/a7), (99/a4)
y.+e (82/b10)
y.+de (74/b8), (87/a10)
y.+deki (88/b6)
y.+in (78/b12)
y.+ler (95/a3)
y.+leri (88/b12)

yesir: Esir, tutsak
y. (78/a11)

yeşil: Sarı ile mavinin karışmasından
ortaya çıkan, bitki yapraklarının
çoğunda görülen renk
y. (100/b5)
y.+dür (97/b11)

yeti: Ar. Babası ölmüş olan (çocuk),
babasız
y. (99/a8), (99/a9)

yığ-: Bir tepe oluşturacak biçimde üst
üste koymak
y.-arlar (105/b10), (105/b11)

yık-: Kurulu bir şeyi parçalayarak
dağıtmak, bozmak, tahrip
etmek
y.-alar (78/b12)
y.-ayım (80/b1)
y.-dı (80/b9)
y.-dılar (80/b7)
y.-dın (80/b9)
y.-ma (80/b3)

yıkıl-: Yıkma işi yapılmak veya
yıkma işine konu olmak
y.-dı (78/b13), (87/b13)

yıl: Dünya'nın, Güneş çevresinde tam
bir dolanım yapması için
geçen 365 gün, 5 saat ve 49
dakikalık zaman, sene
y. (71/a11), (77/b3), (77/b3),
(77/b3), (78/b5), (86/a1),
(86/a1), (86/b15), (87/b9),
(87/b9)
y.+da (101/a3), (80/a6),
(84/a10)

yılan: Sürüngelemlerden, ayaksız, ince
ve uzun olanların genel adı,
yerdegezen, uzun hayvan
y. (74/b14), (75/a2), (75/a8)

yıllık: Bir yıl için, senelik, senevi
y. (101/b2)

yi-: Yemek yeme, karın doyurma işi
y.-di (73/b11), (79/a2)
y.-r (100/a5)
y.-rler (74/a11)
y.-se (97/a12)

yidi: Altıdan sonra gelen sayının adı.
y. (77/b2), (77/b3), (92/a15),
(95/a14)

yigirmi: On dokuzdan sonra gelen
sayının adı
y. (76/b5), (86/a1)

yigrek: Çok iyi
y. (81/b11)

yimiş: Meyve
y. (100/b14), (103/b1), (72/b3),
(78/a2), (82/b15)
(72/b5), (74/a12), (75/a14),
(75/b10), (81/b15), (84/b11),
(85/a4), (85/b14), (86/a13),
(88/a10), (89/a12), (93/b5),
(94/a1), (94/a3), (94/b12),
(94/b13), (96/a15), (96/b8),
(99/b11)
y.+den (102/b14), (103/a14),
(94/a4)
y.+i (103/b12), (103/b6),
(72/a5), (72/b9), (75/b8),
(76/a6), (76/b14), (77/b13),
(81/a11), (97/b5), (98/73)
y.+ine (75/a15)
y.+ler (76/b4), (90/b3)
y.+lerden (81/a12)
y.+leri (101/a11), (104/a3),
(77/a3), (85/a2), (89/b9),
(91/b1), (93/a1), (93/a9),
(98/a5), (98/b10)
y.+lerün (82/b11)

yil: Rüzgâr
y. (75/a5)

yimişlü: Yemişi olan, meyve veren
y. (80/b14)

yine: Yeniden, bir daha, tekrar, gene
y. (104/a14), (71/b1), (71/b2),
(77/b3), (89/a9), (95/a6),
(95/b14), (96/a12), (96/a13)

yir: Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı
veya kaplayabileceği boşluk,
mahal, mekân

y. (100/a14), (100/b13), (100/b15), (79/b11), (88/b11), (92/a8), (98/b13), (99/b9)
y.+de (101/a6), (101/b9), (71/a12), (74/b10), (104/a2), (74/b3), (75/a11), (76/a6), (76/b5), (78/a13), (79/a15), (84/a8), (85/a1), (87/b2), (89/b12), (89/b14), (89/b15), (90/b6), (91/a6), (91/b2), (91/b9) (77/a11)
y.+dedür (100/b11), (91/a6), (98/b2)
y.+den (72/a10), (95/b15)
y.+dür (101/a6), (76/a15), (79/a9), (81/b6), (87/b5), (87/b5), (91/a6), (99/a3), (99/a8)
y.+e (95/b15), (72/a10)
y.+i (100/b5), (72/b9)
y.+inde (72/b2)
y.+ine (99/a13)
y.+le (82/a2)
y.+ler (103/b4)
y.+lerdür (84/b14), (90/b4)

yit-: Bir yaşa erişmek, ulaşmak
y.-di (78/b5)

yitmiş: Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı
y.(82/b2)

yok: Olmayan, bulunmayan şey
y. (100/b2), (92/a7)
y.+dı (80/a2)
y.+dur (100/a15), (100/b11), (100/b15), (101/b5), (102/a8), (102/b13), (102/b4), (103/b9), (104/a2), (104/b1), (105/a13), (105/a7), (72/a5), (72/b3), (73/a5), (74/b7), (75/a12), (75/a15), (76/a6), (77/a5), (78/a7), (79/b11), (83/a9), (84/a1), (84/a8), (85/a12), (85/b14), (87/a10), (88/b11), (89/a2), (90/a14), (90/b5), (90/b6), (91/b13), (92/b11),

(93/b1), (94/b14), (94/b15), (96/a11), (96/a5), (97/b8), (97/b8), (98/a11), (98/b13), (98/b13), (99/a1), (99/a1), (99/a6)
y.+mış (74/b13)
y.+sa (80/b2)

yokuş: Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı
y.+ı (78/a14)

yol: Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarık
y. (100/b14), (101/a4), (72/b14), (74/b11), (76/a8), (85/b7), (87/a10), (87/a12), (87/a5), (87/a5), (87/a7), (91/a14), (98/b12)
y.+a (80/a14)
y.+dan (101/b2)
y.+dur (103/a8), (105/a9), (74/a6)
y.+larda (71/b11), (71/b12)
y.+lardan (101/b10)
y.+ları (75/a10), (89/b1)
y.+larında (102/a9)
y.+u (101/b9), (87/a8)
y.+unda (101/b9), (74/a6), (82/a9)

yolcu: Yolculuğa çıkmış kimse
y.+dan (88/a1)

yon-: Yontmak, düzeltmek
y.-miş (86/b11)
y.-muşlardur (74/a2)

yorğa: Koşarken bir yandaki iki bacağını aynı anda atan binek hayvanlarının biniciyi sarsmayan en yavaş koşma biçimi, rahvan
y. (81/b11)

yu-: Yıkamak
y.-mişler (96/a14)

y.-rlar (104/b14)

yuḳaru: Bir şeyin üst bölümü, fevk,
aşağı karşıtı
y.+dan (87/a11)
y.+sından (71/b6)

yular: Bir yere bağlamak veya
çekerek götürmek için
hayvanın başlığına veya
tasmasına bağlanan ip
y.+ı (97/a3)

yumaḳ: Yuvarlak biçimde sarılmış
iplik, yün vb. şey
y.+a (80/a7)

yumşaq: Dokunulduğunda veya
üzerine basıldığında
çukurlaşan, eski biçimini
kaybeden, katı karşıtı
y. (90/b6)

yumurda: Bir dişinin vücudunda
oluşan, yumurtlama ve
döllenen sonra aynı
türden bir canlı oluşturan
hücre
y.+lar (74/b3)

yun-: Yıkanmak
y.-mışdur (86/b13)
y.-miş (86/B,11)

yüce: Yüksek, büyük, ulu, ulvi
y. (103/b12), (78/a14),
(80/a13), (84/a4), (85/b2),
(87/a10), (88/b8), (84/b15),
(89/b15), (97/a6), (97/b1),
(84/b8)

yük: Araba, hayvan vb.nin taşıdığı
şeylerin hepsi
y. (85/a14)

yüksek: Yukarıda, üst tarafta olan yer
y. (86/b14), (91/a6)

yürü-: Adım atarak ilerlemek, gitmek
y.-di (73/b14)
y.-r (100/b1)
y.-mez (79/b13)

yürüt-: Yürüme işini yaptırmak,
yürümesini sağlamak
y.-mişler (82/b7)

yüz: 1. Doksan dokuzdan sonra gelen
sayının adı 2.Başta, alın, göz,
burun, ağız, yanak ve çenenin
bulunduğu ön bölüm, sima,
çehre, surat
y. (101/b4), (102/a11),
(104/b5), (71/a3), (73/a9),
(73/a9), (76/b9), (78/a11),
(78/a6), (79/a5), (80/a7),
(82/b2), (83/b15), (88/a6),
(89/b3), (93/b8), (95/b6)
y.+ün (78/a8), (102/a4)

-Z-

zabt: Ar. Elinden alım
z. (101/b12)

za‘farān: Ar. Süsengillerden, baharda
çiçek açan, 20-30 santimetre
boyunda, soğanlı bir kültür
bitkisi, safran
z. (92/b3), (93/a11), (93/a12)

zafer: Ar. Savaşta kazanılan başarı
z. (76/b6), (86/b15)

zāhir: Ar. Açık, belli
z.+de (92/a7)

zaḥm: Far. Yara
z. (75/a2), (75/a9)

zaḥmet: Ar.

- z.** **çekmek:** Güçlkle karşılaşmak, sıkıntıya katlanmak
z. (87/a11)
z.+i (75/b13)
- zālim:** Ar. Acımasız ve haksız davranan, zulmeden
z. (104/a2)
- zamān:** Ar. Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit
z.+da (92/b8),(95/a11)
z.+dan (77/b5), (87/b9)
z.+ı (79/a6)
z.+ımızda (71/b1)
z.+ında (76/a1), (80/a11), (81/a9), (78/b4), (79/b14)
- zarāif:** Ar. Zarif, ince şeyler
z. (102/b11)
- zebād:** Ar. Misk kedisi
z. (104/a6), (104/a7)
- zehād:** Ar. Zahit, din emirlerine aşırı bağlı olan
z. (92/b12), (94/b1)
z.+dur (97/a7)
z.+dür (95/a15)
- zem:** Ar.
z. **it:** Yermek, kınamak, ayıplamak
z. (81/a14)
- zemīn:** Far. Taban, döşeme, yer
z. (83/b3)
z.+dür (73/a14)
- zerbeft:** Far. Ustufa, sırmalı kumaş
z. (80/a9)
- zeyrek:** Far. Anlayışlı, uyanık, akıllı
z. (104/a2), (97/b4)
- zeytūn:** Ar. Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 metre yüksekliğinde, dalları dikensiz, yaprakları karşılıklı, küçük ve gümüş renginde, uzun ömürlü bir ağaç
z. (100/b7), (100/b7), (103/b6), (72/b13), (72/b13), (72/b5), (73/b1), (75/b10), (76/a13), (76/b2), (93/b6)
- zeytūnī:** Ar. Zeytin renginde olan
z.+i (104/b13)
- zırnīh:** Far. Zırnık, sıçanotu,arsenik madeni ile kükürt karışığı bir madde
z. (76/b15)
- zī:** Ar. "sahip" manasına kelimelerin başına getirilerek birleşikler yapar
z.+yi (104/b2)
- zikir:** Ar. Anma, söyleme, sözünü etme
z. (74/b4)
- zindān:** Far. Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer
z.+ıdur (73/a3)
- zīr:** Far. Alt, aşağı
z. (73/a13)
z.+dür (99/a9)
- zīrā:** Far. Çünkü
z. (71/a14), (79/b13)
- ziyāde:** Ar. Çok, daha çok, daha fazla
z. (100/b3), (104/b5), (80/b8)
z.+dür (102/a11)
- ziyānkār:** Far. Sürekli zarar veren veya zarar vermeyi huy edinmiş olan
z. (74/b14), (74/b15), (77/a10)

ziyāret: Ar. Birini görmeye, biriyle
görüşmeye gitme, görüşme
z.+e (73/a1)

ziynet: Ar. Süs, bezek
z.+de (71/a14)

ziynetlü: Ar. Süslü, bezekli
z. (80/b14)

zulm: Ar.
z. **et-:** Eziyet etmek, işkence
etmek
z.-emez (101/b14)

zulumāt: Ar. Zulümler, eziyetler,
cefalar
z. (101/b3)

zühd: Ar. Takva.
z. (92/b15)

zülāl: Ar. Saf, tatlı, hafif, güzel,
soğuk su
z.+dür (86/b4)

zürāfa: Ar. Geviş getiren
memelilerden, Afrika'da
yaşayan, çok uzun boylu ve
boyunlu, derisi benekli, ot
yiyen hayvan
z. (103/a7)

4.3. Yer Adları Dizini

-A-

‘Abedān

a.+a (83/a13)

Āb-ı Āmū

a. (96/a4)

‘Ādān

a. (83/a8)

‘Acem

a. (80/a11), (80/b5),
(83/b1)
a.+dür (97/b2)
a.+e (92/b3)

Ahlāt

a. (76/b12)

Aķ

a. (75/b12),

Āmūrā’

a.+dur (73/b7)

Ān

a.(88/a7)

‘Arab

a.+dan (72/a4)

‘Arūs-ı Şām

a.+dur (75/b15)

Arż-ı Avasım

a. (76/a12)

Arż-ı Azerbāycān

a. (97/a13)

Arż-ı Cibāl

a. (98/a9)

Arż-ı Çin

a. (101/b1)

Arż-ı Eylāraq

a. (98/a11)

Arż-ı Fāris

a. (83/b3)

Arż-ı Felūniye

a. (100/b9)

Arż-ı Fergān

a. (101/a6)

Arż-ı Fergāna

a. (99/a12)

Arż-ı Havārizm

a. (95/b7), (95/a1)

Arż-ı Ħorāsān

a. (96/b12)

Arż-ı Huristan

a. (83/b14)

Arż-ı Kirmān

a. (88/a6)

Arż-ı Mağrāra

a. (105/b2)

Arż-ı Nisān

a. (72/a11)

Arż-ı Şefed

a. (98/b1)

Arż-ı Şam

a. (71/b13)

Arż-ı Şebt

a. (99/b2)

Arz-ı Tahāristān

a. (98/a7)

Arzı'l Fāris

a. (83/a15)

Arzü'l Cezire

a. (77/B)

Arzı'ş Şabe

a. (98/b8)

Arzü'l Ermen

a. (76/b3)

Arzü'l Yetm

a. (99/a1)

Arzü'r Rey

a. (94/a6)

Āşī

a. (76/a4)

‘Askalān

a. (71/b14), (72/b4)

Aşkırkā

a. (104/a9)

‘Ātıye:

a. (71/b8)

Atrā-i Yemen

a. (104/b1)

‘Avām-ı Şeşterī

a. (97/a5)

Ayķūrā

a.+a (105/a6)

‘Ayn-ı Silvān

a.+dur (73/b13)

‘Azab

a. (72/a10)

‘Azizü'd Diyar

a. (97/a14)

-B-

Bāb-ı Ğarbī

b. (72/b13)

Bābil

b. (80/a15)

Bāb'ür-Rahme

b.+dür (72/b12)

Bağbūğ

b.+uñ (103/b7)

Bağdād

b. (79/a11), (79/a15), (80/a10),

(80/a15), (83/a3)

b.+a (78/a2), (80/b7), (83/a6)

b.+adur (79/a11)

b.+da (80/a2)

b.+dan (79/b10)

b.+ı (79/b14)

Baħr-i Fāris

b. (87/a14), (88/b2), (87/a3)

Baħr-i Hind

b. (83/a13)

Baħr-i Muħīt

b.+a (101/a8), (105/a14)

Bāħzār

b. (103/a11), (103/a10)

Ba'lebek

b. (72/a2), (75/a13), (84/b4)

Başra

b.+da (82/b2), (82/b7)
 b.+dan (82/b9)
 b.+daydı (82/a15)
 b.+yla (83/a2)

Belğ

b. (91/b1)

Belkâ

b.+dan (72/a7)

Berdūsan

b. (94/b6)

Berīd

b. (71/b7)

Berriyye-i Arab

b. (78/a4)

Berriyyü's Şemsdür

b. (83/b4)

Besyār

b. (97/b7)

Beyrūt

b.+dur (72/a2)

Beytü'l Mār

b. (105/a12)

Beytü'l Lahim

b. (74/a3)

Beytü'l Makdis

b. (72/b7)
 b.den (74/a6)
 b.+dür (71/b14)
 b.sün (73/b8)

Bıhdır

b. (100/a2)

Bilād-ı Fāris

b.+de (84/a14)

Bilād-ı Ḥorāsān

b. (92/b10)

Bozba

b. (79/a6)

Buḥārā

b. (96/b12), (96/b2)
 b.+dan (96/b2)

Buḥayre-i Mestene

b.+i (72/a8)

Buḳalar

b. (95/b6)

Bure

b. (95/a7), (95/a8)

Butḥāne-i Horasan

b.+dur (92/a3)

Buṭrus

b.+dur (73/b13)

-C-

Cāblaḳā

c. (101/a15), (102/a9)

Cānbālīḳ

c. (102/b1)

Cebel-i Zeytūn

c. (73/b1)

Cem Taḡı

c. (85/b15)

Ceyhūn

c. (95/a4), (95/b4), (95/b6), (96/a2),
 (96/a4)
 c.+a (95/b9)

c.+dan (83/b2),(83/b3)
c.+un (95/a11)

Cezîre-i Erde

c.+dür (79/a8)

Cezîret-ül ‘ Arab

c. (79/a8)

Cîbgün

c. (104/a4)

Cibâl-i Faķış

c. (89/a10)

Cibâl-i Kāmer

c. (105/b15),

Cibal'ed Deylem

c. (94/b6)

Cürcān

c. (93/b4), (95/a12)

Cürcistān

c. (93/a14)

-Ç-

Çin

ç. (101/a7), (101/b1),
(101/b11), (101/b12),
(102/a15), (103/a13),
(103/a15), (103/b13),
(103/b7), (104/a7),
(105/a11), (83/a13),
(99/b5)
ç.+de (102/b14)
ç.+dür (101/b2)
ç.+i (101/a15), (105/a4)
ç.+ün (104/a12)

-D-

Dāru’l-Hurū

d. (84/a2)

Dārū’l-Emān

d. (75/a4), d.1 (97/b14)

Dehr Erkān Tabūh

d. (97/b8)

Deryā-yı Muḥit

d. (98/b5), (105/b7)

Deryā-yı Muzlim- i Muhit

d. (105/b2)

Destū

d. (86/a8)

Destūvaniye

d. (86/a10)

Dımışk

d. (71/a7), (72/a1), (72/a2)
d.+da (75/a15)

Dicle

d. (77/b10), (79/b5), (82/b4)
d.+den (102/b2), (79/b11), (83/a8)
d.+nün (79/a12)

Diyārbekir

d. (77/b10)
d.+yle (78/a3)

Duḥarmāstān

d. (89/a14)

-E-

Ebrūne

e. (98/b13)

Ebū ‘ Ubeyde-i Cerrāh

e. (76/a2)

Ebū Yārī

e. (86/a9)

Edrabāycān

e. (97/a14)

Ercān

e. (83/b10)

Erdebīl

e. (97/b11)

Eriḥā

e. (73/b4)

Ermenistān

e. (76/b7), . (77/a10)

Ermeniyye

e. (76/b7), (77/a10)

Evvel-i Yetim

e.+dür (99/a8)

Eyle

e. (82/b13), (82/b9),
(92/b6)

-F-

Faḫış

f. (88/b13)
f.+da (89/a10)

Fārāb

f. (91/b14)

Fāriḳın

f.(77/a8)

Fārīsiyye

f. (82/a2)

Fārs

f. (83/a14), (85/b13), (86/b14),
(87/b13), (88/a7), (88/b10), (88/b11),
(88/b14)
f.+a (89/b11)
f.+da (84/b3), (87/a13)
f.+dur (83/a15)

Fergāna

f. (98/b14), (99/a1)
f.+dur (99/a14)

Fırāt

f. (77/b10), (79/b13), (82/a8), (82/b4)
f.+a (79/b12), (79/b12)
f.+dan (81/a1)

Filistīn

f. (71/b14)
f.+dür (71/b15)

Filistīn-i Evvel

f. (72/a3)

Fīrūz Abād

f. (85/b5)

-G-

Ġarb-ı Aḳṣā

g.+da (105/b2)

Ġarden

g. (83/a13)

Ġazne

g. (90/b14)

Ġazneyn

g. (91/a1)

Ġazze

g. (71/b14)

Ġor
g. (71/b15), (72/a11)

Gökmerān
g.+dan (82/b4)

Gülhī
g. (104/b12)

-H-

Ĥābūr
h. (82/b5)

Ĥafragūn
h. (95/b10)

Ĥakku
h. (98/a4)

Ĥakla
h. (73/b15)

Ĥaleb
h. (75/b4)
h.+den (76/a12)
h.+e (76/a9)

Ĥalendi
h. (87/a4)

Ĥalīl
h. (74/a13)
h.+ün (74/a11)

Ĥamā
h. (72/a3), (75/b15),
(76/a12)
h.+dan (104/a14), (104/a9)

Ĥammām-ı Daltam
(74/B,2)

Ĥānkar
h. (102/b13)

Ĥānku
h. (103/a11)
h.+ya (102/b14)

Ĥānkuvār
h. (103/a11)

Ĥarezmi
h. (95/a4), (95/b5), (95/b12), (95/b12)
h.+de (95/b7)
h.+dür (95/a8)

Ĥarrān
h. (78/a13)

Ĥāşsa
h. (100/b7), (96/b10)

Ĥaşā
h.+ya (83/a14), (83/a9)

Ĥaṭāy
h.+da (103/a15)

Ĥātku
h.+dur (102/a15)

Ĥavāyic-i Ĥāne
h. (75/b4)

Ĥayl-ı Ĥaşem
h.+ı (81/b4)

Ĥayva
h. (95/b5), (95/a7)

Ĥazīn Ĥālūya

h. (88/a3)

Hemādān
h. (103/b11), (103/b9)
h.+dur (89/b4)

Herāt
h. (92/b9)

Hevādešt
h. (95/a5)
h.+e (95/a4)

Hevāzīm
h.+da (97/a10)

Hıre
h. (81/b13), (81/b6)
h.+de (81/b12)
h.+den (81/a14), (81/b10),
(82/a2)
h.+dendür (81/b14)
h.+dur (81/a9), (81/b14)
h.+i (81/a13)
h.+nün (81/b8), (81/b9)
h.+ye (81/b6)

Hıṭāy
h. (102/b15), (102/b6),
(104/b13), (104/b14)
h.+da (102/b14),
(104/a11), (102/b3)

Hind
h. (100/a14), (83/a13),
(90/b15), (99/b5)
h.+e (95/a3)

Hind-i Şāpūr
h. (84/b15)

Hindistān
h. (103/a15), (88/b7)
h.+a (92/b3)

Ḥorāsān

h. (89/b2), (92/b7), (96/b12), (97/a8),
(99/b4)
h.+a (92/b3)
h.+da (92/b10)
h.+dan (95/a2)
h.+dur (90/b15), (92/a3), (94/a7)
h.+ı (96/a3)
h.+un (96/b15), (91/b12)

Ḥoşān
h. (99/a4)

Ḥulvān
h.+a (79/a10)

Ḥumeymī
h.+ye (76/b1)

Ḥumuş
h. (74/b10), (76/a10)
h.+dur (72/a3)
h.un (76/a9)

Ḥunkāz
h. (87/b1)

Ḥüre
h. (95/a6)

Hūveyre
h. (82/b4)

Ḥūzbe
h. (85/b4)

Ḥūzḵān
h. (91/a14)

-I-

‘Irāḵ-ı ‘Arab
ı. (79/a8)
ı.un (79/a11)

İşfahān

i. (93/a3)

İştahra

i. (84/a12), (84/a13),
(84/b5), (84/b7)
i.+da (84/b9)
i.+ydı (84/b3), (84/b4)

-İ-

İlyā

i. (72/b8)

İnsārī

İrān-ı Zemīn

i.+ı (83/b2)

İsfendiyār

i. (87/a7)

-K-

Kābil

k. (91/a4)

Kādisiyye

k.+den (79/a10)

Kanāti'l Murra

k. (71/b8)

Kaşr-ı Ebyazıñ

k. (80/b6)

Kaşristān

k. (89/a14)

Kaşān

k. (92/b2)

Kāşgar

k. (103/b14), (103/b15)

Ḳavnunḳār: Yer adı

k. (91/a10)

Kāzrūn

k. (87/b6)

Kenise-i Kamāme

k.+i (72/b15)

Kerā

k. (101/a2)

Kerdān

k. (95/a6)

Kerem Tağı

k. (94/b8)

Kesler

k. (83/a4)

Keyūdān

k. (76/b10)

Ḳıbrus

k.+da (77/a3)

Ḳırķışā

k.+a (79/a6)

Kilisā-i Butrus

k.+dur (73/b12)

Kinise-i Çismāniye Kirmān

k. (88/a6), (88/b1), (88/b8), (89a6)

k.+a (89/b11)

k.+ı (89/a13)

k.+dür (73/a15)

Kirmān

k. (88/b1)

Kiyān

k. (87/a4)

Kūfe

k. (81/a12), (82/b6),
(83/a2)

k.+i (81/a13)

k.+ye (81/a10)

Ḳurṭuba

k.+dan (73/a8)

k.+ya (73/a6)

Küre-i Ruḥyān-ı Ercān

k. (83/b5)

Küre-i Derbār

k. (89/a10)

Küre-i Erdeşir-i Şāpūr

k. (85/a7)

Küre-i Şāpūr

k. (83/b6)

-L-

Lecūn

l.+e (72/a6)

-M-

Mārvāyü'n- Nehir

m.+den (95/a2)

Māverāü'n-Nehir

m. (96/a2), (96/a5),
(96/b11)

Medāyin

m. (80/a11), (80/b1), (80/b3)

Medīne-i Şāpūr

m. (83/b6)

Medīnetü'l-Ḥişn

m. (78/b1)

Medīnetü'ş-Şehār

m. (75/b5)

Medīne.-i Çin

m. (103/a15), (104/a12)

Medīne.-i Ermeni

m. (77/a2)

Medīne.-i Ersenk

m. (76/b13)

Medīne.-i Fārs

m. (87/a13), (85/a11)

Medīne.-i Ḥorāsān

m. (96/b15),

Medīne.-i Kirmān

m. (88/b1)

Merdī

m. (95/a7)

Merend

m. (97/b7)

Mervān

m. (100/a12)

Mervü's-Surūd

m. (91/a5)

Mescid-i Akşā

a. (73/a5), (86/a15)
a.+da (105/b2)
a.+dan (73/a7)
a.+nun (73/a7), (73/a8)

Meyān

m. (86/b1), (86/b2)

Mezra‘

m. (94/b7)

Mısr

m.+dur (75/b4)
m.+dan (102/a11)

Molitān

m. (89/a13)

Mubāṭala: Ar.

m. (98/a8)

Mūḵān

m. (93/b10)

Mulaṭan

m. (77/a4)

Murāḡā

m. (97/b8)

Mūṣul

m.+dur (77/b12)
m.+a (81/a5)

Mūrḡān Yer adlı

m. (97/a10)

-N-

Nāblus

n. (72/a13)

Nāhvān

n. (101/a8)

Neccārādā

n. (96/a6)

Necdim

n. (88/b13)

Necef

n. (82/A,11)

Nehr -i Bürdāt

n. (84/b6)

Nehr -i ‘Īsā

n. (79/b11)

Nehr -i Ḳul

n. (98/b5)

Nehr -i Şaḡṭ

n. (71/b8)

Nehr -i Tānās

n. (71/b8)

Nehrivān

n. (79/b8), (79/b9)

Nehrūd

n. (95/a8)

Nevkist

n. (98/a13)

Nīl

n. (105/b14), (105/b15), (81/a3),
(81/a3)

Nīlī

n. (105/b14)

Nīnevā

n. (81/a5)

Niṣābur n. (90/b5), (90/b5)	Ruṣāfe-i Hiṣṣam r. (76/a15)
Nuṣaybīn n. (77/a11)	-S-
-O-	Ṣābrān s. (93/b10)
Ohar o. (97/b7)	Ṣafed s. (72/a1)
-R-	Ṣaḥṣān s. (89/a14)
Raḡarra r.+ya (72/a7)	Ṣaḫ: s. (76/A,13)
Rahā r. (78/a3)	Sāmdūlen s.(85/A,3)
Rārān r. (94/b7)	Sanāsanā s. (104/b7)
Rāy r. (80/b13)	Sarmak s. (80/b12)
Remle r. (71/b14)	Sās s. (98/a11) s.+dur (98/b4)
Reṣāṣ r.+a (76/b1)	Sāsān s. (93/b3)
Reznic	Saṭ s. (99/a9)
Rey r. (94/b3) r.+dür (94/a9)	Sebā s.+dan (71/a6)
Reyḥa r.+dan (72/a6)	Sebed s. (99/a11)
	Sedūm

s. (73/b6), (73/b7)

Şefed
s. (96/a12), (98/b11),
(99/a8)
s.+ün (98/b1)

Semerķand
s. (96/b1), (99/a10)

Serḥad-i Ḥorāsān
s.+dur (94/a7), (90/b15)

Serḥad-i Tāhiriyye
s.+dür (95/a3)

Sevādili'l-‘Irāk
s. (81/a7)

Sevāhil
s. (72/a2)

Sezāye
s. (76/a15)

Şīnu’ş-Şīn
s. (102/a7)

Sirāk .
s. (85/b13)

Sīs
s. (77/a1), (76/b14)

Somādagġā
s. (95/b8)

Sūḳ-ı A‘lā
s. (76/a3)

Sūlān
s. (98/a1)

Sūs
s. (89/b8)

s.+dur (86/a5), (86/a6)

Sūse
s. (104/b15)

-Ş-

Şām
ş. (71/b13), (75/b4)
ş.+da (74/b13), (84/b4)
ş.+dur (72/a4), (75/b15)
ş.+un (72/a12)

Şām-ı Ġazze
ş. (71/b14)

Şām-ı Ġuṭa
ş. (72/a1)

Şām -ı Ḥumuş
ş.+dur (72/a2)

Şām-ı Taberriyye
ş. (71/b15)

Şarḳ-i Du‘ās
d. (95/a12)

Şartü'l ‘Arab
ş.+dur (82/b3)

Şāş
ş. (95/b8)

Şāt
ş. (79/b5), (83/a3), (83/a7)
ş.+a (79/b10), (81/a2)
ş.+un (83/a2)

Şattü'l Arab
ş.+da (82/b6)

Şattü'n Nil
ş. (81/a3)

ş. (80/b15)

t.+dür (72/a1) (72/a11)

Şebt

ş. (101/a7), (99/a13)
ş.+dür (99/b4)

Ṭaḥaristān

t. (91/b10)

Şehriyāne

ş. (93/a4)

Ṭālkān

t. (91/a13)

Şelur

ş. (71/b8)

Tebriz

t. (97/b2)

Şeşter

ş. (97/a5)

Ṭavās

t. (95/a6)

Şişter

ş. (89/b14)

Tel-Ḥisān

t. (92/a3)

Şirāz

ş. (85/a10)
ş.+da (85/a15)

Termük

t. (71/b15)

Şir Erdeşir

ş.+dür (85/a9)

Terva‘a

t.+dur (100/b12)

Şubek

ş. (76/b1)
ş.+de (76/b1)

Tırbal

t. (85/b9)

Şukāf

ş. (86/a9)

Ṭrablūs

t.+dur (72/a3)

-T-

Ṭab

t. (83/b13)

Tubba‘ Ḥamāvi

t.+dür (96/b4)

Ṭaberistān

t. (94/a1), (94/a3)

Ṭūḥā

t. (104/b11)

Ṭaberiyye

t. (74/b1), (80/a2), (73/b6),
(74/a14), (74/a14),
(71/b15)

Tūrān

t. (83/b3)

Ṭūs

t. (93/b9)

Tūrāb-ı Muşallā

t. (77/b14)

Türkistān

t. (96/a4)

-U-**Uleyl**

u.+dür (105/b4)

-Ü-**Ürdün**

ü. (73/b4), (73/b6)

Ürs ü Ger

ü. (77/a15)

Üslīvān

ü. (87/a10)

-V-**Vādi-yi Eymen**

v. (76/b3)

Vādiyü 'l-Beneffec

v. (71/b2)

Vāsıṭv. (83/a2), (83/a4),
(79/a14)**Vekāt**

v. (96/A,2)

Verd-i Naşubini

v. (77/a13)

-Y-**Yargīs**

y. (92/b13)

Yed-i Sitt

y. (87/b3)

Yehūca

y. (100/a15)

Yehūdiyye

y. (93/a4)

Yele

y. (98/a2)

Yelūc

y. (88/b14)

Yerḥān

y. (83/b10)

Yesil

y.+dür (102/a8)

Yolḥān

y. (88/a4)

Yūḥannā Kilisāsı

y.+dur (73/b5)

-Z-**Zāc:**

z. (99/A,4)

Zenderū

z. (93/a5)

Zerbol

z. (82/b4)

4.4. Kişi Adları Dizini

-A-

‘Abdullah Bin ‘Ömer
a.+in (77/b9)

‘Abdül‘azîz Mervezî
a. (71/a11)

Âdem Peygamber
a. (91/b6)

‘Adey Bin Hâtem
a.+den (81/b13)

Aferîdün
a. (86/a11), (93/a8)

Afrâsiyâb
a. (99/b1)

Ahmed Bin Elleys
a. (88/a4)

Ahmed Bin Ya‘kûb
a. (82/a14)

‘Alî Bin Mûsâ’
a.+nun (93/b12)

‘Amâlika
a. (81/a5)

-B-

Belkîs
b.+uñ (71/a6)

Bermeki
b. (79/b14), (80/b3)

-C-

Câbirîak
c. (83/b15)

Cemşîd
c. (105/a12), (105/a12), (84/b2),
(91/a3)
c.+dür (96/a7)

Cezîme-i Ebrûş
b. (79/a6)

-D-

Ḍahhâk
a. (91/b14)

Danyâl Peygamber
d.+ üñ (90/a3)

Dâvûd Peygamber
d. (72/b11)

Deylûm
d. (94/b9)

Deylem:
d. (84/a1)

-E-

Ebi ‘Abbas İbnî ‘Abd ül Melik
e. (82/a12)

Ebî Mûsâ Eş‘arî Razîyellâhu ‘Anh
e. (90/a7)

Emîr-ül Mû‘minîn ‘Alî İbnî Ebî Tâlib
e.üñ (82/a10)

Emir'ül Müminin Huseyn
e.üñ (94/b3)

Emir'ül Mü'minin 'Ömer
e.+den (90/a7)

Erdeşir Bâbek
e. (78/b4), (82/a3), (85/a7)
(85/b9) , (92/a4),
e.+dür (85/a9)

Erd-şir Şâbûr
e. (85/b5)

-F-

Ferhâd
f. (86/b10)

Feridûn
f. (105/a1)

-G-

Ġâdir
g.+ün (73/b2)

-H-

Haccâc
h. (83/a5)
h.+dur (84/a1)

Hâlid Biñ Yahyâ-yı Bermekî
h. (80/b2), (80/b9)

Halîl Peygâmbet
i. (74/a8)

Harûn-ul Reşid
h. (76/a11)

Havkalı
h. (79/a13), (82/b1), (93/b7), (94/a11),
(96/a7)

Hazret-i Risâlet (Ar.+Far.) Hazreti
Peygamber, Hz. Muhammet
h. (94/a12)

Hirevî
h. (101/b7)

Hişşâm Bin ' Abdûlmelik
h. (76/a14)

Hoca Naşraddîn-i Tûsî
h. (93/b11)

Huccâc
h. (81/a1)

Huseyn
h.+i (94/b4)

Huseyn Bin Şâlih
h. (88/a4)

Husrev
h. (86/b8)

Hürmüz
h. (86/b6), (88/a15), (88/a9), (88/b1)

Hüsrev-i Pervîz
h. (86/b6)

-İ-

İbrāhīm

i. (74/a9)

İbrāhīm-i Ḥalīl

i.+uñ (74/a10)

İlyās

i. (87/b3)

İmām Aḥmed Ġazālī

i. (93/b11)

‘İsā

i. (73/a2), (73/b10),
(73/b14), (73/b3), (78/a7),
(79/b11)

i.+dur (72/a15)

i.+nuñ (78/a9)

i.+y1 (72/b1)

‘İsā Peyğāmber

i. (71/a7), (72/a14),
(73/a3), (73/b2), (74/a5),
(73/b10)

i.+uñ (73/a2),
(73/b3), (78/a7)

İshāk

i. (74/a9)

İskender

i. (90/b12)

İskender-i Feyāmūs

i. (96/b5)

-K-

Ḳubād

k. (86/b3)

Ḳārūn

k.+uñ (73/a4)

Keyḥusrev

k. (91/a12)

Keykāvūs

k. (84/b2)

Keyūmūrş

k. (90/b11), (91/a11), (91/b7), (93/a8)

Kisrā

k. (80/a12)

k.+nuñ (80/b6)

Kiştaş1b

k. (91/b15)

Kiyūmers

k. (84/b1)

-L-

Lūṭ

l. (72/a7), (72/a9), (73/b7)
l.+uñ (73/b8)

-M-

Mācūc

m.+a (101/b3)

Manşūr

m. (80/b10), (80/b4), (80/a15)

Manşūr-ı Cīvānķı

m. (79/a12)

Mehdī

m. (79/b4), (88/a5)

Meryem m.+üñ (73/a15)	s.+lere (72/b1)
Mesîh m. (78/a8)	Sāni-i ḥulefā-i benī ‘ Abbas s.+dur (79/a12)
Muḥammed Bin El Kāsım m. (85/a9)	Sebüktigin s. (91/a3)
Muḥammed Muştafa m. (73/a11)	Selmān-ı Fārisī s. (80/b12)
Mu‘ taşım m. (80/b13)	Şeyyid Semerḳandī Şāhib-i Şeḫāif s. (96/b10)
Mūsa m. (71/a8), (90/a7) m.+nuñ (76/b3), (93/b12)	Sultān Maḥmūd s. (91/a3), (91/a4)
Mūsa Peyḡamber m. (71/a8)	Süleymān Peyḡamber s. (84/b3) s.+üñ (74/b7), (84/b6) s. (76/a1)
-R-	-Ş-
Rāhil r.+üñ (74/a7)	Şābūr ş.+a (85/a4)
Rebī‘ a-i Mışır r.+uñ (77/b9)	Şāpūr ş. (78/b10), (78/b13), (78/b15), (78/b7), (78/b8), (83/b6), (83/b6), (84/b15), (85/a7) ş.+1 (78/b8), (84/b13)
-S-	Şāpūr bin Erdeşir bin Bābek ş. (78/b4)
Şabāylar: Kavim adı s. (78/a14)	Şāpūr Züleknāf ş. (83/b10)
Sām Bin Nuḥ s. (93/a8), (94/a10)	Şātırūn ş. (78/b3), (78/b3), (78/b14), (78/b7)
Sāmiri: Kavim adı s.+ler (72/a13)	Şemir Bin El Cüş

ş. (94/b2)

Şirîn

ş. (86/b13), (86/b5),
(86/b6), (86/b7), (86/b8)
ş.+üñ (86/b10)

Şirvân

ş. (90/a2)

Şiş

ş. (91/b7)

Şivân-ı ‘Âdil

ş. (86/b3)

-T-

Ṭaberi

t. (82/a12)

Tabīb-i Haccâc

t.+i (84/a1)

Ṭahmâsb

t. (95/a11)

Ṭahmürş

t. (96/a7), (84/b1)

Temur Şâh

t. (71/b1)

Tür

t. (105/a2)

Tıbbâ‘-i Ekber

t. (94/a10)

-Y-

Yâcûc

y. (101/b3)

Ya‘kûb

y. (74/a9)

Ya‘kûb Peygâmbir

y. (72/a14)

Yûnus

y. (88/a5)

Yûnus Peygâmbir

y. (81/a7)

y.+i (77/b15)

Yûsuf Aleyhisselâm

y. (74/a7)

Yûsuf-ı Şıddık

y. (74/a9)

-Z-

Zeynun

z.+uñ (91/a4)

Zulkarneyn

z. (96/b3)

SONUÇ ve ÖNERİLER

‘Acâibü’l-Mahlûkât’ın 71.-105. varaklarının transkripsiyonun yanı sıra, metinde anlam bütünlüğünü yakalayabilmek için paragraflar oluşturulup, noktalama işaretleri kullanıldı. Metin ve dizin kısmından yararlanılarak yazılış (imlâ) ve ses bilgisiyle ilgili inceleme kısmında ünlüler, ünsüzler, ekler, ses olayları üzerinde duruldu. Söz varlığının tespiti için dizin oluşturuldu.

Çalışmadan hareketle şu sonuçlara varıldı:

1. Coğrafyayla ilgili şu ana kadar tespit edilen yazmalar arasında eserin Osmanlı döneminde yazılan ilk orijinal coğrafi eser olduğunu ve Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşıdığını söylemek mümkündür
2. Eserde kelimelerin imlâsında ikili kullanımlar eserin yazıldığı on dördüncü yüz yılda yazı dilinin, Eski Anadolu Türkçesinin tam bir standarda kavuşmadığını göstermektedir.
3. Ses uyumu konusunda yapılan incelemede incelik-kalınlık uyumunun tam olduğu ama düzlük-yuvarlaklık uyumunun incelik-kalınlık uyumu kadar sağlam olmadığı tespit edildi.
4. Eserin incelenen 71.-105. varaklarında kullanılan dilin sade anlaşılır olduğu, Arapça ve Farsçanın tamamen etkisinde olmadığı tespit edilmiş; dönemin süslü nesir anlayışının tesirinden uzak olduğu görülmüştür.
5. Çalışmada cümle bilgisiyle ilgili inceleme yapılmasa da cümlelerin “ki, ve” gibi bağlaçlarla birbirine bağlandığı, oldukça uzun olduğu; bazen bu gereksiz uzamalar yüzünden cümle kurgusunun bozulduğu tespit edildi.

.

KAYNAKÇA

- AK, Mahmut (1993), “Coğrafya”, *DİA, Cilt 8*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- AK, Mahmut (2004), “Osmanlı Coğrafya Çalışmaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, s.163-211.
- AK, Mahmut (2000), “İklim”, *DİA, Cilt 22*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- ARAT, Resit Rahmeti (1979), *Kutadgu Bilig 3 İndeks*, Haz. Kemal Eraslan, O. Fikri Sertkaya, Nuri Yüce, İstanbul.
- ARNOLD, T. R.(1977), “Kazvini”, *İA, Cilt 6*, MEB, İstanbul.
- ATALAY, Besim (1992), *Divanü Lügat-it-Türk Tercemesi*, 3.Baskı, TDK,Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1995), *Türkçenin Grameri*, 4.Baskı, TDK, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1963), “Anadolu Ağızları Konson Değişimleri”, *TDAY Belleten*, Ankara, s. 1-32.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1993), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, 3.Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi*, 3.Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 13.Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK , Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet B. (2005), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, 2.Baskı, Akçağ, Ankara.
- EREN, Hasan (1953), “Türk Dillerinde Metathese”, *TDAY Belleten*, Ankara, s.160-180

- ERGİN, Muharrem (1997), *Dede Korkut Kitabı II*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, 20.Baskı, Bayrak, İstanbul.
- Erzurumlu İbrahim Hakkı (1993), *Marifetname*, Haz. M. Faruk Meyan, Bedir Yayınevi, İstanbul.
- GÖL, Osman (2008) *Ali Bin Abdurrahman, ‘Acaibü’l-Mahlukat (1.-35. Varak)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- <http://www.bibilgi.com/ansiklopedi/COĞRAFYA> 13.05.2010
- [http:// www.canansenol.com/acaibulmahlukat_turkce.htm](http://www.canansenol.com/acaibulmahlukat_turkce.htm) 13.05.2010
- <http://www.nuveforum.net/77-kitaplar-dergiler/70596-acaib-ul-mahlukat-garaib-ul-mevcudat/> 13.05.2010
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin ve SESEN, Ramazan (2000), *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi Cilt I*, İRCİCA, İstanbul.
- İZBİRAK, Resat (1964), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara.
- İZBİRAK, Resat (1966), “Coğrafya Terimlerimizdeki Degisme ve Gelismeler”, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, s.25-64.
- İZGİ, Cevat (2002), “Kazvini”, *DİA, Cilt 25*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- İZGİ, Cevat (1997), *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İz yayıncılık, İstanbul.
- KIRBAÇ, Selçuk (1999), *Hayâtü’l-Hayevân Tercümesi*, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KORKMAZ, Zeynep (1995), “Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve Özellikleri”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, Cilt 1, TDK, Ankara, s.296-303.

- KUT, Günay (1988), “Acaibü’l-Mahlukat”, *DİA, C.1*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- KUT, Günay (1985), “Türk Edebiyatında Acaibü’l-Mahlukat Tercümeleri Üzerine”, *V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, C.1, s.183-193.
- Muallim Nâci, *Lugat-ı Nâci*, İstanbul, 1322.
- Muhammed Fuad Abdülbaki (1990), *El-Muccemü’l Mufehresu li Elfazi’l-Kurani’l Kerim*, Çağrı, İstanbul.
- ÖZKAN, Mustafa (1993), *Gülistan Tercümesi*, TDK, Ankara.
- SAKAOGLU, Necdet (1999), *Dürr-i Meknun*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- SAMİ, Şemsettin (1989), *Kâmûs-ı Türki*, Enderun Kitabevi, İstanbul. s.180
- SESEN, Ramazan (1990), “Onbeşinci Yüzyılda Türkçeye Tercümeler”, *XI. Türk Tarih Kongresi*, III.Cilt, 5-9 Eylül 1990, s.899-919.
- SESEN, Ramazan (1998), *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı Başlangıçtan 19.yy Kadar*, İsar Vakfı, İstanbul.
- SÜKÜN, Ziya(1984), *Farsça-Türkçe Lugat Gencinei Güftar*, MEB, İstanbul.
- TAESCHNER, F. (1928), “Osmanlılarda Coğrafya”, *Türkiyat Mecmuası*, Sayı 2, s.271-314.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(2005), *Türkçe Sözlük*, 10.Baskı, TDK, Ankara.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(1995), *Tarama Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- TDK (Türk Dil Kurumu)(1993), *Derleme Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- TİMURTAS, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

- TUNA, Osman Nedim (1957), “Bazı İmlâ Gelenekleri ve Bunların Metin İncelemelerindeki Önemi ve Orhon Yazıtları'ndaki Birkaç Açıklama”, *TDAY Belleten*, Ankara, s. 43-81.
- TÜRKAY, Cevdet (1999), *Osmanlı Türklerinde Coğrafya*, MEB, Ankara.
- UNAT, Yavuz (2001), *Mir'at'ül-alem (Evrenin Aynası)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- YAMAN, Ertuğrul (1992), “Türkçenin Ekleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *Türk Dili*, Sayı 490, TDK, Ankara, s.322-328.
- YELTEN, Muhammet (1998), *Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi*, TDK, Ankara.
- YILMAZ, Engin (1998), *Acaibü'l-Mahlukat: imlâ ve ses bilgisi-metin transkripsiyonu*, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

انچه و كوره شريك و كورداردن و كوره خانه و كوره قاصه و كوره
 صور **ارض مشق** و بويست شملدر بويست كه كورازدرك
 و عسل كورده سي در كورنا البقاء و كوره مبلبل كورنا ليتا و
 ورتو و صيدا مينه و حول و حولا و طاهر و حوله و طابور
 و بلقا و حوز و طاب و عمان و سراه و مشهور شهر لندرت و مشق
 در حوضي غلكت شاماك تخت در اولوي و عار و نوري و سواي
 و تاشا و ترو و خويده و ميسر كي طلقاندر و روه و سواي كورك و صوب
 بوليج و يقدر كه آنك برده صوبا قزو و تخا ملو و چو
 بيچك اروي و ارم و لوري و انجلو و باغ و بستان و
 هيات و كوي نوري و هر كوي بر شهر و در و جامع بخا و
 مشهور عالمدر و شهر و در و كور و ليد و نضد الملك و ميشدرك
 جميع المافند و آنك كجاي مع يقدر كه جامع و طين و كليت نمون
 اند و شوندر كه بوسج و خراج اولند و شوندر و بوسج و قاصه و
 هر رسته اوزد رت بيلقا و كور و ارك و اركي كيا استاد
 بتاد و خياردن و در و حوز و فوس و جيد و طاب و شوندر و
 و كور

دو كوجيد و نيز و بون و اشلو و وجهه سي و اوعا و فسوله
 و نشد و كه و اصفار و صفايدين و نوزك و عمو و و زانده و صورت
 و كسي زان و قوشلا و لاله و كيك بيلك و بش و نوز التوز و ستون
 المشلو و ايدرك و كوجيد و مورو و خام كور بوسج و اشلا و
 ميخوندر و انچه و لاله اوده اير و حراي و كيايند و كور و
 بلقيسك و عرشند و ايدك و انچه التوز و مشق و كور و اشلا و
 كور و مشلو و مناره و مشق و مشق و عيس و پيغا ملو و كور و نادن
 اخسا كور و دنده و بر طاش و كور و اول طاش و پاره سيد و كور
 پيغا ملو و عيس و ايله و كور و انكه ارم و اوق و كور و كور و
 قشلا و انچه و عيس و ايله و كور و انكه ارم و اوق و كور و كور و
 طاش و كور و عيس و ايله و كور و انكه ارم و اوق و كور و كور و
 اولدم و نيز و وقت ناري و بوسج و دن و غري و نيز و قاصه و
 نماز و فارغ و اولدم و در و لوس و نفع و كور و بوسج و
 انكه و مشق و مشق و كور و ايله و اولد و نيز و كور و
 بر او و در و مشق و بعض و سفار و نفع و استيد و و تون و مشق

اولدی و برن زمانه نموده دخی تور شاه کلد که نینه او دوشده
 یتیم بقایا و ابدی بود شهر که مغرب طرفه زن وادی البقیع و راون
 کی صیاد و کریم سیاهی و باغچه و چای و چمن و بنفشه و چمنکار
 و بر طرفه زن و غوطه واقع اولش که اجماع فلک بر سید و جمعی صورت
 بویا غلوه و شهر و کوپله و کیده و بنفشه دخی جنت که بر طالع
 یوقار و سندن خنجر و اشغیر و کلو رهیتا و ازاله پس شهر
 کلجک بخش اول و سکر اسبق برسی و دارا مار غده و بریدار مار غده
 و قناه المة و نهرو ناس و نهو سقط و شلور و عا طیه اجلی آنکه نکر
 شهر او تشندان اجاق و سچاره کابل و ارمه قرشور و بار
 اوند که پیل یا شلور و کلو و خند قمر که کلو و خند قمر
 و اسفل شهر همه جمع از مقلوب و کوبله که در و نهو شهر
 یو لگوده و یازار لوده و کار مار سن لوده و تمام لوده و مجلد
 و مد رسوده و قور و بار و سو و قلعه سی حکم در و راضی ام
 بخش را فکلی شام غرغ و رمله و فلسطین و عسقلان و بیت المقدس
 در و اولو شهر فلسطین و در و آنجی ملطیر و غور و تومولک

دصد

دصد و بستان در و اولو شهر طبر در و در و پنج شام غوطه
 و بیلبلک و سواخل و بیرو در و اولو شهر که مشق در و در و پنج شام
 حمزه و روحا و طبر لوس در و اولو شهر بود در **ما فلطین** اول
 شام در و بدین سوی سیل صو که در و نهو و صو که در و سواخل
 چند و عیش از در و طاع و باغچه یوقده و سکر باجم افغانی اوله
 اوله دخی قور را تا شهر که کجک در و یونک حادی و یحی و نجونه
 که در و در و یلقا در و غزیر و اینتا و در غرغ قوم لوط شهر و در و یونک
 قرشور کول و در و کخی و مستند در و لوصح و نبات اخی و دیار و در
 و قرنی علم و هیچ جانور و کول و در و قراطی و ایدر که لوط قونک
 شهر و اوله قوت که بدین سکر اول بر و زبون و صو و صو و صو
 صو که در و اند ز شوق طرفه از نینسا و در و طبر و در و در و ک
 در و لوط که کطالع ارستنده واقع اولش و شام لک اثر
 صول و یونک کلور **نا طبر** بو ساس لوس شهر و در و یونک
 و در که یونک بیغاب و قور و در و سکر اوله موضعه عیسیه سنا مایه
 ابوسک و بر و غور و در و نواست که بلک که عیسیه و صو و در و سکر

ولسا مرلو و خبر ایلدک عیسی طوند اولنده چیلر ایلد اولد
 چیلر زنده شهید کماله بر معظم کلینه ولر و یوشهر شهید که
 حاله اکثر ایدر و عیش و انج و نیکد رود و کج نیت طار دور
عستلاف بر معظم کو کج شهید اکر اکر و بی و انج کج باغ
 و بیستان قیغور و عیش اخلوی چقد رود و زیتون و انار و اوزم جام
 شوقد راتر و یوشهر که هر حکمکنه اولمیر و غایت اجوز اولر
 و بال و اقوال و خلق سیکان زرد و در ویشله رود **بیت الفلاس**
 و یوشهر الیاد روبرو نیت خوب شهر در باغ و باغچی
 و یوشهر کفلا و عیش طاف و نهمی اجوز و هواسی تندست
 و صوی یغور و سیلا در و بر طایغ اوسته زده شفق هر طرفند
 طاعنه و غریطه فغان عراب قاپو سی و ودا و یوشهر
 قیسی یوقود و شوق طیفان بابا التیزه در و یوق قاپو
 و زیتون و قنار دینوز و قننه کسکی ایلور و باب غریطه
 دن یوک کدرا و کولکلیاسیه کاکا کلیاسیه قیامت در سر
 و کینه قلمه در کج جی و لایت قوم شرق قد ز

و زبیدن

و زبیدن بو کولکلیاسیه کلور زیارت و بو کولکلیاسیه قشور و یوشهر
 شهر و اریغش خراب و لش و بو کولکلیاسیه شرقی و عیسی
 بیضا مبرک ذند اند که عیسی بیضا مبرک اند کور اعد
 و بو نک چور سنن فار و نک تبرسی و ووشه قان
 محمد معظم کماله کماله قضیه بر و روح سجده یوقده
 بو معظوظ امله الا فطیبه جامی نان لسان ایبر کر که فطیبه
 جامنک اوتلوسی سجده قضیه نه حقه و سجده قضیه
 صحن جامع قیطیه در نه حقه و بو سجده قضیه انا و زنه
 الحی و اراشون در و انی یوز سنسن و رشوند و اوانسان
 بر معظم قیه و کر که کماله قضیه بر و روح سجده یوقده
 و ارنک و ناسنک صحن کر که کماله حقه و سجده قضیه
 بلر قنشق و اول قبان و اول قبان بیضا مبرک امانت
 قلش و صحن نک جو سی مصر پیر لول و التیق و انجیر
 ذمیزد که بیضا مبرک کماله کاه در ووشه قننه کاکا
 انسا طاف در لدر و ده ککت بیضا مبرک در کماله

کورستان که غریبیل مراد در وان طشمان منار لر
 و اولیونشار در جاعیچیل و اولیونشار و اولیونشار
 هر و قان کی علی شایه لر طشمان جعفر لر و اما بیت الله
 در کلیسا در بغایت محکم و ذینت کو کو حجاب
 یلمش و بو کلیسا در کلیسیا می بران طغی
 و بیت المقدس لر بو کلیسیا الت میل و اولیونشار
 ر حاکم خلیفه در بو سف علیهم انعم در بو کلیسا
 اصغر ابراهیم پیما می بر سجاده و اولیونشار کو یلید
 ابراهیم و اسحاق و یعقوب و یوسف صفینان بیور و
 بنی قنبر و قرشو خان و قنبر و اولیونشار کو یلید
 خلیفه و جعفر و جمعی اولیونشار و اولیونشار
 و بو کو یلید اطراف باغ و بیشان و جعفر و بو کو یلید
 در و سر حجاب در زکر که هیچ مملکت اولیونشار و اولیونشار
طبرستان در شهر در معظم و طغان در شمش و اندک طبرستان
 در و صو طغان و کچی و جعفر و شهر بار و سی بنای محکم

قبری اندر انان بطاغ و ارک طاجیل و تیز لر و بو
 غان غادرک قنبر و ارک طعی پیما می بران طغی
 و انان با قنبران بر کوی و ارک طعی پیما می بران طغی
 کور و مشل و بو طغان ارکانه در و اولیونشار
 شهر در ارما غده و بو حاکم طیساده بو صونک و ارکانه
 و بو ار دلی و بو طغان در کزنند کلمور و سدر کزنند
 کور و بو طغان در کزنند کلمور و سدر کزنند
 در قوم لوطی و شهر کزنند کلمور و سدر کزنند
 القدس کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند
 اولیونشار کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند
 و انان خنکر کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند
 و در و بو کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند
 بطوس در و بو خندقان عزیز لوانی در و بو اولیونشار
 کور و بو کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند
 طغان در کور و بو صونک کلمور و سدر کزنند

کورستان

و تکرید تمام مدی و مدی شهرده ملتورید کز ناک قز آکند بر بون
حیات و کرامت تمام دالتام قورلد و صوص و چقد غی
برده قاف و قاضی خا لور و کز لیشور داما احوضه
کلیک ادم انا دکر و سنه اولوز و بونک صوی طنز لور
و به تمام دخر و کرامت تمام لورلد کز کیک حیات
اما بغایت معتدل و صوص طلو و وزیر و بون شهرده
اورید تمام بقدر کز کز جنوبنده سیاهلایم بون ک
ورلد کز بون بجه چشلور کز بر بر بجه جمع اولور و اطراف
مالک بستانلور و صدور و کز انا کلو لد کز و کز و ب
صحت بلور **لر اما حس** بون کز کجاک شهر در دزید بار
حکم و بول و اوز غی و جمعی و کز ایتید بون شهر کلو راعش
و فیصلایغ و باغچی چوق و خانقار کز بغایت صاحب
جمال و اول و لایب نشامان بونک کبی بیک شهر و بونش
و قنجد کز عقیق و بلادن و نالتا جار و لور بون شهر
کرسه اولور کز و هر کز کسین بون شهرده نایان کار جار و نوار

کورمستان

و انواع جلاله و زلاله که در کتاب رنگ انوار جدید تفسیر لری و تخته
 لرد زرد مستحق که هیچ مملکتی و انور و نونان تحفه سنی مغرب
 و مشرق الدور و اراستند و که متعلق و معروف و معلوم و معلوم
 اوجز اولو انتمش که خواج خانزاد شام و مصر در **امثال** طبر
 شهر و در کمال مدینه الشاه که اولو ایلان جمیع شهر و زرد مستط
 و کوبان و شمشید که حاله داغی معظم و خوب شهر و در اراستند
 و بقلعه و اراغیات محکم و خند قد و زرد و بر امارا که بوی می
 او غز و اولر و سیر و مسیح و این بخش اولر و سیر خند و بونان
 مشهور و در اولر و اراغیات و اقم اولر شهر و بوی و شهر
 در وسطا غیظان و شتان و زینور و انجور و پیشانی در **امثال**
 دشت و در وات و باغ و سلا و خواج و شهر و اوجز اولر و خلی
 خلق لرد و بونان یا خند و بوی و در اکابر و افر و لرد و نونان
 و لره که که بوی و اراغی یا خند و لره و نونان و لره و اراغی
 عبادت اید و بوی و اراغی و بوی و بوی و بوی و بوی و بوی و بوی
 صحت باور یا باغی و بوی و بوی و بوی و بوی و بوی و بوی و بوی

در روز تروز و کج سهرود و سلیمان بیغا بموصلو زماندن
بر معظم شهرش و قشک ابو عبیدن جوج بوشهر فرستاد که اولو
کلیسا سی جامع مسیحی قلای کاسوق علاء و روضا و کبر
تجد قلای و بوشهر ادا رقتند عاصی اما غوغوزان زنز کبر
بخش و وصولا کطرن ناعوره و بخش و بر معظم ناعوره و
کاناعوره متحد در لاند بیک ناعوره هیچ برده و نقد و عیس
و تیغ و کاه و هوی کنند رست و تمامای جزو بازار و ارا
و یول از نر معامله سی عقد و بر طشده جامع قیوسنک بی
کربوشم خصلت خراجدن بیک و اولد بوشهر حلبه اتفاق
شد که حاله پادشاه هویک امرانی ددی و محوی نمکلوک تخند
واما ائمه **المواصر** هر روز بشید بعضی کلاب قنر و جزودن
کسی و بعضی کلاب تمام و حلبه قنر و بر ملک الله تراص
آوردن جمع باغ و باغ و زیتون و انجیر و **وصاق** بوقطر
تمام و چادر قنر در که شام بزید ملک بیک چوره سنک
قصه لر و کویو بیک و بویا رضا قنر شام در لر **سیر** بود

شویکه مغرب طرفه حمیمه و در رجون بد نشویک و بر صالحه
ارشو و جمعی باغ و باغچه و کوی و ریز و انجیر و در بر طرفین
وادی یونو در کوسونیک مناجاگاه داراض الارض بور
واسع و قلعید جزو و لوجوز و انوائعی می شود و از دره و از در
و انداز آنجا کجی می رود و ازین و بو و لایتن و کرم الت یا در قلعه و در
جمعیت محکم و هیچ فزین طف و بوف و بو و لایتن و مشهور و شهر لور
و بجه **امتیته** و بو و کولایت در کرامنستان خار جاها و داخله در
و منظم شهر و ایش و انواع و کبر و شهر و در کجید و لوجوز و راست و کرم
ایده که سکون و ایش و تحقیق الت که التی شهر و در باغی و در تری و بو و بو و نک
یا فند و بو و کول و اگر اکا کیوان کول و در انواع و قشلا و بال و بو و کول
حاصل و لور و قریب که اندل و هیچ عکله و ایل و بو و کول و اطراف و در
و اگر ارمی بلجی و در و جمعی عا الما در و منفعل و در **اخلاط**
کول و کجی منظم شهر و در عکله و ارسله تخت و قیون و در و ازین
غلبه قله تخت و سید و شهر و قله باغی و باغی و سید و فی نهایت و لور
و خانی مسکن و بو و صالح و بو و شهر و در اطراف و در کال و در و در و خانی

五

[illegible]

[illegible]

و در بیک و احسن سبب بو شهرده اید و اولیای بی خدا و اولی شهرت
و بغلامه سیحو بال و باغ و بیش و قیون و صغر و شهر و ن کلور
دجله له **رها** معظمه کجاک شهره را طرف بیوک و کویک
و کلابیل و تجو یا غلوی بول و باغجیل و بول و طرفین برتر
عرب و اقع و لشند و اکل از نر نصاری غالب و در بو شهرت
اکثر کوزکلسا دنا رتور و در نصاری مملکتنه بودند بیوک و کویک
شهرتقد و در کلسا دنیسی بیامره مندک اولی لشند اید
مسبح الزیوزن انکله سیلای دی صورت اولی ندیده و دشتک و دشتک
حالان غیلای برکتش و غیلایی ناصورا از نر طوقش کجک
ملک و موم خلیفه آدم و ربیکه و اف دلدی و لیتدی کی بک
یسر و یوزین سلما اندانی و یحلیفه راضی و لدی و جری
چالای و ردی اسیر و جیرا و هدر الادی مندیل و رها
حران بیوک معظمه شهر و در زیرو اما سکی ادر و طرفه
بو معظمه و حاصله کوقش کجک کون چتور و بو شهر و صیای
شهرت و اکثر کتیه لری بت خانه بیش ملایکه سیه سیه قلاور
شهرت

انما شد که حالان انلوداثر قالماسه واسلامه وشمس مدینه **الحکم**
 و پوشید که خال و خرابه عمارت از دور و نازک و ایلان ماسخات
 آوی شا طر و زانم اوجهدند نه شا طرون شهو مشهور اولش و شو
 طرون زمانند شا بورین رد شروین بابک طلعیه پوشش بخمار
 المایه و درت یارینک فونده الله و پوشش ده عادت بوبله کچن
 خاتون کشی حیف اولسا قلعه اندر لریک و در قلعیه کور و زرد
 تا تام طاهر اولیقه پیشو شا طرون فایقوی حیوانک و ضرر کور و زرد
 قلعه طشرون کورن بوشا چور کوریک و شا بور صلا حیرج المایه شا
 عاشق و لیک آدم و دیکه اینک اکرن بوقله مسکا مستقر قلوب
 عورتلما قبول قلوب مستقر قبول قلعه پس اینک بر کور جان کور
 اوله طونک و ایانغی خانق کشتنک حیضیه کورنیک کورک و ابله باد
 و صلا طر و برک و قلعه کورن و توره هما انشاعت قلعه کورنیک
 بوبله قلعه بروج یلک شا بور حیرسله همجو و لیک و جمیع اولقلعه
 خطیه قریه و شا طرونه یلک پس بوقری المایه و الیجا کور فاقه
 قلعه دوشکنه بوقری قورک هر لریک و توره و راحت اولیک شا

بوبله

اینک سکا نولدی قریه اینک دوشکنه ارفسنه و راحت اولدم
 استدر کور کورک بر سر سینه یوغی اینک بوبیک کور خاست المایه
 اینک یسینه آلانجه بسلا اینک خورده افسن و انان لکن و
 شریقی اینچور و اینک اولانتر سنی بیه مسلک نیلک کور کور
 نیلسا پس لریک لایک کور سنا چنک کور کور قهر و غنه بغلیا لوانده
 هلاک اوله **توقیقشا** و بورنبا قلعه سر جدریه ابروشه یلک و
 حکایت شهر و در و بوی حکم قلعه در و افراع قراک بوقلعه چنک
جغوق العرب بوجزیره اوده در و بوی غریب و بوار و تار عر افسن
 در کور کجانب غمتلو بر و در آستانه شهر لور و کوریلور معمور و
 قلعه سر زعباده کور و فی قاورسیه در خلواندر کور و در و مظهم
 اولو شهر زدن افساده در **بقلا** و پوشش بر مظله شهر در کور
 عرب اینخندرمضو جراتیک فانی غلنا بخی عباس در در خبله
 نول غریبه بوشه سیک و حق و نهاریت مالحج المایه حوقل
 تار ایندن لیدر کور کور نیلک شفا لالتون خج المایه و
 قاپولیک لکخور کور نیلک قیور بر قوری و بوی بر و زرد سیک

وعلما و سکا بوشهر سه شول قادر و ارکج که جمع دنیا
 یونانی و طبرستانا ریخند که کور مشد که غید ده مقلقه
 صور دیگر یونان نقده خلق اولان تید پلر بونک خلقی شافنده
 کلن اما الت بیک حتام و کرده حتامان بینخه مکار
 و لر بر سح و کجی کلناینجی و اوجی تر سحاینجی و رنجی
 قیم و بنجی لایق پس اوقه ز بیک اولر هر یاران بونلردن
 طوز و مغه اون دطرا صایون الور سه اوج یوز بیک ضایون
 حتام خلقه کشتن اولر و قن خلقی یوک که کون قیاس بیت
 و انواع ز دیقت کتاج و کلسنا یار و شک قوشقار و بونان
 طوز قنیز شهر و اولن و بغداد شکری و خر ماسی و حصیر
 مشهور و در **مدائن** بوجسم بارشاک لاری زمانان مقله
 شهره کتاج انواع عمارتلا و دوشهر و لایق کسری و شهره
 در که طران عالمک الکی بوجبه عمارت اولن کونف
 رخدی و قن کلکسی اوج کونلک بوله دوشهری و بو
 اقلیمه ایلان قلیجی و لر و چکنکه منصور سحر افعی بغداد یقی

وعلما

وارتستان کند و قهر فی بیک و در کوی انجور بیک که بعضی خلقت
 بعضی کند و بر اوقه اولیه و کند و قهر فی بیک
 قهر الیک که در کوی ازان بیان ارشوز و اولو جامع بوقهر فی بیک
 در ده بیک بر قهر فی بیک که کتاج شارسندن و کلن قشور اولد
 و شک که طلاله بر شهر کوی اولد و شک که کتاج شارسندن
 اوقه و تر التی بیک که کتاج شارسندن و کلن قشور اولد
 اکی طفر کتاج لرقاش که کتاج شارسندن و کلن قشور اولد
 و بست لار شریح طفر کتاج در شهر و ازان اما غیله صور یار
 و بونلر ان معظما ار مقدار باغلو و بست لار یخنی اولر و سک
 شاطر قشور و جمع دنیاده بغداد ان معظما و عسرت
 خان بر قیام و شهر طلیع بر اوقه که کتاج لار الشار
 و قرانه و کلو و کتاج طفر کتاج و ارنجه کوی و در و طر
 در و فرات تصویر کتاج بونیز دینر لکولایست که چقد و در کتاج
 لیجوز بند لار شلش لار نید ادر بیک که زمانان اولو شهر
 عیش اول وقت حتام لارن صید لار الت بیک حتام چقش

المشركين بملکته او غریب و حرای او ایلیا و هر که سه نك كرتو جلدن
 و باز کا ند و کو بیرون و شهر لودن که دشمنه سپی کیده یا بوی
 و بویه یا او بر و بود ملوانا و اکسیر حریز خالو بر دمد و الکنجی
 حسین بن صالح دم در و انجی بیلیا دمدر و الحمد بن الیک
 دمدر و در و بخیمه که دمدر و بشننجی بوض دم در و هر دم
 او بر دمدر که هر بر او بر دینیک پیش یوزا تلخ و خور **اصط** کرمان و بو
 ملک فار اقلیله مکر از اقلینا که دشمنه واقع و انشور
 معظم **کچیک** اقلید که جز شهر لوی و سمور و لایت در و لوی
 شهر ندن بریم **و هر** و بو معظم شهر در و باغی و بستانی
 و پیش اغاری یه خد و کوی می سمور و سولوی و اف و یازار لوی
 و مسجد کوی و عمارت و مریز بنیای چقا و یو شهر و هر و
 قاشا و طوق و کرا طراف لایه کید و یازاد شاهان افی
 کیم که غیب ایدر و بر و بشی و لیدر و طوق و کیمه ملکند و اولی
 که شهر و بریم اولد که شد که خالان اکا خور جا نیدر
 و اولیلن معظم شهر مشق باغلو و ناغیلو و هو مز پاد شاهان

وادی و سنی حکان کولدر بر معظم رسود و کلدر بو کوله و بو کلدر
 ارتقا و جوق و باغات و مزایع صور ز لیس هر بر و جمع اولر
 و طوز اولر و دیدست کول و الیا سکر و یوا که استصو طوز لودر
 و بو کولدر معظم بالقلو اولر و یازین بو کولدر صوان قلور
 اهل افلوزند و سوند که اکر لیدست اسلاغ بودر برکت لوی
و کار و کول و بونان خیمه ایذر اما معظمه بالقلو و تقدر
 بو کولدر و هر طرفند فایده لومیشه لور و و یا غرق و یا غنه لای
 طوقنه بند لایمش ایچی ما اخصا اولر و بو ملکند لور و اولر
 و ایدر که قدیم الزماندن بیک بل و کبیک یک کجه و کند زاندر
 و هر خاود و سنی که فر لوی و حور شکست اسلام غلبه قلای
 سید و قلای غل و زین **ایلیا** لایلیا طاکان و هر و
 اولر و لایلیا و لایک بعضی شهر و الیک مسجد قلای لایلیا
 بقلا آقا و باقی در و بو فار اقلینو و لایت و کرا اندک اکراد
 سنا کور و هو و لایس بر دم در و بو کولدر کلک بشک و در و لای
 بونجه شهر لوی و کویلو و حصار لور و بو کولدر لور و لایلیا و لایلیا

کتبی

لرینه و لورینه و سر لورینه و باقلورینه و حمالورینه و **مستجد**
 و مدر سلورینه بخش لور و هواده برج موضع اوقو شهر
 اچنان و لایته بیکه دکر مندنا رتق اراغاع بمشلو **مستجد**
 چوارچ لور و رتق سلا لیر در هیچ بقعه طایع و در
 و در بقدر **نیشا** لور و بوشهر و نشا بود در معطر و اوشهر
 و بر بوشهر و در و اوقو اراغاع بمشلو و در و اوقو
 کرا قدر کاور و شهر یا قنده اوشهر صو قلمنا قایل و اوشهر
 صو باقلو بخش قلیچ شهر صو قلمنا قایل و اوشهر
 فیر و کازار کرا حسن فیر و در و سر قرقیز کید و اوشهر
 بنایت معطر شهر مثلنا شامکه خالد **مستجد** قدیم
 شهر و ایدر کرا کوریت بمشدر و برج کرا لور و اوشهر
 اسکندر بمشدر قلمش و بازار لور و سر لور و اوشهر
 منیز و در و معطر یی چق و هر قمت بو شهر و اوشهر
 و چق علما و اوشهر و در و قش **مستجد** بو معطر
 شهر و در و سر صاخر سالان در هند طر فته و بند کلاور

و بر
 شهر و در

و بر کازار فیر و در و لور و بار و سیج کلاور و خند قلیچ و در
 و طلق قلیچ مالدار و حشمت لور و اوقو و چق و در و بوشهر
 چشید پیش انما اسلام و سلطان محمود و اوشهر
 فتح قلیچ و در و قش و قش و سلطان محمود و اوشهر
 قلمش و در و قش و قش و سلطان محمود و اوشهر
 برده و در و طاعون و در و قش و سلطان محمود و اوشهر
 اولمش و در و معطر و در و کرا لور و سلطان محمود و اوشهر
 انتها سله دکر و در و قش و سلطان محمود و اوشهر
 و کرا قش و در و کرا لور و سلطان محمود و اوشهر
 و قرا و در و قش و سلطان محمود و اوشهر
 کرا لور و در و کرا لور و سلطان محمود و اوشهر
 صکر کیش و در و قش و سلطان محمود و اوشهر
طالقان بو معطر شهر و در و طالقان و سلطان محمود و اوشهر
 حوز قرا و طالقان و در و سلطان محمود و اوشهر
 و صتمو چق و لور و باغ و باغ و سلطان محمود و اوشهر

ویشلوی و خا صلا اولو و عا ییده و جرقند **و** یس
 بمطهر شهر و در یزده و بار و سی بیات محکم و رو کوبیده
 بخجده در و رشتا سی جقد و هر طر فند با غلو و بیست افان
 بوشیخا و زایا الشلو و بر مظهر رمو کلور ابراقا غلو
 و یونای جمع و لایته صورتی خدو لو و قار و زو یو رطلو اولو
 ایدر که نه نیا ده پشش بوشهر و در و قولن آدم پیغام بهیسه
 و بر قولن شیدت سیک و بر قولن کور و ریش سیک و اصح بود و ریش
 پاد شاهرلو نیا تخند رقد نیا بیات عمور و مغطهر شهر و
 اما شمد که حاله بعضی شیخ پی و در و یو شهر و یو شهر
 لو و رقیه سلاطین شلو در و بر سی و جنو بنده طهار ستا زنگنه و
 اولو و غو بنده ارض خور خان و ارض مر و در و طوق و لاش و یو
 ملک خور سلاطین شلو در و بر سی و جنو بنده طهار ستا زنگنه و
 و مسجد لور و در و یو شهر و اوقاف خاک نه بیات یقه
قا ب و یو شهر و اخی قدیم شهر و ایدر و کوشنای سیک اما
 اصح بود که کشتن سبب جقد و ریشمد که خال و یو شهر و اخی

در و یو شهر و هر نوع از کد عظیم حصار و عمارت و ایش و نیا
 مختلف و نعمت و انوار و رخ لوی و جو و غلو و عشر و یو شهر و نیا
 لوی و ستا سلاطین و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 بود اخی مغطهر کویک شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 دنا و قار و لور و کرب لور و خا صلا او که هر یک ملکند و ایش
 و جمع عالمه بودند و نیا و قار و کرب و لور و ایدر و یو شهر و ایدر
 بودند جو یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 بولور و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 بوشهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 اخی و ایش و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 بویج آ و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 پس ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 الش اول و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 طون و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر
 قوش و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر و یو شهر و ایدر

معتزاد و ارزنانه غایت معصیت و اما نعمت و اوفویله
 او خرد و قافا و اولو شهر و ده که شکر و ظنلود و اوفود
 غالمه بیکار و اولو شهر و ده که شکر و ظنلود و اوفود
 و چون شیشه طوکر بر شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 آنجا چون بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 معظه و در اوج بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 ارشاد که از خور زنده و در ده شهر و ده شهر و ده شهر
 و طنلود و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 برین و چون بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 طوکر و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 و انان ارشاد که بیکار و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 طوکر و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 یاز و قفان او شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 چهار طوکر و اوج شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 بلور سوز و اوج شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل

اما

اما خبر تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ
 لک و قافا و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 غریب و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ و تلخ
 لک و قافا و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 و چون شیشه طوکر بر شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 آنجا چون بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 معظه و در اوج بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 ارشاد که از خور زنده و در ده شهر و ده شهر و ده شهر
 و طنلود و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 برین و چون بوز شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 طوکر و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 و انان ارشاد که بیکار و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 طوکر و اولو شهر و ده شهر و ده شهر و ده شهر
 یاز و قفان او شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 چهار طوکر و اوج شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل
 بلور سوز و اوج شاکل و شاکل و شاکل و شاکل و شاکل

در لک

[illegible][illegible]

جميع انواع قماش پوش هر ده او خزان و اسکناس شهر در افغانستان
پیش رخا و نالو پوش هر ده چند رطبستان در هر طرف **رطبت**
دو اقلیم نبات واسع عظیم اقلیم در شهر است و در تایلور و جی و اولو
شهر **رطبت در** و نبات معتدله شهر در و بر طرفان خزانان
اقلیم در و بر طرفان میان اقلیم واقع و اوش و هند ممکنه حاجی
و پوش هر ده رختا و لشن و اطراف و ولایت معمور در و اشنا سنا
بویان و بر کول و لشن و واول وای و کول کا رنده مشک و حد
نهایت حاصل اول و انکی کرا اول و انشی بر اوش و مایه و پویشی کرا که
ای بر خرب مسکن او جمع کوی کونیک و ولایتیلور نبات خلق بر اثر
افغانان و اشنا غفر و عورت اول و انی و جمع قلو و لور و سپید
لویه شهر کورت و لور و شهر لوده پیش خج سید لویه مستلور
بونده مسکن لیه مستلور و کوش و خر کور و و کل و عسلور نبات
اغری و اوقما شلو التوند و ابر شکند و قیلا و لیلور و نصلور
و جی و نیا و ملز و نلور و دشی لوند کوی استو لیه نازک
اول و کرا اسندان الیک کز و جی و عیسیتا اوق و کوز و لور و لور

三

اوز ريسلو لو و اوزن صيخو لو و برون اوغر بازا ركان مسانو
يچ بود و خي معطر شو و در بطاع افروز و واقع و نشو و ناز و
 و بر جي نيات حكمران و بر قايوم و اود و لايتي و ناغي و باغي و كيا و
 چقدر و بناك طاعن و سنبل هفتك و بده و ميشه لوز و مسك
 كيك و حبه كدركه سنبل و زلف و يروبو كيك و فان كيك و سورتند
 و اما كه شمع حشمتش از دند فداك شي چه و كو كبدنه مسك بود
 كيو لو و برون طمشان و انجيل و سور سوز و پير و افاقيم و خاك و زير
 و دوش و لوز و افروزه طوله و در لوز و باغ و برون لوز و حيان اول و
 و ناخت و كو كبدنه مسك و اود و بوناك مسك كيك مسكند
 قيتو لو و برون طاعن و اوز دنجي و بوناك خيت و خيت و
 عالمه كد و برون طاعن و قوت و اوز دنجي و بوناك خيت و
 ديتن و و صيخ كبدنه و ناك قير و بوناك خيت و بوناك و اوز
 و اوز كد و لوز و خيت و اوز كد و لوز و بوناك خيت و
 و اوز كد و لوز و خيت و اوز كد و لوز و بوناك خيت و
 و اوز كد و لوز و خيت و اوز كد و لوز و بوناك خيت و

کوم منو ملک نونده سنبل یفیدر **طرا** **مین** بوداخی **مظفر**
 سهو در بر کونکازان وافع اولمشکرا که لک دنی بلنر و صو
 بولنوقا اولر سافی اولنر بویو که لور دلو بالوق و کدک بیتور
 اوکوز بیتور نه بکوز دایندن خروس ایکی کچی ایکی کچی کور و قوق شهر
 شوققد زیاد ایدر اولور تریه بوز سنقفور بالغنه فایدن
 ایدر **طرا** **مین** بوداخی اولو شهر دود کیر کازان واقع اولمش
 شهر ک قرشوسنه سناسناد سید واقع اولمش بویو ایدر
 انواعی استی اولو و صندل و کافور و عود و بقم اعجب چقد
 و اکثر بازار کالو بویو کایه کلور سماعله قلوبور و وقت
 بودا انشا و تستدین بودا و جتر و خزانلور و اغیلر بویو کسولر
 کدکوز کلور و دیند خاسل اولو **طوخا** بوداخی **مظفر** شهر
 کلور معنای کازان دشمش و انواعی قشلا بر شمدن لاکچی
 و زیتون خطای کچی بوشهر و طوققور و ارشمن بوز مقصود
 بوله بویو لایر و قوصو اولر اوست و رمی و خطای ملک نونک کوز
 وقاشتی شهر دودر **سوسه** بوداخی بیانیته مظفر شهر و دفا

مکره نون

شهر نون نا بوشهر دکن نقد کدک شهر بیانیته جمیع قریه
 اوغلی تریه پیش در و بوشهر مسک چنان چنان اولر کدک
 اولوی بویو نه صولر اولر کدک ایچنده بویو نه موضع چنان کوز
 وار شوققد چینی لاکت لریو ز کدک دکیوزن و قور و نه جمیع
 عالمه کیدر شیهله او جوز دکر بوشهر و سقسلی و نقد لاجور
 دکلدر **ایقو** بوداخی **مظفر** شهر دد اولدین بر قیو شهر
 کوز خلاق و عمارت دینر بوشهر اولمش بویو بار و سی بقدر و نون
 و باغیسه متصل در و صولر بیحد و دکیوزن بر آقد و نون
 تاد کدک دکر ایچ آیلو بولدر و دواغلی ایلر بوشهر و جمیع
 اولمش و شهر ک بوطر قده صلاتون لایق سنه بوطر قده ایچ
 ایلور اولر شهر چنن اقلنده یا بلدی بویو دایر و لایق بود
 جمیع سید **آنگو** کدک اور قسند بر بیت النار جمیع
 اور تریه شلد و بویو دکر اصر شوقدن کایو شهر بقدر
 محیط دکر ندر استجه و چورن غریب مشرق محیط دن بویو محیطه
 کدک شهر کدک بیانیته بویو دکر نون بویو بویو بیانیته

[illegible]

بوقالو مملکت کبود و محیطه دفرزد کلور و بر بخشک ناک
 ددر سر او غرا کیش اولور و بر دیساحل غریز کبود کلور و بر
 رشیدان او غریشای کین دکلور و بر شهر تسبی عمارت شهر
 و یادشاهلرینک تختد و طاعنلرله التورکان و اراداهل
 مغرب سلیمان و اغراضلر دینونلر مقصیب و بیورینجی و بالوالی
 الکلور و کلورلر دالتور اولور و دندر **نقش** **طو** خا کیکلک شهر
 و ولایت و کولتیک چقد و بر خلیجی بوزغورلور و صرتور و بر
 مملکنده صحرالو بر تیر لچقد و رشمالله غانه مملکت واقع
 اولوش و جنوبده غالدور و بحر محیطله دکن و بر تیر
 بر نیک شرقده واقع اولوش و مظهر مملکت راولوش شهر دندر
و نفعی و بیور مملکتده التور د رولطیب لچقد و بر تیر
 واقع اولوش دکن اجنه کمرش بر صحرای کیکلک قدر و بر تیر
 اوج بوزمیل اولور و بوزمیل ایلیخ و بر شهر یوراندک بر طرف
 واقع اولوش کیکلک بر خلق چتور و بر قوزلر الله قسمت
 ایلور و قدر التور خاصا ایلیور بیور سلیمانسه شهر بوز الدور

ÖZGEÇMİŞ

20.05.1982 tarihinde Akçaabat'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Akçaabat'ta ve lise öğrenimini Gümüşhane'de tamamladı. 2000 yılında girdiği Selçuk Üniversitesi Eğitim Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünden 2005 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya'da başladığı öğretmenlik görevine aynı yerde devam etmektedir.